

σχοδιαστικής

ΤΕΥΧΟΣ 68. ΜΑΪΟΣ 1986. ΔΡΧ 160

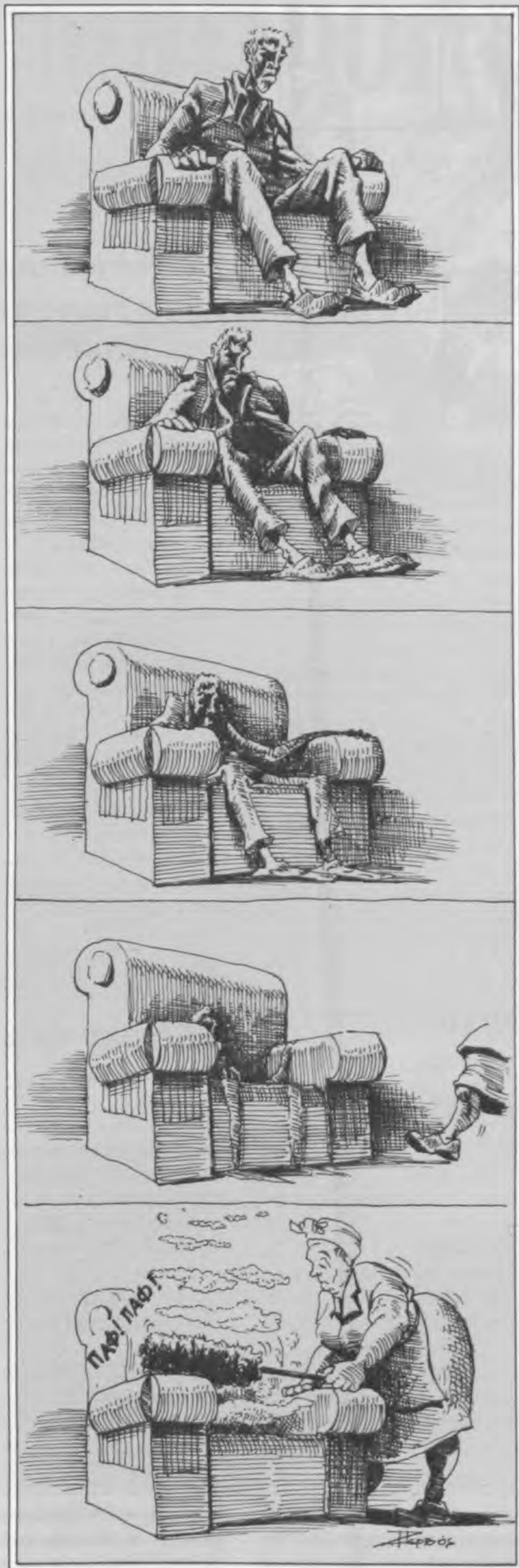
**ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΚΚΕ ΕΣ.:
ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ
ΜΕ ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ;**

**Ν.ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ:
ΤΟ ΠΑΡΑΛΟΓΟ
ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ**

**ΤΑ «ΗΡΕΜΑ ΝΕΡΑ»
ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ ΤΗΣ ΣΥΡΤΗΣ**

ΡΟΛΦ ΠΟΛΕ: Ο «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΗΣ» Χ.ΣΜΙΤ

Ο

Κόλπος της Σύρτης, η Τρίπολη και η Βεγγάζη, το Ανόι και η Χαϊφόγκ της δεκαετίας του '80. Ο Σακάτι και ο Αρκουδέας. Η βράβευση του Χέλμου Σμιτ και η υποψηφιότητα του Κουρτ Βαλντχάιμ. Για Εβραίους της Θεσσαλονίκης θα μιλάμε τώρα;

Εδώ εμείς ετοιμαζόμαστε να γιορτάσουμε το Πάσχα, θυσιάζοντας αμνούς όπως οι πρόγονοί μας, σέρνοντας χορούς που λάμπρυναν ο Παπαδόπουλος και ο Λαδάς. Και προπαντός τσουγκρίζοντας αμέτρητα χρωματιστά αυγά με θαλερούς τσολιάδες. Το παράλογο είναι πράγματι πολύ λογικό, όπως λέει ο Νάνος Βαλαωρίτης. Απόδειξη η Πρωτομαγιά που φέτος δεν τόλμησε (100 χρόνια απ' το Σικάγο είναι αυτά!) να κουνήσει από την πρώτη του Μάη. Σε πείσμα των δημοσιογράφων που την προόριζαν για κινητή εορτή. Νόμος εξάλλου, είναι πάντα το δικίο του εργάτη.

Έτσι και το ΚΚΕ εσωτ. πραγματοποιεί ετούτη την άνοιξη το 4ο Συνεδριό του, που δεν κουβαλά πια εντός παρενθέσεως το βαρύ φορτίο του 2ου. Που, αντιθετα, απειλεί στα σοβαρά να ξαναγίνει το 1ο. Φυγή προς τα εμπρός ή άλμα προς τα πίσω; Η de facto διαγραφή των εργαζομένων της Πέλλας δεν προσιωνίζει οπωσδήποτε ρόδινο μέλλον...

Σ

Λατινική Αμερική

Κυκλοφόρησε το 10ο τεύχος του περιοδικού «ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ». Ανάμεσα στα περιεχόμενά του διακρίνουμε:

- Παρουσίαση της καμπάνιας «Η ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΠΙΖΗΣΕΙ»/ Οδοιπορικό από το πρόσφατο ταξίδι.
- Παρουσίαση του κινήματος M-19 της Κολομβίας
- Ανάλυση A. G. Frank για το πρόβλημα του χρέους
- Συνέντευξη του Ραούλ Σένκ
- Άρθρο για τις τελευταίες εξελίξεις στην Κούβα
- Ανάλυση της ιστορίας και σημασίας του Καλαμποκιού στη Λ. Αμερική
- Αφιέρωμα στον Χουάν Ρούλφο
- Ειδήσεις/Σχόλια κ.ά.

Ραυτόπουλος τέλος...

Πληροφορίες λένε ότι ομόφωνα ήταν στο Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ η απόφαση για την (άμεση;) απομάκρυνση του Γ. Ραυτόπουλου από την ηγεσία της Γ.Σ.Ε.Ε. Δεν είναι μόνο το αδιέξοδο της πολιτικής του ΠΑΣΟΚ στον εργατικό χώρο -για το οποίο βέβαια δεν ευθύνεται κύρια και μόνο ο Ραυτόπουλος- αλλά και οι προσωπικοί χειρισμοί και ανηλεείς που αποδυνάμωσαν πλήρως τη θέση

του. Έχει βρεθεί, έτσι λέγεται, και το διάδοχο πρόσωπο. Κατά τα άλλα, μπροστά στο αδιέξοδο της συνδικαλιστικής του πολιτικής, το ΠΑΣΟΚ έχει φαίνεται καταλήξει σε δύο συμβιβαστικές λύσεις:

- Προκήρυξη έκτακτου Συνεδρίου της Γ.Σ.Ε.Ε., αφού διαπραγματευθεί τους όρους του με τις άλλες συνδικαλιστικές παρατάξεις.
- Μέχρι τότε συγκρότηση Διαπαραταξιακού που θα υποκαθιστά ουσιαστικά την Γ.Σ.Ε.Ε. και θα ελέγχει τις διαδικασίες προς το έκτακτο Συνέδριο.

Ένας τέτοιος συμβιβασμός σίγουρα δύσκολα χωράει τον Ραυτόπουλο... αλλά και τον Γιαννόπουλο. Ο πασχαλινός ανασχηματισμός θα είναι και ως προς τα συνδικαλιστικά εύγλωτος... των προθέσεων.

Π. Παν.

Πώς το ΚΚΕ εσωτ. δεν αναγνωρίστηκε...

Το ΚΚΕ εσωτ., παρά την τροποποίηση του κανονισμού της Βουλής, δεν αναγνωρίστηκε σαν κόμμα. Η απόφαση αυτή της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, εκτός από απαράδεκτη και αντιδημοκρατική, έρχεται σε μια στιγμή, που κάποιες δυνάμεις μέσα στο ΠΑΣΟΚ έχουν συλλάβει το νόημα και την ανάγκη μιας διαδικασίας διαλόγου και συνεργασίας με τις δυνάμεις της Αριστεράς στην κατεύθυνση της δημιουργίας ενός νέου κοινωνικού και πολιτικού μπλοκ εξουσίας για την επόμε-

νη δεκαετία. Από πολλές απόψεις είναι αποκαλυπτικός ο τρόπος με τον οποίο η κυβέρνηση πήρε τη σχετική απόφαση της μη αναγνώρισης του ΚΚΕ εσωτ. Το εκτελεστικό γραφείο του ΠΑΣΟΚ αποφάσισε μειοψηφούντος μόνον του κ. Αλευρά την αναγνώριση του ΚΚΕ εσωτ. ως κόμματος και στη Βουλή. Στην κυβέρνηση όμως αντιστάθηκαν τα πράγματα. Βλέπετε ο μπάρμπα-Γιάννης δεν είναι μόνον ανεξίτητος... είναι και φορέας μιας συγκεκριμένης πολιτικής αντίληψης κρίσιμης-αρνητικά για τις εξελίξεις.

Π. Παν.

Η «υπέρβαση των ορίων» και ο κ. Βαρβιτσιώτης

«Οι ΗΠΑ άσκησαν το νόμιμο δικαίωμα της άμυνας κατά της Λιβύης. Το αν σημειώθηκε *υπέρβαση*, ή όχι, των ορίων της άμυνας αυτής, είναι μια άλλη ιστορία». Σας θυμίζει τίποτα η διατύπωση αυτή του κ. Γιάννη Βαρβιτσιώτη; Είναι τα ίδια ακριβώς λόγια που χρησιμοποιήθηκαν για να χαρακτηριστεί επισήμως η *δολοφονία του Μιχάλη Καλτεζά* από τον αστυφύλακα Μελίστα. Η νομική επιστήμη διαθέτει πλήθος όρων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά το δοκούν για το χαρακτηρισμό αλλά και για τη συγκάλυψη εγκλημάτων. Όταν όμως έμπειροι πολιτικοί όπως ο κ. Βαρβιτσιώτης δυσκολεύονται να ανακαλύψουν πρωτότυπες διατυπώσεις για να εξυπηρετήσουν τις όποιες σκοπιμότητές τους, δικαιούμαστε να ελπίζουμε πως οι απολογητές της «υπέρβασης των ορίων» οδηγούνται σε βαθιά κρίση.

Κ. Β.

Θέλουν να πάμε στην Τουρκία

Έχουμε αρκετές φορές αναφερθεί στα προβλήματα που προκύπτουν από τη μεταχείριση που το κράτος επιφυλάσσει στη μειονότητα της Θράκης. Ένα ακόμα προσωπικό θέμα θίγει ο επιστολογράφος μας:

«Είμαι απόφοιτος της Σχολής Οικονομικών Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Κων/πόλεως.

Σας 7.5.1984 έδωσα στο ΔΙΚΑΤΣΑ (αρ. πρωτ. 3495) το πτυχίο μου από το παραπάνω Πανεπιστήμιο (επικυρωμένο αντίγραφο από την πρεσβεία) για την

βατήριό της για την Ελλάδα. Η αντίδραση που προκάλεσε σε βρετανούς «μελετητές» αλλά και «πρωταγωνιστές» της εποχής δημιούργησε αυτή την καθυστέρηση. Ας ελπίσουμε ότι δεν πρόκειται για ματαίωση, όπως εύχεται η καθημερινή κι ο Ριζοσπάστης. • Ο κ. Πέτρος Ευθυμίου δεν είναι ειδικός σύμβουλος του υπουργείου Εθνικής Αμύνης ή του υπουργείου Εξωτερικών ούτε συμμετείχε στην σύσκεψη με τον Γκαστ για την «αγορά του αιώνα». Όπως μας διαβεβαίωσε, η σύσκεψη στο Πεντάγωνο

Ρετ Αλφια

• Μπορεί η Νέα Δημοκρατία και ο τύπος της να επιχαιρεί για την «ανακάλυψη» των σχέσεων Π.Α.Κ. και 17 Νοέμβρη, όμως κι ο κρατικός μηχανισμός φαίνεται ότι δεν πάει πίσω. Ήδη μετά την ανατίναξη του λεωφορείου των ΜΑΤ, είχαν κληθεί από τον κ. Τσούρα στελέχη του ΠΑΚ

Marlboro

αναγνώριση του τίτλου σπουδών μου μαζί με όλα τα σχετικά πιστοποιητικά.

Τον Δεκέμβριο 1984 μου είπαν (προφορικά) ότι είχε περάσει από την επιτροπή και ότι συνέχεια έπρεπε να περάσει από το Δ.Σ.

Στις 16.8.1985 έκανα νέα αίτηση (αρ. πρωτ. 7073) για να μάθω τουλάχιστον πού βρισκόταν η υπόθεσή μου αλλά δεν πήρα καμιά απάντηση.

Αναγκάστηκα να έρθω από την Κομοτηνή για να δω πού βρίσκομαι, και η απάντηση από την υπεύθυνη του τμήματος αναγνώρισης των Οικονομικών Σπουδών κ. Καρδαμίτση ήταν, ότι δεν είχε καν περάσει από την επιτροπή.

Στο ερώτημά μου πότε θα τέλειωνε αυτή η υπόθεσή μου απάντησε αόριστα.

Ήδη από το 1984 είμαι σε αναμονή, δεν μπορώ να δουλέψω και σκέφτομαι μήπως για όλα αυτά φταίει το ότι προέρχομαι από την τουρκική μειονότητα της Θράκης και έχω σπουδάσει σε τούρικο Πανεπιστήμιο.

Άλλωστε δεν είναι η πρώτη φορά που η Ελληνική Κυβέρνηση προσπαθεί με κάθε τρόπο να μας κάνει να εγκαταλείψουμε τα χωριά μας και να πάμε να ζήσουμε στην Τουρκία.

Χατοή Αλή*

Περιμένουμε κι εμείς την απάντηση των αρμοδίων.

Σ.

Η Νικαράγουα πρέπει να επιζηήσει

Η ελληνική Επιτροπή Αλληλεγγύης στη Νικαράγουα καλεί τον ελληνικό λαό, πολιτικούς φορείς, συνδικάτα, μαζικές οργανώσεις, άτομα, να ενισχύσουν με όποιο τρόπο μπορούν την ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ.

Συγκεντρώνουμε υπογραφές υποστηρίξης σε κάλεσμα της Επιτροπής. Έχουν ήδη υπογράψει και υποστηρίζουν προσωπικότητες και φορείς από τον ευρύτερο προοδευτικό χώρο. Δεν θέλουμε όμως η συμπαράσταση να περιοριστεί σε ένα μικρό αριθμό προσωπικοτήτων, αλλά να πάρει όσο το δυνατόν πιο μαζικό χαρακτήρα.

Συγκεντρώνουμε επίσης χρήματα. Η Επιτροπή έχει ανοίξει ειδικό λογαριασμό στην Εθνική Τράπεζα:

Αρ. Λογαριασμού 129-2960311

Ελληνική Επιτροπή Αλληλεγγύης στη Νικαράγουα

Ελληνική Επιτροπή Αλληλεγγύης στη Νικαράγουα
 Ιπποκράτους 18 - 36.14.608
 93.40.098

με την παρουσία του κ. Δροσογιάννη έγινε δυο ημέρες μετά την αποχώρησή του κ. Γκαστ και αφορούσε τις δραστηριότητες του «Ινστιτούτου Στρατηγικών μελετών»... • Αντίθετα ο Τάκης Κασκαμπάς, γραμματέας του ιδιαίτερου γραφείου του κ. Λαλιώτη δεν είχε καμία συμμετοχή στον συντονισμό των «αγανακτισμένων πολιτών» κατά την κατάληψη του Πολυτεχνείου τον περασμένο Νοέμβριο όπως μας είπε και διασταυρώσαμε και από άλλη πηγή. Εξ άλλου είναι φανατικός υποστηρικτής του Σχολια-

στή... δεν θα μπορούσε ποτέ να παίζει αυτό το ρόλο... • Κανείς δεν έχει πια απορία «με ποιόν είναι και γιατί» η Πρώτη. Με το φύλλο θα σχοληθούμε εκτενέστερα στο επόμενο τεύχος του Σχολιαστή. Ας σημειώσουμε όμως ήδη το πρώτο της κίτρινο πρωτοσέλιδο: «ΣΥΛΛΗΨΗ, τριών υπόπτων». Μόνο όποιος διάβαζε και τα ψιλά θα καταλάβαινε ότι αυτό θα συμβεί «Αν το εγκρίνει ο Ανδρέας»...

Μπιζνες και τρομοκρατία

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Μέγας ο πειρασμός να προσθέσεις τη δική σου οπτική στην εν πλήρει αναπτύξει περί τρομοκρατίας φιλολογία. Με μερικές, έστω, απλώς επισημάνσεις, όπως -ενδεικτικά και περιληπτικά:

- Ότι η τρομοκρατική αμερικανική επιδρομή στη Λιβύη κατέδειξε πόσο η κρατική και διακρατική βία χρησιμοποιεί ως νομιμοποιητικό πρόσχημα την υπαρκτή ή σκηνοθετημένη «τρομοκρατία».
- Ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ διατάζει ακόμη να εναρμονισθεί αποκάλυπτα με την επιβαλλόμενη διεθνώς από τον Ρήγκαν νέα τάξη πραγμάτων (όπου αυτόματα αναλαμβάνουν οι ΗΠΑ τον τριπλό ρόλο: του εγγυητή μιας νέας «νομιμότητας», του κριτή και του τιμωρού) και επιζητεί στους κόλπους της ΕΟΚ ευρωπαϊκό επίκρισμα στην πολιτική της.
- Ότι η ευρωπαϊκή πολιτική απέναντι στην «τρομοκρατία» δεν είναι ανθητική, αλλά συμπληρωματική της αμερικανικής. Τα μέτρα κατά της Λιβύης, που αποφάσισαν ομόφωνα οι Δώδεκα της ΕΟΚ, είναι ένα μεγάλο βήμα στην οικοδομούμενη συστηματικά τα τελευταία δέκα χρόνια Διεθνή της Καταστολής. Το επόμενο βήμα αναμένεται να σημειωθεί κατά τη διάσκεψη των Επτά μεγάλων στο Τόκιο, με την πιθανή συγκρότηση ενός «αντιτρομοκρατικού ΝΑΤΟ».
- Ότι είναι εντυπωσιακό πόσο ριζικά διαφοροποιήθηκαν και οι περί «τρομοκρατίας» αναλήψεις του ΠΑΣΟΚ μέσα σε μια δεκαετία - η απόσταση, βέβαια, δεν μετριέται με χρόνια, αλλά με βήματα: όσα ακριβώς χωρίζουν την αντιπολίτευση από την εξουσία. (Υπενθυμίζουμε ότι τον Απρίλιο 1976 το ΠΑΣΟΚ αντιμετώπισε στη Βουλή το νομοσχέδιο της Ν.Δ. περί «καταστολής της τρομοκρατίας» με την περιφημη «Δήλωση Αντιρρήσεων Συνταγματικότητας» και με μια εύστοχη ομιλία του Αν. Παπανδρέου για τη θεσμική κατοχύρωση της κρατικής τρομοκρατίας). Και τέλος
- Ότι στην ελληνική της έκδοση η «τρομοκρατία», με την επανεμφάνισή της «17 Νοέμβρη», έδωσε την αφορμή να καλλιεργηθεί ένα κλίμα κατάλληλο τόσο για την ενίσχυση των κατασταλτικών μέτρων και μηχανισμών στο εσωτερικό, όσο και για την ευρύτερη συναίνεση για την ελληνική συμμετοχή στη Διεθνή της Καταστολής.

Αλλά όσο οι προκλήσεις της «17 Νοέμβρη» γίνονται πιο δημοσιογραφικές (το τελευταίο -και πιο δημαγωγικό- κείμενό της παραήταν...) τόσο αναγκάζονται «να φυλάνε τα ρούχα τους» οι μη υπεράνω πάσης υποψίας δημοσιογράφοι. Ας μείνει λοιπόν, ανικανοποίητος ο πειρασμός για περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των επισημάνσεων...

Συνεχίζουμε, έτσι, την περιδιάβαση στα «μυστήρια του μικρομεσαίωνα» με δύο επίκαιρες ιστοριούλες. Και οι δυο έχουν σχέση με το εξωτερικό κρατικό εμπόριο. Και στις δυο φέρεται συμπτωματικά, να πρωταγωνιστεί στο παρασκήνιο η καλούμενη «γερμανική» κυβερνητική ομάδα:

1. Με μια εκπληκτική ταχυδακτυλουργία περικόπηκε ένα κονδύλι έξι, περίπου, δισεκατομμυρίων δραχμών από τη χρηματοδότηση της Κρήτης μέσω των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων (ΜΟΠ). Το κονδύλι αφορούσε ειδικά την αντιμετώπιση του ενεργειακού της προβλήματος. Το πώς ακριβώς έγινε η περικοπή δεν είναι γνωστό στις λεπτομέρειές του. Οι εξοικειωμένοι, πάντως, με όσα σημειώνονται στις κρατικές προμήθειες (με το λυσσαλέο ανταγωνισμό των μεσαζόντων, όπως αντανακλάται και στις κυβερνητικές κλίκες) δεν τη θεωρούν άσχετη με την ανάθεση από τη ΔΕΗ (κατόπιν διαγωνισμού) του θερμικού σταθμού Λινοπεραμάτων Κρήτης σε κοινοπραξία, με κύριο μέτοχο την Πολωνική εταιρεία CIEGELSKI. Στην ανάθεση θεωρείται από τη διοίκηση της ΔΕΗ σημαντικό ότι η πολωνική συμμετοχή θα αποπληρωθεί με συμφέροντες όρους (εξόφληση χρέους προς την Ελλάδα, ασφαλιστικές εισφορές πολιτικών προσφύγων, ανταλλαγή με αγροτικά προϊόντα κ.ά.) Αλλά έχουν ήδη εκδηλωθεί έντονες αντιδράσεις από τους εδώ εκπροσώπους (INTRACOM) Γερμανοσκοπιδανδικής κοινοπραξίας, που ήταν και ο τρίτος μειοδότης στο διαγωνισμό. Πρώτη «επιτυχία» τους ήταν η περικοπή του κονδυλίου των ΜΟΠ. Τη συνέχεια θα τη δούμε...

2. Από μέρα σε μέρα αναμένεται να αλλάξει η διοίκηση της ΕΒΟ (Ελληνική Βιομηχανία Όπλων). Το ότι θα αντικατασταθεί ο πρόεδρος της Βικένυος Αρσένης είναι το λιγότερο. Το χοντρό παιχνίδι που παίζεται εκεί έχει περισσότερη σημασία. Ίδου μερικά του στοιχεία: Γύρω στα πέντε δισεκατομμύρια της οφείλει ο Στρατός -που της έχει κρυφτεί «στάση πληρωμών»- Τον περασμένο Οκτώβριο, σε μυστισορηματικές συνθήκες ματαιώθηκε τη στιγμή της υπογραφής μια συμφωνία για παραγγελία από το Ιράκ 80.000 βλημάτων των 105 χιλιοστών προς 130 δολάρια το ένα. Την παραγγελία πήρε λίγο αργότερα η ΠΥΡΚΑΛ μειοδοτώντας (109 δολάρια κάθε βλήμα -δηλ. ζημιά πάνω από δύο εκατομμύρια δολάρια. Με τις συνεχιζόμενες, τέλος, εδώ και τρεις εβδομάδες, στάσεις εργασίας των εργαζομένων στην ΕΒΟ Λαυρίου κινδυνεύει να ακυρωθεί άλλη παραγγελία του Ιράκ, ύψους 50 εκ. δολ., για βλήματα των 205 χιλιοστών. Το πώς συμβαίνουν όλα αυτά τα «μυστήρια» είναι ερευνητέο. Το μόνο σίγουρο είναι, πάντως, ότι δεν οφείλονται σε κάποια φιλειρηνική παρέμβαση της...ΚΕΑΔΕΑ, για να μη συμβάλουμε ως μικρομεσαίοι έμποροι όπλων στην ιρανοϊρακινή σφαγή...

ΗΠΙΟ ΚΛΙ.ΜΑ

ΤΟΥ ΓΙΑΝΗ ΛΟΑΝΟΥ

K&F

ΕΣΥ ΚΑΡΛ
ΕΛΕΓΕΣ ΟΤΙ Η
ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ
ΘΑ ΔΙΑΛΕΓΕ ΜΟΝΗ ΤΗΣ
ΤΟΥΣ ΗΓΕΤΕΣ ΤΗΣ

ΝΑΙ ΦΡΗΝΤΡΙΧ,
ΑΛΛΑ ΤΟΤΕ ΑΚΟΜΑ
ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΑΝΑΚΑΛΥΦΘΕΙ
ΤΑ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΓΣΕΕ

K&F

ΔΙΑΦΕ!!
ΦΡΗΝΤΡΙΧ..ΘΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΣ
ΠΟΤΕ ΣΟΥ ΝΑ ΦΤΑΣΕΙ
ΤΟΣΟ ΨΗΛΑ Η
ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ;

ΜΑ ΦΥΣΙΚΑ
ΚΑΡΛ
ΓΙΑΤΙ..ΕΣΥ ΔΗΛΑΔΗ
ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΕΣ
ΑΥΤΑ ΠΟΥ
ΕΓΡΑΦΕΣ;

...ΝΑΙ
ΒΡΕ ΠΑΙΔΙ ΜΟΥ,
ΑΛΛΑ ΑΛΛΟ ΝΑ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΣ
ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΝΑ ΤΑ ΒΛΕΠΕΙΣ
ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΟΥ!'

ΣΥΝΕΔΡΙΟ
ΓΣΕΕ
ΑΣΤΕΡΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ

ΑΝ ΜΑΣ
ΦΕΡΝΕΤΕ ΧΑΝΤΡΕΣ
ΚΑΙ ΚΑΘΡΕΦΤΑΚΙΑ
ΓΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΔΟΣΟΥΜΕ
ΧΡΥΣΑΦΙ ΚΑΙ ΜΠΑ
ΧΑΡΙΚΑ....

ΜΑ ΤΙ ΛΕΤΕ
ΤΩΡΑ ΚΥΡΙΕ ΠΙΓΚ
ΕΜΕΙΣ ΣΑΣ ΦΕΡΑΜΕ
ΤΡΙΑΝΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΕΣ
ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΜΑΣ
ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑΣ.

ΚΑΛΥΤΕΡΑ
ΝΑ ΜΑΣ ΦΕΡΝΑΤΕ
ΧΑΝΤΡΕΣ ΚΑΙ
ΚΑΘΡΕΦΤΑΚΙΑ

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ
Η 17^η ΝΟΕΜΒΡΗ
ΕΚΟΤΩΣΕ ΕΝΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΟ

ΤΙ ΤΡΕΧΕΙ ΑΝΤΡΕΑ
ΗΡΘΕ ΚΑΙ ΣΤΗ ΧΟΡΑ ΣΟΥ
Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ;

ΟΧΙ..ΟΧΙ..
ΚΥΡΙΕ ΠΙΓΚ.
... ΜΙΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ..

Α ΚΑΤΑΛΑΒΑ
ΑΦΗΧΕΤΕ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ
ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

ΜΑ ΕΞΕΙΣ ΔΕΝ ΕΙΠΑΤΕ ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ ΟΤΙ ΕΝΟΧΟΙ ΤΩΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΩΝ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ;...

...ΑΚΡΙΒΟΣ! ΤΙ ΜΟΥ ΠΙΑΣΑΤΕ ΤΟΥΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥΣ;

ΝΑ ΠΡΟΣΕΛΘΕΙ Ο ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ ΜΟΑΜΑΡ ΚΑΝΤΑΦΙ!

ΔΕ ΜΙΑΖΕΙ ΒΕΒΑΙΑ ΤΡΟΜΕΡΑ ΜΕ ΤΟ ΣΚΙΤΣΟ ΑΛΛΑ ΑΦΟΥ ΛΕΤΕ ΟΤΙ Ο ΔΟΛΟΦΟΝΣ ΗΤΑΝ ΜΕΤΑΜΦΙΣΤΕΜΕΝΟΣ

ΚΥΡΙΕ ΠΡΟΕΔΡΕ ΤΟ ΚΚΕ ΒΓΗΚΕ ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ.

ΑΠΟ ΤΟΤΕ ΠΟΥ ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΒΓΗΚΕ ΠΑΛΙ ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΤΙΠΟΤΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΕΡΓΟ.

ΠΟΤΕ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΘΑ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΑΟ, ΑΥΤΟΝ ΤΩΝ ΠΡΟΒΟΚΑΤΟΡΑ ΧΑΡΙΛΑΕ;

To beige Kadett

ΚΟΙΤΑΧΤΗΚΑΝ αμίλητοι. Ήσαν πελιδ-
νοί. Η ένταση ήταν μεγάλη. Τα πράγ-
ματα ήταν πολύ σοβαρά. «Λείπει και ο
Αντρέας... να πάρει ο διάβολος!» σφύ-
ριξε μέσα απ' τα δόντια ο Άκης, καθώς
το δεξί του φρύδι άρχισε να σηκώνεται
με σημασία... Ο Μένιος έμεινε ανέκφρα-
στος κοιτάζοντας τη δακτυλο-
γραφημένη προκήρυξη... «λματ... λματ...
λματ... τι να σημαίνει...» μουρμούρισε
απορημένος. Ο Άκης σηκώθηκε και
πήγε απέναντι στην μεγάλη βιβλιοθήκη.
Το γεμάτο πείσμα βλέμμα του καρφώ-
θηκε στην «Μεγάλη Μαρξιστική Εγκυ-
κλοπαίδεια». Δεν άργησε να βρει το «λ».

Το σταχτοδοχείο είχε γεμίσει αποτι-
γαρά. Η ώρα περνούσε... αλλά τίποτα...
Το «λματ» πουθενά!... Ο Μένιος είχε
ιδρώσει. Άδικος κόπος. Ξαφνικά τα μά-
τια του Άκη έλαμψαν. «Αυτό ήταν»
σκέφτηκε. «Ο μόνος που μπορεί να το
ξέρει αυτό είναι ο Σκανδαλίδης!» και
γρήγορα σηκώθηκε να τηλεφωνήσει. Ό-
μως δεν πρόλαβε γιατί άναψε το φωτάκι
στο κόκκινο τηλέφωνο. Καλούσαν από
Κίνα. Ήταν ο Πρόεδρος!! Το σήκωσε ο
Μένιος «Ναι Πρόεδρε... είναι οπωσδή-
ποτε πνευματικοί άνθρωποι... μπορεί και
καθηγητές Πανεπιστημίων... Ναι... Ναι...
Χρησιμοποιούν μαρξιστική οικονομική
ορολογία... Πολύ εξειδικευμένη... "λμα-
τ"... καλά άκουσε Πρόεδρε... "λματ"...
Δεν ξέρω... ψάχνουμε με τον Άκη στο
λεξικό... καλά... καλά... να γυρίσεις όμως
γρήγορα... επ' ευκαιρία ρώτα και τον
Τενγκ μήπως το ξέρει... "λματ" έτσι;...»

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗΣ πέταξε με
περιφρόνηση την εφημερίδα. Αυτά τα
φτηνά ημιτελή αστυνομικά σενάρια τον
εκνεύριζαν. Άναψε την πίπα του, έριξε
την πολυθρόνα πίσω και έβαλε τα πόδια
του πάνω στο γραφείο. Τόσα χρόνια στο
επάγγελμα είχε μάθει καλά ότι για την
εξιχνίαση τέτοιων υποθέσεων χρειαζό-
ταν φαντασία και γερή πολιτική ανάλυ-
ση. Προσπάθησε πάλι ψύχραιμα να ταξι-
νομήσει τις σκέψεις του. Οι συντάκτες
της προκήρυξης ήταν άνθρωποι πνευ-
ματικοί... ιδεολογικά τοποθετημένοι...
και υψηλά ιστάμενοι... Κάτι όμως έλει-
πε... Που να δένει όλη την ιστορία... Ξα-
φνικά τα μάτια του έλαμψαν. «Πώς δεν
το είχα σκεφτεί... Βέβαια... η εκτέλεση
του μεγαλοβιομήχανου έγινε την
επομένη ημέρα της μεγάλης απεργίας...
με αποτέλεσμα αντί γι' αυτήν, να μιλούν
όλοι για την 17η Νοέμβρη!!... δηλ. ποιος
ωφελήθηκε;...» μουρμούρισε. Αν ήταν
αυτό το κίνητρο του εγκλήματος όλα
εξηγούνται... Σηκώθηκε γρήγορα να
προλάβει... Πενήντα εκατομμύρια δεν
τα αφήνει κανένας εύκολα... Τουλάχισ-
τον διακινδυνεύει!!

ΕΞΩ ΑΠΟ ΤΑ γραφεία της Γ.Σ.Ε.Ε. ή-
σαν όλα ήρεμα. Οι δύο τύποι με τα
μαύρα γυαλιά, τις σκούρες καμπαρντί-
νες και τα μπορσαλίνο βγήκαν προσε-
κτικοί από την πίσω πόρτα. Κοίταξαν
αριστερά, δεξιά και έφυγαν προς το
στενάκι. Ήταν σίγουροι ότι κανένας δεν
τους είχε δει. Όταν έφτασαν στη γωνία
τους περίμενε ένα αυτοκίνητο. Μπήκαν
και έφυγαν.

Ο γηραλέος λαχειοπώλης της απέ-
ναντι γωνίας ζωντάνεψε ξαφνικά... Έ-
βγαλε τα άσπρα γένια του και την τρύ-
πια τραγιάσκα και έτρεξε στο κοντινό
περίπτερο... Ήταν ο Αρατζαφέρης!... ο
Γιώργος Αρατζαφέρης!!! Το μεγάλο λα-
γωνικό της ελληνικής δημοσιο-
γραφίας!!! Σχημάτισε γρήγορα το προ-
σωπικό τηλέφωνο του Τσούρα. «Ο
Βαγγέλης και ο Γιώργος μπήκαν σ' ένα
beige Kadett και έφυγαν προς άγνωστη
κατεύθυνση» είπε ξερά.

ΣΤΙΣ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΕΝΕΣ και ευρύ-
χωρες εγκαταστάσεις βασανιστηρίων
της Ασφάλειας, στη Λεωφόρο Αλεξάν-
δρας επικρατούσε μεγάλη κίνηση.
Επιτέλους είχαν πιάσει δυο ανθρώπους
της 17ης Νοέμβρη!! Ο Αρκουδέας με
τον Μποσινάκη μπήκαν γρήγορα στον
ειδικό θάλαμο βασανιστηρίων για υψηλά
ιστάμενα πρόσωπα. Και οι δύο κρατού-
μενοι ήταν δεμένοι στον «πάγκο». Έτσι,
όμως, όπως ήταν, δύσκολα θα μπο-
ρούσε να τους αναγνωρίσει κανείς. «Ο-
μολόγησαν;» ρώτησε ο Μποσινάκης.
«Όχι ακόμα Στρατηγέ μου» απάντησε ο
προϊστάμενος των ειδικών ανακριτικών
ομάδων. «Παλιοκουλτουριάρη!» τσίριξε
άγρια ο Αρκουδέας καθώς άρχισε να δι-
νει μπουιές στον Βαγγέλη. Ο Μπο-
σινάκης πήρε το κλομπ και άρχισε να
χτυπάει τον Γιώργο. «Κάθαρμο σαλονά-
κια... ελιτίστα!!».

Τα βογγητά των αρχηγών της 17ης
Νοέμβρη έφταναν στο διάδρομο...
«Ζήτω το ΠΑΚ!»... «Ζήτω η διακήρυξη
της 3ης του Σεπτέμβρη!!», μπόρεσε και
ψέλλισε εξουθενωμένος ο Βαγγέλης. Ο
Γιώργος μέσα από τα αναφιλητά του έ-
λεγε συνεχώς «Ζήτω η εργατική τάξη!».

Η ΝΤΙΝΤΗ άναψε τρομαγμένη το φως.
Ο άντρας της, ο υπουργός Βαγγέλης
Γιαννόπουλος είχε ανήσυχο ύπνο. Είχε
ιδρώσει ολόκληρος και παραμιλούσε.
«Όχι δεν είμαι ένοχος... Όχι δεν
γνωρίζω ποιος είναι ο Ραυτόπουλος...
Όχι δεν κάναμε κανένα παράνομο
συνέδριο... είμαι αθώος... ο Λαλιώτης...
εκείνος... εκείνος...» Ενώ η φυσιογνωμία
του παραμορφωνόταν καθώς πρόφερε
τις τελευταίες λέξεις... Η Ντιντή ανή-
συχη τον ξύπνησε... Δεν μπορούσε να
τον βλέπει να βασανίζεται με αυτούς
τους εφιάλτες... Έφερε γρήγορα ένα
παγωμένο ποτήρι νερό. Ανασηκώθηκε.
«Τι έχεις Βαγγέλη μου;...» τον ρώτησε
τρυφερά καθώς με το βρεγμένο μαντίλι
σκουπίζε το ιδρωμένο πρόσωπό του.
«Βλέπω αυτόν τον Εφιάλτη. Να με συλ-
λαμβάνουν μαζί με τον Ραυτόπουλο σαν
αρχηγούς της 17ης Νοέμβρη... να μας
ανακρίνουν... να μας βασανίζουν... ο Αρ-
κουδέας με τον Μποσινάκη...».

«Αγάπη μου σου το εξήγησα... εσύ δεν
είσαι κουλτουριάρης... για να φοβά-
σαι...» είπε υπομονετικά η Ντιντή και
συμπλήρωσε «Εσύ είσαι μόνο ένα προ-
κλητικό παιδί των Εξαρχείων...».

«Αυτό είναι αλήθεια...» είπε ο Βαγγέ-
λης καθώς άρχισε να συνέρχεται. «Απ'
αυτούς που η 17η Νοέμβρη ονομάζει
καραγκιόζηδες... Αλλά αφού είναι έτσι
δεν καταλαβαίνω γιατί μου θγαίνει
αυτός ο Εφιάλτης!!».

«Ίσως με τον ανασχηματισμό μετά το
Πάσχα μάθουμε... Αλλά έλα τώρα κοιμή-
σου ήσυχα... έχουμε καιρό...» είπε
τρυφερά η Ντιντή και έκλεισε το φως...

Παν-Παν

ΟΙ ΒΟΜΒΑΡΔΙΣΜΟΙ των Αμερικανών στη Λιβύη όχι μόνον βρήκαν πολιτικά απροετοίμαστη την Αριστερά, αλλά και κλόνισαν ανεπανόρθωτα μια σειρά από μύθους, ιδιαίτερα αυτούς που χρυσώνουν το χάπι της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στη δυτική Ευρώπη και τη Μεσόγειο.

Και πρώτ' απ' όλα, τραυματίστηκαν τα οράματα των «ευρωπαϊστών», δεξιών και αριστερών όλων αυτών δηλαδή που προσθλέπουν σε μία «ενωμένη Ευρώπη», αυτόνομη από τις ΗΠΑ, με κυρίαρχη ίσως ή τουλάχιστον ρυθμιστική παρέμβαση στα παγκόσμια ζητήματα. Ο χειρισμός του «Λυθικού» από τους αμερικανούς πρέπει να έσπειρε την απογοήτευση στους ευρωπαίους, ενώ παράλληλα οδήγησε ορισμένες από τις κυβερνήσεις των ευρωπαϊκών χωρών στα όρια της ταπεινώσης.

Οι χώρες αυτές δεν μπόρεσαν ούτε να ελέγξουν, ούτε να παρέμβουν σε μία στρατιωτική σύγκρουση στις παρυφές αυτής της ίδιας της ηπείρου τους.

Η απόφαση των υπουργών εξωτερικών της ΕΟΚ που καλούσε και τις δύο πλευρές να επιδείξουν αυτοσυγκράτηση και καταδικάζει τη Λιβύη για τρομοκρατικές ενέργειες, λειτούργησε απλά σαν πολιτική κάλυψη της αμερικανικής επίθεσης που εκδηλώθηκε μόλις μία μέρα μετά.

Εξίσου τραυματισμένοι με την «ευρωπαϊκή ιδέα» βγήκαν από τους αμερικανικούς βομβαρδισμούς και οι άλλοι σχετικοί με την υπόθεση μύθοι της ελληνικής Αριστεράς. Ας θυμηθούμε, για τη συνέχεια, τη λεγόμενη «αποπυρηνικοποίηση» της χώρας μας στα πλαίσια μιας «απύραυλης» Βαλκανικής, που λίγο ως πολύ η Αριστερά έχει αναγορεύσει σε έναν από τους κύριους στόχους της. Θέλετε γιατί το ΠΑΣΟΚ ελπίζει να διασκεδάσει την παραμονή των αμερικανικών βάσεων, θέλετε γιατί το ΚΚΕ επιθυμεί να «ενώσει τη φωνή» που με την καμπάνια της οποίας ηγείται το ΚΚΣΕ περί πυρηνικού αφοπλισμού, θέλετε ακόμη γιατί μοιάζει λογικό να είναι έτσι, οι βάσεις χωρίστηκαν σε «κακές» (δηλαδή πυρηνικές) και σε «όχι-και-τόσο-κακές» (δηλαδή συμβατικού εξοπλισμού). Και τελικά, ο μέσος οπαδός της Αλλαγής ένιωσε ότι σε μεγάλο βαθμό είχε επιτελέσει τα καθήκοντά του, όσο υπηρετούσε το παγκόσμιο ειρηνιστικό κίνημα κατά των πυρηνικών όπλων.

Για να περιοριστούμε στις πιο ακραίες περιπτώσεις, ένα τελευταίο σημείο. Διαβάζουμε στην «Πρώτη» (14 Απριλίου): «Δεν μπορεί ποτέ κανείς να είναι σίγουρος για τις πραγματικές προθέσεις των ιμπεριαλιστών. Όμως το παιχνίδι τους στη Λιβύη εμείς πιστεύουμε ότι τελείωσε την Παρασκευή το βράδυ. Όταν μια φωνή ακούστηκε από την αντίπερα όχθη... "Δεν θα αφήσουμε αβοήθητο τον Καντάφι" Γιατί τελείωσε το παιχνίδι τους; Γιατί μόνο αυτή τη γλώσσα καταλαβαίνουν...» Εδώ πρόκειται θέβαια για την αντίληψη που θέλει την Σοβιετική Ένωση φύλακα-άγγελο των λαών και προστάτη κάθε κατατρεγμένου. Τα γεγονότα όχι μόνο διέψευσαν την πεποίθηση αυτή, αλλά τροφοδότησαν την αντίστροφη ακριβώς μυθολογία, ότι δηλαδή οι ΗΠΑ τα είχαν «κανονίσει» εκ των προτέρων με τη Σοβιετική Ένωση που ήταν «ενημερωμένη» κ.λπ.

Ας μείνουμε γ' αυτά τα σημεία, όχι γιατί είναι αρκετά για να αναλυθεί η πολιτική της Αριστεράς σήμερα, αλλά γιατί σκιαγραφούν το κλίμα μέσα στο οποίο κινείται αυτή η πολιτική: στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας η Αριστερά έχει σταδιακά απεμπολήσει τους αντιιμπεριαλιστικούς στόχους της, μαζί με την αγωνιστικότητα της. Σίγουρα αυτή η διαδικασία έχει προχωρήσει για κάθε κόμμα από άλλους δρόμους και με άνισους ρυθμούς, αν και αυτοί οι ρυθμοί επιταχύνθηκαν μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία. Δεν θα αδικούσαμε όμως κανέναν, αν υποστηρίζαμε ότι η Αριστερά στο σύνολό της έχει οδηγηθεί σε έναν ιδιότυπο «ειρηνισμό» που έχει υποκαταστήσει τον προ δεκαετίας αντιιμπεριαλισμό της. Πρόκειται για έναν κρατικό ειρηνισμό, όχι μόνο γιατί δεν συνιστά αγωνιστικό κίνημα, όχι μόνο γιατί είναι ειρηνισμός διακηρύξεων και μανιφέστων «πνευματικών ανθρώπων», αλλά και

Τα «ήρεμα νερά» του κόλπου της Σύρτης

γιατί έχει έντονη διαπλοκή με την εξωτερική πολιτική, όπως την ασκεί το ΠΑΣΟΚ, και ακόμη με τις πρωτοβουλίες που αναλαμβάνει προσωπικά ο κ. Παπανδρέου.

Στα πλαίσια αυτού του κρατικού ειρηνισμού, ακόμη και το ΚΚΕ ένιωσε ότι «πάμε καλά» στα θέματα της «ειρήνης»: τα απύραυλα Βαλκάνια, η πρωτοβουλία των έξι, η αλληλογραφία του Παπανδρέου με το Κρεμλίνο, ήταν οι ωνιοί άριστοι των μελλοντικών εξελίξεων. Βέβαια, το ΚΚΕ ποτέ δεν υποχώρησε ρητά στους παραδοσιακούς στόχους του για την απομάκρυνση των αμερικανικών βάσεων ή την έξοδο της χώρας από το ΝΑΤΟ. Δέχτηκε όμως, εκ των πραγμάτων, να τους υποβαθμίσει, καθώς συνέκλινε τελικά στον ειρηνισμό του ΠΑΣΟΚ, υπόθεση που ηγεμονικά διαχειρίζεται η κυβέρνηση Παπανδρέου.

Έτσι, οι αμερικανικοί βομβαρδισμοί στη Λιβύη έπεσαν λίγο σαν κεραυνός εν αιθρία στα κεφάλια των ειρηνιστών της ελληνικής Αριστεράς. Η αμηχανία εδώ

είναι έκδηλη. Η αδυναμία ακόμη πιο φανερό. Τα κόμματα δεν κατόρθωσαν να πραγματοποιήσουν μία συγκέντρωση μεγέθους ανάλογου της σοβαρότητας του επεισοδίου. Και με τρόπο αδέξιο επιχείρησαν να ανασύρουν την παραδοσιακή συνθηματολογία τους για τους αμερικανούς, τις βάσεις, το ΝΑΤΟ.

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογηθεί αυτή η έκπληξη που δοκίμασε η ελληνική Αριστερά. Είναι κοινή συνείδηση ότι από το Λίβανο μέχρι την Τυνησία και τη Λιβύη, Αμερικανοί και Ισραηλινοί σπείραν τον πόλεμο που τείνει να εξαπλωθεί σε όλη την αραβική ακτή της Μεσογείου. Η «έκπληξη» στην περίπτωση μας δεν σημαίνει άλλο από πολιτική ανεπάρκεια.

Μαζί με τον ειρηνισμό των κομμάτων της Αριστεράς, οδηγείται στα ίδια αδιέξοδα και η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης — επίσης «ειρηνιστική» και «πολυδιάστατη», όπως είναι γνωστό.

Μοιάζει λίγο κωμικό, αλλά οι βομβαρδισμοί στη Λιβύη έγιναν τη στιγμή που, μετά την επίσκεψη Σουλτς στην Αθήνα, το ΠΑΣΟΚ νόμισε ότι είχε σχεδόν αγγίξει την ευτυχία, δηλαδή το άκρον άωτον της «πολυδιάστατης» εξωτερικής πολιτικής: στο ΝΑΤΟ και στην ΕΟΚ και με βάσεις και σε ήρεμα νερά οι σχέσεις με τις ΗΠΑ, αλλά και ειρηνιστής ο Ανδρέας και βραβεία οι «έξι» και απύραυλα τα Βαλκάνια και άριστες σχέσεις με τη Μόσχα, άσε δε με τον Καντάφι που μας έχει τυφλή εμπιστοσύνη, και ούτε καθεξής.

Είναι φανερό ότι αυτή η «άνετη» εξωτερική πολιτική μπορεί να αναπαράγεται όσο τα διεθνή προβλήματα βρίσκονται σε φάση ύφεσης, όσο δηλαδή υπάρχει εκ του ασφαλούς έδαφος για «διαμεσολαθήσεις» και γενικές επικλήσεις για «αυτοσυγκράτηση». Όταν όμως αρχίζουν να πέφτουν βόμβες, οι καλές προθέσεις δεν αρκούν, ιδιαίτερα όταν προέρχονται από μία χώρα του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ και μάλιστα με βάσεις των ΗΠΑ. Η εξωτερική μας πολιτική ίσως αποφέρει ένα Νόμπελ ειρήνης στον Ανδρέα, αλλά επί της ουσίας είναι αδιέξοδη.

Και για του λόγου το αφαλές, ας συγκρίνουμε τις τυμπανοκρουσίες της μεσολάθησης Ανδρέα στη διένεξη του Τσαντ και την ευφορία που είχε προκαλέσει η εδώ παρουσία του Καντάφι, με την πρόσφατη δυσφορία και αμηχανία που προκάλεσε ο ερχομός του Λίβου υφυπουργού εξωτερικών στην Αθήνα. Τα τραγελαφικά γεγονότα που συνοδεύσαν από την πρώτη μέχρι την τελευταία του στιγμή αυτό το ταξίδι, περιγράφουν ανάγλυφα το μπλοκάρισμα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Το μπλοκάρισμα αυτό αποκαλύπτει τον αντιφατικό χαρακτήρα που έχει αυτή η πολιτική από τη γέννησή της. Πράγματι, αυτή η πολυδιάστατη και συχνά πολυμήχανη πολιτική στηρίζεται σε μια πολύ στενή βάση, καθώς σαν ακρογωνιαίο λίθο της έχει την ελληνοτουρκική διένεξη και μάλιστα σε μια συγκεκριμένη προοπτική λύσης: τη ΝΑΤΟική.

Εντελώς ενδεικτικά αναφέρουμε ορισμένα χαρακτηριστικά αυτής της πολιτικής. Η παρουσία μας στο ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ αποτιμάται σαν θετική τελικά, γιατί η έξοδος μας θα ανέτρεπε το συσχετισμό δυνάμεων υπέρ της Τουρκίας. Η διατήρηση των βάσεων θεωρείται συμφέρουσα για αντίστοιχους λόγους — πιστεύεται ότι οι ΗΠΑ μπορεί να τις μεταφέρουν όλες στην Τουρκία, οπότε θα μας «υποβαθμίζουν» στα πλαίσια της συμμαχίας. Η αμερικανική βοήθεια σαν το μάννα εξ ουρανού και το 7 προς 10 αυτό που πρέπει να διαφυλαχθεί ως κόρη οφθαλμού. Η αγορά των Φάντομ τεράστια επιτυχία κ.λπ.

Με δυο λόγια, οι φιλο-ΝΑΤΟικές επιλογές της κυβέρνησης έχουν χαράξει ένα δρόμο χωρίς επιστροφή, καθώς η εξωτερική μας πολιτική ζυγίζεται στη ζυγαριά των ελληνοτουρκικών — αυτή η πολυδιάστατη πολιτική έχει έναν άκαμπτο ΝΑΤΟικό πυρήνα. Και σ' αυτόν τον πυρήνα είναι που προσκρούει η όποια απόπειρα να διατηρηθούν τα «ανοίγματα» αυτής της πολιτικής σε εποχές στρατιωτικών αναμετρήσεων.

Το κείμενο που ακολουθεί γράφτηκε πριν την αμερικανική επίθεση το βράδυ της 14ης Απριλίου, και αναφέρεται στο πρώτο αιματηρό επεισόδιο στα τέλη Μαρτίου. Οι σκέψεις όμως που διατυπώνει νομίζουμε ότι γίνονται ακόμα πιο τραγικά επίκαιρες μετά τη νέα επιδρομή.

Το ουσιαστικό πρόβλημα

ΤΟΝ ΠΕΡΑΣΜΕΝΟ ΜΗΝΑ θεωρήθηκε ότι βρεθήκαμε στα πρόθυρα παγκοσμίου πολέμου. Οι στόλοι των ΗΠΑ στη Μεσόγειο, ύστερα από μακρόχρονη ενορχηστρωμένη καμπάνια, προέβησαν στην πειρατική ενέργεια μιας «πρώτης» τιμωρίας του ατίθασου Καντάφι. Εν ονόματι του δικαιώματος ελευθερίας της ναυσιπλοΐας στα διεθνή ύδατα, την οποία παραβιάζει πράγματι ο Καντάφι επεκτεινώντας τα χωρικά του ύδατα στον κόλπο της Σύρτης στα 200 μίλια, απο τα 12 που αναγνωρίζονται διεθνώς. Και απειλώντας ότι θα αντιμετωπίσει με δραστικά μέτρα κάθε απόπειρα παραβίασής τους.

Είχαν προηγηθεί σειρά πειρατικές τρομοκρατικές ενέργειες των ΗΠΑ (Γρανάδα, αεροπλάνο Αιγυπτιακών αερογραμμών κ.λπ.) και ετοιμάζονται και άμεσα και άλλες: Νικαράγουα. Βέβαια ο επιλεγόμενος «τρελός» Καντάφι, δέχτηκε το πλήγμα χωρίς να αντιδράσει όπως απειλούσε, αποδεικνύοντας ότι αντιλαμβάνεται με ευθύνη τα όρια που επιβάλλει η σημερινή κατάσταση. Και έτσι, και αυτή η «κρίση» προσωρινά ξεπεράστηκε...

Το πραγματικά παράλογο, εξοργιστικό, αλλά και πολύ ανησυχητικό, είναι ότι δεν ξεσηκώθηκε η παγκόσμια κοινή γνώμη, μπροστά σ' αυτή την επίδειξη επιβολής. Ανάλογα με την πραγματική σημασία της, και το στίγμα που προσδιορίζει για την πορεία της Ανθρωπότητας.

Και αντίθετα, υπήρξε σε μεγάλη έκταση ικανοποίηση, για το ότι οι ΗΠΑ διαθέτουν την στρατιωτική ισχύ και την χρησιμοποιούν στα άκρα του πλανήτη, για να επιβάλουν το «νόμο και την τάξη». Λίγοι ενδιαφέρθηκαν να εξετάσουν ποιος «νόμος και τάξη» είναι αυτή. Και μήπως αυτή είναι η γενεσιουργός αιτία αναρχικών και άλλων εκδηλώσεων, τρομοκρατικών ενεργειών, ενεργειών που βαφτίζονται «τρομοκρατικές» κλπ. κλπ.

Το πρώτο θλιβερό συμπέρασμα είναι ότι έχει απλωθεί σε μεγάλη έκταση ο κομφορμισμός σαν στάση ζωής, μπροστά στους καταναγκασμούς που επιβάλλει ο ανταγωνισμός και η συνεργασία των 2 υπερδυνάμεων. Από την Κορέα και το Βιετνάμ, μέχρι τη Βουδαπέστη, την Πράγα, το Αφγανιστάν, τη Γρανάδα και τη Λιβύη, μια νέα κουλτούρα διαμορφώνεται, καλλιεργείται, επιβάλλεται: η κουλτούρα των ανθρώπων την Σηπλαιών μπροστά στους θεούς που διαθέτουν τον κεραυνό.

Αν αυτό δεν αποτελεί μήνυμα για όλους, και ιδιαίτερα τους διανοούμενους, ότι ο πολιτισμός μας στο απόγειο των τεχνολογικών κατακτήσεων εισέρχεται σε περίοδο θαρβαρότητας, τότε θα πρέπει το κακό να έχει προχωρήσει πολύ.

Την ίδια στιγμή που αδιόρατα συντελείται αυτή η «εξαλλαγή» του Ανθρώπου και του πολιτισμού του, πλήθος άλλα, σοβαρά βέβαια προβλήματα, αποσπούν την προσοχή των αρμοδίων.

• Οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν εσωτερικά πολιτικά προβλήματα. Την οικονομική κρίση. Το άγχος μπροστά στον φετιχισμό της οικονομικής ανάπτυξης που έχει επιβάλει ρυθμούς όχι από έλλογη σκοπιμότητα, αλλά από τις υπερβατικές ανάγκες του ανταγωνισμού των Μεγάλων.

• Τα κόμματα έχουν τα προβλήματα συνθέσεως και ανασυνθέσεώς τους, διεκδικώντας την εξουσία για να φέρουν καλύτερα σε πέρας τα ίδια προβλήματα που δημιουργεί η παραδεγμένη ξέφρενη πορεία.

• Τα μαζικά κινήματα κατακερματίζονται στο βωμό κομματικών επιδιώξεων, στην πραγματικότητα όμως παρουσιάζουν εκφυλιστικά φαινόμενα στην αδυναμία τους να στοχεύσουν από κοινού κατά του «υπερβατικού γίγνεσθαι».

Η άλλη μεγάλη δύναμη, η ΕΣΣΔ, αποδύεται σε γιγάντια προσπάθεια για να ξεπεράσει την καθυστέρηση της πάντα όμως σε σχέση με τον ανταγωνισμό, εφαρμόζοντας και αυτή τους ίδιους νόμους συσσώρευσης για να ανταποκριθεί στο φετιχισμό των ρυθμών ανάπτυξης. Στην περίπτωση δε αυτή της κρίσης στον κόλπο της Σύρτης, πέρα από τις έντονες φραστικές αντιδράσεις, αναμενόμενες εξάλλου από τον ανταγωνιστικό πόλο, η ΕΣΣΔ ζήτησε αποχώρηση των στόλων από τη Μεσόγειο (εύστοχη ευκαιρία για να ξαναπροβληθεί το παλιό της σύνθημα στον αγώνα απώθησης του αντιπάλου) και ζήτησε επείγουσα συνάντηση, κορυφής για το πρόβλημα της απαγόρευσης των πυρηνικών δοκιμών.

Επανερχόμαστε έτσι στο κυρίαρχο πρόβλημα του πυρηνικού τρόμου που κατακαλύπτει το πρόβλημα συγκυριαρχίας τους, και της εξ αυτής κουλτούρας επιβολής.

Πολλοί είπαν ότι η ΕΣΣΔ τον πούλησε τον Καντάφι. Άλλοι είδαν μια σαφή εκδήλωση αδυναμίας της άλλης υπερδύναμης, έναντι της αυξανόμενης προκλητικότητας των ΗΠΑ. Και ορισμένοι είπαν ότι η επιχείρηση «πειρατεία στην Σύρτη», έγινε κατόπιν προσυμφωνήσεως των 2 υπερδυνάμεων... Αυτά είναι μάλλον απλουστεύσεις ή μονόπλευρες προσεγγίσεις. Η αλήθεια είναι ότι η ΕΣΣΔ δεν είχε αναλάβει ρητές δεσμεύσεις απέναντι του Καντάφι. Όπως και δεν έχει αναλάβει ρητές δεσμεύσεις πέραν των σημείων που θεωρεί η ίδια ζωτικό της χώρο και συμφέροντα ασφαλείας της, και η υποστήριξη της δίνεται όπου υπάρχουν εγγυήσεις ότι εξασφαλίζεται η εφαρμογή της δικής της παγκόσμιας στρατηγικής, και στον ανάλογο βαθμό. Ο «απρόβλεπτος» Καντάφι, δεν παρέχει τέτοιες εγγυήσεις. Όπως και ο άλλος «τρομοκράτης», ο Γιάσερ Αραφάτ. Όπως και ο πρώην εκείνος Αμίρ

του Αφγανιστάν. Όπως και η Κίνα... Η εκείνος ο γραφικός Λεχ Βαλέσα.

Όλα λοιπόν λογικά και «συμβιβαστά» στον ανταγωνιστικό μας κόσμο. Πολλοί θα πουν ότι έτσι μπαίνουν στο ίδιο τσουβάλι και οι δύο πλευρές. Κάθε άλλο. Αλλά το ποιος είναι ο επιτιθέμενος ή ο αμυνόμενος, το ποιος καθοδηγείται από υψηλά ιδανικά, δεν δίνει διέξοδο στη σημερινή πραγματικότητα, που είναι το αδιέξοδο του ανταγωνισμού και των συνεπειών του.

Όταν έτσι είναι μοιρασμένα τα χαρτιά, καθέννας που τα αμφισβητεί ονομάζεται τρομοκράτης από τη μια, την άλλη πλευρά. Ενώ τρομοκράτες δεν είναι όσοι με τον νόμο της βίας, τον οικονομικό καταναγκασμό, ή το φόβητρο του πυρηνικού ολέθρου, εξανδραποδίζουν την ψυχή του HOMO SAPIENS.

Ο γράφων δεν υποστηρίζει τις μεθόδους ατομικής τρομοκρατίας, αεροπειρατιές κλπ, υποπροϊόντα του αδιέξοδου και τελικά αναποτελεσματικά.

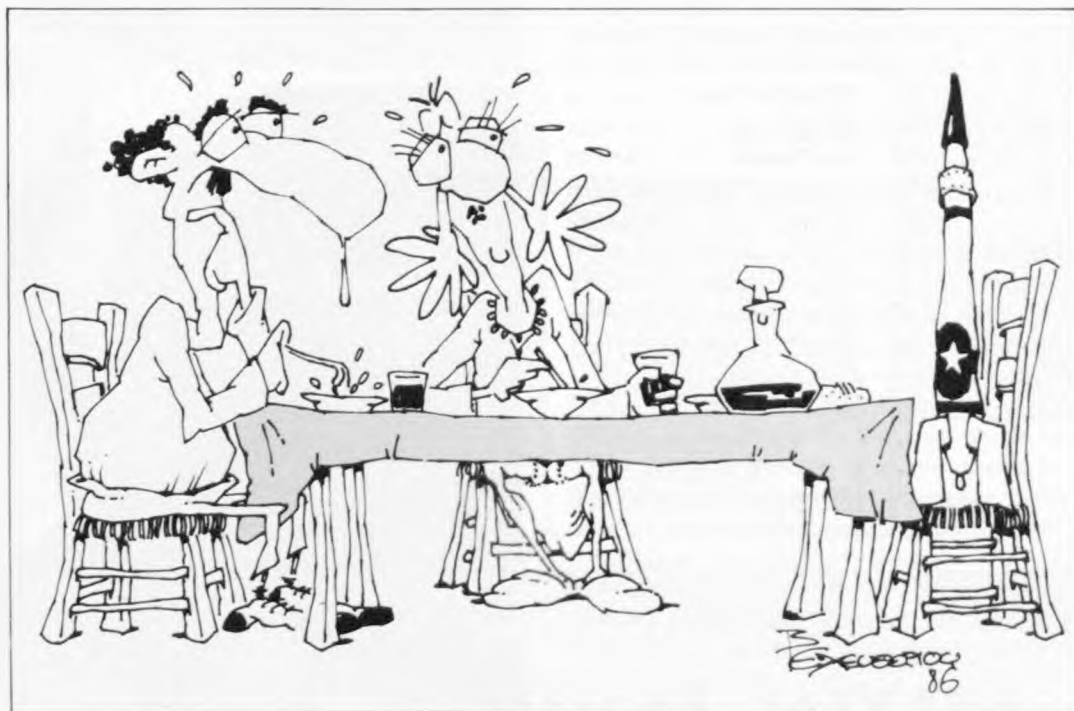
Υποστηρίζει όμως έναν νέον διεθνισμό που θα στηρίζεται στην ενότητα και το ξεσήκωμα των λαών με το σύνθημα «Τρομοκρατήστε τους τρομοκράτες!»

Αν το επεισόδιο του κόλπου της Σύρτης, ασημαντο στη σειρά της λογικής που τεινει να γίνει αποδεκτή, έχει κάποια ουσιαστικότερη αξία, είναι αν συμβάλει στην αφύπνιση όλων μας.

Πέρα και πάνω από απελευθερωτικούς, ταξικούς, φιλειρηνικούς, φεμινιστικούς, οικολογικούς κλπ. αγώνες, ένα φάσμα πλανάται πάνω μας: το φάσμα της εξαλλαγής του Ανθρώπου και του πολιτισμού του.

Ένας νέος Διεθνισμός κατά των επικυριαρχών του πλανήτη μας και των μεθόδων τους που οδηγούν στον εκφυλισμό του Ανθρώπου, θα δώσει νόημα και προοπτική στα κινήματα που γεννιώνται από τις αντιθέσεις της κοινωνίας μας, θα οδηγήσει στο παγκόσμιο ξεσήκωμα για την ανατροπή των τρομοκρατών της Ανθρωπότητας και την εγκαθίδρυση μιας μη ανταγωνιστικής κοινωνίας Ανθρώπων.

Νίκος Καραός

Τα παράδοξα της κρίσης

ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ του ΚΚΕ εσωτ. μπαίνει πια στην τελική και πιο κρίσιμη φάση του. Ένας μεγάλος αριθμός ανένταχτων αισθάνθηκε μέχρι σήμερα την ανάγκη να υπερασπίσει ή να καταδικάσει τον κομμουνιστικό χαρακτήρα του κόμματος. Την τελική όμως απόφαση θα πάρουν οι σύνεδροι ή, για να ακριβολογούμε, οι εκπρόσωποι των επίσημων τεσσάρων τάσεων της Κεντρικής Επιτροπής.

Ποια είναι η πραγματική σημασία του 4ου Συνεδρίου για την Αριστερά; Η σωστότερα, πώς βλέπουν το 4ο Συνέδριο όσοι αριστεροί έχουν πάψει να ελπίζουν πως η πολιτική της ΑΣΔΗΣ και της ΕΑΔΕ έχει περιθώρια να επιδιορθωθεί;

Η άποψη που μέσα και έξω από το ΚΚΕ εσωτ. επιμένει με πάθος στη διατήρηση του κομμουνιστικού χαρακτήρα, στηρίζει την ανάλυσή της στη

θεωρία του Λένιν για το δημοκρατικό συγκεντρωτισμό. Η θεωρία αυτή είναι αναπόσπαστο μέρος του μαρξισμού και η αποκήρυξή της αποτελεί χωρίς αμφιβολία ιδεολογική οπισθοχώρηση μπροστά στην πίεση της κυρίαρχης αστικής ιδεολογίας. Το θέμα όμως δεν είναι μόνον εκεί.

Η θεωρία του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού προϋποθέτει ένα κόμμα στέρεα δεμένο με τις καταπιεζόμενες τάξεις, ένα κόμμα που εκπροσωπεί αυθεντικά τα ταξικά συμφέροντα των μεγάλων μαζών. Αυτό δεν αποκλείει την ταξική πάλη στο εσωτερικό του κόμματος, είναι όμως οι ίδιες οι μάζες που μπορούν να επιβάλλουν τη λειτουργία του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού και που εγγυώνται σε τελευταία ανάλυση τον ταξικό χαρακτήρα του κόμματος. Στις σημερινές συνθήκες κρίσης της Αριστεράς, και ακόμη περισσότερο στο στενό περιβάλλον του ΚΚΕ

εσωτ. και της ανανεωτικής αριστεράς, η αναφορά στο δημοκρατικό συγκεντρωτισμό γίνεται μια καθαρά ιδεολογική συζήτηση, χρήσιμη καθεαυτήν, απ' όπου όμως δεν μπορεί να προκύψει το παραμικρό συγκεκριμένο συμπέρασμα για το χαρακτήρα και τη μορφή ενός αριστερού πολιτικού φορέα.

Αντίθετα, η αποδοχή της κρίσης της Αριστεράς επιβάλλει την επιλογή ενός ευέλικτου σχήματος που θα αυτοαναγνωρίζεται ως προσωρινό, που δεν θα καλλιεργεί την ψευδαισθηση ότι εκφράζει αποκλειστικά τις εργαζόμενες μάζες, που δεν θα επεξεργάζεται μεγαλόπνοες «θέσεις» για το σύνολο του κοινωνικού σχηματισμού, που δεν θα λειτουργεί με δημοκρατικό συγκεντρωτισμό. Δεν είναι παράξενο λοιπόν που ξεκινώντας ίσως από ένα παρόμοιο αίτημα κάμποσοι ανένταχτοι αριστεροί πείστηκαν να προσυπογράψουν τις προτάσεις είτε του «νέου φορέα της Αριστεράς» (κίνηση των 18) είτε της «μετεξέλιξης» του ΚΚΕ εσωτ.

Όμως άλλο η επιθυμία κι άλλο η πραγματικότητα. Γιατί προκειμένου να δημιουργηθεί ή να μετασχηματιστεί ένα οποιοδήποτε πολιτικό μόρφωμα προϋποτίθενται και κάποιες πολιτικές οριοθετήσεις. Πιο συγκεκριμένα, δυο ειδών οριοθετήσεις φαίνονται σήμερα απαραίτητες προκειμένου να ανοίξει η συζήτηση για ένα φορέα που να αποθλήπει στην υπέρβαση της κρίσης της Αριστεράς.

- Οριοθέτηση από το σταλινισμό, όχι σαν ιστορικό φαινόμενο, αλλά σαν διαστρέβλωση του μαρξισμού που εξακολουθεί να κυριαρχεί στα περισσότερα κομμουνιστικά κόμματα. Αλλά συγχρόνως ξεκάθαρο μέτωπο στον αντικομμουνισμό που χρεώνει τη σταλινική παρέκκλιση στον μαρξισμό και ταυτίζει την Αριστερά με το Γκουλάγκ.

- Οριοθέτηση από τη σημερινή πολιτική εξουσία, αλλά και από κάθε είδους δεξιά ή σοσιαλίζουσα πολιτική διαχείρισης του καπιταλισμού.

Είναι προφανές ότι οι προϋποθέσεις αυτές δεν πληρούνται ούτε στο ελάχιστο από τις σημερινές προτάσεις για αλλαγή του ΚΚΕ εσωτ. Ούτε από τη άποψη της μετεξέλιξης που είναι χρεωμένη με τη μακριά πολιτική κληρονομιά της «γαλάζιας», αλλά και της «πράσινης» ΕΑΔΕ. Ούτε από την πρόταση «των 18» που αποκλίνει έντονα προς την καταγγελία όλης της ιστορικής παράδοσης του κομμουνισμού και άρα προς την παρθενογένεση μιας ασπόνδυλης και ανιστόρητης αριστεράς.

Βρισκόμαστε έτσι, στις παραμονές του 4ου Συνεδρίου του ΚΚΕ εσωτ., μπροστά σε τούτο το παράδοξο:

- Οι πολιτικά πιο συντηρητικές ανανεωτικές δυνάμεις επενδύουν στο αίτημα των αριστερών για μια τομή στην πολιτική της Αριστεράς, επιδιώκοντας μίαν αλλαγή ονόματος και συμβόλων. Μια αλλαγή όμως που δεν θα αμφισβητήσει τη σημερινή πολιτική, αλλά τουναντίον θα διαιωνίσει την υπεροχή των κοινοβουλευτικών ελιγμών απέναντι στην κινητοποίηση της όποιας οργάνωσης.

- Ενώ παράλληλα, η κατά τεκμήριον αριστερά του ΚΚΕ εσωτ. υπερασπίζεται το κομματικό κέλυφος, το οποίο ακριβώς οφείλει να υπερβεί, αν θέλει ν' ανοίξει τη διαδικασία ανασυγκρότησης της Αριστεράς.

Μόνο το ξεπέρασμα των αντιφάσεων που φανερώνει τούτο το παράδοξο μπορεί να απεγκλωβίσει την αριστερά του ΚΚΕ εσωτ. και να κάνει το 4ο Συνέδριο υπόθεση όλων των αριστερών. Η προσπάθεια διατήρησης των σημερινών συσχετισμών, οι μικροσυμβιβασμοί και οι συνδιαλλαγές, η υπερψήφηση των ενωτικών «θέσεων» που κανείς δεν θα διαβάσει, είναι ο σίγουρος δρόμος για να παραμείνει το ΚΚΕ εσωτ. στο τέλμα του. Μακριά όσο ποτέ από την ανανέωση της Κομμουνιστικής Αριστεράς.

Κώστας Βουρνός

Διεύρυνση με διαγραφές

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ στην τελική ευθεία για το 4ο και τελευταίο συνέδριο του ΚΚΕ εσ. με τις 4 προτάσεις για την προοπτική νάχουν... διχάσει το σύνολο του κόμματος από την κορυφή ως τη βάση. Οι δύο πρώτες προτάσεις διαθέτουν ισοδύναμη σχεδόν σχετική πλειοψηφία έτσι που να μην είναι ορατή αυτή τη στιγμή τουλάχιστον η τελική έκβαση του συνεδρίου. Και αυτό γιατί το «απαραίτητο» παιχνίδι των συμβιβασμών εκατέρωθεν μόνο στο τελικό σώμα θα φανεί. Συμβιβασμοί που το μέγεθος τους σίγουρα θα εξαρτηθεί από την πορεία και τις εξελίξεις στις επί μέρους μεγάλες συζητήσεις της Κ.Ο. Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Ήδη στο εσωτερικό των προτάσεων που παρουσιάστηκαν στην ΚΕ και κάτω από την αδυναμία να συγκεντρώσει κάποια απ' αυτές την απόλυτη πλειοψηφία των μελών του κόμματος διαμορφώνονται ποικίλες κατευθύνσεις. Στην πρώτη σχετικά πλειοψηφούσα πρόταση αναπτύσσονται δύο λογικές με τις αντίστοιχες πρακτικές εφαρμογές τους ήδη στις Ο.Β. Η μία που εκφράζεται κυρίως από την ομάδα Βαλντέν αλλά και τον Μπριλλάκη που επιδιώκει το «εδώ και τώρα» ξεκαθάρισμα της προοπτικής. Συζητιούνται έτσι κάποια συμβιβαστικά ανοίγματα προς την τρίτη άποψη των Φιλίνης - Θεοδωρίδη με στόχο τη συγκέντρωση του 51% και τη «νομιμοποίηση» της μετεξέλιξης. Επιδιώκουν την άμεση μετεξέλιξη έστω και με θυσία των διαφορών και χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους που τους εξωθούν σε ρήξη με τον μηχανισμό.

Η άλλη λογική που εκφράζεται κύρια από τους Κύρκο - Διαμαντόπουλο, πιο διαλλακτική, προσπαθεί να διατηρήσει την ενότητα μέσα από κάποια ισορροπία στο στελεχικό τουλάχιστον δυναμικό. Καταλήγουν έτσι στην πρόταση το 4ο συνέδριο να πάρει μια πολιτική απόφαση που να δεσμεύει και να προετοιμάζει το κόμμα για τη μετεξέλιξη. Μετεξέλιξη που ν' αποφασιστεί οριστικά το αργότερο σ' ένα χρόνο από έκτακτο συνέδριο που θα συγκληθεί αποκλειστικά γι' αυτό το σκοπό. Είναι φανερό ότι ο ελιγμός αυτός διευκολύνει, κατά τους εμπνευστές του, τη μετεξέλιξη του κόμματος χωρίς έντονους κραδασμούς αφού θα υπάρχει ο χρόνος να πειστούν ή και μεταπειστούν (και από εξωκομματικές εξελίξεις) αρκετοί επιφυλακτικοί και αντίπαλοι. Η κατεύθυνση αυτή αποτελεί παράλληλα και άνοιγμα προς την τρίτη πρόταση αφού επί του πρακτέου είναι ταυτόσημη μ' αυτήν.

Στην τρίτη πρόταση τώρα, ο Φιλίνης φαίνεται ν' αποδέχεται τον συμβιβαστικό ελιγμό του Κύρκου και να θεωρεί δικαιωμένη τη δική του άποψη. Οι Θεοδωρίδης - Ηλιόπουλος όμως είναι εντελώς αρνητικοί σε οποιαδήποτε σύμπλευση με την ομάδα του Κύρκου. Θεωρούν την ομάδα αυτή υπεύθυνη για τα αδιέξοδα του ΚΚΕ εσ. και επιμένουν ότι η προοπτική της μετεξέλιξης συνδέεται άρρηκτα με το πρωτεύον γι' αυτούς ζήτημα της συνολικής αυτοκριτικής του κόμματος.

Η δεύτερη σχετικά πλειοψηφούσα πρόταση των Μπανιά - Μπενά θεωρεί ότι η άποψη της μετεξέλιξης έχει ηττηθεί στο κόμμα αφού συγκέντρωσε μόνο το 43% παρ' όλη την υποστήριξη που είχε και έχει από την «κοινή γνώμη». Διαμορφώνονται έτσι δύο γι' αυτούς εναλλακτικές λύσεις που τις θέτουν στο Ε.Γ. και την Κ.Ε. Ή η συζήτηση σταματάει εδώ και εφ' όσον η πρόταση της μετεξέλιξης υπάρχει, ξαναμπάνει στο επόμενο τακτικό συνέδριο, ή γίνεται κάποιος συμβιβασμός, με αλλαγή του τίτλου που να περιέχει όμως το

«κομμουνιστικό» και παράλληλα διεύρυνση της φυσιογνωμίας του κόμματος.

Αν τα πράγματα εξελιχθούν «ομαλά», με στοιχειώδη αναλογική εκλογή στις μεγάλες συζητήσεις είναι φανερό ότι κάποιοι συμβιβασμοί θα επικρατήσουν και στο τελικό σώμα. Αν όμως επικρατήσουν οι πιο αδιάλλακτες απόψεις και οργανωθούν αποκλεισμοί δεν αποκλείεται να έχουμε και κάποιες μικρές ή μεγάλες ρήξεις. Ήδη κάποιες «ιδέες» ρίχνονται να μη συμμετέχουν οι σύνεδροι που προέρχονται από τον Ρήγα στην απόφαση για την προοπτική και στην εκλογή των μελών της νέας Κ.Ε. Πάντως όλα τα σενάρια παίζονται και όλες οι κατευθύνσεις έχουν την πρακτική τους εφαρμογή ήδη από τις συνελεύσεις των Ο.Β. Χαρακτηριστική η δήλωση - καταγγελία της Ο.Β. εργαζομένων νομού Πέλλας που δημοσιεύουμε πιο κάτω και απεικονίζει το κλίμα που επικρατεί προσυνεδριακά στο κόμμα.

Γ.Π.

Οργάνωση

ΚΚΕ ΕΣΩΤ. ΠΕΛΛΑΣ:
Δήλωση

Προς τα Όργανα (Συνέδριο, Οργανωτική Επιτροπή, Εκτελεστικό Γραφείο, Κεντρική Επιτροπή, Επιτροπή Περιοχής ΚΔ Μακεδονίας, Νομαρχιακή Συνδιάσκεψη Πέλλας), τα μέλη και στελέχη του Κόμματος,

Προς την εφημερίδα του Κόμματος ΑΥΓΗ, τον δημοκρατικό αριστερό τύπο, εφημερίδες και περιοδικά,

Εμείς οι παρακάτω ανανεωτικοί κομμουνιστές εργαζόμενοι, συνδικαλιστές και διανοούμενοι, μέλη και στελέχη του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, που σ' ολοκληρωτήν την προηγούμενη περίοδο, από το 3ο Συνέδριο και κατόπιν, συγκροτήσαμε και δραστηριοποιήσαμε στην ΚΟΒ Εργαζομένων Πέλλας του Κόμματος, σ' όλα τα επίπεδα της πολιτικής του δουλειάς, είτε σαν συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι του στο ΕΚ Γιαννιτσών, είτε στα εργασιακά και κλαδικά μας σωματεία, είτε σαν δραστήρια μέλη και υποψήφιοι στις βουλευτικές εκλογές, είτε συμμετέχοντας οργανωμένα στις εργατικές απεργιακές κινητοποιήσεις, είτε προπαγανδίζοντας την αριστερή εργατική πολιτική του Κόμματος στα εργοστάσια και επιχειρήσεις της περιοχής κ.λπ.,

Έχοντας εξαντλήσει ολόπλευρα όλα τα περιθώρια των εσωκομματικών προσυνεδριακών διαδικασιών, έχοντας αναλώσει και τα τελευταία ίχνη υπομονής και επιμονής, ενωτικής συντροφικής διάθεσης και διαλόγου, και έχοντας συναντήσει αντί γι' αυτό, αντί για πνεύμα ενωτικής διαλεκτικής σύνθεσης, τη στείρα άρνηση, τον προπηλακισμό, ακόμη και την ύβρη, τους αποκλεισμούς και τις διαγραφές, μελών και οργανώσεων, από την πλευρά του κομματικού ρεύματος που εντελώς αντικαταστατικά επιδιώκει την κατάργηση κάθε δυνατότητας συγκρότησης των δυνάμεων του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ σαν επαναστατικού, εργατικού, μαρξιστικού ανανεωτικού ελληνικού ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ, και απεναντίας την ολοκληρωτική του στροφή στη μετατροπή σ' ένα δεξιόστροφο, σοσιαλδημοκρατικό χαρακτήρα, θολού ιδεολογικά, αδρανούς πολιτικά, και δίχως καμιά απόλυτα παρέμβαση στο μαζικό λαϊκό κίνημα, πολιτικού σχήματος.

1. Βρισκόμαστε στην έσχατη ανάγκη να καταγγείλουμε:

Α. Την αντιδημοκρατική εσωκομματική μέθοδο που προωθήθηκε συνειδητά, και παρά τις επανειλημμένες διαμαρτυρίες μας στα ανώτατα όργανα του Κόμματος, παρά τις ενωτικές συνθετικές μας προτάσεις, από την Ν.Ε. Πέλλας και από μέλη του κλιμάκιου της Κ.Ε. Β. Ελλάδας, στο επίπεδο των κομματικών δυνάμεων της περιφέρειας του νομού Πέλλας, με στόχο την εξουδετέρωση και διάλυση της ανανεωτικής κομμουνιστικής πολιτικής, ιδεολογικής και κοινωνικής μας παρέμβασης, την de facto πρόκληση της τοπικής διάσπασης του Κόμματος, και με αποτέλεσμα την πρωτόκουστη απόφαση για κατάργηση της ΚΟΒ Εργαζομένων Πέλλας, της μοναδικής υπαρκτής, με δραστηριότητα και λειτουργία, οργάνωσης του Κόμματος στην περιοχή, με την αιτιολογία ότι η συγκρότηση και δράση της αποτελεί «φραξιονιστική δραστηριότητα», καθώς

-καταγγελία

και τη διαγραφή, πέρα από την καθαίρεση όλης της εργατικής κομματικής μας οργάνωσης, των συντρόφων Μπαμπη Ματάκη, συνδικαλιστή εργαζόμενου, δραστήριου στελέχους της ΚΟΒ Εργαζομένων Πέλλας, και Ανέστη Ταρπάγκου, κομματικού στελέχους, υποψήφιου του Κόμματος στις βουλευτικές εκλογές, κομμουνιστή διανοούμενο και πολλαπλά εκλεγμένου συνδικαλιστή, με την κατηγορία του «φραξιονιστή» και του ότι «άσκησε ιδεολογική κριτική στην πολιτική του Κόμματος», καθώς και τον εξαναγκασμό σε παραίτηση των συντρόφων Κώστα Σέμου και Κώστα Μωυσιάδη από μέλη της Ν.Ε. Πέλλας του Κόμματος, δραστήριων συνδικαλιστικών στελεχών στις υφαντουργικές βιομηχανίες της περιοχής, και τελικά τον αποκλεισμό όλης της Κομματικής μας Οργάνωσης και των αντιπροσώπων της από τις προσυνεδριακές διαδικασίες του Κόμματος στον νομό Πέλλας.

Β. Την ολοκληρωτική φαλκίδευση, αλλοίωση και νόθευση της σύνθεσης και της αριθμητικής δύναμης των κομματικών μελών στην περιοχή της Πέλλας, με την ανομολόγητη σκοπιμότητα της «τεχνητής» ανάδειξης μιας ψευδούς πλειοψηφίας» που τάσσεται υπέρ της εγκατάλειψης της ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ και του σχηματισμού του συντηρητικού μεταρρυθμιστικού «φορέα»: Έτσι, ενώ για παράδειγμα σ' όλη την προηγούμενη τετραετία, από το 3ο Συνέδριο (1982) μέχρι σήμερα, τα κομματικά δραστηριοποιημένα μέλη, είτε στο μαζικό κίνημα, είτε στις εκλογικές μάχες του Κόμματος, δεν ξεπερνούσαν μια 30άδα σ' ολόκληρο το νομό, σήμερα, στις προσυνεδριακές διαδικασίες εμφανίζουν δεκάδες νέων, εντελώς άγνωστων και αδρανών πολιτικά και κοινωνικά «μελών», σε πολλές περιπτώσεις ακόμη και «εργοδοτικών-απεργοσπαστών», με κοινό χαρακτηριστικό την απολίτικη προσήλωσή τους στον υποτιθέμενο «χαρισματικό ηγέτη». Ενδεικτικό παράδειγμα η περίπτωση της Έδεσσας, όπου ούτε καν κομματική οργάνωση λειτουργούσε, και όπου τα ενεργά μέλη του Κόμματος δεν ξεπερνούσαν μια 5άδα, κι αυτά χωρίς παρέμβαση στο λαϊκό εργατικό και αγροτικό κίνημα του χώρου, σήμερα εμφανίζουν 35 «μέλη» να ψηφίζουν στις προσυνεδριακές διαδικασίες, απ' τα οποία, κατά παράδοξη «σύμπτωση» τα 33 «μέλη» υπέρ της αυτοκατάργησης του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ.

Γ. Τον αποκλεισμό των αντιπροσώπων στις προσυνεδριακές διαδικασίες, που παρέμειναν και τάχθηκαν με την πλευρά του βαθαιμάτος και της ολοκλήρωσης της ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ, μέσα απ' την αντιδημοκρατική λειτουργία του πλειοψηφικού εκλογικού συστήματος και την ολοκληρωτική καταστράτηγηση της οποίας αναλογικής εκπροσώπησης των απόψεων (αυτής της «απλής, άδολης, ανόθευτης» αναλογικής), γεγονός που φαλκίδευσε ακόμη περισσότερο την «δημοκρατικότητα» των κομματικών διαδικασιών, όπου αρκούσε η απλή δήλωση πίστης στον «χαρισματικό ηγέτη» για να εκλεγεί ένας «εργοδοτικός-απεργοσπαστής» — «μέλος» του Κόμματος σαν αντιπρόσωπος, και παρακάμπτονταν εν ψυχρώ κάθε άλλο ουσιαστικό κριτήριο (αγωνιστικής πολιτικής και κοινωνικής δρ-

σης, ιδεολογικής συγκρότησης κ.λπ.), γεγονός που αποστέρησε τις προσυνεδριακές διαδικασίες κι από τα τελευταία τεκμήρια γνησιότητας, δημοκρατικότητας και φερεγγυότητας.

Δ. Τον αποκλεισμό μ' αυτό τον τρόπο ολόκληρης της προβληματικής, των τεκμηριωμένων και αναλυτικών εισηγήσεων, της εμπειρίας και των ανανεωτικών κομμουνιστικών απόψεων που φορέας τους ήταν η ΚΟΒ Εργαζομένων, εφ' όσον τα μέλη της αποκλείστηκαν από τις προσυνεδριακές διαδικασίες, γεγονός που καταδειχνει άλλωστε την βαθύτατη αποστροφή των κομματικών δυνάμεων της σοσιαλδημοκρατικής στροφής τόσο απέναντι στην πολιτική κομμουνιστική παρέμβαση στο μαχόμενο σήμερα εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα, όσο και απέναντι σε οποιαδήποτε κομμουνιστικού χαρακτήρα ιδεολογική ζύμωση, διάλογο και σύνθεση απόψεων και πρακτικών, πράγμα που και εκφράζει τον χαρακτήρα του «πολιτικού σχήματος» που επιζητούν να «κατασκευάσουν» αυτές οι δυνάμεις σήμερα.

2. Με βάση όλα τα προηγούμενα διαπιστώνουμε:

Το βαθύτερο και αξεπέραστο χάσμα που έχει επέλθει από το αντικομματικό αυτό πλήγμα ενάντια στην εργατική κομμουνιστική μας οργάνωση, την ιδεολογία της και την πρακτική της, την αδυναμία εντέλει συνύπαρξης σ' έναν ενιαίο κομματικό οργανισμό με κομματικές δυνάμεις που στην προσπάθειά τους να «περάσουν» τις αντιλήψεις τους για «διάλυση» του ανανεωτικού ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ, δεν διστάζουν να καταφύγουν στις πιο ακραίες εκδοχές σταλινικής νοοτροπίας, το πολιτικά ασυμφύλιτο κλίμα ανάμεσα σε δυνάμεις μικροαστικού χαρακτήρα που αντιλαμβάνονται το Κόμμα σαν απλό εκλογικιστικό και μόνο μηχανισμό, με ολόκληρο θολό και δεξιόστροφο ιδεολογικό περιεχόμενο, δίχως την ελάχιστη αγωνιστική παρέμβαση στο ταξικό εργατικό, νεολαϊστικό, αγροτικό και διανοούμενο κίνημα της περιφέρειας, (αρκεί και μόνο να αναφερθεί ότι στις τέσσερις πρόσφατες Πανελλαδικές Πανεργατικές Απεργίες του Οκτώβρη - Νοέμβρη 1985 και Φλεβάρη - Απρίλη 1986, όπου συμμετείχαν τα εργατικά μας σωματεία και το ΕΚ Γιαννιτών, κανένας απ' τους εκπροσώπους αυτής της αντίληψης δεν συμμετείχε, εκτός απ' τα μέλη και τους φίλους της ΚΟΒ Εργαζομένων του Κόμματος, που διαδραμάτισε και πρωτοπόρο ρόλο σ' αυτές τις εργατικές πολιτικές κινητοποιήσεις), και στις πολιτικές - κοινωνικές δυνάμεις του Κόμματος, όπως εμείς που εμμένουμε στο ολόπλευρο βάθαιμα της ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ στο ξεπέρασμα των «ιστορικών ανεπαρκειών δεξιάς απόκλισης» του ΚΚΕ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ, βασιζομαστε στη μαζική πολιτική συνδικαλιστική δράση, αξιοποιούμε την κομμουνιστική έρευνα και ανάλυση, πιστεύουμε στον εργατικό, επαναστατικό, μαρξιστικό χαρακτήρα του πολιτικού υποκειμένου της σοσιαλιστικής αλλαγής, του ελληνικού ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ.

3. Αποφασίζουμε, σαν μαχόμενοι ανανεωτικοί κομμουνιστές, εργαζόμενοι και διανοούμενοι:

Α. Να συνεχίσουμε σαν αυτοδύναμη πολιτικο-συνδικαλιστική οργάνωση των ανανεωτικών κομμουνιστών εργαζομένων της Πέλλας, εργατούπαλλήλων συνδικαλιστών, αλλά και αγωνιστών αγροτών και μαχομένων αριστερών διανοομένων, την ανάπτυξη της μέχρι σήμερα κομμουνιστικής μας κοινωνικής και πολιτικής παρέμβασης και λειτουργίας στη βάση των ιδεολογικών αρχών και της πολιτικής πρακτικής της ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ, με χωρους δράσης μας τα εργατικά και αγροτικά συνδικάτα, το ΕΚ Γιαννιτών, τον τοπικό τύπο, το νεολαϊστικό κίνημα της επαρχίας, το αγωνιζόμενο λαϊκό κίνημα της περιοχής.

Β. Να απευθυνόμαστε αγωνιστική έκκληση στους συντρόφους μας εκείνους εργαζόμενους που είναι εγκλωβισμένοι στα πλαίσια των φαλκιδευμένων προσυνεδριακών διαδικασιών της περιοχής και πιστεύουν στην ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΝΕΩΣΗ, που είναι στρατευμένοι στην υπόθεση της ταξικής πάλης και του σοσιαλισμού, να συμπαραταχθούν μαζί μας, όπως επίσης και τους ανένταχτους αριστερούς συντρόφους που μαζί τους δώσαμε τις πολιτικές και κοινωνικές μάχες του Κόμματος στα προηγούμενα χρόνια.

Γ. Να αναπτύξουμε την άμεση οριζοντία επικοινωνία με όλες τις άλλες αριστερές, εργατικές, αγροτικές, νεολαϊστικές και διανοούμενες δυνάμεις του Κόμματος, που στη σημερινή κρίση και αποφασιστική για την πορεία της ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΝΕΩΣΗΣ καμψή αντιμετώπιζουν αντίστοιχες καταστάσεις και αναπτύσσουν αντίστοιχους προβληματισμούς και παράλληλες πρακτικές, έτσι ώστε να προασπίσουμε και να διαμορφώσουμε τις δυνατότητες για τη συγκρότηση και παρέμβαση του ελληνικού ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ, λαϊκού, επαναστατικού, μαρξιστικού χαρακτήρα.

Δ. Να θεμελιώσουμε και να ενισχύσουμε τους δεσμούς συμπάραξης και συντροφικότητας με τις άλλες αριστερές, εργατικές, πολιτικές και διανοούμενες δυνάμεις του ταξικού λαϊκού μας κινήματος, συνδικαλιστικές παρατάξεις, κομμουνιστικά και σοσιαλιστικά ιδεολογικά ρεύματα και κινήσεις, συμβάλλοντας σε τοπικό επίπεδο στη διαμόρφωση του ταξικού αριστερού μετώπου των λαϊκών δυνάμεων που επιζητούν αγωνιστικά τη συγκρότηση της ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΛΥΣΗΣ απέναντι στην βαθεαία και πολύμορφη κρίση του ελληνικού καπιταλισμού.

Γιαννιτά Πέλλας, Τετάρτη 16 Απρίλη 1986

Το κείμενο αυτό αποτελεί απόφαση της ΚΟΒ Εργαζομένων Πέλλας που συζητήθηκε εξαντλητικά και ψηφίστηκε ομόφωνα από τα κεντρικά συνδικαλιστικά στελέχη της οργάνωσης που συγκροτούν και το Γραφείο της και που είναι:

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΣΕΜΟΣ, Κλωστούφαντουργός, συνδικαλιστικός εκπρόσωπος του ΑΕΜ και του Κόμματος στην ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΙΑ, μέλος της Ν.Ε. Πέλλας

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΤΙΛΟΥΔΗΣ, Καθηγητής φυσικός, μέλος της Σ.Ε. της εβδομαδιαίτης αριστερής εφημερίδας της Πέλλας «ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ».

Ο ΑΝΕΣΤΗΣ ΤΑΡΠΑΓΚΟΣ, Τοπογράφος, Πρόεδρος του Σωματείου Εργατούπαλλήλων ΕΛΛ-ΚΑΤ, Μέλος του Δ.Σ. του Συνδικατού Εργαζομένων Τεχνικών Επιχειρήσεων Πέλλας, υποψήφιος του Κόμματος, μέλος της Σ.Ε. του αριστερού περιοδικού «ΘΕΣΕΙΣ».

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΑΜΑΛΙΔΗΣ, Σερβιτόρος, Πρόεδρος του Σωματείου Σερβιτόρων των Γιαννιτών, αντιπρόσωπος του Σωματείου στην Ομοσπονδία Επισιτισμού

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΥΣΙΑΔΗΣ, Κλωστούφαντουργός, αντιπρόσωπος του εργοστασιακού σωματείου των εργαζομένων στα ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ ΠΕΛΛΑΣ στο Εργατικό Κέντρο Γιαννιτών, μέλος της Ν.Ε. Πέλλας

Ο ΜΠΑΜΠΗΣ ΜΑΤΑΚΗΣ, Τοπογράφος, Γραμματέας του Σωματείου Εργατούπαλλήλων ΕΛΛ-ΚΑΤ, Μέλος του Δ.Σ. του Συνδικατού Εργαζομένων Τεχνικών Επιχειρήσεων Πέλλας.

Μετά την τελευταία εμφάνιση της «17 Νοέμβρη»

Η φαντασία στην εξουσία

ΜΕ ΣΤΟΧΟ ένα γέροντα που πολύ δύσκολα μπορούσε να πείσει σαν ο εκπρόσωπος, το σύμβολο της λούμπεν μεγαλοαστικής τάξης (λαματ) και μία μακροσκελή προκήρυξη-οικονομική ανάλυση που θύμιζε αποφάσεις ολομελειών παρελθόντων ετών συν τη διάχυτη αφέλεια των διαψευσμένων ελπίδων, η «17 Νοέμβρη» έδειξε ότι διάβηκε πια τον Ρουθίκωνα, όταν σαν τιμωρός άγγελος εκτελούσε βασανιστές της δικτατορίας και αμερικάνους αξιωματούχους, κάνοντας να γελάσει κάθε πικραμένο χείλι και πέρασε στη φάση της θανάσιμης αγωνίας της.

Ακολούθησε η εξωφρενική δήλωση Παπανδρέου από την μακρινή Κίνα. «Στην Ελλάδα και μεταξύ του πνευματικού κόσμου βρίσκονται οι εγκέφαλοι της 17 Νοέμβρη», η εσπευσμένη διακοπή της επίσκεψης «γιατί κανείς δεν πρέπει στην Ελλάδα να μείνει με την εντύπωση ότι κάνουμε εκδρομές ενώ συμβαίνουν τέτοια γεγονότα» και συνέστησε φαντασία στην έρευνα.

Εάν ξέραμε το τι θα επακολουθούσε, το μόνο που θα μπορούσαμε ως έθνος να βροντοφωνάσουμε θάταν «κάνε εκδρομές». Οι αρχές ασφαλείας, προσπαθώντας απεγνωσμένα ν' αποχτήσουν φαντασία και να μεθερμηνέψουν τη σιβυλλική πρωθυπουργική δήλωση, έγιναν σκιά των καθηγητών, αποκλείοντας πάντως τους πιο ηλικιωμένους και δήλυναν: «Καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι ο εγκέφαλος πρέπει να είναι πανεπιστημιακός. Την προκήρυξη μελέτησαν και ειδικοί επιστήμονες και μας βεβαίωσαν ότι ο συντάκτης διαθέτει ειδική μόρφωση.»

Ακολούθησε το γνωστό όργιο φημών που διοχετεύονταν τεχνηέντως στον τύπο και κατέληξαν με τη μέθοδο του αστυνομικού σκίτσου σ' έναν άνθρωπο που συγκέντρωνε όλα τα τυπικά προσόντα: και πανεπιστημιακός, και οικονομολόγος και πρώην ΠΑΚ και αποχωρήσας και απογοητευμένος και παροπλισμένος, δηλαδή νάτος ο Τσεκούρας. «Βήμα 13.4».

Το Κυριακάτικο Βήμα, έδινε βιογραφικά στοιχεία για τον κατασκευασμένο ένοχο προσπαθώντας να διευκολύνει στο μέτρο του δυνατού το έργο των δικτικών αρχών. «Και με τα φιλοστρατιωτικά ανακατέυτηκε και τριάδες οργανωνε. Τι απέγιναν οι τριάδες;» Κι άλλα εξ ίσου χυδαία, αλλά πιο ανώδυνα «Και επί Ράλλη, κατέλαβε επιστημονική θέση στη Βιομηχανική Σχολή Θεσσαλονίκης ενώ δεν είχε τα τυπικά προσόντα» κ.ο.κ. Η εξωφρενική αυτή διαδικασία κατασκευής ενόχου και δημόσιας διαπόμπευσης ενός ανθρώπου, δεν αντιμετώπισε καμιά αντίσταση. Κάποιοι, πολύ λίγοι, μίλησαν για κυνήγι μαγισσών, οι πιο πολλοί με ακραιφνή δημοσιουπάλληλικη συνείδηση δήλυναν ότι μπορεί, δεν αποκλείεται όσο απίθανο κι αν φαίνεται η «17 Νοέμβρη» να προέρχεται από τον πανεπιστημιακό όμιλο κι από κάθε κοινωνικό χώρο, οι ίδιοι πάντως ουδεμία σχέση έχουν.

Η φαντασία ανέβηκε για τα καλά στην εξουσία, υλοποιώντας ένα παλιό όραμα του Γαλλικού Μάη, και προσαρμόστηκε εδώ στις τοπικές συνθήκες με την κατασκευή ενόχου από έναν άνθρωπο που απέμεινε, μόνος κι αβοήθητος από τον ανύπαρκτο κοινωνικό ιστό, αντιμέτωπος στην αυθαιρεσία και γελοιοότητα του κράτους.

Οικονομία αντί πολιτικής

Η ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΗ της πολιτικής εκτελέσεων της «Ε.Ο. 17 Νοέμβρη» από τα όργανα της κρατικής βίας σε «ένοχους οικονομικών εγκλημάτων σε βάρος της εθνικής οικονομίας», είναι μία εξέλιξη που γεννά αρκετά ερωτηματικά. Όχι μόνο σε σχέση με την απήχηση που έχουν αυτές οι νέου τύπου ενέργειες, αλλά και σ' ό,τι αφορά την τάση μιας τέτοιας δραστηριότητας να εντάσσεται σε μία πολυδιάσπαση πολιτικών δυνάμεων, που λένε και κάνουν πράγματα τα οποία απέχουν όσο γίνεται περισσότερο από το επίκεντρο των πολιτικών εξελίξεων: δηλαδή από τον σύνθετο και πολυδιάστατο τρόπο με τον οποίο το κράτος του ΠΑΣΟΚ διαχειρίζεται όχι μόνο την «κρίση» αλλά και τη διατήρηση της υπάρχουσας δομής ταξικής κυριαρχίας. Απέναντι σ' αυτή την πραγματικότητα η «17 Νοέμβρη» βρίσκεται ακόμα στην αρίθμηση των υποσχέσεων που δεν πραγματοποίησε το ΠΑΣΟΚ, και αγνοεί τους συγκεκριμένους μηχανισμούς άσκησης της νόμιμης και παράνομης βίας του κράτους, που έχουν γίνει τόσο καθοριστικοί για την πολιτική συγκυρία, που έχουν διαποτίσει σε τέτοιο βαθμό την καθημερινότητα της ελληνικής κοινωνίας, ώστε να είναι εκτός των δυνατοτήτων μιας τέτοιας οργάνωσης η χάραξη μιας πολιτικής αντιμετώπισής τους. Στην πραγματικότητα η 17 Νοέμβρη καταφεύγει στην οικονομία, γιατί τα βρίσκει σκούρα με την πολιτική.

Δεν είναι να εκπλήσσει κανείς για την αναταραχή που προκάλεσε στους κόλπους του ΠΑΣΟΚ το κείμενο της 17 Νοέμβρη. Πρόκειται στην ουσία για

πρωτο-πασοκικό κείμενο που στηρίζεται στην πεποίθηση ότι η ερμηνεία της εξέλιξης του ελληνικού καπιταλισμού συνοψίζεται στον εντοπισμό των υπερτιμολογήσεων, της διαρροής κεφαλαίων σε μη παραγωγικές επενδύσεις, και της φοροδιαφυγής. Έχουν γραφτεί τόσα πολλά πασοκικά συγγράμματα με αυτή την κατεύθυνση, που κάτι πρέπει να θύμιζε η προκήρυξη στους αναλυτές του κυβερνώντος κόμματος.

Το κείμενο αυτό δεν είναι χωρίς ενδιαφέρον ακόμα και από την πλευρά προτάσεων που κάνει σε σχέση με τη διαχείριση του εξωτερικού χρέους κ.ά. Τι συμβαίνει όμως ακριβώς; Διαβάζουμε το κείμενο της 17 Νοέμβρη για να καταλάβουμε τους λόγους της εκτέλεσης, ή γίνεται η εκτέλεση για να διαβάσουμε το κείμενο;

Ως τώρα πάντως, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο της προκήρυξης και την πειστικότητα των γενικότερων αναλυτικών φιλοδοξιών της, οι εκτελεσθέντες είχαν κάποια άμεση ή ιστορική σχέση με τον κρατικό κατασταλτικό μηχανισμό, και αυτή η σχέση ήταν που «νομιμοποιούσε» την εναντίον τους βία. Σήμερα είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς με ποια κριτήρια επελέγη ο Αγγελόπουλος από τις στρατιές αυτών που εξαγουν παράνομα συνάλλαγμα, ή που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο έχουν μια δραστηριότητα επιζήμια για την «εθνική οικονομία». Ο σχετικός κατάλογος θα απαιτούσε πογκρόμ και όχι ετήσιες εκτελέσεις.

Π.Γ.

Α. Λαζαριδου

Ως πού θα υποτιμηθεί η δραχμή;

Η «ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ρεαλιστικών συναλλαγματικών ισοτιμιών» είναι το πρώτο μέτρο που κατά τον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών θα εξασφαλίσει την ενίσχυση των εξαγωγών. Πρόκειται ούτε λίγο ούτε πολύ για πρόταση νέας υποτίμησης.

Αν θέλει κανείς να είναι ρεαλιστής το πρόβλημα δεν περιορίζεται στο ενδεχόμενο νέας μικρής «αναπροσαρμογής» της διεθνούς τιμής της δραχμής. Ως πού πρέπει — στις σημερινές συνθήκες — να υποτιμηθεί το ελληνικό νόμισμα για να ισοροπήσουν οι εξωτερικές οικονομικές συναλλαγές της χώρας; Αυτό φαίνεται να είναι το πραγματικό ερώτημα.

Από πού ξεκινούν οι συνεχείς διαμαρτυρίες των εργοδοτικών φορέων για την επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας; Τα τελευταία πέντε ως έξι χρόνια το εργατικό κόστος στην Ελλάδα έχει αυξηθεί ταχύτατα σε σύγκριση με το εργατικό κόστος στην Ευρώπη των 10 που έχει αντίθετα μειωθεί: με σχετικούς όρους το εργατικό κόστος ανά μονάδα προϊόντος ήταν 100 το 1980 στην Ελλάδα και έφθασε το 170 το 1985, ενώ προβλέπεται(1) να πέσει στο 157 το 1986 (θα μειωθούν οι ελληνικοί μισθοί, και θα αυξηθούν οι ευρωπαϊκοί). Για να μη δημιουργούνται εσφαλμένες εντυπώσεις ας θυμίσουμε ότι το 1981 το εργατικό κόστος στην Ελλάδα ήταν το 35% του γερμανικού, το 32% του βελγικού, το 40% του γαλλικού, και το 52% του ιταλικού. Επίσης το 1983 με βάση το Ευρωπαϊκό Στάνταρντ Αγοραστικής Δύναμης η ακαθάριστη μέση αμοιβή των εργατών στην ελληνική βιομηχανία βρισκόταν στο 56.4% του γερ-

μανικού επιπέδου, στο 72% του γαλλικού και στο 63% του ιταλικού (2). Αλλά αυτή η βελτίωση των ελληνικών αμοιβών έγινε, ενώ κατά το ίδιο χρονικό διάστημα δεν πραγματοποιήθηκαν οι επενδύσεις που θα είχαν ενδεχομένως επιτρέψει στην ελληνική βιομηχανία να απορροφήσει αυτή τη βελτίωση.

Πρέπει να σημειωθεί επίσης ότι η πρόσφατη επιτάχυνση της αύξησης του ελληνικού εργατικού κόστους σε σύγκριση με τον κοινοτικό μέσο όρο (επιτάχυνση που οφείλεται σε καθοριστικό βαθμό στη συγκράτηση των αμοιβών στις δυτικο-ευρωπαϊκές χώρες), έχει ιστορικό χαρακτήρα. Με βάση 100 το 1960 ο δείκτης σχετικού εργατικού κόστους ανά μονάδα προϊόντος στην Ελλάδα ήταν 90 το 1970, 64 το 1975, 72 το 1980, για να ξαναγίνει 106 το 1982 και 122 το 1985.

Ποια σχέση ελληνικού και ευρωπαϊκού εργατικού κόστους μπορεί να θεωρηθεί «φυσιολογική», ή «ανταγωνιστική»; Η σχέση του 1980: Τότε χρειάζεται μείωση του εργατικού κόστους στην Ελλάδα κατά 36% σε σχέση με το ήδη μειωμένο επίπεδο του 1986. Η σχέση του 1975: Η αντίστοιχη μείωση θα πρέπει τότε να είναι 43%! Κι ας μην ξεχνάμε ότι ένας τέτοιος υπολογισμός δεν περιλαμβάνει τη διαφοροποίηση της ανταγωνιστικότητας λόγω διαφορετικού ρυθμού και ποιότητας επενδύσεων.

Πάνος Γεωργίου

(1) Εκτιμήσεις και προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

(2) Οι συγκρίσεις αυτές αναφέρονται στο άρθρο «Οικονομική κρίση και κρίση στις εργασιακές σχέσεις», του Λάζαρου - Ντάντη Δουκάκη, στο περιοδικό Δημόσιος Τομέας

Νεότερα για την αμερικανική ανάκαμψη

ΟΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ των διεθνών οργανισμών για την πορεία των δυτικών οικονομιών χαρακτηρίζονται από μία σταθερή αισιοδοξία, που φαίνεται να παραμερίζει ακόμα και τη γνωστή κυκλική εξέλιξη των καπιταλιστικών οικονομιών. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο προβλέπει για τις βιομηχανικές χώρες, ανάπτυξη 3% φέτος, και 3,2% το 1987, σε σύγκριση με 2,8% το 1985. Στις ΗΠΑ το ποσοστό του 1986 θα είναι 2,9%, και στην Ιαπωνία 3%. Θα εξασφαλισθεί έτσι μία μικρή πτώση των ποσοστών ανεργίας: στις ΗΠΑ από 7,2% το 1985 σε 7% το 1987, στη Βρετανία από 13,1% σε 13%, και στην Ευρώπη συνολικά από 11,2% σε 11%.

Η σημασία των οικονομικών εξελίξεων στις Ηνωμένες Πολιτείες είναι καθοριστική γι' αυτές τις προβλέψεις. Στη χώρα αυτή όμως δοκιμάζεται τώρα όχι μόνο η αντοχή της ανάκαμψης που ξεκίνησε το 1983, αλλά και οι δυνατότητες των μοντέλων πρόβλεψης.

Η αλήθεια είναι ότι για το 1986 οι προβλέψεις είναι περιεργές: μετά ένα ποσοστό ανάπτυξης 2,2% το 1985, θα υπάρξει ένα χαμηλό 1% το πρώτο εξάμηνο του 1986 και ένα 4-5% το δεύτερο εξάμηνο. Και η αισιοδοξία αυτή στηρίζεται στη μείωση των τιμών του πετρελαίου, και κυρίως στη μείωση των επιτοκίων που αναμένεται να τονώσει την οικονομική δραστηριότητα μέσω του ευκολότερου δανεισμού.

Υπάρχουν όμως και μερικοί Αμερικανοί εμπειρογνώμονες που αμφισβητούν αυτή τη δυνατότητα,

στηρίζόμενοι στις κακές επιδόσεις της οικονομίας το πρώτο τρίμηνο, αλλά και στις εξής διαπιστώσεις: στη στασιμότητα του εισοδήματος των μισθωτών, καθώς και στο γεγονός ότι οι καταναλωτές είναι σαν σύνολο υπερχρεωμένοι στις ΗΠΑ και δεν θα συγκινηθούν αναγκαστικά από τα χαμηλότερα επιτόκια. Πρέπει να προστεθεί και η συγκράτηση των δημοσίων δαπανών που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο τα τελευταία χρόνια για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας.

Παράλληλα υπάρχουν ενδείξεις στον τομέα της μείωσης των βιομηχανικών επενδύσεων, που φαίνεται να επιβεβαιώνουν τον κυκλικό χαρακτήρα της ανανέωσης του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού. Οι προβλέψεις που ακολουθούν τις παραπάνω διαπιστώσεις μιλούν για ύφεση στα τέλη του 1986 ή το 1987.

Οι συνθήκες που θα διαμορφώσει μία τέτοια εξέλιξη, όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σε όλο το δυτικό κόσμο, δεν είναι διόλου αμελητέες. Η κυρίαρχη άποψη για τις οικονομικές εξελίξεις μας λέει με δύο λόγια ότι ως εδώ ήτανε, η ανεργία λ.χ. σταθεροποιήθηκε, και από δω και πέρα ξεκινάει μία μακρά πορεία σηματοδεδιμένη από την ανία μιας παγωμένης κοινωνικής και οικονομικής δομής για την οποία η λέξη κρίση δεν μπορεί να ισχύσει. Αν όμως αυτή η νέα εκδοχή της αισιοδοξίας δεν δικαιολογείται, έχουμε μπροστά μας μία πολύ πιο ενδιαφέρουσα περίοδο, μία αλλαγή τέλους πάντων.

π.γ.

Οι «μέσα» και οι «έξω»

Οι απ' έξω ανάβουν φωτιά στην είσοδο για να φλομώνουν με τον καπνό τους από μέσα

ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ στη Νομική τη βραδιά των φοιτητικών εκλογών (Πέμπτη προς Παρασκευή, 17-18 Απρίλη) θύμιζε κακή επανάληψη έργου από παλιότερες εποχές. Απ' έξω, κάπου 20 φρικιά με επικεφαλής γνωστούς ηγέτες της «στρατιωτικής πτέρυγας» των Εξαρχειών προσπαθούν να εισβάλλουν στο κτίριο από το οποίο διώχτηκαν πιε-λαξ χάρη στη «δυναμική» παρέμβαση μελών της ΕΣΑΚ-Σ και του ΚΚΕ (οργανώσεις Ν. Ιωνίας και Περιεσού) που ήδη από νωρίς το απόγευμα «περιφρουρούσαν» τις διαδικασίες του φοιτητικού κινήματος. Αν η όλη εικόνα της «σύρραξης» ήταν μάλλον για γέλια, αυτό που ακολούθησε μέχρι το πρωί δεν ήταν καθόλου. Οι αυτόκλητοι «υπερασπιστές» του Πανεπιστημιακού Ασύλου και της απεριόστης διενέργειας της καταμέτρησης των ψήφων εμπόδιζαν με τη βία την είσοδο στη σχολή οποιουδήποτε δεν ήταν εφοδιασμένος με κομματική ταυτότητα του ΚΚΕ. Φοιτητές της σχολής, πολλοί απ' τους οποίους είχαν αφήσει μέσα στο κτίριο τα πράγματά τους, υποχρεώθηκαν να περιμένουν μέχρι το πρωί παρ' όλες τις επανειλημμένες επιδείξεις της φοιτητικής τους ταυτότητας. Σε όσους διαμαρτύρονταν, η απάντηση ήταν «το αποφάσισε η ΕΦΕΕ» (πράγμα που δεν ήταν αλήθεια, εξάλλου).

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι εκείνο το βράδυ κουμάντο στη Νομική δεν έκανε ούτε η ντόπια οργάνωση της ΚΝΕ ούτε το «εκστρατευτικό εργατικό απόσπασμα» της ΕΣΑΚ-Σ, αλλά κάποιοι κουστουμαρισμένοι ώριμοι κύριοι από τα γραφεία του Περιεσού. Αν το πράγμα δεν ήταν σοβαρό, θα μπορούσαμε να το διασκεδάσουμε αναλογιζόμενοι πως οι νεότεροι εμείς, που θρεθήκαμε στη σχολή μετά το '81, μετά από τα ΜΑΤ μάθαμε επιτέλους τι είναι και τα ΚΝΑΤ...

Τάσος Κωστόπουλος

Από μέσα, το αποτέλεσμα είναι εμφανές

Κουβάδες επιστρατεύονται για να σθητούν οι φωτιές

Απ' έξω, χωρίς λόγια (το σύννεφο οφείλεται σε πυρροσβεστήρες που χρησιμοποιούν οι από μέσα)

Η επίμαχη μολότφφ σκορπίζει τον πανικό στους συγκεντρωμένους στο ισόγειο της Νομικής

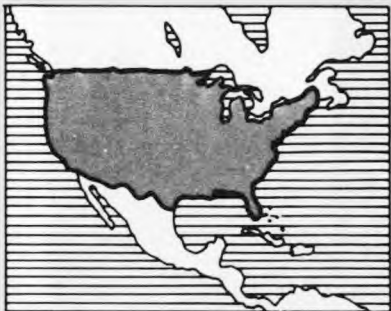

Χωρίς λόγια

Παλουκοφόρα μέλη της ΕΣΑΚ-Σ περιπολούν μέσα στη Νομική

ΔΙΕΘΝΗ

ΗΠΑ: Η Αριστερά στους δρόμους

Η πρόσφατη αμερικανική επιδρομή εναντίον της Λιβύης — που έγινε όχι απλώς εν γνώσει της Σοβιετικής Ένωσης, αλλά και με τη διαρκή και πλήρη ενημέρωσή της από την κυβέρνηση Ρέγκαν — προκάλεσε αναδράσεις ειρηνιστών σ' ολόκληρο τον κόσμο.

Εξαιρεση δεν αποτέλεσαν, φυσικά, ούτε οι ίδιες οι Ηνωμένες Πολιτείες. Δυστυχώς, όταν οι έξι στους εννέα Αμερικανούς επικροτούν τη στάση του Πενταγώνου στη δυναμική αντιμετώπιση της «τρομοκρατίας» (όσο κι αν κατέχεται κανείς από κάποια καχυποψία για σφυγμομετρήσεις τέτοιους είδους) τα αποτελέσματα δεν μπορεί να είναι και πολύ ενθαρρυντικά.

Μόλις ξέσπασε η κρίση τον περασμένο μήνα στη Μεσόγειο, οι άνθρωποι που κατέβηκαν στους αμερικανικούς δρόμους για να διαμαρτυρηθούν δεν ξεπερνούσαν τις μερικές εκατοντάδες σε κάθε συγκέντρωση. Κι αυτό, παρόλο που το αμερικανικό ειρηνιστικό κίνημα έχει επανειλημμένα αποδείξει ότι είναι σε θέση να δραστηριοποιείται μαζικά όποτε η ιστορική συγκυρία το επιβάλλει. Φαίνεται όμως, ότι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του κινήματος αυτού είναι η δυναμική παρουσία του κυρίως όσον αφορά τη φρενιπδα των πυρηνικών εξοπλισμών και την ορατή απειλή που αναπροσωπεύουν τα πυρηνικά εργοστάσια παραγωγής ενέργειας για την οικολογική ισοροπία. Όπως και να 'χει το πράγμα, και αυτή τη φορά τα πανεπιστήμια και οι πλατείες δέχθηκαν την παρουσία κάποιων διανομένων, φοιτητών, αριστερών και ειρηνιστών, που επέλεξαν την οδό της έμπρακτης διαμαρτυρίας από ένα ανώδυνο απόγευμα μπροστά στην τηλεόρασή τους. Η απάντηση που έλαβαν, ήταν ένας ογκόλιθος αδιαφορίας, με την εξαιρεση ορισμένων

οργανωμένων αντιδιαδηλώσεων που αυτοαναλώθηκαν μες στη γραφικότητα τους κι αυτές.

Σε μία από τις συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, στο Γουίλμινγκτον του Οχάιο, ανέβηκε στο βήμα ο 95χρονος ακτιβιστής Λούθερ Γουάρρεν. «Έχουμε μόνο ένα πλανήτη για να ζήσουμε. Οφείλουμε να μάθουμε να ζούμε μαζί, γιατί σήμερα οι πιθανότητες να πεθάνουμε μαζί είναι περισσότερες από ποτέ άλλοτε», είπε, και τα λόγια του σκόρπισαν μαζί με τους συγκεντρωμένους, που διαλύονταν σιγά-σιγά μες στο ανυπόφορο κρύο...

Ας είναι. Τουλάχιστον αυτός ο άνθρωπος είναι πραγματικός Αμερικανός, κι όχι όπως ο Έλληνας Θωμάς Γούλας που εμφανίστηκε στην αθηναϊκή πορεία εναντίον της αμερικανικής επιδρομής ως... Τόμας Γουίλιαμς(!) δηλώνοντας, δήθεν, «Αμερικανός που δε νιώθει Αμερικανός όταν ο Ρήγκαν σκοτώνει». Η ανθρώπινη ματαιοδοξία και ανοησία σ' όλο τους το μεγαλείο...

ΟΛΛΑΝΔΙΑ: Playboy και πολιτική

Το ότι ο έρωτας στοιχίζει ακριβά —ιδίως μετά το αναπόφευκτο της αναλώσεώς του... — είναι γνωστό. Εκείνο όμως που δεν είναι γνωστό, είναι πως ο έρωτας μπορεί κάλλιστα να γίνει αιτία διαγραφής από ένα κόμμα. Πρόσφατο παράδειγμα, από την όχι και τόσο μακρινή μας Ολλανδία, επιβεβαιώνει του λόγου το αληθές.

Ο Άρνουντ Κεβάαλ, 37 ετών, βουλευτής του καθώς πρέπει «Φιλελεύθερου Κόμματος» συνδεόταν με τον τριαντάχρονο περασμό Λωρέτε Βέλτερ, στέλεχος της ίδιας παράταξης. Η προσωπική και κομματική τους ζωή δεν αντιμετώπιζε

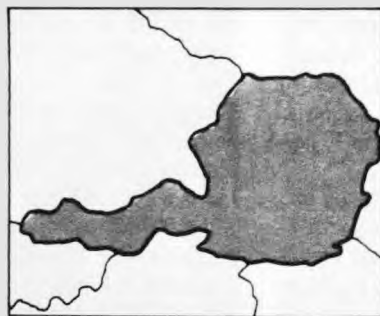

Η επιμαχη φωτογραφία, που στοιχισε τη διαγραφή του Ολλανδού βουλευτή

ιδιαίτερα προβλήματα, μέχρι τη στιγμή που κάποιοι υψηλά ιστάμενοι στην κομματική ιεραρχία φυλλομέτρησαν (τυχαία...) το τεύχος Απριλίου του ολλανδικού Playboy. Κατάπληκτοι οι πολιτικοί αυτοί άνδρες διαπίστωσαν ότι σε κάποιες σελίδες του, το γνωστό και μη εξαιρετέο περιοδικό φιλοξενούσε εκτενές φωτογραφικό αφιέρωμα, με πρωταγωνιστές το εν λόγω ζεύγος! Στις φωτογραφίες, οι δύο ερωτευμένοι εμφανίζονται να κάνουν μαζί ντους, αφρόλουτρο, και να κοιμούνται ξένοιαστοί σε ένα άνετο και αναπαυτικό διπλό κρεβάτι. Αυτό όμως που υπήρξε η χαριστική βολή για την ευαίσθητη ηθική της κομματικής ηγεσίας, ήταν μία φωτογραφία όπου ο κ. Κεβάαλ θωπεύει τα — ομολογουμένως εντυπωσιακά... — οπίσθια της αγαπημένης του. Και το πράττει, ο αθεόφοβος, μέσα στην ίδια την αίθουσα του ολλανδικού κοινοβουλίου.

Η εξήγηση που δόθηκε εκ των υστέρων από τους δύο μαρτύσαντες ήταν ότι «θέλησαν να προσδώσουν στην πολιτική ένα άρωμα ρομαντισμού». Και βέβαια, ο «Σχολιαστής» μπορεί να μην αμφιβάλλει για την αγαθότητα των προθέσεων αυτών, όμως τα πειθαρχικά όργανα του «Φιλελεύθερου Κόμματος» εξέφρασαν εντελώς αντίθετη άποψη και διεμήνυσαν στα δύο στελέχη ότι «έθεσαν εαυτούς...» κ.λπ., κ.λπ.

Εκείνο που δικαιολογείται να αναρωτηθεί κανείς, είναι κατά πόσον η πρωτοβουλία της ολλανδικής έκδοσης του περιοδικού για τη φωτογράφιση πολιτικών ανδρών σε κάπως «προσωπικές» στιγμές, αποτελεί μεμονωμένο κρούσμα, ή αντίθετα, θα ακολουθήσουν παρόμοια φωτογραφικά αφιέρωματα και στις υπόλοιπες εθνικές εκδόσεις του Playboy. Στη δεύτερη περίπτωση, δεν μπορούμε να φανταστούμε ευτυχέστερη επιλογή για τους έλληνες υπεύθυνους του περιοδικού, από εκείνη του κ. Κατσιφάρα. Ή όχι...

ΑΥΣΤΡΙΑ: Ο Βαλντχάιμ και ο ελληνικός εμφύλιος

Είναι τουλάχιστον παράξενο — και για πολλούς, ευθέως ύποπτο — το γεγονός ότι ο θόρυβος για τις δραστηριότητες του Κουρτ Βαλντχάιμ στα Βαλκάνια κατά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο ξέσπασε μόλις τώρα, τριάντα ή τριανταπέντε χρόνια από τότε που οι σχετικοί φάκελοι δημιουργήθηκαν και έγιναν προσπελάσιμοι για τους κάθε λογής ερευνητές — δυ-

κούς και ανατολικούς. Ήταν η τυχή, ή μια καλοστημένη συνωμοσία σιωπής, ή δύναμη που κρατούσε για τόσες δεκαετίες στο σκοτάδι τα πειστήρια αυτά.

Μέσα στον θορυβώδη καταιγισμό πληροφοριών για την υπόθεση αυτή, βγήκε στην επιφάνεια και μία επώνυμη προσωπική εκτίμηση, που ίσως συμβάλει αποφασιστικά στο να δοθεί μια πρώτη απάντηση στο παραπάνω ερώτημα. Πιο συγκεκριμένα, από τις στήλες της εφημερίδας «Χέραλντ Τρίμπουν» (9. 4. 86) ο καθηγητής ιστορικός Ρόμπερτ Ε. Χερτσάιν δεν διστάζει να αναρωτηθεί δημοσίως μήπως η «δράση» του Βαλντχάιμ στην Ελλάδα και την Γιουγκοσλαβία, συνεχίστηκε και μετά τον πόλεμο — στο στρατόπεδο των Συμμάχων, αυτή τη φορά. Ο καθηγητής υπαινίσσεται καθαρά ότι μπορεί οι δυτικοί να χρησιμοποίησαν τις πληροφορίες που είχε συλλέξει ο Βαλντχάιμ στην κατοχή σχετικά με την αντίσταση στις δύο χώρες, με ένα «αντάλλαγμα»: τη λήθη στο πιθανώς αμαρτωλό παρελθόν αυτού του τόσο πρόθυμου συνεργάτη, πρώην στελέχους των υπηρεσιών πληροφοριών της Βέρμαχτ. Πολύ περισσότερο, όταν οι πληροφορίες αυτές αφορούσαν μαζικά αντιστασιακά κινήματα που είχαν οδηγηθεί στην μεν Ελλάδα στην ένοπλη αντιπαράθεση, στη δε Γιουγκοσλαβία σε μια νικηφόρα επανάσταση.

Τελικά, όμως, ήταν ο άνθρωπος που ζητά σήμερα την ψήφο των συμπατριωτών του στις προεδρικές εκλογές της 4ης Μαΐου, μέλος των ναζί. Η απάντηση, προς το παρόν, είναι ότι κανείς δεν μπορεί να το αποδείξει, αλλά και κανείς δεν μπορεί να το αποκλείσει. Αυτό που πρέπει να θεωρηθεί σχεδόν βέβαιο, είναι πως ο ισχυρισμός του πρώην γενικού γραμματέα του ΟΗΕ ότι «αγνοούσε τα πάντα» για το ολοκαύτωμα των περίπου 40.000 Ελλήνων Εβραίων της Θεσσαλονίκης, αποτελεί ένα μεγάλο και ενσυνείδητο ψεύδος. Όταν και το τελευταίο χαμίνι της Θεσσαλονίκης ήξερε η συμβαίνει (βλέπε συνέντευξη του Ηλία Πετρόπουλου στον υπογράφωντα, «Σχολιαστής», τ. Μαρτίου), πάει πολύ ένα στέλεχος της Βέρμαχτ να δηλώνει άγνοια...

Εν πάση περιπτώσει, οι Αυστριακοί Συντηρητικοί φαίνονται πιο αποφασισμένοι από κάθε άλλη φορά να πάνε κόντρα στο ρεύμα. Ενδεικτική είναι και η ανακατάσταση — λίγες εβδομάδες πριν τις εκλογές — του κεντρικού συνθήματος της προεκλογικής τους εκστρατείας: «Κουρτ Βαλντχάιμ: ένας άνθρωπος που ο κόσμος τον εμπιστεύεται», με το νέο σύνθημα: «Εμείς οι Αυστριακοί θα ψηφίσουμε αυτόν που θέλουμε», φράση που με δυσκολία κρύβει κάποιες αντιεβραϊκές ρατσιστικές διαθέσεις (το Παγκόσμιο Εβραϊκό Συνέδριο πρωτοστάτησε στις αποκαλύψεις για το παρελθόν του Βαλντχάιμ).

Αλλά και οι τελευταίες σφυγμομετρήσεις από τη Βιέννη, δείχνουν ότι η πλειοψηφία του εκλογικού σώματος, δεν έχει επηρεαστεί αρνητικά από τις αποκαλύψεις αυτές. Σημμένα «γκάλοπ» από τους Συντηρητικούς για προεκλογική κατανώληψη, ή οι συλλογικές ενοχές ενός λαού για την πρόσφατη ιστορία του: Στις 4 Μαΐου, θα ξέρουμε...

Γιώργος Ι. Αλλαμανής

ΚΥΡΙΑΚΗ δύο Μαρτίου 1986. Μετά από 20 ώρες πτήση ο πιλότος αναγγέλλει την άφιξή μας στη Μανίλα. Γέρνουμε όλοι ανακουφισμένοι στα παράθυρά μας. Αυτή είναι η Μανίλα; Μια τεράστια γκριζα παραγκούπολη. Εδώ κι εκεί διάσπαρτα μερικά ψηλά κτίρια. Την διασχίζει ένα μαύρο ποτάμι. Το αεροδρόμιο θλιβερό, γκριζό, στρατοκρατούμενο. Παντού άνδρες του στρατού και της αστυνομίας, ντυμένοι με φανφαρόνικες στολές, γυαλιστερές κονκάρδες και αρματωμένοι σαν αστακοί. Σιδερόφρακτα κιγκλιδώματα εμποδίζουν τους ντόπιους να υποδεχτούν φίλους και ξένους. Οι αεροπορικές εταιρείες δεν διαθέτουν λεωφορεία. Η αστική συγκοινωνία ανύπαρκτη, τα μπλε ταξί ιδιοκτησία της πρώην πρώτης κυρίας. Προτιμούμε ένα πειρατικό σαραβαλιασμένο αυτοκίνητο που σε δευτερόλεπτα κυκλώθηκα από καμιά δεκαριά βοηθούς με τα χέρια τεντωμένα να εκλιπαρούν ένα οποιοδήποτε φιλοδώρημα. Ξεκινάμε για τη Μανίλα. Ο οδηγός, τρέχει σαν τρελός, η κυκλοφορία μεγάλη. Το αποδίδουμε στο γεγονός ότι σε 2 ώρες η Aquino θα έκανε την πρώτη της εμφάνιση, στο λαό, σε ανοικτό χώρο. Κάναμε λάθος. Σύντομα, τις επόμενες μέρες διαπιστώσαμε πως η Μανίλα είναι μια αναρχούμενη πόλη.

Την συγκοινωνία την κάνουν ένα είδος ημιφορτηγών ανοικτών, με δυο πάγκους για καθίσματα. Τα λένε Jeerneys, είναι χαρούμενα ζωγραφισμένα με όλα τα χρώματα της γης και στολισμένα μ' όλων των ειδών τα μπιχλιμπίδια. Οι δρόμοι λοιπόν, αν και φαρδείς, είναι πνιγμένοι από τα jeerneys που τρέχουν προς κάθε κατεύθυνση. Οι οδηγοί φαρεύουν τους πελάτες από τα πεζοδρόμια και τους δρόμους με φωνές. Οι εξατμίσεις τους, κάτι σαν θρυχηθμός αγριμιού, ξερνούν την ακοιδιολισμένη βενζίνη. Εκτός από τα jeerneys οι δρόμοι είναι γεμάτοι από τρίκυκλα, παρδαλά ζωγραφισμένα, που κάνουν χρέη ταξί, τα ιδιωτικά αυτοκίνητα και τα κοινά ταξί. Μέσα σ' αυτό το πανδαιμόνιο ξαφνικά θλέπεις κάποιο ποδηλάτο ή μια άμαξα με άλογο. Η σύγχυση στην κυκλοφορία δεν δημιουργείται μόνο από τα κάθε λογής τροχοφόρα. Παρεμποδίζεται από τους μικροπωλητές, 25.000 παιδιά, ένας αριθμός που κάθε μέρα αυξάνεται. Αυτά τα παιδιά κρατούν μια σακούλα νάυλον με λίγες καραμέλλες και 3-4 πακέτα τσιγάρα. Προσπαθούν να πλησιάσουν τους οδηγούς στη μέση του δρόμου για να πουλήσουν ΕΝΑ ΤΣΙΓΑΡΟ, ΠΟΤΕ ΠΑΚΕΤΟ, είναι πανάκριβο και παράλληλα να το ανάψουν, στον αγοραστή, διότι και η φωτιά είναι ακριβή. Ξαφνιαστήκαμε, όταν σε ψυλικατζιδικο της γειτονιάς, δίπλα στα τσιγάρα, είδαμε ένα είδος καντηλιού, που απ' αυτό οι πελάτες άναβαν το τσιγάρο τους. Άλλοι πιτσιρικοί στους δρόμους πουλούν εφημερίδες. Συνήθως έχουν ένα είδος εφημερίδας, το πολύ δυο. Αν βρεθεί πελάτης σε Ι.Χ. αυτοκίνητο και ζητήσει όλο τον ημερήσιο τύπο, με ένα σφύριγμα στο λεπτό μαζεύονται γύρω από το αυτοκίνητο 10 παιδιά με διαφορετικές εφημερίδες.

Υπάρχουν και τα παιδιά που πουλούν μια σειρά από μικρά λευκά λουλουδάκια περασμένα σε μια κλωστή, έθιμο που φέρνει χαρά και ευτυχία. Είναι φτωχό και μίζερο, όπως όλη η ζωή στη Μανίλα. Τα τροχαία ατυχήματα είναι πολλά. Σ' αυτό το κυκλοφοριακό και εμπορικό πανδαιμόνιο πρέπει να προσθέσουμε την υψηλότετη ρύπανση από τα καυσάερια. Οι περισσότεροι άνθρωποι κυκλοφορούν με μαντήλι στο στόμα και στη μύτη.

Ρύπανση που ενισχύεται από την τσίκνα των χιλιάδων μαυρισμένων τσουκαλιών, που πάνω σε υποτυπώδεις φουφούδες, τσιγαρίζουν σε χλιοκαμμένο φυστικέλαιο, μπανάνες-φυστικία-ρεθύθια ή τις πατούσες από τα κοτόπουλα. Καυσάεριο, μυρωδιές, χαμηλή νέφωση, τροπικό κλίμα (30°) κάνουν την Μανίλα ΜΟΝΑΔΙΚΗ ΙΣΩΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.

Η Μανίλα, οι Φιλιππίνες δεν είναι σίγουρα μοναδική μόνο για αυτά που μέχρι τώρα περιγράφουμε. Μια εύφορη χώρα, με πλουσιότερο υπέδαφος, έχει οδηγήσει τον αγροτικό πληθυσμό της σε εξαθλίωση εξαιτίας του Φεουδαρχικού Συστήματος και της συγγής εκμετάλλευσης στα αστικά κέντρα, με πρώτη την Μανίλα. Κράχτης αστικοποίησης είναι και οι πολυεθνικές εταιρείες. Κατά την 20ετία του Marcos δεν άνθισαν απλώς,

Στα πλαίσια του διεθνούς συνεδρίου παγκόσμιας αλληλεγγύης προς τις γυναίκες των Φιλιππίνων η αντιπροσωπεία της Αδέσμευτης Κίνησης Γυναικών θρέθηκε στη Μανίλα τις μέρες της πώσης του Μάρκος. Σ' αυτό το κείμενο περιγράφονται οι εντυπώσεις απ' τη ζωή στην πόλη. Στο επόμενο τεύχος θα δημοσιεύουμε ανταπόκριση απ' το Συνέδριο και την κοινωνική κατάσταση της γυναίκας και του παιδιού.

αλλά δυνάστευσαν και εκμεταλλεύτηκαν άγρια το φτηνό εργατικό δυναμικό. Η αδιαφορία και η διαφθορά του πολιτικού συστήματος, και η ιμπεριαλιστική πολιτική οδήγησαν μόνο μέσα στη Μανίλα 3.000.000 ανθρώπους να ζουν σε παράγκες-τρύπες διδοντάς της έτσι το «προνόμιο» της ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗΣ ΠΑΡΑΓΚΟΥΠΟΛΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

Η Μέτρο-μανίλα, αποτελείται από 4 μικρές πόλεις που τις χωρίζει ή τις ενώνει ένα θλιβερό ποτάμι του οποίου η επιφάνεια είναι σκεπασμένη από χιλιάδες σκουπίδια. Μα αναρωτιέσαι. Μπας και είναι χώρος ανακύκλωσης απορριμμάτων; Όχι βέβαια, και δεν είναι μόνο το ποτάμι. Στην άκρη της μιας πόλης, στην περιοχή TODO βρίσκεται το «BOYNO ΠΟΥ ΚΑΠΝΙΖΕΙ». Εκεί καίγονται τα σκουπίδια της πόλης. Γύρω-γύρω, στα χείλη του βουνού που καπνίζει συνέχεια σκορπώντας στην ατμόσφαιρα την πασιγνωστή μυρουδιά, ζουν 150.000 άνθρωποι. Εκεί, χιλιάδες ρακοσυλλέκτες τρέφονται από τα σκουπίδια, κοιμούνται στις χάρτινες παράγκες, πουλούν τα πλαστικά και το χαρτί των σκουπιδιών.

Νάταν μόνο το TODO! 8.000.000 πληθυσμός στη Μανίλα. Λίγοι πλούσιοι, πολύ πλούσιοι - 5.000.000 ΦΤΩΧΟΙ, 3.000.000 σε παράγκες που απλώνονται σ' όλη την περιφέρεια της πόλης.

Στις NOVALICHES, οι παράγκες είναι ξύλινες και τενεκεδένιες, χωρίς αποχέτευση, χωρίς νερό. Μέσα στα λασπώδη σοκάκια, που μόλις χωρά να περάσει ένας άνθρωπος, παιδάκια τσαλαβουτούν. Στην Bagoon Bario οι παράγκες είναι λίγο πιο μεγάλες και υπερυψωμένες κατά ένα μέτρο από τη λάσπη. Αναρωτηθήκαμε γιατί αυτή η διαβάθμιση και η διαφοροποίηση. Μας είπαν πως εδώ αρκετοί άνθρωποι και ιδιαίτερα γυναίκες δουλεύουν σαν οικιακοί βοηθοί στη Σαουδική Αραβία, και στέλνουν χρήματα στις οικογένειές τους. Δεν μπορούν όμως να κτίσουν κάτι καλύτερο γιατί η παράγκα τους ανήκει. ΟΧΙ ΟΜΩΣ και το κομματάκι γης. Κάθε στιγμή μπορεί ο κάθε ενδιαφερόμενος να τους πετάξει έξω.

Η Μανίλα είναι μια από τις 4 πόλεις. Εκεί βρίσκεται το προεδρικό μέγαρο, οι δημόσιες υπηρεσίες, τα υπουργεία κ.τ.λ. Τίποτα ωραίο δεν θα δεις κι εδώ. Ούτε κτίρια, ούτε πάρκα όμορφα, ούτε μνημεία. Κανένας χαρακτήρας, κανένα σημείο παραδοσιακού πολιτισμού. Μόνο μεγάλοι δρόμοι χωρίς τα γνωστά jeerneys. Κυκλοφορούν μόνο τα ιδιωτικά αμάξια και τα ταξί. Οι προύχον-

τες; Βέβαια ζουν μέσα στη χλιδή όπως μας είπαν. Απρόσιτοι και περιχαρακωμένοι. Οι θίλες τους χωμένες μέσα σε κήπους, είναι αδύνατο να διακρίνεις την αρχιτεκτονική τους. Περιστοιχίζονται από τιμεντένιους χοντρούς φράκτες ύψους 2-3 μέτρων. Στην κορυφογραμμή τους μπηγμένα πολύχρωμα γυαλιά ή συρματοπλεγμα. Οι πόρτες, μεγάλες, σιδερένιες, με αμπάρες σαν αυτές των φυλακών. Είδαμε ένα Ι.Χ. να σταματάει, να κατεβαίνει ο οδηγός του, με το όπλο στο χέρι, να χτυπάει το κουδούνι, να ανοίγει η σιδερένια πόρτα μετά από έλεγχο, να χώνεται ο οδηγός στο αυτοκίνητο και να ξανακλείνει η πόρτα ερμητικά.

Βέβαια όλα τα κτίρια, πολυκατοικίες, δημόσιες υπηρεσίες, αεροπορικές εταιρείες έχουν οπλισμένο αστυφύλακα στην είσοδο που σ' εμποδίζει να περάσεις αν δεν εξηγήσεις τι ακριβώς θέλεις. Με μια λέξη δεν υπάρχουν ανοικτές πόρτες σ' αυτήν την πόλη, εκτός από τα εκατομμύρια των παραγκών που δεν έχουν καν πόρτα. Η Αμερικάνικη Πρεσβεία, σωστό θωρηκτό, κλεισμένη πάνω στη θάλασσα. Τα νώτα της προστατευμένα από τα θωρηκτά και τα αεροπλανοφόρα του στόλου τους. Τα κάγκελα που την φράζουν γράφουν U.S. Property δηλ. περιουσία της Αμερικάνικης Κυβέρνησης. Ακριβώς δίπλα, κολλητά, πάνω στην άμμο ζουν πολυμελείς οικογένειες σε παράγκες από χαρτόνι. Είναι δυνατόν; Ποια ιδεώδη, ποια δημοκρατία, ποια ελευθερία, ποιο «υπέρμαχοι» των ανθρωπίνων δικαιωμάτων βολεύονται και ανέχονται αυτήν την ΤΡΑΓΙΚΗ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ. Μα ούτε μια ματιά απ' τα ψηλά παράθυρα κατά τη μεριά της θάλασσας; Η σιγουριά της δύναμης ποτέ δεν οδηγεί το βλέμμα του ισχυρού κάτω στη γη.

Η Μανίλα είναι η πόλη με το διπλό πρόσωπο. Όχι μόνο των πλουσίων δυναστών και των εξαθλιωμένων φτωχών, αλλά η Μανίλα της μέρας και η Μανίλα της νύχτας. Άνθρωποι κοιμούνται στα πεζοδρόμια και στα πάρκα πάνω σ' εφημερίδες που τις αγοράζουν ακριβότερα απ' ό,τι τη μέρα που κυκλοφόρησε το φύλλο. Μικροκλέφτες δρουν στο σκοτάδι, και στα Clubs ή Cabarets, κοινά πορνεία, όλοι οι διεφθαρμένοι και οι θιτισιοζοι του πολιτισμένου πρώτου κόσμου ικανοποιούν με σχετικά μικρά ανταλλάγματα, όλων των ειδών τις διαστροφές τους.

Μόνο στη Μανίλα είναι δηλωμένα 20.000 παιδιά αγόρια και κορίτσια από 7-16 χρόνων, 90.000 γυναίκες και

Οικονομική βοήθεια
Για την υποστήριξη του αγώνα
του λαού των Φιλιππίνων
έχει ανοίξει λογαριασμός
στην Εθνική Τράπεζα
129/29602303

φυσικά πέρα από κάθε δυνατότητα υπολογισμού η ΚΡΥ-ΦΗ πορνεία. Ο Μάρκος νομιμοποίησε την πορνεία επιβάλλοντας την άποψη «ΚΑΘΕ ΓΥΝΑΙΚΑ ΕΧΕΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΝΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΕΙ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑ».

Η εκκλησία στις Φιλιππίνες παίζει έναν ξεχωριστό ρόλο. Το 80% είναι καθολικοί. Παρουσιάζεται μ' ένα πολύ προοδευτικό σύγχρονο πρόσωπο, ίσως επειδή παίζει το τελευταίο χαρτί της, και προσφέρει κοινωνικές παροχές. Το έργο αυτό με τη μορφή συμπαράστασης στον πόνο ενός λαού που φυτεύει τις ελπίδες του στις καλύβες του ενός μέτρου, που θλέπει τα παιδιά του να πορνεύονται, που στέλνει τις γυναίκες του στην παγκόσμια αγορά του σεξ, που χάνει τη γη του και προϊόντα του, το υπέδαφος του, και έχει ισχυρό θρησκευτικό συναίσθημα, στέκεται, αυτή η συμβολή της εκκλησίας τροχοπέδη στον λαϊκό ξεσηκωμό. Οι μοναχές και οι αρχιερείς στέκονται μπροστά στα τανκς και δεν θα κτυπήσουν τον άοπλο λαό, μα με τον ίδιο τρόπο δεν οπλίζουν το χέρι και το μυαλό αυτού του λαού να αποτινάξει από τη χώρα του αυτούς τους δυνάστες που τον ληστεύουν.

Μέσα σ' όλη αυτή τη συννεφιά σκάει κάποιο χαμόγελο ελπίδας από τον συνειδητοποιημένο και οργανωμένο κόσμο. Είναι πολύ μεγάλη η άνοδος των οργανώσεων τα τελευταία τρία χρόνια, μετά το θάνατο του Aquino. Οι θρησκευτικές οργανώσεις, αποτέλεσμα του πολύ οργανωμένου καθολικισμού, είναι πολλές. Υπάρχουν όμως παράλληλα 59 οργανώσεις όπως των ΝΕΩΝ, ΕΡΓΑΤΩΝ, ΑΓΡΟΤΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ. Ο ρόλος της Φιλιππινέζας γυναίκας είναι σημαντικός και δεν είναι τυχαίο ότι μια στους τέσσερις αντάρτες είναι γυναίκα και σε αρχηγική θέση. Οι Φεμινιστικές οργανώσεις διεκδικούν ταυτόχρονα ΕΘΝΙΚΗ-ΤΑΞΙΚΗ και ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ. Η Samakana είναι μια οργάνωση που ιδρύθηκε το 1983 μετά τη δολοφονία του Aquino. Σήμερα έχει 3.000 μέλη, κάνανε ήδη το πρώτο τους συνέδριο και έχει απλωθεί σ' όλη τη χώρα. Στόχος, η οργάνωση των νοικυρών στις περιοχές με τις παράγκες. Η Οργάνωση αυτή, παράνομη στο καθεστώς του Marcos, ελπίζει τώρα να νομιμοποιηθεί. Κουβεντιάζοντας με γυναίκες μέλη εντυπωσιαστήκαμε από τον ψηλό βαθμό συνειδητοποίησης. Μοιάζουν με σφουγγάρια που απορροφούν τις σύγχρονες ιδέες και αντιλήψεις. Οι οργανωμένοι πολίτες αντιμετωπίζουν ουσιαστικό πρόβλημα επιβίωσης. Εργάτες μιας θυγατρικής εταιρίας της πολυεθνικής ADIDAS απεργούν για 10 μήνες. Το εργοστάσιο έκλεισε με την πρόφαση έλλειψης κέρδους. Αυτοί οι εργάτες δεν προσλαβάνονται από την ADIDAS, ακριβώς γιατί είναι οργανωμένοι και συνειδητοποιημένοι. Η ADIDAS, εκμεταλλεύεται άγρια το εργατικό δυναμικό της, όπως άλλωστε όλες οι πολυεθνικές. Χρησιμοποιούν κατά 70% γυναίκες διότι το μεροκάματό τους είναι μισό απ' αυτό των ανδρών. Έχουν μόνο υποχρεώσεις χωρίς καν το δικαίωμα της άδειας μητρότητας. Οι εργάτες ξυπόλητοι περιμένουν το ένα ελαττωματικό ζευγάρι, παπούτσια που θα τους δώσει δώρο η Εταιρεία τα Χριστούγεννα.

Η δικτατορία έπεσε οι μηχανισμοί της όμως υπάρχουν. Οι πολιτικοί συσχετισμοί στην κυβέρνηση της Aquino είναι εύθραστοι με κυρίαρχο στοιχείο την Άκρα Δεξιά και τους συντηρητικούς. Ο δρόμος προς την Εθνική Ανεξαρτησία αυτής της χώρας που θα μπορούσε να συντηρήσει όλους τους κατοίκους της πλουσιοπάροχα, είναι μακρύς και τραχύς. Προϋποθέτει Αγροτική μεταρρύθμιση και έλεγχο των πλουτοπαραγωγικών πηγών, που δεν είναι λίγες και τις νέμονται καθ' ολοκληρία οι ντόπιοι φεουδάρχες και οι πολυεθνικές.

Σ' αυτή τη φάση το κίνημα της Αλληλεγγύης παίζει πρωτεύοντα ρόλο. Πολιτική συμπάρασταση με μία συνεχή πληροφόρηση για την κατάσταση της χώρας μετά την πτώση του Marcos αποτελεί βασική τους παράκληση που απευθύνεται προς όλους τους πολιτικούς χώρους και οργανώσεις. Οι πανηγυρισμοί τελειώσανε και τη σκληρή πραγματικότητα της φτώχειας, της ανεργίας, της πορνείας, του αναλφαριθμού και της στυνγής εκμετάλλευσης αποτελούν ακόμη, μόνιμα φαινόμενα της καθημερινής ζωής των Φιλιππίνων.

Προς τον Κύριο Χέλμουτ Σμιτ,
τέως ομοσπονδιακό υπουργό Οικονομικών, Εθνικής Οικονομίας και Άμυνας,
κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος,
υπ. Εσωτερικών του ομοσπόνδου κρατιδίου του Αμβούργου,
ανθυπολοχαγό της Βέρμαχτ,
δόκτορα, δόκτορα, δόκτορα (επίτιμο)
Αμβούργο - Λάνγκενχορν.

Εντιμότητα κύριε Σμιτ,
Πρόκειται να τιμηθείτε με το φετινό βραβείο «Αθήνας» (συνοδευόμενο από 100.000 δολάρια) του ιδρύματος Αλέξανδρος Ωνάσης. Το ίδρυμα προέβη στη βράβευση αυτή με το σύνθημα: «άνθρωπος και ανθρωπισμός» η πολιτική σας φέρεται να διέπεται «τόσο από έναν εξαιρετικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, όπως και από μια αδιάκοπη φροντίδα για την ειρήνη».

Θα σας χαροποιήσει σίγουρα η είδηση πως εγώ ένας γερμανός γκασταρμπάιτερ στην Ελλάδα — πρόκειται να εκφωνήσω τον πανηγυρικό κατά την τελετή απονομής του Ιουνίου. Έχω κάνει επίσης κάποιες σκέψεις για τη μουσική επένδυση της τελετής, που σας εκθέτω παρακάτω.

Η γιορτή θ' αρχίσει με το «τραγούδι των στρατιωτών του θάλτου», αντιστασιακό των κρατουμένων στο Άουσβιτς. Καταλαβαίνετε: «άνθρωπος... ανθρωπισμός... εξαιρετικός σεβασμός... ανθρωπίνη αξιοπρέπεια... αδιάκοπη φροντίδα... ειρήνη...». Ίσως έτσι θυμηθείτε τον καιρό που, όπως σήμερα λέτε, «διετάρχητε» να παραστείτε σαν κλακαδόρος στο «λαϊκό δικαστήριο» του χασάπη-δικαστή Φράιςλερ με χιλιάδες θανατικές καταδικές στο ενεργητικό του. Αρκετά για θανατική καταδίκη ήταν τότε άβυσσος για τον φύρερ. Αξιος να πεθάνει θεωρήθηκε ένας γερμανός που έδωσε σε ρώσο αιχμάλωτο από το δικό του ψωμί και όχι «ψωμί για ρώσους» — αυτό που οι γερμανοί δεν έδιναν ούτε στα γουρούνια, κι απ' το οποίο ως το 45 πέθαναν τέσσερα από τα έξι εκατ. ρώσων αιχμαλώτων. Αρκετή για θανατική καταδίκη ήταν τότε η φιλία με έναν άνθρωπο που ο παπούς ή η γιαγιά του είχαν σταματήσει σαν «εβραίοι». Αντίθετα, δεν έγινε γνωστό να πειράζανε ούτε το δαχτυλάκι κανενός αξιωματικού της Βέρμαχτ, αν ποτέ την είχε κοπνήσει από μια τέτοια διατεταγμένη κλάκα προφασιζόμενος ασθένεια. Av!

Ίσως θυμάστε επίσης πως κατά τη διάρκεια της πρωθυπουργίας σας, τον Οκτώβρη του 77, πέρασε από τη βουλή ο νόμος που απαγορεύει κάθε ανθρωπίνη επαφή με τους κρατουμένους¹. Έτσι έγινε η Δυτ. Γερμανία μάλλον η μόνη χώρα παγκοσμίως, που προβλέπει νομικά τα λευκά θάσσανις. Ήδη με την πρώτη εφαρμογή του πέθαναν οι κρατούμενοι Αντρέας Μπάαντερ, Γκούντρουν Ένσλιν, Γιαν-Καρλ Ράσπε, λίγο αργότερα η Ίνγκριντ Σούμπερτ, η Ίρμγκαρντ Μέλερ τραυματίστηκε βαρεια. Είπατε τότε και το λέτε και σήμερα, πως οι άνθρωποι αυτοί είναι «δολοφόνοι του εαυτού τους»², όπως οι πολύ πάνω από εκατό ανώνυμοι κρατούμενοι που πέθαναν στις γερμανικές φυλακές κάθε χρόνο της πρωθυπουργίας σας.

Στη συνέχεια της μουσικής επένδυσης της τελετής προτείνω την επιτυχία της εποχής σας:

Ich heisse Schmidt
und mache alles mit!

(με λένε Σμιτ και τα κάνω όλα!).

Γιατί έτσι ήσασταν και έτσι είστε: «Ο καπάτσος», ένας τυπικός δυτικογερμανός «μεταπολεμικός πολιτικός». Εκτός από την προεκλογική περίοδο, όπου παίζατε τους αντιπάλους, μοιάζατε σαν αδέρφια με τον φίλο σας Φραντς Στράους, (αρχικά ιδεολογικός προπαγανδιστής της Βέρμαχτ, που μετά το '45, όταν έγινε διερμηνέας ενός πράκτορα της CIA ονομάστηκε Franz J., και μετά όπως τώρα, Φραντς Γιόζεφ Στράους).

Ας επιστρέψουμε στον πανηγυρικό. Η εποχή σας ως «Σμιτ ο Τσαμπουκάς» είναι αλήστου μνήμης: όπως σχεδόν όλοι οι γερμανοί, κι εσείς ως νεαρός βουλευτής «αγκιτάρτε» κατά του εξοπλισμού, φωνάζατε «αγώνας,

ενάντια στον ατομικό θάνατο» και καταγγείλατε ιδιαίτερα τους αμερικανικούς και ρωσικούς πυραύλους σε γερμανικό έδαφος. Κι όταν μετά ετοιμάζατε μυστικά, αργότερα ανοιχτά με τον Στράους, τον επανεξοπλισμό, αυτός ως υπουργός «Άμυνας», εσείς ως πρόεδρος της επιτροπής άμυνας του κοινοβουλίου. Αξιοσημείωτη τότε «αγορά του αιώνα»: 800 αεροπλάνα Στάρφάιτερ της εταιρίας Λόκχηντ, ΗΠΑ. Πάνω από 300 από αυτά κατέπεσαν κατά τα επόμενα «ειρηνικά» έτη με πάνω από εκατό νεκρούς από τα πληρώματα. Αξιοσημείωτο και για το ότι σ' ολόκληρο το δυτικό κόσμο έχουν στο μεταξύ παραιτηθεί και καταδικαστεί οι πολιτικοί, υπεύθυνοι για τις αγορές, λόγω δωροδοκίας από την Λόκχηντ — μόνο στη Γερμανία κανείς. Τις υλικές ζημιές μερικών εκατοντάδων δισεκατομμυρίων μάρκων μπόρεσαν μετά να τις επανορθώσουν τα εκατομμύρια των γκασταρμπάιτερ.

Την «αδιάκοπη φροντίδα σας για την ειρήνη» την έχετε εκφράσει πολλές φορές ως ομοσπονδιακός καγκελάριος από το 74, π.χ. μέσα από την αύξηση των παραδόσεων όπλων, ίδρυση εργοστασίων όπλων σχεδόν σε όλα τα φασιστικά και ρατσιστικά καθεστώτα του κόσμου, μέσω πλάγιων δρόμων — όπως π.χ. της Ισπανίας του Γκονζάλες, (που λαδωμένη από την επιχείρηση Φλικ, των τέως(:) εγκληματιών πολέμου, τετραπλασίασε τις εξαγωγές όπλων της σε σχέση με την εποχή του Φράνκο). Συμπεριλαμβανομένης πάντοτε και της στρατιωτικής εκπαίδευσης των αξιωματικών, π.χ. απ' τη Χιλή.

Πήγατε τον γερμανικό στρατό μακρύτερα από τον Χίτλερ, και μάλιστα τον Οκτώβρη του 77 στο Μογκαντίσου της Σομαλίας. Εκεί είχατε κάτι νεκρούς και αρκετούς τραυματίες και ονομάσατε το όλον: «απελευθερωτική ενέργεια».

Οι επιζώντες «απελευθερωμένοι» υποφέρουν ακόμα από τον τρόπο της επιδρομής κατά του αεροπλάνου — μόνο και μόνο για να μην αφήσετε ελεύθερους μερικούς γερμανούς κρατουμένους.

Ακόμα, ο Σμιτ, «μάντζερ των κρίσεων», υπήρξε ο πρώτος που απαιτήσε και επέβαλε την εγκατάσταση των πυραύλων Πέροιγκ στη Δυτ. Γερμανία αυτό και μόνο αύξησε και αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο του τρίτου παγκοσμίου πολέμου.

Ας έρθουμε τώρα στον «λοχιά» Σμιτ, της εξωτερικής πολιτικής, που απείλησε το 76 την Ιταλία με μια νέα Χιλή, για την περίπτωση που, ανάλογα με τα εκλογικά ποσοστά, θα έμπαιναν «Κομμουνιστές» στην κυβέρνηση. Δεν πρέπει ακόμα να ξεχάσουμε τον πολυετή ρόλο σας ως «παγκοσμίου οικονομολόγου». Κατά τη διάρκεια της πρωθυπουργίας σας, όμως, υποχώρησε ο πληθωρισμός, για να πολλαπλασιαστεί ο αριθμός των ανέργων, με επίσημα στοιχεία πάνω από δύο εκατομμύρια, δηλαδή περίπου 10%, πιστά στο ύφος του προεκλογικού σας συνθήματος: «Καλύτερα 5% πληθωρισμός, παρά 5% ανεργία!»

Για λόγους χρόνου δεν θα μπορέσω να επεκταθώ στην αξιολόγηση της προσωπικότητάς σας. Αντ' αυτού θα φέρουμε στο θήμα των ομιλητών δυο πανώ με αξιοσημείωτα ρητά σας: «Αυτό που με εντυπωσίασε περισσότερο στην μέχρι τώρα ζωή μου είναι η αλληλεγγύη των στρατηγών» (της Βέρμαχτ, στη συνέντευξή σας στο Stern, 1973), και: «Γίναμε όλοι Αμερικανοί» (ως καγκελάριος το 1976 στο Χιούστον, Τέξας).

Ας αναφερθεί ακόμα, ότι ο παλιός σας συμμαχητής στον πόλεμο και τώρα στην «ειρήνη» Κουρτ Βάλντχαϊμ, τέως γ.γ. του ΟΗΕ, φερόμενος ως μελλοντικός πρό-

ΡΟΛΦ ΠΟΛΕ: Ανοιχτή επιστολή στον Χέλμουτ Σμιτ

Σκίτσο του Γιάννη Ιωάννου, δημοσιευμένο στο ΑΝ-ΤΙ, το Νοέμβρη '76, με τον Σμιτ ως Σαλώμη να απαιτεί το κεφάλι του Ρολφ Πόλε. Αυτό το σκίτσο εννοεί ο Ρ.Π. στο πρώτο υστερόγραφο.

δος της αυστριακής δημοκρατίας των Άλπεων, θα χαιρετήσει τους πολυπληθείς επισήμους. Κι ο φίλος σας Χένρυ Κίσιγκερ θα 'ναι εκεί, νομπελίστας «ειρήνης» για τον πόλεμο του Βιετνάμ.

Κλείνω το κείμενο αυτό με την αρμόζουσα εκτίμηση στον δικό σας «εξαιρετικό σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας».

Ρ.Π.

Υ.Γ.1: Οι προσκλήσεις θα τυπωθούν σε χειροποίητο χαρτί. Για εξώφυλλο το όμορφο σκίτσο που παρουσιάζει εσάς, ως Σαλώμη είναι του '76. Σας το εσωκλείω.

Υ.Γ.2: Ως αμοιβή για τον κόπο μου ζητώ 20.000 δολάρια, το ίδιο ποσό δηλαδή, με το οποίο δελεάζατε σήμερα από την μικρή ριζοσπαστική μειοψηφία που κυριαρχεί στον δυτικό κόσμο, ας πούμε τους Κένεντυ - Ωνάσδες, για μια παράσταση μιας ώρας ως «παγκόσμιος οικονομολόγος». Στείλτε το ποσό απευθείας στο Λίβανο ή τη Λιβύη, προς όφελος των εκεί θυμάτων και της δικής σας πολιτικής, θυμάτων που δεν έχουν «απελευθερωθεί» ακόμα εντελώς.

Ο ίδιος

1) Πρόκειται για τον λεγόμενο νόμο «Kontaktsperregesetz» συμφωνά με τον οποίο απαγορεύεται στους κρατουμένους οποιαδήποτε ανθρωπίνη επαφή (ακόμα και με δικηγόρους). Εκτός απ' τους φύλακες

2) Η γερμανική λέξη για την αυτοκτονία είναι Selbstmord που στην κυριολεξία σημαίνει «αυτοδολοφονία»

Χρηστοί κι αντίχριστοι

Δεν μας έφταναν οι Ασφάλειες και οι ΚΥΠ που χρόνια τώρα παρακολουθούν τις όποιες μας δραστηριότητες και η εκκλησία φαίνεται ότι ανέλαβε αντίστοιχα καθήκοντα. Στο νεοσύστατο 3ο Λύκειο Κορίνθου, κάποιοι καθηγητές δεν συνήθιζαν να σταυροκοπιούνται κατά την πρωινή προσευχή. Αυτό φαίνεται δεν άρεσε κατ' αρχήν στη δεξιά εφημερίδα «Φωνή της Κορινθίας» που κατήγγειλε με ανώνυμο δημοσίευμά της με τίτλο «ΑΘΕΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΕΣ» προς όλους τους αρμόδιους το γεγονός και κατέληγε «Καλούμε τη Δ/ση Μ. Εκπαίδευσης να κάνει χρήση των κειμένων διατάξεων. Τίποτα άλλο».

Παρά την έντονη διάψευση-διαμαρτυρία του συλλόγου καθηγητών και της ΕΛΜΕ η αρμόδια (;) Μητρόπολη Κορινθίας έστειλε δύο έγγραφα στον υπουργό Παιδείας στις 2/4 και 3/4 συγκεκριμενοποιώντας την καταγγελία της εφημερίδας και ζητώντας από το υπουργείο να επέμβει. Τα δύο κείμενα που υπογράφονται από τον Μητροπολίτη Κορίνθου Παντελεήμονα μεταξύ άλλων γράφουν και τα εξής καταπληκτικά «Καθ' ας έχομεν πληροφορίας (!) αι κάτωθι καθηγήτριαι... έχουν αποτελέσει εις το Γ' Λύκειον Κορίνθου αθέισ.μόν-μαρξ-

σπόν πυρήνα με αναλόγους εκδηλώσεις...». «Αι εκδηλώσεις του πυρήνος αυτού δύναται να βεβαιωθούν και να καταγραφούν από ανάλογον και επιβεβλημένην έρευναν υπό Αρμοδίων και καταλλήλων οργάνων του Υπουργείου Εθ. Παιδείας και Θρησκευμάτων». «Δεν αποκρύπτομεν την απορίων ημών, το πώς η τριάς αυτή των αντιθρησκευτικών καθηγητριών κατώρθωσε να αποσπασθεί εκάστη εκ της οργανικής αυτής θέσεως και να συγκεντρωθώσιν εις το Γ' Λύκειον Κορίνθου με τον, ως πιστευόμεν, αποκλειστικόν σκοπόν, τη δημιουργίας ειδικού πυρήνος προς ωρισμένην δραστηριότητα...» Και για να αποδείξει ότι από φακέλωμα πάει καλά αλλά είναι και δίκαιος στέλνει το 2ο έγγραφο που αφορά δυο άλλους καθηγητές «άθεους-μαρξιστές» οι οποίοι όμως «ούτε έργω, ούτε λόγω, δεν προέβησαν ή προβαίνουν σε ενεργείας...»

Και η μεν εκκλησία θέλει να κώνει την ουρά της παντού, το υπουργείο όμως όπως μάθαμε πήρε σοβαρά το θέμα και διέταξε τη διενέργεια ανακρίσεων σε βάρος των καθηγητών. Αν είναι δυνατόν!!!

Σ.

Πρωτοπορίες...

1. Όταν κάποιοι ζητούσαν να συνδεθεί το εργατικό με το φοιτητικό κίνημα

σαφέστατα δεν εννοούσαν αυτό που έγινε στη Νομική, τις μέρες των φοιτητικών εκλογών. Το βράδι της 17 Απριλίου, εμφανίστηκαν στη Νομική γύρω στους διακόσιους (οικοδόμοι και συναφή επαγγέλματα) με αυτοκόλλητα της Πανσπουδαστικής στο πέτο και ξυλάρες στο χέρι για να... περιφρουρήσουν το κτίριο και τους τρεις χιλιάδες φοιτητές που ήταν μέσα σ' αυτό, από τους δεκαπέντε θερμοκέφαλους πιτσιρικάδες που εκτονώνονταν στη Σόλωνος. Οι αντίστοιχες ενισχύσεις της ΠΣΚ στην Οδοντιατρική προτίμησαν ν' αξιοποιήσουν το χρόνο τους δέρνηοντας μέλη της εκεί αριστερής συσπειρώσης φοιτητών, την ώρα που αυτοί έφευγαν. Φαίνεται σαν μερικοί καθοδηγητικοί (αν)εγκέφαλοι να προσπαθούν να κάνουν την εργατική τάξη αντιπαθή στα πανεπιστήμια.

2. Φέτος αυξήθηκε -ύστερα από αρκετά χρόνια- η αποχή απ' τις φοιτητικές εκλογές. Κάπ η αυξανόμενη συντηρητικοποίηση και ουσιαστική αποπολιτικοποίηση, κάπ η μελαγχολία μερικών που απωθούνται απ' τη συμμετοχή στα κοινά, εξαιτίας της πώσης του φοιτητικού κινήματος... Ωστόσο για τους υπόλοιπους που διατηρούν την ευαισθησία τους αλλά και προσπαθούν να την πολιτικοποιούν τ' αποτελέσματα δεν ήταν άσχημα. Τέσσερις χιλιάδες ψήφοι (περί τους χίλιους περισσότεροι από πέρσι) για τις αριστερές συσπειρώσεις και τους ανένταχτους φοιτητές δεν ήταν καθόλου άσχημα, σ' αυτή την περίοδο των ισχνών αγελάδων για το φοιτητικό κίνημα...

3. Συνεδροί φαντάροι και φέτος στο Πανσπουδαστικό Συνέδριο. *Ο Αγώνας τώρα δικαιώνεται!*

4. Τα εκλογικά σχήματα «απολίπων», «επιμελών» φοιτητών (διάβαζε: σπασί-κλες) συνεχίζουν να υπάρχουν. Πλάκα θάχει να στερήσουν απ' τις κυρίαρχες παρατάξεις το λόγο ύπαρξής τους.

5. Βία είχαμε κάθε χρόνο στις εκλογές. Νοθεία αποκτήσαμε φέτος. Μερικοί αποφάσισαν ν' αυγατίσουν τα κουκιά τους... μαγειρεύοντάς τα. Δεν εξηγείται αλλιώς το ότι το πρωί των εκλογών δεν υπήρχαν εκλογικοί κατάλογοι σ' αρκετές σχολές (π.χ. Φιλοσοφική Αθήνας) με αποτέλεσμα οι διπλοψηφιστές να δώσουν και να πάρουν (αφού δεν χρειαζόταν καν η επίδειξη φοιτητικής ταυτότητας).

6. Και η ΠΑΣΠ; ποια ΠΑΣΠ;

Α. Γ.

Ο Χάρτης και ο Ρένγκαν

Στο τελευταίο τεύχος (αρ. 19) του *Χάρτη* περιοδικού ιδιαίτερα φιλόξενου στον λογοτεχνικό τουρισμό, εμφανίστηκε μια ακατανόητη επίθεση κατά της συναδέλφωσης των λαών. Είναι γνωστό πως ο *Χάρτης* δεν γράφει για μια μικρή ελίτ που δεν την υπολογίζει, ούτε γι' αυτό το αφρημένο και τόσο παινεμένο πλατωνικό σύνολο που αποκαλούμε μάζα. Δεν πιστεύει σ' αυτές τις γενικότιπες, τις τόσο αγαπητές στους δημαγωγούς, αλλά δεν περιμέναμε και ν' ασχοληθεί με τα αλλοδαπά τουριστικά κατακάθια:

«Δεν υπάρχει αλλοδαπό τουριστικό κατακάθι, που να μην ενθαρρύνεται να

προσέλθει ασμένως στη χώρα μας, όπου πληροφωρείται ευσχήμως ότι τα πάντα, περίπου, του επιτρέπονται... Πάτει με πατώ σε, λοιπόν, τα κατακάθια προς άλλων και των υπολοίπων (ή, καταλοίπων) του Έθνους. Ο Τουρίστας... μπορεί να κάνει ό,τι θέλει:

Να κοιμάται όπου θέλει, να αποπατεί όπου θέλει, να οδηγεί χωρίς άδεια, να παραβιάζει κάθε εγχώριο τροχαίο σήμα και, εν γένει, αν όχι και σαν κατακτητής του...

Ω, αλλοδαπά τουριστικά κατακάθια: Ελάτε, παρανομήστε, αποπατήστε, πηδήξτε μας -τελειώσατε!»

Προς Θεού! Αν ο συντάκτης του κειμένου αντιπάρχει τις εξαιρετικές μαλακκές ιδιότητες του τουρισμού, αν αγνοεί ηθελήματα το ελληνόφωνο λόγιο κοινό του μεταξύ των τουριστών, ας αναλογιστεί τουλάχιστον πόσο άκαιρα είναι όσα γράφει, τώρα που ξέρουμε πως οι πραγματικοί αφέντες από τον βορρά δεν πρόκειται φέτος να μας περισσέψουν...

Μεγάλο ολλανδικό γραφείο τουρισμού ζήτηγε πρόσφατα με τέλεξ να πληροφωρηθεί πού βρίσκονται αμερικάνικες και νατοϊκές εγκαταστάσεις για να διοικηθεί αλλού τους εναπομεινάντες αμετανόητους τουρίστες. Προτιμάει, άραγε, ο συντάκτης να διαλέξει τον αντίθετο δρόμο για να μη συμβιαστεί με τα κατακάθια του;

Όχι! Ας πρυτανεύσει η λογική - υπάρχει ακόμα καιρός! Η ταξιδιωτική οδηγία που εξέδωσε ο Χάρτης πρέπει να ανακληθεί!

Γ. Κ.

Ο νέος Γ.Ο.Κ. και το Τ.Ε.Ε.

Από τον πρόεδρο του Τεχνικού Επιμελητηρίου λάβαμε την παρακάτω επιστολή: «Κύριε Διευθυντά,

Στο τεύχος του Απριλίου 1986 του περιοδικού σας δημοσιεύετε ένα σχόλιο με τον τίτλο «Του Τρίτην το δικίο» όπου αναγράφεται ότι το ΤΕΕ προώθησε στον καινούργιο Γ.Ο.Κ. διάταξη που προσαυξάνει τους συντελεστές δόμησης.

Για ενημέρωση των αναγνωστών σας, σας γνωρίζουμε ότι το ΤΕΕ, έχει κατηγορηματικά δηλώσει ότι ο νέος Γ.Ο.Κ. δεν αυξάνει τους συντελεστές δόμησης, απεναντίας πολλές διατάξεις του αποτελούν μείωση των υφισταμένων με τον παλιό Γ.Ο.Κ. συντελεστών δόμησης. Αυτό είναι κάτι που εύκολα αποδεικνύεται από απλή παράθεση των διατάξεων του παλιού Γ.Ο.Κ. και του νέου.

Ανέκαθεν, άλλωστε, το ΤΕΕ αλλά και γενικότερα οι φορείς των Μηχανικών, βοήθησε κάθε προσπάθεια για την μείωση των συντελεστών δόμησης που έχουν δημιουργήσει τα σημερινά πολεοδομικά προβλήματα.

Ευχαριστώ για την φιλοξενία,

Με τιμή
Ο Πρόεδρος
Νίκ. Δεσύλλας
Πρόεδρος Τ.Ε.Ε.»

Εμείς απ' τη μεριά μας, «για ενημέρωση των αναγνωστών μας» αναφέρουμε δυο τυχαία παραδείγματα όπου παρά τις «κατηγορηματικές δηλώσεις» του Τ.Ε.Ε. οι

συντελεστές δόμησης αυξάνονται με τον νέο Γ.Ο.Κ.

1. Ως γνωστόν, τα αλληπάλλληλα διατάγματα που καθορίζουν τους όρους δόμησης κάθε περιοχής, μειώνουν, σταδιακά το καθένα τους συντελεστές εκμετάλλευσης των οικοπέδων. Στα οικόπεδα που υπήρχαν κτίσματα παλιά, υπολογιζόταν μέχρι το νέο Γ.Ο.Κ. το ποσοστό εκμετάλλευσης που υπολειπόταν, σύμφωνα με τους συντελεστές του προτελευταίου διατάγματος (του αμέσως ευνοϊκότερου δηλαδή από το ισχύον), και είχαν σήμερα το δικαίωμα να εξαντλήσουν αυτό το ποσοστό πάνω στους συντελεστές που καθορίζει το ισχύον διάταγμα.

Με τον νέο Γ.Ο.Κ., το υπολειπόμενο αυτό ποσοστό αυξάνει ως εξής: Υπολογίζεται ότι ως προς τους προτελευταίους συντελεστές, αλλά πάνω στους συντελεστές που ίσχυαν κατά το χρόνο κατασκευής του παλιού κτίσματος. Αν και η αύξηση αυτή δεν είναι ίσως της τάξης που περιγράφεται από τη δήλωση Μάνου-Τρίτην, είναι ωστόσο αναμφισβήτητη.

2. Οικόπεδα που είχαν με υπαπόπτητα των κερδοσκοπικών οικοπεδούχων κοπεί σαν μη οικοδομήσιμα, κάνουν το δικαίωμα να τακτοποιηθούν, να αποκτήσουν δηλαδή όλες τις προδιαγραφές για πλήρη οικοδομική εκμετάλλευση. Μερικά μάλιστα (όσα δεν περιλαμβάνονται στον οικιστικό νόμο του Τρίτην) κάνουν τελειώς αυτό το δικαίωμα. Με τον νέο Γ.Ο.Κ., όσα τέτοια οικόπεδα προϋπάρχουν του '77 αποκτούν το δικαίωμα τακτοποίησης. Αυτό βέβαια δεν επιφέρει πάντα αύξηση της εκμετάλλευσης. Επιβραβεύει όμως την μέχρι το '77 κερδοσκοπική δράση οικοπεδούχων και κτηματομεσιτών.

Σ.

Απορίες

Αυτό που μένει στο τέλος κάποιας δικής

περί τύπου, σίγουρα δεν είναι η δικαστική απόφαση ή οι ποινές... Το ακροατήριο μένει εκστατικό ακούγοντας να γίνονται «διαλέξεις» περί νοοτροπίας του δημόσιου βίου, για παραχάραξη εκφράσεων, για την ουσία του δημόσιου διαλόγου..., για σκοπιμότητες και πιέσεις, για την «αποκατάσταση της αλήθειας» (!)

Βγαίνοντας από την αίθουσα του Δικαστηρίου, έχει ήδη «ακούσει» πολλά περί λασπολογίας και περί σκανδαλοθηρίας(!)

Όλα αυτά σε συνδυασμό με ένα καλό «μάθημα» περί παραπληροφόρησης, έχουν σαν αποτέλεσμα την ερώτηση «καταπέλτη»: «Τελικά ποια είναι η αλήθεια;» Πρόεδρος: «γράφτηκε ότι τη δημοσιογραφική δεοντολογία, την έχετε γραμμένη... στα τέτοια σας...»

Α. Βουδούρης: «...δεν μπορώ να το ερμηνεύσω...» (!)

Υπάρχει κανείς που να έχει το θάρρος και τη «γνώση» να απαντήσει στην ερώτηση.

Έφη Τσιμάρα

Και άλλο ΚΚΕ...

Η είδηση προέρχεται από τα ΝΕΑ της 13.4.86, και μέχρι τη στιγμή που δημοσιεύονται αυτές οι γραμμές είναι άγνωστο το κατά πόσο πρόκειται για αλήθεια ή μπλόφα των αντιστασιακών δυνάμεων: «Οι κυνηγετικές οργανώσεις», απηγράφει ο έχων την επιμέλεια της στήλης για το κυνήγι Δ. Πριμικύριος, «προσανατολίζονται στην απόφαση να ιδρύσουν πολιτικό κόμμα για να αντιμετωπίσουν τις επιθέσεις των αντικυνηγών, καθώς και για να προωθήσουν τη λύση των καυτών κυνηγετικών προβλημάτων ανάμεσα στα οποία είναι και η απαγόρευση του κυνηγιού των ανοιξιάτικων τρυγώνων». Νέο λοιπόν πολιτικό κατασκεύασμα το Κυνηγετικό Κόμμα Ελλάδας (ΚΚΕ: όλα τα άλλα απλώς οδοντόπα-

στες), πρόκειται να κάνει είσοδο στην πολιτική ζωή του τόπου, διαθέτοντας τουλάχιστον 320.000 οπλοφόρους σαν μέλη! Με 320.000 τουφέκια μπορεί κανείς να φτάσει 3 και 4 «Δημοκρατικούς στρατούς» και να προκαλέσει τόσες επαναστάσεις -αντί να περιμένει την εκπλήρωση προκωρημένων αναπονοπωλιακών-αντιμπεριαλιστικών αλλαγών, τη χάραξη μεταβατικών σταδίων και φάσεων κλπ. κλπ

Βασικό στοιχείο της πλατφόρμας του νέου ΚΚΕ φαίνεται να είναι -πέρα από το ανοιξιάτικο κυνήγι τρυγώνων- και η αντιμετώπιση των «επικίνδυνων για την ασφάλεια του τόπου 30 περίπου οικολόγων-αντικυνηγών που σε πρόσφατη συγκέντρωσή τους στην οδό Σίνα με την αντεθνική συμπεριφορά τους πρόσβαλαν τις ένοπλες δυνάμεις της χώρας».

Με το δικίο τους οι άνθρωποι: αφού οι «ένοπλες δυνάμεις της χώρας» δεν τσαντίστηκαν να κατεβάσουν ένα τεθωρακισμένο στην οδό Σίνα να τα κάνει μαλλιά-κουβάρια, κάποιοι δεν έπρεπε τουλάχιστον να καταγγείλουν το συμβάν και να ζητήσει μέτρα. Γιατί οι «άνθρωποι αυτοί (δηλ. οι αντικυνηγοί) είναι υπόπτου αιρέσεως» -σημείωνε σχετικό τηλεγράφημα της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας- μάλιστα δε ένας από αυτούς υποστήριζε ότι η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ διαθέτει χρήματα για το αντιαεροπορικό ΑΡΤΕΜΙΣ και το άρμα ΛΕΩΝΙΔΑΣ ενώ δεν δίνει δεκάρα για την πανίδα και κλωρίδα του τόπου.

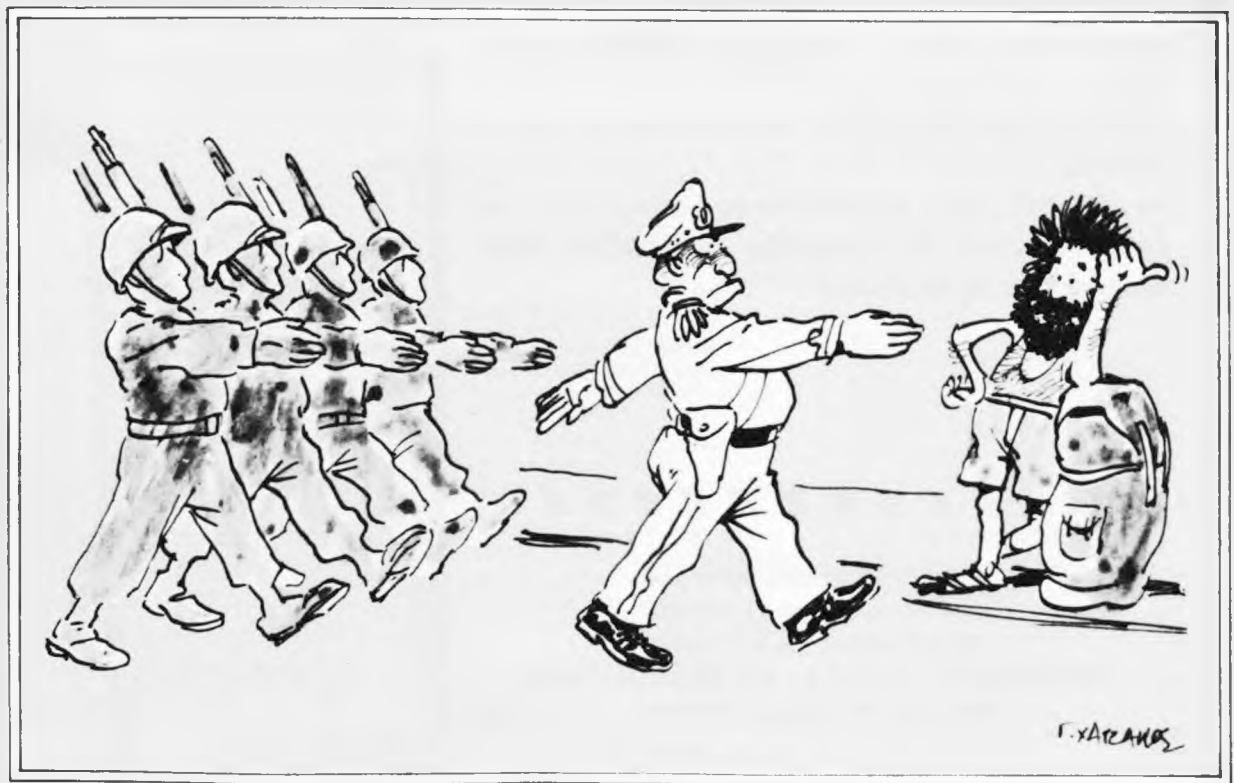
Εν όψει των Δημοτικών εκλογών, οι κινήσεις στο χώρο του υπό διαμόρφωση ΚΚΕ αγνοούνται. Συμφωνα παντως με ορισμένες πληροφορίες, δεν αποκλείεται και η αυτόνομη κάθοδος στους μεγάλους Δήμους της χώρας με βασικούς άξονες:

- Ελεύθερο κυνήγι όλους τους μήνες του χρόνου στους ακάλυπτους χώρους των πολυκατοικιών.

- Ελεύθερη χρήση του αντιαεροπορικού ΑΡΤΕΜΙΣ στο κυνήγι της μπεκάτσας και του άρματος ΛΕΩΝΙΔΑΣ στη δίωξη λαγών και αλεπούδων.

- Κάτω τα χέρια από το πημμένο ΚΚΕ!

Γιάννης Σχιζας

Τον Απρίλη τον σκαπουλάραμε. Με τον Μάη τι γίνεται;

Όταν συνέβησαν τα γεγονότα ανησύχησα, το ομολογώ. Γιατί πώς να τα θγάλοιμε πέρα μόνοι μας; Εκείνος, βλέπετε, έλειπε στην Κίνα. Ευτυχώς όμως έστειλε στα γρήγορα τη δήλωση και ήρθε η καρδιά μου στη θέση της. «Χρειάζεται φαντασία για την αντιμετώπιση των ενόχων», είπε, «και την έχουμε». Τότε ήταν που δήλωσα κι εγώ με τη σειρά μου: «Τι λε... Μεγάλη δήλωση έκανε πάλι ο μεγάλος!»

Γιατί, αν δεν το έχετε καταλάβει ακόμη, είναι καιρός να το μάθετε. Ο Αντρέας κατέχει πλήρως τη δύσκολη τέχνη της ακροβασίας ανάμεσα στο «σημαινόν» και το «σημαινόμενο». Σε αυτό, χαρακτηριστικά σας το επισημάνω, τα καταφέρει καλύτερα από την πλειοψηφία των παραγωγών του Δεύτερου Προγράμματος. Όταν λέει ένα εννοεί πολλά.

Να! Τώρα ας ποιήμε. Με μια κουβέντα είπε τόσα πράματα. Πρώτα πρώτα ότι το ΠΑΣΟΚ του οποίου προΐσταται, «εν αρχή ην ο Αντρέας» λέει η διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου, έχει φαντασία. Δεν μπορείτε καν να φανταστείτε τι φαντάζεται το ΠΑΣΟΚ για το αύριο αυτού του τόπου. Εσείς βέβαια, άπιστοι Θωμάδες μια ζωή, αναρωτιέστε γιατί δεν μας λένε τα οράματα της φαντασίας τους να κάνουμε κι εμείς το κουμάντο μας. Αμ δεν είναι πάντα τόσο απλά τα πράγματα! Σκεφτήκατε ποτέ να θγει ο Βαρώτσος στην τηλεόραση και να πει ότι επικείται σεισμός 8 Ρίχτερ; Θα την κάναμε...

Μας είπε ακόμη, σε εμάς δηλαδή που τον ξέρουμε, ότι οι άλλοι, όλοι οι άλλοι, δεν έχουν φαντασία. Άλλου πακά ευαγγέλιο το ότι έχουν φαντασιώσεις. Ότι π.χ. πιστεύουν πως το συνέδριο της ΓΣΕΕ ήταν σκέτη ΠΑΣΚΕ συν κάποιοι δεξιόι που τα κονομήσανε, ότι η αλλαγή αντι να καταργήσει τα ΜΑΤ τα συμπλήρωσε με τα ΜΕΑ, ότι το σύστημα έχει το ΠΑΣΟΚ να κάνει τη δουλειά του... Ε, δεν θα ασχολιόμαστε και με τις φαντασιώσεις του καθένα. Ειδικά αν πρόκειται για την επίσημη αριστερά που πιστεύει πως θάρθει κάποτε και η ώρα της έτσι νέντα-σκέτα χωρίς να κάνει κάτι κι αυτή. Μαγιακόσκι είκατε; Έχετε δίκιο.

Αλλά εννοούσε και άλλα... Όπως ότι όλοι μας έχουμε φαντασία. Δεν το καταλάβατε; Δεν φταιει ο Αντρέας αν δεν έχετε μνήμη. Αυτός δεν έθγαλε το σύνθημα: «το ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση ο λαός στην εξουσία»; Τι πα να πει αυτό; Ότι αν το ΠΑΣΟΚ έχει φαντασία εμείς έχουμε περισσότερη! Στο κάτω-κάτω ποτέ δεν μας είπε ότι τα προεκλογικά συνθήματα ξεχνιούνται την επόμενη των αποτελεσμάτων. Ψάχτε λοιπόν τα κρυμμένα σας αποθέματα. Οι μέρες που έρχονται είναι περίεργες!

Έτσι όμως κουβέντα δεν γίνεται. Εγώ σας μιλάω σοβαρά, αναλύω τις σκέψεις Εκείνου, κι εσείς μου λέτε για ανεργία, εισοδηματική πολιτική, αντεργατικούς νόμους, αυτοκτονίες φαντάρων, αντιτρομοκρατικά νομοσχέδια, αλλαγές που δεν έγιναν και δεν συμμαζεύεται... Τι να σας κάνω; Για αυτά δεν είπε τίποτε! Και ως εκ της θέσης μου δεν μπορώ να εκμαιεύσω τις απόψεις του...

Αυτό που εγώ ξέρω είναι ότι με τέτοιες συζητήσεις, για φαντασία και φαντασιώσεις, την σκαπουλάραμε και αυτόν τον Απρίλη. Με το Μάη όμως, τι γίνεται!

Κ. Σ. Σβέικος

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Πουλώω τη μηχανή μου Yamaha 550 (Sea) 8' εξαμηνου του '80 - 30.000 km. Οποιοσ την πάρει παίρνει μαζί 2 κρηνή ΜΡΑ fiberglass, 2 ζώνες UVEX 2 ζευγάρια γάντια και Cripstone.

Μήτσος

(Τηλ. στο Σχολιαστή)

ΣΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ

Τη νύχτα τα μαύρα χέρια μου κοιτάζουν απορημένα τους ιλιγγιώδεις δρόμους. Τη νύχτα οι ανθρωπίνες σκιές χάνονται μέσα στο περιπλανώμενο μυαλό μου. Η αναζητήσή σου γίνεται απελπιστική. Σου είχα πει ότι θα μ' έπαιρναν φαντάρο, αλλά δεν μ' άκουσες.

Παναγιώτης

ΜΗ ΑΠΑΙΤΗΤΙΚΟΣ

Δεν είναι απαραίτητο να είναι όμορφη, αρκεί να είναι γοητευτική. Δεν είναι απαραίτητο να σκέφτεται σωστά, αρκεί να αναρωτιέται. Δεν είναι απαραίτητο να κάνουμε έρωτα, αρκεί να ερωτευθούμε... Όσο για μένα, γοητευτικός, αναρωτούμενος και ερωτευμένος θα περιμένω, αρκεί να μου γράψει. 24 χρονών -Απευθυνομαι σε αγνώστες μοναχικές ή όχι κοπέλες.

Βένιος

B.K. Τ.Θ. 27402
11702 ΑΘΗΝΑ 171

ΚΕΝΗ ΘΕΣΗ

Η Ελλάδα μας. Η χώρα των υγρών δρομων που μας κάνει να μεθαμε πολλές φορές. Η χώρα των φουρτουνιασμενων ονειρων. Η χώρα των σκύλων που δεν μας αφήνουν να διαμαρτυρηθούμε. Η χώρα των εξαμβλωματων και των πουτσοκεφαλων. Μαζί σ' όλα αυτά, ήλιθια παρτιν απο 17αρηδες teenagers, τα κοριτσάκια με τους Doots, φοιτητές και αγωνιστές της χυλόπιτας. Παθητική γεννα και κακομοιρη. Όλα μου φαίνονται τόσο μίξερα και αχρωμα που θα ήθελα να λειψω κάπου μακριά, έστω και για 2, ή ακόμα και για 1 μέρα. Θα ήθελα να νιώσω ελεύθερος. Η σέλλα λοιπόν της μηχανής μου έχει μια θέση κενή για οποια θέλει να κατσει και να παμε καπου... έξω. Αλλά και οποιες δεν θέλουν, αλλά θέλουν να αλληλογραφησουν ας μου γράψουν.

Η διευθυνσή μου είναι:
Γιώργος Βρετουδάκης
POST RESTANT
ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
Τ.Κ. 71001

ΜΕ ΔΙΚΥΚΛΑ

Αν κάποιος έχει χρησιμες πληροφορίες (ή δλεάζεται απο την ιδέα) για ταξίδι καλοκαιρινό με δικυκλα στην Τουρκία, παρακαλώ ας τηλεφωνήσει στο 8624419 και ώρες: απο 10 έως 3 την νυχτα.

Νίκος

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Βαρέθηκα να τρωω στη πλατεια και να σκοτώνω τα θράδια μου (ή μήπως και τον εαυτό μου;) σε ξενέρωτα στέκια ψαχνω για αποθέματα Ανθρωπιας (Υπαρχουν αραγε;) ΕΣΕΙΣ: Αν αισθανεστε καπως έτσι δώστε σημεια ζωής. Ίσως επιτέλους θγει κάτι καλό. Είναι και αυτές οι συννεφιασες ατέλειωτες Μάρτης και η Ανοιξη ακόμη ναρθει, (ή μήπως δεν θα 'ρθει ποτε.)

Μαρίκα

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΩΔΕΣ

ΤΑΞΙΔΙ

Ζητούνται άτομα περιπετειώδη για περι-

πετειώδες ταξίδι ανα την Νοτιο Αμερικη, διαρκειας 3-4 μηνών, στο διάστημα απο 15 11 86 εως 15 3 87

Γραψατε: Τ.Θ. 66070
15501 Χολαργος

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Ζητώ επικοινωνια μ' ένα κοριτσι που έχει αναγκη απο μια ζεστη ανθρωπινη παροισια δίπλα του.

Χρήστος Π.
Καλλιπολεως 6-8
10444-ΑΘΗΝΑ

ΕΥΚΑΙΡΙΑ

Δημητρα, μωρό μου, το ξεχασες το τηλεφωνο μου; Να ξέρεις κοριτσάκι μου ότι πάντα περιμένω. Γιατι δεν παίρνεις λοιπόν. Εγώ είμαι η ευκαιρια της ζωής σου. Κατάλαβέ το επιτέλους!

24.2.86
ΛΑΡΙΣΑ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟ

Περιμένω το καινούργιο, και όχι μόνο. Με τη σειρά μου κι εγώ προσφέρω το καινούργιο. Γι αυτές που έχουν φαντασια κι εμβαθύνουν, και την ψαχνουν.

A.B.
Τ.Θ. 19672
54006 Π.
ΘΕΣ ΝΙΚΗ

ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

Λοιπόν Γιώργη απο την Κίνα τελικά τα καταφερες. Δεν ξέρω τι κάνει το «Αυτό» αλλά το «Εκείνο» δεν θα το ξαναδείς στα μάτια σου. Απορώ πως δεν έγραψες και τιποτα για την Ελίνα και τη Γωγουλά. Σε καλώ σε μονομαχια διά μεσου του «Σχολιαστή». Ελλιζω να το απολαύσουν οι διαβαζόντες. Ήδη σου πετάξα το γάντι. Περιμένω το «γκαγκαν-γκαγκάν». Και τους πρώτους πυροβολισμούς.

Γ κοφ.

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ

Ζητείται κουλτουριαρης! Πρέπει να διαθέτει τα παρακατω προσοντα:
1. να είναι Δόξα Δραμας
2. να λατρευει τη Ροζίτα Σωκου (ενίστε και το Νουρεγιεφ)
3. να ακουει Στράτο Διονυσίου
4. να παίξει άρπα (προαιρετικό.)
5. να γωριζει «patchwork»
6. να είναι λιτοδίαιτος («μέλας ζωμός», γιαούρτι κλπ.)

Ελένη
Σικελία
Καλαματα

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ο Χρήστος ζητάει αλληλογραφια με την Κατερίνα που ζητάει πραγματική φιλία όπως έγραψε στο Σχολιαστή τευχος 36.

Χρήστος

ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΨΗΛΟΙ

Ζητάμε απεγνωσμενα νέους 22-35 ετων, ύψους 1.75 και άνω οι οποίοι θα μένουν μόνοι φροντίζουν τον εαυτό τους, θέλουν να φροντίσουν κι άλλη διαθέτουν μεταφορικό μέσο αγαπούν τις εκδρομες τα βιβλια, τη μουσική είναι ρομαντικοι και οτι άλλο μπορούν.

Τερέζα και Ελίνα

ΣΕ ΘΥΜΑΜΑΙ

Σε θυμάμαι στην προβολή της ταινίας του κινηματογραφικού ομίλου. Κρατούσες τον Σχολιαστή, μου χαμογέλασες στο διάλειμμα, στη γωνια με τη φίλη σου. Όταν τελείωσε το έργο είχες φύγει. Αν διαβαζεις το περιοδικό τηλεφωνησε μου. Τηλ. 56955 από 3-6 μ.μ. και απο 10-1 π.μ. Η οποια άλλη επιθυμει καλή παρεα.

Ε.Κ.

ΓΙΑ ΤΗ ΤΖΕΝΗ

Τζένη φαίνεται ότι τα Ελληνικά Ταχυδρομεία (ΕΛ.ΤΑ.) κάπου δε μας χωρεύουν. Η διεύθυνση στο γράμμα σου καλύφθηκε από τη ταχυδρομική σφραγίδα! Κριμα δεν είναι να χαθούμε προτού σχεδόν γνωριστούμε. Αν διαβάσεις αυτές τις γραμμές ξαναγράψε μου αν θέλεις. Την διεύθυνση μου την έχεις.
 Υ.Γ.: Κάπου μου γράφεις ότι σ' αρεσει να περπατάς με τη βροχή. Το ίδιο και μένα. Να περιμένω συνάντηση στην επόμενη βροχή.

Στέφανος
Θεσνίκη

ΨΑΧΝΩ

Περασμένα μεσάνυχτα, σ' ένα μισοσκότεινο δωμάτιο Ψιλοβρέχει. Μα που έχουμε όλοι τους κρυφτεί. Ψάχνω και κάποιον που να έχει κάποια σχέση με θέατρο, διάβασμα και μουσική. Προσφέρω απλόχερα φιλία, εμπιστοσύνη και υπομονή. Γράψε μου.

Α. (γένους θηλικού)

Υ.Γ.: Εκτός από την Ελίνα και τη Γαγούλα υπάρχουν κι εγώ. Βαγγέλη, Φανούλα, Λίλη, Αλέκο, Χριστινάκι, Μαρία, Μήτσο, Βασιλή, Σπυρο, Ρακούλη, Κώστα, Νάκο, Σταυρο και Χάρη.

Σας αγαπώ πολύ!!!

ΑΝΟΙΞΗ

Σαν γυρίσω θα πάψει ο περιπεράς να σε ρωτάει αν θα βρέξει! Μαζί με τα μάτια μου, θα σου φέρω και εκείνο το underground μυθιστόρημα. Πάνω σ' αληθινή στέγη με κεραμιδι-σπάνιο!... Θα πούμε φασκόμηλο ακούγοντας το «Blue Moon».
 Υ.Γ.: Μου λείπεις πότε τώρα που μπαινει η Άνοιξη! Σε φιλώ κατάστομα τρελή μάγισσα.

Χάρης
Χίος
(γύρω στα ξημερώματα)

ΠΕΡΙΜΕΝΩ

Για το «ΖΟΥΖΟΥΝΑΚΙ» Αντιμετωπίζοντας το ίδιο πρόβλημα περιμένω γράμμα σου.

Μίλτος Χρυσανθίδης
Τερψιχόρης 34
Ν. Ηράκλειο 14121
Αθήνα

Υ.Γ.: Γρήγορα, έτσι.

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Προς τους συντροφους και φίλους του Σχολιαστή. Διαγραφέντες και αποχωρήσαντες από την Κίνηση για τον Ενδημοκρατισμό του Σχολιαστή (Κ.Ε.Σ.) έχουμε δημιουργήσει την Κ.Ε.Σ. Εσωτερικού και α) Καταγγέλλουμε την προβοκατόρική, αντιδημοκρατική, αντεπαναστατική στάση της Κ.Ε.Σ. που αντί για μια σωστή επαναστατική δράση, διάλεξε τον ακίνδυνο δρόμο των καταγγελιών π.χ. επιστολές και πηγαδάκια. β) Καταγγέλλουμε ότι το Κ.Ε.Σ. δεν αντιπροσωπεύει την μάζα των Σχολιαστών, αλλά τα συμφέροντα της Σχολιαστικής τάξης. ΟΧΙ ΣΤΗ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗ Κ.Ε.Σ. ΕΜΠΡΟΣ ΓΙΑ ΕΝΑ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ ΜΕ ΧΑΜΟΓΕΛΑΣΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ Κ.Ε.Σ. Εσωτερικού.

Χρήστος

ΜΥΣΤΙΚΟ

Κατερίνα Κάπου υπάρχει αυτό που ζητάς. Αν σου το πω θα το κρατήσεις μυστικό! Απαιτώντας...απάντηση Παν. Αν. Αριστοτέλους 93 Πατήσια

COME TOGETHER

Επειδή εδώ στα Γιάννενα βρέχει πολύ και επειδή το καλοκαίρι έρχεται, όσοι και όσες θα ήθελαν να συμμετάσχουν σ' ένα εναλλακτικό κάμπινγκ -σε μια όμορφη παράλια του Αι-Γιάννη Πηλίου:- μακριά από τα καθιερωμένα και βιομηχανοποιημένα ας γράψουν:

Δημητράκης Πασχάλης
Α. Δωδώνης 127
45221 Γιάννενα
Το τηλέφωνο για το διάστημα 25 4-10 5 86
0461 34836

ΣΤΙΓΜΑ

Μια καμαρα εραστών ο κόσμος ολος τούτη τη Νύχτα.

Αχ πόσο όμορφα είναι τα μάτια του ανθρώπου που ερωτοτροπούν

με το φεγγάρι! Σεργιανίζοντας στην οδό Αγγέλου για το «fagoto»...

Υ.Γ.: Μια στιγμή αφιερωμένη στην επιδίωξη της ομορφιάς. -Στην «άγνωστη» Μίμικα... Έτσι απλά...!

A.M.

ΖΥΓΟΣ

Εύη, σε μια τάξη Αγγλικών. Ζυγος, δεκαεννέα, Νέα Σμύρνη. Βαριέσαι τον Σαϊξπηρο Έχω μόνο το πρόσωπο σου για να ξεκινήσω, το περπάτημα σου, το γέλιο σου, την περηφάνεια και προκατάληψη σου για να πονέσω.

H.

ΗΦΑΙΣΤΕΙΟ

Στη Φωτεινή και στο Γιώργο στη Θεσσαλονίκη Μια φωτογραφία, τέσσερα πρόσωπα, μια ανάμνηση κάποιου φίλου, σε κάποιο νησί, κάποτε να! Βλέματα λαμπερά περνούν το χαρτί και μ' αγγίζουν... γέλια ζωηρά, ηχηρα βουίζουν τ' αυτιά μου... κορμιά ηλοψημένα, μυρίζει η θάλασσα, το νιβάθ... χέρια απλωμένα χαιρετούν...μα δεν φτάνω... παρουσίες δίπλα μου, μου μιλούν, με ρωτούν μα δε μ' αγγίζουν. Γιατί; Είναι άραγε η εκδίκηση του ηφαιστείου; Μετά τη θεϊκή, την κόκκινη λάβα η καμένη μαύρη γη; Όχι δεν θέλω να το πιστέψω...

Ασημίνα

ΤΑΦΡΟΣ

ΣΤΟ ΖΟΥΖΟΥΝΑΚΙ Η μοναξιά ομορφιά μου, τάφος πληγή κι αιμοραγώ, σ' αναζητώ. Νίκος Θεσσαλονίκη Τηλ.: 939645 ΚΕΣΑΡΕΙΑΣ 79 Κ. Τούμπα

ΑΝΑΡΩΤΗΣΙΣ

Διερωτώμαι αν θα μπορούσε να κατοικήσει για λίγο ένα ποιήμα σαν την «ΑΝΤΙΖΗΛΟ» της Σιλβίας Πλάθ στην γλυκειά μου Αθήνα. Αλλού το τοπίο είναι πιο ειλικρινές.

Στέφανος
Θεσνίκη

ΛΩΠΟΔΥΤΑΚΙ

Στην Κατερίνα Μ. Έχω καταντήσει...λωποδυτάκι, μετα χίλια ονόματα...Είναι θλέπεις, οι κακοί που παραμονεύουν!!! Εγώ όμως, είμαι πάντα ίδια και συ το πιτσιρικό που λατρεύω... Καλό πτυχίο...

Ελενίτσα

Υ.Γ.: Don' go... Bever...

ΥΔΡΕΥΣΗ

Επειδή κουφαθήκαμε διαβάζοντας μηνύματα για Γαγούλα και Ελίνα προσπαθήστε να διαβάσετε το «ιστορικής» σημασίας βιβλίο μου, που έβαλε το χαρτί και το μελάνι το University Studio press της Θεσσαλονίκης και εγώ πέντε χρόνια δουλιάς, σα μαλάκας, γιατί δεν είχα τίποτα καλύτερο να κάνω.

Τίτλος: Η ιστορία της Υδρευσης της Θεσσαλονίκης
Τιμή: 500 δρχ.
σελίδες: 150
Για... μαζικές παραγγελίες:

Γιάννης Ταμιωλάκης
Δεσπεράι 3
54621 Θεσνίκη
Τηλ.: 284000

ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΘΑΝΑΙ ΟΠΩΣ ΠΡΙΝ

Πολιτικοί του έρωτα. Να τι είμαστε. Ενδιαφερόμαστε για όλα όσα αφορούν την επανάσταση, την αταξία, το χάος και τη δραστηριότητα που μοιάζει να μην έχει νόημα.

Από τον Μιχάλη για την Κούλα, και από την Κούλα, για ό,τι δεν θάρθει.

Κούλα

ΥΓ1. Έκφραση συμπάθειας για την Ελλίδα-Φθινόπωρο '85. Ομοίως για το «ΕΔΩ ΚΑΙ...» της Ελένης από Ηράκλειο Κρήτης. (Τεύχος 34, Ιανουάριος '86).

ΥΓ2. Επιθυμία για αλληλογραφία με τα δύο προαναφερθέντα άτομα.

ΣΕΡΡΕΣ

Προς «Ζουζουνακι» Αφού είσαι μόνη και αφού είμαι μόνος γράψε αν δεν έχεις σπάσει το χέρι σου εδώ:

Γ. Βιζυηνού 31
Σέρρες 62100
Παράσιτο Φάνης

ΠΙΓΚΟΥΙΝΟΙ

Για τη Νανά, το ριδί Αρχισε να ετοιμάζεις τις αναρχικές σου ιδέες γιατί σε τέσσερις μήνες την κάνουμε. Δεκτά: μαύρα γυαλιά, ψάθινα καβουράκια και τόπλες. Απορριπτέα: επιθήτορες, δωμάτιο των 3 για 5 και σκηνές του Πανγιώτη. Υπό συζήτηση: Ναυπλιο και Ναυπλιώτισες, sleeping-bag, καμακία, Αργοσαρωνικός. Προαιρετικά: τετραρόδο ή διρόδο και ροζ (γενικά).

Άκρας ψωνισμένη
Ελένη η Β'

Υ.Γ.: Δεν είναι απαραίτητο να είμαστε σαν... ερωτευμένοι πιγκουίνοι. Η Αγνή αρκεί.

Σ' ΑΓΑΠΩ

Σ' αγαπώ μα ντρέπομαι να στο πω. Σ' αγαπώ μα φοβάμαι να 'ρθω να σε βρω. Σ' αγαπώ απο το καλοκαίρι του '84. Αχ, βρε Σοφία σ' αγαπώ.

ANTY
Θεσνίκη

Υ.Σ.: Το γράμμα το στέλνω στον Σχολιαστή γιατί μαρμό μου ξέρω ότι εσύ δεν θα τον διαβάσεις.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΟΣ

Διαφόρων τρελών γέννημα της φαντασίας τους ανθρώπων που τους αλλοτρίωσε ο εγωισμός ανεγκέφαλοι που τους συντηρούμε
ΝΑ ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΟΣ

Σπύρος

Υ.Γ.: Δείτε κανένα VIDEO ακόμα, ίσως δεν σας έχουνε περιορίσει αρκετά.

ΜΥΚΗΤΕΣ

Σε μισώ, γιατί σε σένα βλέπω όλους τους συμβιβασμούς μου, το βόλεμά μου, την ανασφάλειά μου. Μια αγρία δύναμη με γεμίζει. Δεν θέλω να σε ξαναδώ.

Σιχαίνομαι, λυπάμαι κι αγαπώ τον εαυτό μου.

Δε σε χρειάζομαι μαλάκα. Τα καταφέρνω και μόνη μου. Σ' αγαπώ.

Θα διώξω όλους τους ΜΥΚΗΤΕΣ που έχουν κατακλύσει το σώμα μου και θα 'μαι πραγματικά μόνος και θα το ξέρω. Στ' αρχιδια μου όλα. Και ο έρωτας και οι φίλοι και...

Είναι όμορφα!

Μάκης

ΓΙΑ ΤΟ «ΖΟΥΖΟΥΝΑΚΙ»

Για σένα «ζουζουνακι» που απλά θα περιμένω τη δική σου ανταπόκριση για τη δικιά μου μοναξιά. Πού ξέρεις ίσως η χηρή μοναξιά να σπάσει και τότε να 'σαι σιγουρη γι' αυτό, θα γίνει συντροφιά. Έτσι απλά, μοναχικά θα περιμένω

Αλέξης Σιώκας
Καλαβρύτων 19
ΛΑΡΙΣΑ

Υ.Γ.: Είμαι είκοσι χρονώ. Δε θα επιτρέψω σε κανένα να πει πως είναι η πιο ωραία ηλικία.

ΠΕΟΣ ΜΕ ΔΕΟΣ

Μουσούλα κορόμηλα αγάπες και πατάτες scatology anthology κουλτούρα κι αυταπάτες Μπέσσου και Βασιλική Βασιλική και Πράσα και Αεροβική Ηλέκτρα πεσιμιστική σας πιάσανε στα πράσα.

Ηλέκτρα κακορίζικη παντού σε κυνηγάνε Θωμάδες καλικάντζαροι με τεntonωμένο πέος, Βασιλική αγάπη ποτέ δεν σε ξεχνάμε όλοι σε παράτησαν μα εμεις σε αγαπάμε τα κριάρια δεν μπορούν πάντα τα σκηπτρα να κρατούν.

Καρκίνιοι και Αγόκεροι σιωπηλά σας χαιρετούν.

Γιάννης-Γιώργος
Γρηγορίου Ε 51
(ΧΑΡΙΛΑΟΥ)
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Υ.Γ.: Αν δεν σου αρέσει η λέξη πέος άλλαξε την και θαλε την λέξη «ΔΕΟΣ».

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Για Παρασκευή 7 Μάρτη Χρόνια σου πολλά χαρά μου. Κάθε χρόνο που θα μεγαλώνεις θα 'χεις συντροφιά και την αγάπη μου. (Θυμίσου λίγο μ' ευγνωμοσύνη τη γυναίκα που σε γέννησε).

Σ' αγαπώ
Α.Α.
Μάνη

ΝΥΧΤΑ ΜΑΓΙΣΣΑ

Ελαφριά, χνουδι πουλιού μαγνητική η θωριά σου. Όλα χορεύουν, γήινα όνειρα Φλάουτα θγαίνουν από τις σκιές Ασημένιοι είναι οι ήχοι των αστεριών Μάγισσες τοξεύουν παραμύθια Εικόνες ζωγραφίες, αναπαλειούν Σε καθρέφτες, γυαλίζουν εξωτικά τα φιλιά Γλυκά τσαχπινικά ακούστηκε πάλι η καληνύχτα.

Ελένη
Ηράκλειο

ΛΙΒΑΝΙΑ

We're on the road to nowhere S.O.S. από ένα σπίτι. STOP. Έχουμε πηξει στα λιβάνια. STOP. Όλος ο κόσμος προζώνεται κι έχει αρρωστήσει STOP Προχτές σκάσανε και τ' αναρχάκια με τα ρόπια STOP Ιδιοι οι ΜΑΤάδες ήτανε STOP Μια ζωή εξηγήσεις, வாξιμάτα και νταραβέρια STOP Βαρέθηκα πια STOP Μη-τσο κάνε κάτι γρήγορα (χωρίς STOP) Υ.Γ.: Και να φυλαγόμαστε απ' τους τσάτσους και τα πακέτα.

Όποιος θέλει ας μου γράψει στον «Σ»

K.

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΟ ΤΕΛΟΣ

Απελπισία, καπνός από τσιγάρα, βιβλία σκορπια, κι ένα κενό... Μοναξιάς, ίσως... Ένα πρόχειρο σημείωμα λίγο πριν το τέλος, με την ελπίδα της ανταπόκρισης από κάποια κοπέλα, το ίδιο μόνη...

Βανέσσα

ΕΧΩ ΑΝΑΓΚΗ

Για το «ζουζουνάκι» Όταν στα 18 σου δεν έχεις σε κάποιον να μιλήσεις...

Όταν διαβάξεις για να ξεχάσεις ότι είσαι νέος...

Όταν η επαρχία σου αφαιρεί την ζωή και η μουσική είναι το μόνο καταφύγιο που ποθείς...

ΤΟΤΕ καταλαβαίνεις ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερο έγκλημα από το να σου κλέβουν τα χρόνια που έχουν σημασία για σένα... Ο τείχος γίνεται πιο ψηλός και είσαι μόνος μια για πάντα...

Στάμος Θωμάς

61300

Γρίβα

Υ.Γ.: Είμαι 18 χρονών, μαθητής, λίγο έξω από την Θεσ νίκη. Έχω ανάγκη για επικοινωνία και διεξοδο, μην μ' αγνοήσεις.

ΑΜΑΡΤΩΛΕΣ

ΕΠΙΘΥΜΙΕΣ

στον Γιώργο Κ. Άφησέ με Απώνε να σ' Αγαπήσω Βίαια και Βασανισμένα Γιατί γνωρίζω ότι ποτέ δε θα Γίνεις Δικός μου Δικός μου Δικός μου Έλα Επιτέλους Ζεματάω Ζαλιζόμαι Η Ηρεμία σαν Ηρώην με Ηλεκτρίζει Θριαμβευτικά, σαν τον Θάνατο, τον Ιππία της Ίριδας. Κοντεύω να Καταρρεύσω Λυπήσου με Με τα Μάτια σου και Μόνο Νωχελικά Ξέντυσέ με Ο Ουρανός και ο Ορίζοντας Ονειρεμένα Οργιάζουν Περιπλέκονται σε Πύρινα Ποτάμια Ράντισέ με με Ροδόχερο και Ρετσίνα Σφιζε με και Σαν Σελήνιασμένος Σκορπιός στο Στόμα Τσίμπησέ με Τρυφερά Ύστερα με Υπομονή Φίλησέ με Φαρμακερά Χαίδεω με Χαμογελώντας Ψηλάφισέ με Ψιθυρίζοντας Όσπου να με Ωθήσεις στους Ωκεανούς σου. ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΗ: «ζουζουνάκι». Έλα να γίνουμε φίλες. Πάρε με στο 942.855 (Θεσ νίκη).

Ρέα

ΣΑΡΚΕΣ ΚΑΙ ΧΩΜΑ

Ο κόσμος γύρω μου σαπίζει απ' την ακινησία. Οι σάρκες του αποσυντίθενται Γίνονται χώμα. Κι αυτό πάλι σάρκες και ξανά χώμα.

X.

ΑΛΕΠΟΥΔΙΤΣΑ

Εικόνες παρδαλές πολλές σαν φτιάξεις μυστήριο ρίζε, ρίζε σκοτεινά μπόλικα ψέμματα και λίγα αληθινά. Έτσι κανείς το πιο γλυκό ποτό ετοιμάζει κι όποιος το πει δροσιζεται, θαυμάζει. Θυμάσαι: Εγώ προσπάθησα να ξεχάσω Όμως Φύσηξε Και ο αέρας Γύρισε τις σελίδες Πίσω. Κι είχες γεμίσει τόσες πολλές. Μια αζημέρωτη αλεπουδίτσα που φοβήθηκε την... υπεργλυκαμία.

Σ' ΕΦΑΓΑΝ

Πατήσα. Στις δυο ξεχασιάρες συμφοιτήτριες απ' την Καλαμάτα. Ο Φλεβάρης έφυγε και εσείς δε δώσατε ούτε σημείο ζωής. Τι θα γίνει. Θα περιμένω πολύ. Καλά το κατάλαβα σας εφάγαν οι άντρες και η καλοπέραση Εγώ πάντως περιμένω. Δεν σας ξεχασα Και να θυμάσαι... «Τζανίν De» αυτό σημαίνει πολλά. Έτσι δεν είναι.

Δ.

ΒΟΗΘΕΙΑ

Γωγούλα, θα σου πω εγώ τι να κανεις: Βγες στο δρόμο με μια ανθοδέσμη κι όποιον βλέπεις, θιάζε τον επί τοπου (Όσο για τα προσόντα που πρέπει να έχει, τι να σου πω: Κόθε τον με το μάτι. Πέντε πάνω, πέντε κάτω δε χάθηκε ο κόσμος!). Άννα, εγώ θέλω να σε βοηθήσω, αλλά Tell me where your freedom lies (για να ξέρουμε πού θαδιζούμε) Υ.Γ.(1): Και, ρε παιδιά, τι ρατσισμός είναι αυτός; Γιατί δηλαδή parlare italiano αλλά no speak english? Εε. Υ.Γ.(2): Άν να είναι να δημοσιευτεί το παρόν, βάλετε το σε εκείνα τα άσπρα με το πλαίσιο (Τρελλαινομαι να ξεχωρίζω!!)

Παναγιώτης (σκέτα)

ΑΣΠΡΗ ΖΩΗ

«Ζουζουνάκι», ένας 2ετής φοιτητής με ποικίλα ενδιαφέροντα θέλει να δώσει τέλος στη μοναξιά σου και στη δική του. Η ζωή μπορεί ν' ασπρίσει αρκεί να πλυθεί με Rol, που δε μολύνει τις θαλασσες Οικολόγος βλέπει ενσκα φοιτητής Δασολογίας. Γράψε στη διεύθυνση.

Δημήτρης Πανουσία 13 Ανω Τούμπα

BROADWAY

Κάθομαι στο απέναντι τραπέζι και αρχίζω να σ' αγαπά κρυφά. Ξαφνικά θγάζεις από το στήθος σου το πιστόλι και μπανγκ-μπανγκ-μπανγκ κανείς την αγάπη μου κομμάτια χίλια δεκατρία.

ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Είστε να κάνουμε το πρώτο ρεπορτάζ στο διάστημα.

Αν έχετε προϋπηρεσία στη «Μοντ», αν γράφετε στον «Σχολιαστή» (εξαιρούνται όσοι έχουν γράψει μηνύματα σ' αυτές εδώ τις σελίδες), αν θέλετε να υπογράψετε άρθρα στους «Ταίμς» ή στην «Αυριανή», αν διαβάσετε «Απογευματινή» και το όνειρά σας είναι να γίνετε ρεπόρτερ στην ΕΡΤ, τότε, δεν μας ενδιαφέρει η περιπτώσή σας...

Η δημοσιογραφία δεν είναι μόνο για τους επαγγελματίες!

Χρήστος Μ. Μακεδονικής Αμυνης 7 Θεσσαλονίκη Τ.Κ 54631

ΒΙΑΣΘΕΙΤΕ

Ελληνικός στρατός. Μισό κιλό μοναξιά. Όποια αιθέρια ύπαρξη θέλει και δεν βαριέται μου γράφει στην διεύθυνση: Στρατιώτης Πεζικού Ζιαμπάρας Κώστας 60 Σ.Π. 2ος Λοχος ΣΤΓ 909

(Αν μπορεί λίγο γρήγορα γιατί μετακομίζω-μετάθεση)

ΑΓΑΠΗ

Γκέλυ. «ας σταμάταγε ο χρόνος στην αγάπη...» Σε λατρεύω Ελαφάκι Υ.Γ. Γιατί να φύγεις;

ΓΙΑ ΤΟ ΖΟΥΖΟΥΝΑΚΙ

Ευτυχώς υπάρχει και η ελπίδα. Κι αυτό είναι κάτι πολύ σπουδαίο. Σου δίνει το κουράγιο να ζεις. Μην απογοητεύεσαι Σε περιμένω στο: 811-110

Άκης

ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΗ ΜΠΥΡΑ

Φλεβάρης. Ναύπλιο. Κρύο και μοναξιά. Οι ώρες οι μέρες οι μήνες... περνάνε από μπροστα μας και χάνονται. Η ρουτίνα και οι μπατσοί προσπαθούν να «μας» πνιξουν. Δεν θα τα καταφέρου νόμος. Κι εγώ κάπου σ' ένα μπαράκι, για «μας», γράφω στο «Σχολιαστή» πίνοντας μπύρα και ακούγοντας Frank Zappa Έτσι αυθόρμητα και απλά «Άγνωστος»

ΣΕ ΛΑΤΡΕΥΩ

Κατερίνα μου με μια κραυγή θανατηφορας ανιας η καλύτερα στήρησης, σε καλώ από την ακριτική περιοχή όπου και «υπηρετώ» στις υγρές εικόνες, στο ηθελήμενα υπερτονικό φανταστικό, στον αστερισμο της ηδονής μου. Για κείνα που με τόση απλοχερία μου προσφερες σε λατρεύω.

Κωστής

ΑΔΙΟΡΘΩΤΟΣ

Θάθελα να πάω ένα πρωι στην Ταχυδρομική μου θυρίδα και να βρω δεκάδες, εκατοντάδες γράμματα αγάπης. Ένας αδιόρθωτος ρομαντικός

T.Θ 30169 ΑΘΗΝΑ-10033

ΛΕΒΕΝΤΙΣΣΑ

Στην ψυχή μου δεν έχω μηδὲ τριχα λευκή μηδὲ γεροντιστική τρυφεράδα έχω Κεραυνώνοντας τον κόσμο με της φωνής μου την αλκή. Περπατώ λεβεντισσα στα χρόνια μου τα δεκαοχτώ Γράψτε μου:

Ισαμυρή Σοφία Μεγ. Αλεξάνδρου 76 Κερατσίνι, Πειραιάς 18755

ΓΙΑ ΓΕΛΙΑ;

Αχ, τι ωραία πράγματα περιεχει αυτή η στήλη. Μαύρο χιούμορ, μαυρες κακιες και απελπισία. Πολύ γουστάρω να διαβάζω και μετά να ξεκαρδίζομαι. Αχ, τι όμορφα! Μόνο αυτο ηθελα να σας πω. Ότι πολύ γελαω.

Σοφία

ΤΩΡΑ ΤΙ ΤΟΥΣ ΛΕΣ;

ΑΧΧΧΧΧ... θρε κυκλωπάκι μου

Ένα τσουτσουβάκι Αθήνα 25 1 86

ΠΑΡΕΑ ΓΙΑ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Βρισκόμαστε στην άνοιξη... Το καλοκαιρι δεν είναι μακριά. Διαθέτω αμαξι, λεφτα για βενζίνη και όρρεξη για ταξίδια (στην Ελλάδα η στο εξωτερικό) από τις 20 Ιουλίου μέχρι τις 20 Αυγούστου. Από και και πέρα βλέπομε... Ζητώ παρέα για τις καλοκαιριάτικες διακοπές μου. Είμαι 28 χρονών, μόνος, ποι κανω πολλά όνειρα για ένα αξεχαστο κάλοκαιρι... Χρήστος Γεωργίου Όλυμποι 40 Τ.Κ. 54630 Θεσσαλονίκη

COCA-COLA

Παγιδεύοντας το χρόνο σε μπουκάλι της coca-cola καλύπτω απεραντα κενά μιας ανόητα ξεδοιμενης ζωής Με μνημης θούξες σ' ένα ξεφρενο ταξίδι παχνω για τη λαμπη στο κορμι μας. Ισορροπω στο σκοταδι, σκονιζω το μυαλο, ξεδιπλωνομαι, δραπετεω. Η μεγάλη μέρα δεν θα 'ρθει ποτέ.

Γιωνσης Λευκάδα

ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ

Απάλλαξέ με απ' τα θαρη τις ενοχές, τ' απραγματοποιήτα όνειρα πόθους, αγωνίες αφημένους σ' ένα σεντόνι φυλαγμένους και κρυμμένους και στο τέλος σχιαμένους και στο τέλος μαζεμένους σε μια νούλον σακούλα του Σούπερ Μάρκετ

Αλεξάνδρος Ηλιάδης

ΠΡΟΣ ΔΙΕΘΝΙΣΤΗ ΜΑΝΩΛΗ

Γειά σου ρε Εγγλέξε που ζεις στη Γερμανία και μαθαίνεις τα τουρκικά. Χαιρετισματα στο Στήθ τον Αμερικάνο. Ανώτης ο υπότροφος

Υ Γ Πινε καμιά ρακη στην υγειά μας

ΝΥΚΤΕΡΙΝΕΣ ΕΞΟΡΜΗΣΕΙΣ

Νέος 25 χρονων θα ήθελε παρέα για νυκτερινές εξορμήσεις σε κινηματογράφους ή σε μπαράκια. Όποια θέλει ως γράφει: Τ.Θ 71534 Βυρνας 16210 ΑΘΗΝΑ

ΑΠΕΙΛΗ (!)

Σε είδα σε μια συγκέντρωση του Ο.Δ.Ι.Ε., και απο τότε ματαια παχνω να βρω το καλύτερο δίδυμο. Εσύ βέβαια δε μου έδωσες σημασία, τι θες δηλαδή να κανω καμιά τρέλλα; Πριν είναι αργά, ρίξε λίγο σκοταδι στο φως ποι με θαμπωσε. (σκοταδι= διεύθυνση η τηλεφωνο).

Γιώργος

ΑΠ' ΟΛΑ

—Μωράκι μου εσφιξε ο χειμώνας κι άρχισα να κρυωνω. Σε περιμένω στην καφέ μου φλοκάτη δίπλα στα φυτά μου και τις κίτρινες πολυθρονες. Μήπως είναι καιρός να του δινεις απο τα βοικολικά τοπία; Η Αθήνα είναι παντα γοητευτική τη νύχτα... Κοιμάμαι αγκαλιά με το κληρονομικό μου. Έχω και «σουδάκια» στο ψυγείο, οπας πριν από δύομισι χρόνια...

Yours «Σουδίσσα»

ΑΤΙΤΛΟ

Από τότε που οι λάμπεις των πολεων σαν ήλιοι τύφλωναν χωρις διακρίσεις τον περιγυρο, καθώς μεταλλο, μπετον κι απογοητευση δεν μπορούσαν πια να ξεχωρισουν, σ' έφαχνα. Από τότε που οι έρμηοι τυλιχτηκαν γυρω απ' τις πλατειες και σιγά - σιγά, κατατρώνοντας τα υψη, εθγασαν γλώσσες θανατου έξω απ' τα κλειστά παράθηρα σ' έφαχνα.

Σε βρηκα Ησουν ένα πουλί φυλακισμένο μεσα σε κάποια πυρωμένα σιδερα κι αγνάπτευες νοσταλγικά, ποιος ξέρει τι. Μα είχες αρχισει να ξεψυχάς κι εγώ, νεκρος τώρα πια, πώς να σε βοηθήσω; Οδυσσεας

Οδυσσεας

Απ' ό,τι φαίνεται, το αστυνομικό δαιμόνιο έχει επικρατήσει πάνω στην πολιτική σκέψη. Μια μόνο πρόχειρη ματιά στους τίτλους των εφημερίδων τους τελευταίους μήνες μας πείθει ότι όλη η πολιτική ζωή ανάγεται σε πόλεμο συμμοριών και μυστικών υπηρεσιών. Θεωρήσαμε χρήσιμο για τους αναγνώστες του Σχολιαστή να εντρυφήσουμε στα κείμενα του Λομπρόζο, «πατέρα» της σύγχρονης εγκληματολογίας, και ιδιαίτερα αυτά που αναφέρονται στη σχέση των λαϊκών εξεγέρσεων και το κλίμα ενός τόπου. Τουλάχιστον έτσι μπορούμε να εντοπίσουμε ποιοι είναι οι πιο «επικίνδυνοι μήνες» σε κάθε χώρα και να προετοιμαστούμε κατάλληλα. Είναι ίσως περιττό να προσθέσουμε ότι στη λογική του Λομπρόζο «επανάσταση» και «πολιτικό έγκλημα» είναι έννοιες ταυτόσημες, επομένως στη «μελέτη» του τα αθροίζει ως παρόμοια γεγονότα. Άλλωστε κι ο τίτλος του βιβλίου απ' όπου μεταφράζουμε αποσπάσματα είναι: «Το πολιτικό έγκλημα και οι επαναστάσεις». Η μετάφραση έγινε από τη γαλλική έκδοση του 1892.

Ο αναγνώστης δε θα παραλείψει να σημειώσει ότι η Ελλάδα κατέχει την πρώτη θέση σε «βαθμό επαναστατικότητα» ενώ η Ρωσία την τελευταία! Είναι κι αυτό μια παρηγοριά.

Σ.

Με δεδομένα τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά τους, αντιλαμβανόμαστε ότι στους λαούς των νότιων περιοχών είναι πιο συχνές οι εξεγέρσεις, ακόμα και για ασήμαντες αιτίες.

Εποχή

Για να καταδείξουμε καλύτερα την έντονη επίδραση της ζέστης πάνω στους λαϊκούς ξεσηκωμούς μπορούμε να στηριχθούμε στις σχέσεις ανάμεσα στις εξεγέρσεις και τις εποχές του χρόνου, πράγμα που θα μας οδηγήσει στο ακόλουθο συμπέρασμα: πώς, γενικά, οι μήνες που σημειώναν το maximum της ζέστης αντιστοιχούν στους μεγαλύτερους αριθμούς εξεγέρσεων, καθώς και εγκλημάτων. Στην αρχαία εποχή μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι το maximum των επαναστάσεων είναι τον Ιούλιο (19 στις 115) και το maximum το Νοέμβριο (2). Εντούτοις τα στοιχεία που αφορούν την αρχαία Ελλάδα δεν μοιάζουν μ' αυτά που έχουμε για τη Ρώμη και το Βυζάντιο. Πράγματι, το maximum των εξεγέρσεων ανάγεται στον Ιούλιο (9 στις 27), καμιά τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο, ενώ στη Ρώμη και το Βυζάντιο, σε 88 εξεγέρσεις ή στάσεις, 11 έγιναν τον Απρίλιο, και 10 το Μάρτιο, τον Ιούνιο, τον Ιούλιο και τον Αύγουστο.

Σε κάθε περίπτωση, μένει εκτός πάσης αμφιβολίας το γεγονός ότι οι εξεγέρσεις ξεσπούσαν και τότε σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό κατά τους θερμούς παρά τους κρύους μήνες και ότι με τις πρώτες ζέστες γίνονταν περισσότερες επαναστάσεις παρά στα πρώτα κρύα. Αυτό είναι που συμβαίνει και με τις εποχές του χρόνου: πράγματι, έχουμε για τους αρχαίους χρόνους:

	Ρώμη και Βυζάντιο	Αρχαία Ελλάδα	Σύνολο
Ανοιξη	26	5	31
Καλοκαίρι	30	14	44
Φθινόπωρο	16	4	20
Χειμώνας	16	4	20

Αν συγκρίνουμε τις εποχές των εξεγέρσεων στον αρχαίο κόσμο κι αυτές του μεσαιώνα και του σύγχρονου κόσμου θα εκπλαγούμε αληθινά απ' τον έντονο παραλληλισμό. Σ' όλες βρίσκουμε μια σταθερή μείωση απ' τον Ιανουάριο στο Φεβρουάριο και μια αύξηση απ' τον Φεβρουάριο στο Μάρτιο. Μια σταθερή αύξηση απ' τον Ιούνιο στον Ιούλιο, που συνοδεύεται πάντα από μια μείωση απ' τον Ιούλιο στον Αύγουστο, μείωση που συνεχίζεται απ' τον Αύγουστο στο Σεπτέμβριο, και τέλος βρίσκουμε πάντα μια έντονη μείωση τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο, που συνοδεύεται από μια ελαφριά αύξηση το Δεκέμβριο. Εκτός απ' την περίοδο 1550 ως 1790, ο Δεκέμβριος υστερούσε πάντα σε εξεγέρσεις ως προς τον Ιανουάριο.

	Αμερική	Ευρώπη
Ανοιξη	76	142
Καλοκαίρι	92	167
Φθινόπωρο	54	94
Χειμώνας	61	92

Βλέπουμε ότι το καλοκαίρι κρατά τα ηνία και στα δυο ημισφαίρια. Εξάλλου, η άνοιξη υπερέχει πάντα ως προς το φθινόπωρο και το χειμώνα, τόσο στις εξεγέρσεις όσο και στα εγκλήματα, ίσως λόγω ζέστης, αλλά και ίσως λόγω της ελαττωμένης επάρκειας προμηθειών. Το φθινόπωρο και ο χειμώνας παρουσιάζουν ελάχιστα διαφορετικά νούμερα.

Αν απ' το σύνολο της Ευρώπης περάσουμε στα διαφορετικά κράτη, θα βρούμε πάλι το μεγαλύτερο αριθμό εξεγέρσεων κατά τους ζεστούς μήνες, εκτός από σπάνιες εξαιρέσεις. Ο Ιούλιος υπερέχει στην Ιταλία, την Ισπανία, την Πορτογαλία, τη Γαλλία. Ο Αύγουστος στην Τουρκία, την Αγγλία και τη Σκωτία, και στην Ελλάδα μαζί με τον Μάρτιο. Ο Μάρτιος στην Ιρλανδία, τη Σουηδία, τη Νορβηγία, και τη Δανία. Ο Ιανουάριος στην Ελβετία. Ο Σεπτέμβριος στο Βέλγιο και την Ολλανδία. Ο Απρίλιος στη Ρωσία και την Πολωνία, και ο

	Ισπανία	Ιταλία	Πορτογαλία	Τουρκία	Ελλάδα	Γαλλία	Ρωσία
Ανοιξη	23	27	7	9	6	16	
Καλοκαίρι	38	29	12	11	7	20	
Φθινόπωρο	18	14	4	5	3	15	
Χειμώνας	20	18	6	3	3	10	

POZO

στη οι τάα

Ελβετία	Βοσνία-Σερβία	Ιρλανδία	Αγγλία-Σκωτία	Γερμανία	Αυστροουγγαρία	Σουηδία-Νορβηγία	Πολωνία	Ρωσία
6	7	6	5	7	3	4	6	3
5	3	3	9	11	6	4	1	0
3	1	3	5	4	7	2	2	2
10	4	3	4	3	2	2	1	1

Οι φάσεις της σελήνης και οι επαναστάσεις

Αν επιβεβαιωθούν οι εμβρυακές ακόμα μελέτες του κ. Γκουζέ (Archives d' Anthrop. Criminelle, VI, n° 34) θα διαπιστώσουμε μια συμπίεση ανάμεσα στις φάσεις της σελήνης και τις εξεγέρσεις και τις απεργίες.

Πράγματι, σ' ένα σύνολο 125 ημερομηνιών σημαντικών γεγονότων της Γαλλικής Επανάστασης, τα 48 κατατάσσονται στη νέα σελήνη τα 21, στο πρώτο τέταρτο τα 31 στην πανσέληνο και τα 25 στο τελευταίο τέταρτο. Από 146 εξεγέρσεις, οι 39 έλαβαν χώρα κατά τη νέα σελήνη, οι 31 κατά το πρώτο τέταρτο, οι 44 στην πανσέληνο και οι 32 στο τελευταίο τέταρτο. Από 105 απεργίες του έτους 1885, οι 35 ξεσπούν κατά τη νέα σελήνη, οι 21 στο πρώτο τέταρτο, οι 27 στην πανσέληνο και οι 24 στο τελευταίο τέταρτο.

Μέσα στο διάστημα 9 μηνών, κατάφερε να καταγράψει ένα σύνολο 567 αυτοκτονιών που κατανέμονται ως εξής: 151 στη νέα σελήνη, 116 στο πρώτο τέταρτο, 179 στην πανσέληνο και 122 στο τελευταίο τέταρτο (...)

Στις εφημερίδες των πόλεων όπου έζησε την περίοδο 1889-90, κατόρθωσε επίσης να ανακαλύψει την ακριβή ημερομηνία εκτέλεσης 52 θιασμών και προσβολών της δημοσίας αιδούς. Από αυτές 16 έγιναν στη νέα σελήνη, 11 στο πρώτο τέταρτο, 13 στην πανσέληνο και 12 στο τελευταίο τέταρτο.

Παρατηρούμε ότι, γενικά, το τελευταίο τέταρτο της σελήνης είναι πάντα πιο φορτωμένο από ό,τι το πρώτο και έρχεται τρίτο στη σειρά.

Μάιος στη Βοσνία, την Ερζεγοβίνη, τη Σερβία και τη Βουλγαρία. Κατά συνέπεια η επίδραση των θερμών μηνών φαίνεται μεγαλύτερη στις χώρες του νότου.

Γεωγραφία του πολιτικού εγκλήματος

Υπάρχει και άλλη απόδειξη για τη θερμική επίδραση στην γεωγραφική κατανομή των εξεγέρσεων και των επαναστάσεων στην Ευρώπη κατά την περίοδο 1791 ως 1880.

Ο αριθμός των εξεγέρσεων και των επαναστάσεων αυξάνει από το βορρά προς το νότο παράλληλα με τη ζέση. Πράγματι, η Ελλάδα παρουσιάζει σε αναλογία 10 εκατομμυρίων κατοίκων 95 εξεγέρσεις, δηλαδή το maximum. Ενώ η Ρωσία το 0.8, δηλαδή το minimum. Τα πιο πενιχρά αποτελέσματα δίνουν οι περιοχές του βορρά: Αγγλία, Σκωτία, Γερμανία, Πολωνία, Νορβηγία και Δανία, ενώ τα πιο πλούσια οι περιοχές του νότου: Πορτογαλία, Ισπανία, Ευρωπαϊκή Τουρκία, νότια και κεντρική Ιταλία. Οι κεντρικές περιοχές παρουσιάζουν έναν ενδιάμεσο αριθμό. Στο σύνολο, βρίσκουμε για 10 εκατομμύρια κατοίκων:

12 εξεγέρσεις στη βόρεια Ευρώπη
25 εξεγέρσεις στην κεντρική Ευρώπη
56 εξεγέρσεις στη νότια Ευρώπη

Υπάρχουν, είναι γεγονός, δυο εξαιρέσεις: η Ελβετία και η Ιρλανδία, που παρουσιάζουν έναν μεγάλο αριθμό εξεγέρσεων σε αντίφαση με τη γεωγραφική τους θέση. Όμως, για την Ελβετία, αυτό πρέπει να οφείλεται στην πολλαπλότητα των κυβερνή-

σεων των καντονιών και στις συχνές αλλαγές του συντάγματος: από το 1830 ως το 1879 πραγματοποιήθηκαν 115 αναθεωρήσεις των τοπικών συνταγμάτων και 3 του ομοσπονδιακού συντάγματος. Από το 1830 ως το 1869 υπήρξαν 27 αναθεωρήσεις με στόχο να αλλάξει η κυβέρνηση από αριστοκρατική σε δημοκρατική. Από το 1862 ως το 1866 έγιναν 66 αναθεωρήσεις ωσπου να φτάσουν στην άμεση λαϊκή διακυβέρνηση. Για την Ιρλανδία, η αιτία βρίσκεται στις θλιβερές πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες, εφσον, όπως λέει ορθά ο Tarde, δεν της απέμειναν έξω από την επανάσταση άλλοι ανοιχτοί δρόμοι παρά η μετανάστευση ή η αυτοκτονία. Και ο Gladstone έδειξε πόσες ριζικές μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για να θεραπεύσουν τις πληγές που πηγάζουν από εθνολογικά, κοινωνικά και οικονομικά αίτια. Επίσης στη Ρωσία, η δράση των μηδενιστών μας κάνει να δούμε ότι όταν τα κοινωνικά προβλήματα τίθενται με ένταση, η επίδραση του κλίματος τους παραχωρεί τη θέση τους, για να την ξαναπάρει αργότερα.

Επιπλέον πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι το κλίμα της Ιρλανδίας γίνεται πολύ πιο ήπιο από τους υγρούς ανέμους του ρεύματος του κόλπου, κατά τρόπον ώστε με την μέση χειμωνιάτικη θερμοκρασία των +5°C, βρίσκεται στην ίδια ισοθερμική γραμμή με τη Βρετανία, την κεντρική Γαλλία, την ιταλική περιοχή των Απέννινων και τη Δαλματία. Στην πραγματικότητα έχει την ίδια κατανομή αυτοκτονιών με αυτές τις χώρες.

ΟΧΟΛΙΑΣΤΗΣ

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13
Αθήνα 115 21
τηλ. 6469827 - 6461380
Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα
τ.38, 1η Μαΐου 1986, δρχ 160

Ιδιοκτησία:

«Γ. Πιτουρόπουλος & ΣΙΑ» Ε.Ε.

Διαφήμιση:

Άντα Θεοδωρίδου

Φωτοσύνθεση:

Lexikon

Ανδρέα Μεταξά 19-21

Φωτολιθογραφική αναπαραγωγή:

Δ. Καδιανάκης, Τζαβέλα 6

Εκτύπωση:

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΕΠΕ»

Πάρνηθος 51-53

Εκδότης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Διευθυνση:

Κ. Βουρνάς

Π. Παναγιώτου

Δ. Ψαρράς

Πολιτική:

Χ. Βερναρδάκης

Π. Γεωργίου

Α. Λαζαρίδου

Γ. Μηλίδης

Διεύθυνση:

Γ. Αλαμανής

Α. Αρζιμάνογλου

Μ. Δεληπέτρος

Δ. Δεληολάνης

Τ. Κυπριανίδης

Τ. Καστοπούλου

Κ. Πίττας

Κοινωνία:

Ε. Αρανίτσης

Α. Θεοδωρίδου

Γ. Κάλλας

Λ. Καστάνας

Γ. Καραζάνος

Γ. Κόκκινος

Γ. Μαυρή

Α. Μαυρομάτη

Γ. Σχιζίας

Τ. Υπέρμαχος

Τ. Χριστοδουλοπούλου

Α. Ψαρρά

Πολιτισμός:

Χ. Δασκαλόπουλος

Ε. Καλαφάτη

Α. Κελπέκης

Δ. Κούρτοβικ

Γ. Μακρής

Γ. Μαργαρίτης

Ν. Μασουράκης

Μ. Μειμάρης

Β. Ντάκουρη

Δ. Οικονομάκης

Σ. Παπακόρο

Α. Περδίκης

Δ. Πουλικάκος

Α. Τύρος

Σ. Χρυσουλάκη

Καλλιτεχνική επιμέλεια:

Α. Αηδόνης

Α. Θεοδωρίδου

Μ. Καλογεράκου

Σκίτσο:

Β. Ελευθερίου

Π. Ζερβός

Γ. Κουρούδης

Γ. Χατζάκος

Κόμικς:

Αρκάς

Γελοιογραφία:

Γ. Ιωάννου

Φωτογραφία:

Κ. Ελευθεράκης

Μ. Μπαμουκίσης

Συνδρομές:

Εσωτερικού: 12 τεύχη δρχ. 2.000

Ευρώπης: 12 τεύχη δρχ. 2.300

Αμερικής: 12 τεύχη δρχ. 2.600

Δημ. Οργ.: 12 τεύχη δρχ. 5.000

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ

Γιώργος Πιτουρόπουλος

Όμορφος κόσμος

Το καθημερινό άγχος, η καταπίεση και η μίζερια της στρατιωτικής ζωής, αναγκάζουν εμάς τους στρατιώτες της 115 ΤΕΑ να στείλουμε αυτό το γράμμα σαν μόνο τρόπο αμυνας για τα προηγούμενα.

Επικεφαλής της δυσάρεστης κατάστασης που επικρατεί στη μοίρα προίσταται, ευθύνεται και κατευθύνει ο Διοικητής, αντισυνταγματάρχης Ανωγιαννάκης.

Από τη στιγμή που ανέλαβε τη Διοίκηση της μοίρας μετέτρεψε τον κάθε στρατιώτη σε χτίστη και βάφει με αποτέλεσμα η ψυχολογία και η αναπαύση των στρατιωτών να γίνουν έννοιες ανυπαρχτες. Ως και το αμάξι του φέρνει στη μοίρα κάθε δδομάδα για να του πλένουν οι υπερασπιστές του «κράτους εθνικής ανεξαρτησίας και υπερηφανής εξωτερικής πολιτικής».

Επιπροσθετα με τον ερχομό του στη μονάδα ξαναλειτούργει επί εικοσιτετράωρης βάσης το πειθαρχείο όπου στοίβαζονται και στρατιώτες που χρειάζονται περισσότερο ιατρική παρακολούθηση παρά τον «σφρονισμό της απομόνωσης». Επίσης η λειτουργία του χαφιεδισμού, των τσάτσων, η καθημερινή διάκριση ανάμεσα στους στρατευμένους, οι αυθαίρετες τιμωρίες με σκοπό τον πειθαρχικό εξαναγκασμό χειροτερεύουν την κατάσταση.

Όμως το αποκορύφωμα της εξοργιστικής συμπεριφοράς του Ανωγιαννάκη συμπίπτει με το μήνα Φεβρουάριο -μήνα γεμάτο ασκήσεις- την εξαντλητική κούραση των στρατιωτών μεγαλώνει η εξαπόλυση της τρομοκρατίας του Ανωγιαννάκη με αποτέλεσμα να έχουμε καταντήσει πραγματικά ράκη. Περιμένοντας δε και τις επερχόμενες κρίσεις ο άνθρωπος αυτός έχει χάσει κάθε ίχνος ψυχραιμίας φωνάζοντας, βρίζοντας και απειλώντας προς κάθε κατεύθυνση. Προ ημερών έστειλε και γνωστό αντιδραστικό αξιωματικό στο ιατρείο της μονάδας για να εμποδίσει άρρωστους στρατιώτες με σκοπό τη μετάβασή τους στην ερχόμενη άσκηση. Αυτά και άλλα συμβαίνουν στο περιχαρακωμένο γκέτο 115 ΤΕΑ. Όμορφος κόσμος ηθικός, σοσιαλιστικά πλάσμα...

Επιτροπή στρατιωτικών 115 ΤΕΑ

Ανάρμωση συμπεριφορά

Στρατιώτες από το Κ.Ε.Δ.Β. Χαϊδαρίου καταγγέλλουν τον Ανθ'γο Ράπτη Βασίλειο (Τάγμα 2ο λόχος 1ος).

α) Για την ανάρμωση συμπεριφορά του απέναντι τους (με λέξεις ανεπίτρεπτες που θίγουν την τιμή και υπόληψή τους σαν άτομα και σαν προσωπικότητες της μορφής «Μαλακας», «αντε και γαμίσου»).
β) για τις αναχρονιστικές αντιλήψεις του περι πειθαρχίας (συνεχή ατομικά «στροφαρισματα», επιβολή ποινών με μηδαμινό ή και μη υφιστάμενο λόγο κ.λ.π.) που θυμίζουν παρωχημένες εποχές.

γ) για υπονόμευση του έργου της πολιτείας που, με βάση τα μέχρι στιγμής ρηθέντα, αποδίδει σε ένα στρατό με νέες δομές και σύγχρονη φιλοσοφία μακριά από τις αντιλήψεις άλλων εποχών. Και δ) για εκφοβισμό των στρατιωτών (εγώ είμαι αυτός που είμαι και όποιος θέλει ας με θάλει στις εφημερίδες»).

Στρατιώτες Κ.Ε.Δ.Β. Χαϊδαρίου

Περίφανα γειρατία

Θα ήθελα να σταθώ σ' ένα σημείο του νόμου για τον κώδικα δικαστικών λειτουργιών που ψηφίστηκε απ' τη Βουλή

τον περασμένο Δεκεμβρή Μεσα στα πλαίσια της χαλιναγωγησης της αστικής δικαιοσύνης από την κυβέρνηση (που είναι κι αυτή όπως και η Δεξιά εκφραστής των συμφερόντων της ολιγαρχίας) είναι η καθιέρωση ως κατώτατου όριου ηλικίας για το δικαίωμα συμμετοχής στις παρεόδικες εξετάσεις το «27ον». Επειδή, χωρίς αμφιβολία, η συγκεκριμένη διάταξη είναι αντισυνταγματική, όπως ακριβώς αποφάνθηκε η ειδική νομοπαρασκευαστική επιτροπή του Σ τ Ε., αναρωτιέται κανείς τι ήθελε να πετύχει ο υπουργός και οι κ.κ. συμβούλατόρες του με τη συγκεκριμένη διάταξη. Μα φυσικά θέλει να πετύχει ν' ανεβαινουν στην έδρα γηράδειο δικαστές που με κάποια αυξησή του μισθού τους και με την καθιέρωση του ειδικού μισθολογίου θα ανέχονται τα άρθρα 4, τις ποινικοποιήσεις των απεργιών και γενικά θα συμπεριφέρονται δουλικά στην εκάστοτε κυβέρνηση του δικομματικού παιχνιδιού. Γιατί βέβαια, οι νέοι, κατά την αποψη του κ. υπουργού, θεωρούνται ακατάλληλοι και επικινδύνοι για την ομαλή λειτουργία και ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Έτσι δεν είναι κύριε Μαγκάκη,

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Σάκης Σ.

Ασκούμενος Δικηγόρος

Τι να διαβάζουμε;

Αγαπητέ Σχολιαστή είμαστε μια παρέα από φαντάρους του 286 ΤΕ Λημνου Θυ θέλαμε μ' αυτή την επιστολή-καταγγελία να σκιαγραφήσουμε το κλίμα τρομοκρατίας που επικρατεί στο τάγμα μας. Θα θέλαμε επίσης να επισημανουμε ότι οι καταγγελίες αυτού του τύπου είναι η μόνη μορφή αντίδρασης των φαντάρων έναντι στη φασίζουσα νοοτροπία των αξιωματικών που παρασυρόμενοι απ' τη λάμψη των άστρων τους δεν διαστίζουν να κάνουν κατάχρηση εξουσίας.

Φαινεται πως η διοίκηση του 286 ΤΕ Λημνου έχει μείνει πραγματικά στον μεσαιώνα. Πως άλλως να εξηγείται ποινη (10 μέρες φυλάκη) σε φανταρο που δεν ήξερε την προσευχή;

Αν πράγματι ο ελληνικός στρατός θέλει να παραμείνει πάνω και περα από οποιαδήποτε πολιτική πως τότε μεταφράζεται η συμπεριφορά του διοικητή (αντισυνταγματάρχης Κουλουρής Νικολάος) όταν του παρουσιάσαν στην αναφορά τάγματος φαντάρο ο οποίος διάβαζε τη «Θητεία», αποκαλώντας «όσους διαβάζουν κι όσους εκδίδουν αυτό το περιοδικό» σκουλήκια;

Μήπως δεν είναι κι αυτή μια πράξη πολιτική; Πως να εξηγήσουμε τη νοοτροπία του που θέλει τους εφεδρους υπαξιωματικούς «να πετάνε στη σόμπα» όλα τα πολιτικά έντυπα που πέφτουν στα χέρια τους; Μ' αυτόν τον τρόπο απαγορεύει την ενημέρωση των φαντάρων πράγμα που επιτρέπεται κι απ' τον στρατιωτικό κανονισμό.

Τι θα 'πρεπε να διαβάζουν λοιπόν οι φαντάροι για να 'ναι ευχαριστημένος ο διοικητής; Τα πορνό ή θίπερ που κυκλοφορούν κατά κόρον; Ή μήπως αυτά τα θεωρεί απολύτως και άρα αθώα; Και αν δεν διάβαζαν οι φαντάροι τι άλλα περιθώρια ψυχαγωγίας έχουν μέσα στη μονάδα (όσο για έξω δεν συζητάμε), τη στιγμή που αποφασίζεται ομφωνα απ' όλους τους αξιωματικούς, το κοψίμο του ρεύματος στους λόχους και άρα την απαγόρευση των ραδιοφώνων;

Μήπως και η μουσική είναι τόσο επικινδύνη για το στρατεύμα;

Δεν θα 'πρεπε να παραλείψουμε τις θετικές προσπάθειες του λοχαγού Χαραλαμπίδη Κωννου για την καλύτερευση του σισιτιου και τη δημιουργία χώρων αναψυχής.

Ένας κόκος όμως φέρνει την ανοιξη. Ειδικά όταν διανύουμε τον χειμώνα, της αστυνόμευσης, της τρομοκρατίας και της καταστολής.

Ομάδα δημοκρατικών Φαντάρων
286 ΤΕ Λημνος**Τίποτα δεν αλλάζει**

Έχουν περάσει ήδη 6 μήνες από την τελευταία αυτοκτονία του ατύχου συναδέλφου μας Μιχαήλ Τσαμπή και δεν έχει αλλάξει τίποτα από τότε στο τάγμα μας. Οι ίδιες οι αθλιές συνθήκες της ζωής μας συνεχίζονται, ο καθημερινός μπαμπούλας της φυλάκης και του Στρατοδικείου, οι εξοντωτικές σκοπιές, οι λίγες ελεύθερες ώρες μας, οι φωνές κι οι απειλές των αξιωματικών, η συνεχής «εντατικοποίηση» όλα στην ημερήσια διάταξη.

Για τους στρατοκράτες δεν συνέβη τίποτα. Το αυτι τους δεν ίδρωσε. Τους πείραξε μονάχα η «αυθαδία» του συναδέλφου μας να αυτοκτονήσει σε περιοχές ευθύνής τους. Γιατι άλλωστε να ανησυχούν αυτοι; Αφου αυτοι τα ξέρουν όλα. Φταίμε εμεις, αφοι εμεις είμαστε οι προβληματικοι, τα καλομαθημένα παιδιά, οι μάλθακοι -οι ψυχασθενεις.

Όμως εμεις που ζουμε και υποφερομε καθημερινά οσα ο ατύχος συναδέλφου μας, καταγγέλλουμε ανοιχτά τις απανθρωπες από κάθε αποψη συνθήκες, που μας οδηγουν τελικά μεχρι και την αυτοκτονία.

- Καταγγέλλουμε λοιπόν ξεκάθαρα στον ελληνικό λαό, πως μεσα στους στρατώνες μας ποδοπατιούνται καθημερινά και τραγαλλίζονται οι στοιχειώδεις ελευθερίες μας, τα ανθρωπινα δικαιωματα μας-η ανθρωπινη αξιοπρέπεια μας.

- Επίσης καταγγέλλουμε την ασύδοτη παραβίαση του προγράμματος, όσον αφορά τον ελεύθερο χρόνο μας και όλες εκείνες τις δραστηριότητες που αιθαιρετα μας παρουσιάζουν στο πρόγραμμα.

- Επίσης την υποθήλαση, ανοχή και παρότρυνση στα καφωνία από το διοικητή και τους λοχαγούς (πηδάτε τους νέους να μην ξεμαρλώσουν).

- Την πειθαρχική φυλάκη, η οποία πέφτει για ασημαντα και γελοία πράγματα και την ανυπαρξία σχεδόν φαντάρου χωρίς φυλάκη (εκτός από τους «τσάτσους» και τους «γλυψιματιες»)

- Την άνιση μεταχείριση και διάκριση μεταξύ των φαντάρων.

- Την παράλογη και αυθαίρετη καθυστέρηση των αδειών από το διοικητή καθώς επίσης και τον τρόπο που δίνει τις αδειες. Υπάρχουν φαντάροι που δεν τους βλέπουμε καθόλου και υπάρχουν άλλοι που έχουν 3 και 4 μήνες να παρουν αδεια και τελικά τους μένει το αγχος και αν θα παρουν αδεια. Το ίδιο συμβαίνει και με τις μεταθεσεις. Και εδώ η αδικία και το «γλυψίμο» είναι κανονας.

- Τη μη δυνατότητα να εκφράζουμε ελεύθερα τις σκέψεις μας πάνω στα ζητήματα που μας αφορούν. Ο χαφιεδισμός αντιθετα προωθείται και αμειβετα με εξόδους και αδειες. Ακόμα μας απαγορευουν να διαβάζουμε εφημερίδες και κάθε είδους βιβλία εκτός από τα πορνό.

- Οι ελεύθερες ώρες και ώρες εξόδου μας δεν φτάνουν ούτε να ανασάνουμε. Στις λίγες και ολιγόωρες εξόδους μας στη πόλη, εκεί όπου ψάχνουμε για λίγη ψυχαγωγία, να ξεφύγουμε από τη καθημερινή μας μίζερια, πέφτουμε θυματα της πιο αχαρκτηριστης συμπεριφοράς του κύκλου των επιχειρηματιών του κέρδους της Ρόδου.

- Επίσης θέλουμε να καταγγείλουμε το Ροδίτικο αστικό τυπο που με τις σκοφαντιες του, τις λασπολογιες του και το «κιτρινισμο» του, προσπαθει να απομονώσει και να «περιθωροποιήσει» το κίνημα μας.

- Τέλος ζητάμε να μας αναγνωριστεί το δικαίωμα να μπορούμε να οργανωθούμε εμεις οι ίδιοι σε δικές μας επιτροπές, για να αντιμετωπίσουμε και να λύσουμε όλα αυτά τα προβλήματα μας, που πιστευουμε πως είναι και προβλήματα όλης της στρατευμένης νεολαίας.

Ομάδα φαντάρων 211 ΤΕΑ

(ΥΓ): Η ανωνυμία μας δεν είναι πράξη δειλή και ανευθινή, αλλά αντιθετα μια πράξη άμυνας απέναντι σε μια κατάσταση απαράδεκτη, που καθημερινά ήδη υφιστάμεθα.

Το κράτος ως νταβατζής

Μόνο απ' την πορνεία των τραβεστί της λεωφόρου Συγγρού και της Σωκράτους (όπου υπάρχουν ελαχίστες) το κράτος είχε το 1985 ετήσιο τζίρο γύρω στα 30.000.000 δραχμές! Ας λογαριαστούμε! Υπάρχουν περί τις 300 τραβεστί το χρόνο που συλλαμβάνονται και οδηγούνται στο αυτόματο για πορνεία μέσα σ' ένα χρόνο η καθεμία απ' αυτές θα δικαστεί περί τις δέκα φορές, και θα πληρώσει για την κάθε φορά που θα εξαγοράσει την ποινή της, το λιγότερο 10.000 δρχ. Δηλαδή, μ' αυτόν τον τρόπο πληρώνει... φόρους στο κράτος το λιγότερο 100.000 δρχ το χρόνο, χωρίς να υπολογίσω τα έξοδα για δικηγόρους, χαρτόσημα, παραβολά κλπ., που είναι σεβαστά ποσά. Αν λογαριάσουμε και τα διάφορα μικροπαισιόδια που γίνονται στη Συγγρού και στέλνουν τις τραβεστί στα δικαστήρια με διάφορες άλλες κατηγορίες, το ποσό μεγαλώνει σε μερικά εκατομμύρια ακόμη!

Τώρα, θα προσθέσουμε και τους «οίκους ανοχής», τις τραβεστί της Θεσσαλονίκης (περί τις τριάντα), τα πρόστιμα που πληρώνουν η ρεπατζού και η πατρωνα του μπουρδέλου για «παρabiάσεις» (π.χ. δε δουλεύει η κάτοχος του «σπιτιού» εκεί, αλλά θαζεί κάποια άλλη, στη θέση της, κι έτσι πηγαίνουν τρία άτομα στο δικαστήριο, η πατρωνα, η πορνική κι η υπηρεσία), κι είναι τα πρόστιμα αυτά το λιγότερο 70.000 τη φορά και τα μπουρδέλα εκατοντάδες... Προσθέτουμε και τις πόρνες που δουλεύουν Σόλωνος-Βουκουρεστίου, στο Καλαμάκι, στις οδούς Αθηνάς και Σωκράτους και στα γύρω απ' την Ομονοία ξενοδοχεία ανερχονται κι αυτές σε πάνω από 70.

Κάντε μόνοι σας τις προσθέσεις και θα δείτε ότι το Ελληνικό κράτος θγαίζει από 200.000.000 σε «ηπιές» μέρες έως 400.000.000 και πάνω τις μέρες που «κυνηγεί».

Νομίζω ότι δε χρειάζονται σχόλια.

Πάολα

Ταξικό κατς

Συνταραγμένος από τις επικείμενες πολιτικές εξελίξεις και μετεξελίξεις της αριστεράς, το παζάρεμα που γίνεται σύνθησε φαινόμενο πλέον προ των δημοτικών εκλογών και τη σιωπή όλου του φάσματος της «ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ». Από τους Ακραιούς Υποστηρικτές της «Διαρκούς επανάστασης» ως τους συνήθεις γραφικούς Σταλινικούς του Κ.Κ.Ε.

Σιωπή που επεκτείνεται στα κοινωνικά νταλαβέρια που έχει η εξουσία του ΠΑΣΟΚ με τις Ανορθόδοξες Κοινωνικές Αιρέσεις που αντιδρούν στην πολιτική του (φορτηγατζήδες, αναρχικοί κ.ά.). Σιωπή που χρονολογείται από πολύ παλιά κι έχει στιγματίσει με την παρουσία ή μάλλον με την απουσία λόγου και θέσεων σε σημαντικά κοινωνικοπολιτικά προβλήματα όλη την ιστορία της αριστεράς.

Αντίθετα όμως έχει να επιδείξει άλλες δραστηριότητες όπως προσπάθειες ποδηγέτησης εργατικού κινήματος, φοιτητικού κινήματος, με την πρόφαση φυσικά να τα καθοδηγήσει. Καταφέρνει έτσι να αντλήσει στην ουσία κεκτημένα, δικαιώματα εργατών φοιτητών και να τα μετατρέψει σε ψήφους. Αρνεύεται, ως τότε όμως να διδαχθεί από την ιστορία του εργατικού κινήματος που από πολύ παλιά έχει εφαρμόσει ουσιαστικές μεθόδους πάλης (Ελληνορωμαϊκή, κατς, σκληρές απεργίες, αυτοδιαχείριση των μέσων παραγωγής).

Τέλος πάντων αφού αποφάσισε να με-

τεξέλιχθει πάλι καλά. Ας προσέξει όμως να μη το παρακάνει κιόλας π.χ. (Να μη στέλνει κοιλόνια εγγραφής μελών σε σπίτια κι άλλα τέτοια μαρκετινγκ όπως στη Γαλλία γιατί είναι αμαρτία). Αυτό γίνεται και στίχος και σύνθημα σε πολιτικές συγκεντρώσεις.

Σ.Γ.

ΑΕΚάρα ολέ!

Συντροφοι-συντρόφισσες καλημέρα σας!; Πώς όμως η μέρα σας θα 'ναι πραγματικά καλή όταν κατακρίνετε το έργο της μετεξέλιξης; (έλα ντε!) Πρέπει να ξέρετε ότι η προβοκατολογία σας (πεζ-πεζ μου κόλλησε κι εμένα) ή η καταστροφολογία σας δεν θα περάσει.

Η ανάγκη για ένα νέο κόμμα που θα εκφράζει τον δεξιό πατριωτή, τον αριστερό διανοούμενο, τον πάντα στην 3η Σεπτέμβρη Πασοκίτη, το συντρόφο του δόγματος είναι πια φανερό.

Ο λόγος (ο παραληρηματικός) των μπροσταρηδών της μετεξέλιξης, έχει δροσίσει κι ανακουφίσει σαν το γάργαρο νερό τους απογοητευμένους συντροφούς από τα αποτελέσματα των εκλογών κι από την δεξιά στροφή του ΠΑΣΟΚ.

Γιατί τι μας χωρίζει συντροφοι και συντρόφισσες από όλο αυτό τον κόσμο που μας πονάει που ενδιαφέρεται για μας που μας ακούει και που τελικά δεν μας ψηφίζει; (πολλοί θα πουν η ψήφος του) αλλά εμείς λέμε ότι το μόνο που μας χωρίζει είναι ο τίτλος μας συντροφοι και συντρόφισσες.

Δεν λέω, καλά τα σύμβολα, αλλά εμείς θέλουμε να χωνευτούμε στις μάζες κι αυτές να χωνευτούν σε μας και να δούμε τελικά ποιος θα θαρσομαχίσει. Γι' αυτό τασσομαι υπέρ της πρότασης της μετεξέλιξης.

Βέβαια, ελπίζω να μου επιτραπεί κι εμένα από τη μεριά μου να κάνω την παρέμβασή μου αναφορικά με τον νέο τίτλο του κόμματος.

Συντροφε Λεωνίδα με συγχωρείς αλλά νομίζω ότι αντί για ΑΚΕ (αριστερό κόμμα εργαζομένων), θα 'ταν πιο λειτουργικός σαν τίτλος το αυτόνομο εργατικό κόμμα (ΑΕΚ).

Έτσι θα 'χουμε διπλό όφελος. Αφ' ενός θα παραδεχτούμε ότι αριστερό κόμμα δεν είμαστε οπότε οι συντροφοι του δόγματος κι ενδεχομένα κι οι συντροφοι Πασοκίτες θα μείνουν απόλυτα ικανοποιημένοι, αφετέρου το όνομα του νέου σχηματισμού θα το πάρει στο στόμα της πρώτα απ' όλα η νεολαία που θα το θεοποιήσει και θα το διατυμπανίζει στη Λάρισα, στη Πάτρα, στη Σαλονίκη, στο Ηράκλειο ακόμα και στις Σέρρες, συντροφοι και συντρόφισσες. (Βασικά, θ' ακούγεται στο χώρο της Ν. Φιλαδέλφειας).

Μάλιστα για να κάνουμε και το κόμμα πιο προσιτό στις μεγάλες μάζες προτείνω να διώξουμε τους αντιπαθητικούς (Μπανιάδες, Μπενάδες) και να φέρουμε άλλους πιο αγαπητούς στη μάζα. Ο Θωμάς ο Μαύρος είναι μια πολύ καλή ιδέα κι ο Σάντμπεργκ μια ακόμα καλύτερη (Σουηδία, αυτοδιαχείριση, χαμογελαστοί άνθρωποι, δεν παν και σε ταβέρνες συχνά). Γιατί όχι και τον Εστερχάζ, να ευχαριστήσουμε και τους συντρόφους του δόγματος (Για τους αμήτους ο Εστερχάζ είναι σύγγρος).

Όσο για σήμα προτείνω το τριφύλλι (Κα-τα-πλη-κτι-κό!). Ν α μην κατηγορηθούμε της κίτρινο φραξιονισμού (Αυτό μας έλειπε). Έτσι, με το τριφύλλι εννοώ, θα δείξουμε ότι το ΑΕΚ, θα 'ναι το κόμμα για όλους τους πολίτες ανεξάρτητα από ιδεολογία και τοποθέτηση (ποδοσφαιρική ή μη).

Συντροφοι-συντρόφισσες, καταλήγοντας θέλω να τονίσω ότι ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα του συνεδρίου θα πρέπει

να προωθήσουμε σταθερά τα ιδανικά της ανανέωσης (sic).

Υ.Γ.: Η ποδοσφαιροποίηση της πολιτικής μας ζωής δεν θ' αργήσει να φέρει και τέτοιες αναλύσεις. Ίσως μάλιστα κάποιοι να μιλάγαν και τώρα έτσι αν δεν ήθελαν να κρατήσουν τα προσχήματα. Εγώ πάντως τι να πω; Ας μιλήσει άλλος για μένα: «Αλλάξες το σώμα μου μ' έπιπλα ή σκέυη σαν το σοσιαλισμό που σε βολεύει!» Αυτά!

Άγγελος Βλαστάρης

Ένας αιθεροβάμων μια που όπως βλέπω δεν υπάρχουν τέτοιοι μόνο στο ΠΑΣΟΚ. Μα το θεό δεν ανήκω στον «κύκλο» του «Πολίτη».

Να πάτε και στο Αφγανιστάν

Με αφορμή το ρεπορτάζ -ΑΠΟΣΤΟΛΗ- που δίκαια κάνατε στο Τ36 για τους ανάρτες Πολιζάριο σας παραθέτω τα εξής στοιχεία:

6 χρόνια πόλεμος στο Αφγανιστάν
1 1/2 εκ. νεκροί
4 1/2 εκ. πρόσφυγες
Παρουσία 200.000 Ρώσων Στρατιωτικών
Καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την κυβέρνηση της Καμπούλ που επιβιώνει χάρη στο σοβιετικό στρατό (έκθεση Ν. Karakola στον ΟΗΕ)
Απρόκαλυπτη παραβίαση των δικαιωμάτων για ελευθερία και ανεξαρτησία του Αφγανιστάν.

Διεθνής καταδίκη (Δεκέμβριος 1985 στον ΟΗΕ 130 υπέρ 30 Αποχές 8 κατά).
Συνεχής βομβαρδισμός αμαχου πληθυσμού.

Χρήση από το Σοβιετικό στρατό θανατηφόρων χημικών αερίων και εμπρηστικών βομβών.

32.000 μόνο σε 18 μήνες αφού θασανίσθηκαν εκτελέστηκαν στα στρατόπεδα συγκεντρώσεως που έχει ο Σοβιετικός στρατός για να στηρίξει την εξουσία του. Κατηγορείτε τον δυτικό τύπο για προπαγάνδα. Όμως προπαγάνδα αποτελεί και η απόκρυψη ενός πολέμου όπως του Αφγανιστάν, προπαγάνδα αποτελεί η ύποπτη αδιαφορία και το φίωμα του τύπου για το Αφγανιστάν. 36 τεύχη (τα έχω όλα στη βιβλιοθήκη μου) όταν αγνοούν έναν αιματηρότατο πόλεμο για την ελευθερία δεν κάνουν προπαγάνδα;

Ευχαριστώ

Αλέξανδρος Γιαννής
τακτικός αναγνώστης σας

Υ.Σ.: Θα παρακαλούσα να δημοσιευθεί. Είμαι σίγουρος για το σεβασμό του περιοδικού σας στους αναγνώστες του.

Επικίνδυνος ο Σχολιαστής

Κύριοι, παίρνω αφορμή από το άρθρο του Κώστα Βουρνά «Στον αστερισμό της ανανέωσης: Κανγές χωρίς πάπλωμα» (τ. 36, σελ. 9) για να σημειώσω τα εξής:

α. Ακριβώς επειδή «η πολιτική αδυναμία της Αριστεράς, η κρίση της επιβάλλουν πρωτίστως αυτοσυγκράτηση κι αποφυγή υψιπετών οραμάτων» η κριτική του τύπου: «Νέα διάσταση στη διαμάχη για τον τίτλο του ΚΚΕ εσωτ. απειλεί να προσδώσει το προσωπικό δράμα ορισμένων μελών του»... που «χάνουν τα σπίτια τους αν δεν εξοφληθούν τα δάνεια» (τα οποία, ενυπόθηκα, πήραν στο όνομά τους για λογαριασμό του ΚΚΕ εσωτ.) αν μη τι άλλο, είναι αχαράκτηιστα επιπόλαιη η κακόβουλη κι αν πάλι τέτοια κείμενα θεωρούνται «πληροφοριακά» μόνο ως κακόγουστη σκανδαλοθηρία μπορούν να εκληφθούν.

β. Ακριβώς για τον ίδιο λόγο, αλλά κι

επειδή η Αριστερά με σχολιαστικούς σχολιασμούς κάθε άλλο παρά ξεπερνάει την κρίση της, το άρθρο του Κ. Βουρνά δεν προσφέρει απολύτως τίποτα στον όποιο διάλογο διεξάγεται σήμερα στους κόλπους της ανανεωτικής Αριστεράς. Αυτός ο χώρος ειδικά, αλλά και γενικότερα η Αριστερά από ηθικολογίες, νοθεσίες, ευκόλους επιθετικούς προσδιορισμούς και λοιπά συμπαρομαρτούντα, έχει χορτάσει. Καμία συγκεκριμένη, σαφής, καταληπτή πρόταση υπάρχει. Τουλάχιστον για να συζητήσουμε. Να συμφωνήσουμε ή να τσακωθούμε. Να συμπέσουμε ή να διαχωριστούμε. Αλλιώς, η κρίση δεν πρόκειται να «ενοχληθεί» από τη διαπιστώσή της και μόνο απ' αυτή.

γ. Καλώς ή κακώς -καλώς κατ' εμέ- έχουν ανοίξει σήμερα στο χώρο της Ανανεωτικής Αριστεράς διαδικασίες διαλόγου. Κι έχουν καταθεθεί κάποιες προτάσεις. Κάποιες σαφείς, άλλες λιγότερο. Πάντως κατατέθηκαν απόψεις συγκεκριμένες σε πρόταση κι όχι περιπλανώμενες αυτάρεσκα στο προνομιακό πεδίο της κριτικής των άλλων. Προτάσεις δηλ. που εκτινένται και στη κριτική, εκτός από το να κρίνουν. Από τη μεριά του ο «Σχολιαστής» παίζει αυτάρεσκα στο πεδίο του σχολιασμού (σπανίως της κριτικής) των άλλων. Αρνούμενος -ή αδυνατώντας- να συγκροτήσει (εννοώ το επιτελείο του) πρόταση, έστω προτάσεις. Πλην του άρθρου του Ν. Καρα. Αλλά -και πέραν των απωφώνων σήμερα του Ν. Καρα- πολύ εύκολα εδώ ο «Σχολιαστής» ξεχνά ένα άλλο άρθρο του κ. Καρα που εμφανίστηκε ελάχιστο χρόνο πριν τις τελευταίες εκλογές στην «Αυγή» και με το οποίο ούτε λίγο ούτε πολύ ζητούσε να συμπαραταχθεί το ΚΚΕ εσωτ. με το ΠΑΣΟΚ. (Αυτά γιατί υφίσταται η μνήμη).

Ενώ από τις σελίδες του «Σχολιαστή» εμφανίστηκαν αρκετοί διθύραμβοι για την «ιστορική πατάτα» της 9ης Μαρτίου. δ. Και τελειώνοντας: Διακινδυνεύω μια τοποθέτηση -υπόθεση για εσωτερικό διάλογο στο «Σχολιαστή». Πως αποτελεί -ο «Σχολιαστής»- ένα ιδιαίτερος επικίνδυνο, ιδεολογικά, σύμπτωμα της κρίσης της Αριστεράς. Σύμπτωμα του τα χαρακτηριστικά του -σχόλιο στη θέση της κριτικής, κριτική στη θέση της άποψης και της πρότασης, δογματισμός της πάντα «πραγματικής» και «ορθής» αριστερής άποψης, μεσσιανικού τύπου στάση σε υψιπετείς φιλοδοξίες να φωταωθεί όλη την Αριστερά στους ώμους του και να την «σώσει» κλπ.- επιτείνουν την κρίση της Αριστεράς ή, στην καλύτερη περίπτωση, τη συντηρούν. Σύμπτωμα που ανάγει την καταγγελία σε αριστερή πολιτική.

Αυτά. Και ή κάτι θα ταρακουνθεί και στο «Σχολιαστή», ή σύντομα, θα δυσκολευομαι πολύ να δικαιολογήσω την γυναικα μου τη δαπάνη της αγοράς του - και μάλιστα σε καιρό λιτότητας.

Με τιμή
Δαμιανός Στρατιδής
Π. Ζωγράφου - Αθήνα

Υ.Γ.: Είμαστε πολλοί αυτοί που αναμένουμε την αυτοκριτική κάποιων συνεργατών του Σχολιαστή, για εκείνα τα πολύ πολιτικά άρθρα που πριν από τις εκλογές «κρίνανε» επαυζάνανε και πριμοδοτούσαν απ' τα «αριστερά» την «ιστορική» ρήξη της «9ης Μαρτίου». Γιατί, Κύριοι, όταν, σήμερα, όλο εκείνο το πανηγύρι αποδείχτηκε αδιάφευστα ως μια ακόμη έξυπνη κίνηση του «Μεγάλου Ανδρός», που μοναδικό στόχο είχε την επικράτηση, στις επερχόμενες εκλογές, του ΠΑΣΟΚ, ε, πάει πολύ μερικοί να το παίζουν πως δεν καταλαβαίνουν τίποτα. Και υποτιμάται η πολιτική μας ευαισθησία όταν η πριμοδότηση της «ιστορικής ρήξης» έγινε με ιδιαίτερα ραπισμάτα προς την Αριστερά («την παραδοσιακή» ντε...) που της απέδιδαν τότε, τις όποιες της επιφυλάξεις, «καραμανλίσμο».

Αυτοκριτική λοιπόν ζητάμε. Είναι πολύ;

Δεν καταδίωξε μόνο ο Βαλντχάιμ τους

Εβραίους

της Θεσσαλονίκης...

Κυνηγοί Κρανίων

του Ηλία Πετρόπουλου

*... και ό προστιθείς γνώσιν
προσθήσει άλγημα.*

(Έκκλησιαστής, Α 18)

Η ΠΕΡΙΤΟΙΧΙΣΜΕΝΗ Παλιά Σαλονίκη είχε ένα σχεδόν τετράγωνο σχήμα, καθορισμένο στα δυτικά από τη θάλασσα και στα ανατολικά από το θουνό. Έτσι, οι κύριες πύλες προς την ενδοχώρα θρискόντουσαν στη θόρεια και στη νότια

πλευρά. Στις ίδιες πλευρές ήσαν και τα δύο συγκροτήματα νεκροταφείων –χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μέσα στην πόλη δεν υπήρχαν μερικά μικρά νεκροταφεία. Σήμερα, θέλω να μιλήσω για το μεγάλο ισραηλιτικό νεκροταφείο, που ήταν στα νοτιανατολικά της πόλης, και, που οι μεν εβραίοι το έλεγαν Μπεδαχαγίμ, οι δε έλληνες το ήξεραν σαν Εβραϊκά Μνήματα. Κατά πάσαν πιθανότητα, αυτό το νεκροταφείο, υπήρξε το μεγαλύτερο, εν λειτουργία, ισραηλιτικό κομητήριο του κόσμου (περίπου 400 στρέμματα).

Δεν μπορούμε να προσδιορίσουμε, ιστορικά, την

απαρχή του μεγάλου εβραϊκού νεκροταφείου της Θεσσαλονίκης. Ξέρουμε, όμως, το πώς και το πότε κατεστράφη. Η καταστροφή άρχισε στις 6 Δεκεμβρίου 1942 και, ουσιαστικά, συνετελέσθη μέσα στο 1943. Ωστε, η καταστροφή άρχισε πριν να πάρουν τους εβραίους. Δηλαδή, οι εβραίοι της Θεσσαλονίκης, πριν να πεθάνουν, είδαν να χαλάνε τους τάφους των προγόνων τους –κι αυτό είναι η πιο απαίσιμη δυστυχία που μπορεί να πέσει στο κεφάλι ενός εβραίου

Δεν είναι καθόλου βέθαιο ότι οι γερμανοί επιθυμούσαν να χαλάσουν τα Εβραϊκά Μνήματα. Τα ισραηλιτικά

νεκροταφεία της Γερμανίας βρίσκονται πάντα στη θέση τους. Πίσω από τη σχετική διαταγή της γερμανικής Στρατιωτικής Διοίκησης Θεσσαλονίκης-Αιγαίου, για την καταστροφή του εβραϊκού νεκροταφείου, είναι μισοκρυμμένες οι ελληνικές αρχές. Το ξήλωμα του νεκροταφείου είχε ξεκινήσει λίγα χρόνια νωρίτερα από τους Έλληνες, που, ήδη το 1938, είχαν πιάσει να οικοδομούν τη Γεωπονική Σχολή και το Χημείο πάνω στα κόκκαλα των εβραίων. Ταυτόχρονα, δεντροφύτευαν όλη την έκταση του νεκροταφείου, που πλέον είχαν αποφασίσει να εξαφανίσουν.

Οι Έλληνες της Θεσσαλονίκης ανέκαθεν ποθούσαν την πλήρη καταστροφή του εβραϊκού νεκροταφείου. Εντόπισα τις πρώτες γραπτές μνείες αυτού του πόθου σε ελληνικά βιβλία του περασμένου αιώνα. Πρόκειται, ακριβώς, για τις πηγές που αποσιωπούν οι διάφοροι Μοσκόφ. Οι πρώτοι ελληνικοί θανατοιστοί, σε βάρος του εβραϊκού νεκροταφείου, σημειώνονται ευθύς μετά το 1912. Ο Εμπράρ παίρνει «γραμμή» από την ελληνική κυβέρνηση να σχεδιάσει πάνω στ' αχνάρια του ισραηλιτικού νεκροταφείου ένα πάρκο. Οι πρόσφυγες του 1922 ρημάζουν τα τεράστια τούρκα νεκροταφεία και καταπατούν (κατά λάθος!) τις παρυφές του εβραϊκού νεκροταφείου. Μετά το πογκρόμ του Κάμπελ (1931) το πλιάτσικο γενικεύεται: η προσφυγιά αρπάζει τούβλα, μάρμαρα και πέτρες για να χτίσει σπιτοκάλυβα. Όλ' αυτά κάτω από τη μύτη της Βασιλικής μας Χωροφυλακής. Η Ισραηλιτική Κοινότητα διαμαρτυρήθηκε, με αποτέλεσμα την ίδρυση ενός μικρού αστυνομικού σταθμού μες στο νεκροταφείο. Ωστόσο, οι εβραίοι μάταια αντιδρούσαν, αφού είχε προηγηθεί το σκανδαλώδες διάταγμα της 4ης Αυγούστου (!) 1930, που αφορούσε την τζαμπατζιδική απαλλοτρίωση του ισραηλιτικού νεκροταφείου. Η σημερινή πανεπιστημιούπολη της Θεσσαλονίκης καθορίζεται, σαν οικόπεδο, από την παλιά περίμετρο αυτού του νεκροταφείου.

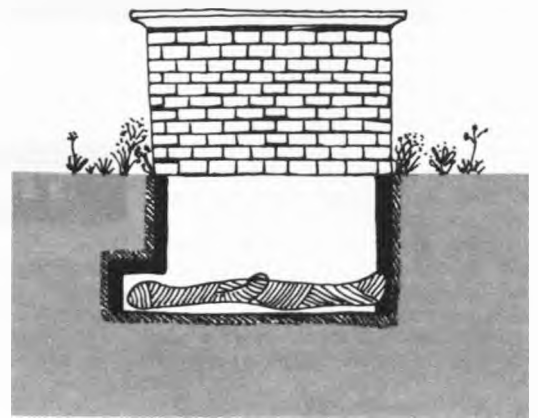
ΟΤΑΝ ΜΙΛΑΩ για το μεγάλο εβραϊκό νεκροταφείο, εννοώ ένα απέραντο οικόπεδο, χωρισμένο στα δύο, από την οδό Χορτατζήδων, δηλαδή, στην πραγματικότητα, τα Εβραϊκά Μνήματα απαρτίζονταν από το Νεκροταφείο I και το Νεκροταφείο II. Μην ψάξετε να βρείτε, σήμερα, την οδό Χορτατζήδων. Η οδός Χορτατζήδων ήταν ένα εξοχικό δρομάκι, που, αρχίζοντας από το Συντριβάνι, ανηφόριζε, εκεί κάπου, προς το χτήμα του Μπιλίρη, όπου βρισκότανε (χαμηλά, στις νεροφαγιές) το κέντρο «Παράδεισος». Για τους εβραίους η οδός Χορτατζήδων δεν ήταν παρά η δικιά τους «οδός Αναπαύσεως», γιατί αυτόν το δρόμο έπαιρναν σχεδόν όλες οι κηδείες για να καταλήξουν στις δύο αντικρουστές πύλες των Νεκροταφείων I και II. Άλλωστε, οι κηδείες, που ερχόντουσαν από τις εκτός τειχών νότιες συνοικίες, χρησιμοποιούσαν την οδό Λαχανά. Καθώς ανηφορίζες την οδό Χορτατζήδων είχες, αριστερά σου, τη μάντρα του Νεκροταφείου I, και, δεξιά, πρώτα-πρώτα τις παράγκες του συνοικισμού της Πάνω Αγίας Φωτεινής, και, έπειτα τη μάντρα του Νεκροταφείου II. Εκεί, όπου βρισκότουσαν οι δυο αντικρουστές πύλες των Νεκροταφείων I και II εδημιουργείτο, χάρη σε κάποια διευρυνση της οδού Χορτατζήδων, ένα μικρό ξάνοιγμα, κατάλληλο για να παίρνουν στροφή οι νεκροφόρες. Στη δεξιά μεριά, μετά την πύλη του Νεκροταφείου I, έβλεπες το σπιτάκι του φύλακα Θυμάμη πολύ καλά τον τελευταίο φύλακα. Τον λέγανε Γιακόμπ. Στο ίδιο σπιτάκι περιμενε κι ένας πάμφτωχος «χονα-

τζής» (ραβίνος κατώτατης κλάσης), που πάντα έλπιζε να τον φωνάξουν για κάνα τρισάγιο. Ο «χονατζής» κράταγε, συνεχώς, το επαγγελματικό του όπλο, μια μαύρη ομπρέλα.

Καθώς είπα, τα Εβραϊκά Μνήματα βρισκότουσαν στα νοτιοανατολικά της Θεσσαλονίκης, εκτός τειχών, αμέσως μετά τη βυζαντινή πορτάρα της Καλαμαριάς, που δεν έχει να κάνει με τον σημερινό δήμο Καλαμαριάς. Τα Εβραϊκά Μνήματα γειτόνευαν με το αχανές μουσουλμανικό νεκροταφείο, που, αρχίζοντας κι αυτό από Συντριβάνι, έφτανε ως τον Κισλά (Πεδίο του Άρεως), ως την θάλασσα. Το Συντριβάνι, τοπογραφικά, αποτελούσε έναν, ας πούμε, μακάβριο κόμβο της Παλιάς Σαλονίκης. Το ίδιο το συντριβάνι, στην ομώνυμη πλατεία, δεν ήταν παρά σεβαστικό τάμα ενός ξακουστού οθωμανού, απ' όπου και τα τοπωνυμικά «οδός Χορτατζήδων», και, «Χορτατζήδες» –έτσι λέγανε, κάποτε, την εξοχή που τώρα βρίσκονται η Φοιτητική Εστία Αρρένων και το (νέο) γήπεδο του «Ηρακλή». Μάλιστα, η εν λόγω Φοιτητική Εστία χτίστηκε πάνω στο παλιό εξοχικό κέντρο «Χορτατζήδες» και που μπροστά του είχε την δροσερή Βρύση των Χορτατζήδων. Όλ' αυτά διόλου δεν εμποδίζουν τους σημερινούς σαλονικιούς από το να πιστεύουν ότι, το τοπωνυμικό «Χορτατζήδες» προήλθε από την λέξη «χόρτα» (–τυπικό παράδειγμα λαϊκής ετυμολογίας).

Το νότιο συγκρότημα των μουσουλμανικών και ισραηλιτικών νεκροταφείων χώριζε, εντελώς, την εντός τειχών Παλιά Σαλονίκη από τις καινούργιες συνοικίες και τους Πύργους –ήτοι, από τη Νέα Θεσσαλονίκη. Σχεδόν πλάι στα Εβραϊκά Μνήματα ήταν (και είναι) η Βαγγελίστρα, το μεγαλύτερο ελληνορθόδοξο νεκροταφείο, καθώς και το αρμένικο.

Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ έγινε ελληνική το 1912. Το ελληνικό κράτος, συστηματικότερα, ξύρισε από το πρόσωπο της γης σχεδόν όλα τα μη-ελληνικά και τα μη-χριστιανικά μνημεία. Η εξαίρεση αυτών των μνημείων οδήγησε στην αντίστοιχη εξαφάνιση όλων των σχετικών (ξενικών) τοπωνυμίων. Οι σημερινοί «οδηγοί πόλης» της Θεσσαλονίκης δεν αναγράφουν ούτε μια λέξη για τα παλιά οθωμανικά και εβραϊκά μνημεία. Και το χειρότερο: από τους χάρτες των τελευταίων ετών διεγράφη, οριστικά, ακόμη και το *εν λειτουργία* ισραηλιτικό νεκροταφείο της Θεσσαλονίκης. Το τοπωνυμικό Εβραϊκά Μνήματα ξεχάστηκε για πάντα, αν και οι «μπαγιάτ-δες» (=βέροι σαλονικιοί) εκεί κατέφευγαν τα καλοκαιρινά βραδάκια για να δροσιστούν και πήγαιναν, στο

απόβροχο, για να μάσουν σαλιγκάρια –κάτι μεγάλα καφετιά σαλιγκάρια που, άλλωστε τα έλεγαν «εβραϊκά» (όπως φανερώνω στο ανέκδοτο βιβλίο μου «Νεοελληνικοί Εθνοφαλισμοί» υπήρχαν και εβραϊκά μυρμηγκία, εβραϊκές πασχαλιές, εβραϊκά λουλούδια κτλ.). Όσο για την οδό Χορτατζήδων ήταν, μέχρι το 55, η χαρά των παιδιών, αφού εκεί τσουλάγαμε με τα πατινι τους.

ΗΜΟΥΝΑ ένα φιλοπεριεργό παιδί. Μου άρεσε να χώνομαι στα εβραϊόσπιτα και να ζητάω «μάσα» (=άζυμο). Δεν τρώμαζα, φαίνεται, από το διαβόητο «βαρέλι με τα βελόνια», όπου έβαζαν οι εβραίοι τα χριστιανόπουλα –έτσι με φοβέριζε η μάνα μου, που δεν παρέλειπε να μου ξεριζώνει τ' αφτιά, όταν μ' έβλεπε να τρώω «τις μαγαριές των τσιφούτδων».

Σαν να μην αρκούσαν οι εβραίοι φίλοι μου, συνήθιζα να πηγαινώ και στα Εβραϊκά Μνήματα, πηδώντας τη μάντρα πίσω από το (παλιό) γήπεδο του «Ηρακλή». Εκεί είχα πολλά να κάνω: άλλοτε έπιανα σαύρες, άλλοτε κυνηγούσα πουλιά, άλλοτε παρακολουθούσα μίαν εβραϊκή κηδεία, και, πάντα (ναι, πάντα), εσμπρωχνα τα πετραδάκια που έβλεπα στις ταφόπλακες για να πέσουν χάμω. Καθώς είναι γνωστό, οι εβραίοι, όταν πηγαινούν στο νεκροταφείο, αφήνουν πάνω στον συγγενικό τους τάφο ένα χαλικάκι, σαν σημειον επισκέψεως (–το 1984 ξανασυνάντησα το ίδιο έθιμο στα ισραηλιτικά νεκροταφεία του Ανατολικού Βερολίνου). Εμείς, λοιπόν, τα ελληνόπουλα ξέραμε ότι, ρίχνοντας τις πετρούλες από τους τάφους, σκανδαλιζάμε φοβερά τους ευσεβείς Εβραίους. Εκτός από την απρέπεια, κάναμε και μια άλλη γαϊδουριά: βαδίζαμε πάνω στις ταφόπλακες, πηδώντας σαν κατσίκια από τάφο σε τάφο. Αυτό ήτο εξαιρετικά εύκολο, γιατί οι τάφοι ήσαν χτισμένοι κοντά-κοντά (ιδίως, στο γούπατο της «Χολέρας», ανάμεσα Παλιό Πανεπιστήμιο και ΠΑΟΚ). Εξάλλου, ελάχιστα τάφοι είχαν κάθετες νεκρικές στήλες, που, κάπως, θα έκοβαν τη φόρα μας και τη μισαλλοδοξία μας. Από την άλλη μεριά, δεν υπήρχαν παρά λιγούστοι επισκέπτες στα Εβραϊκά Μνήματα, που, ενδεχομένως, θα *τολούσαν* να μας μαλώσουν.

Αυτά που αφηγούμαι ήσαν –για μας– παιχνίδια. Στην διάρκεια της Κατοχής (ειδικά για τη Θεσσαλονίκη: από 9 Απριλίου 1941 μέχρι 30 Οκτωβρίου 1944) είδα και τα υπόλοιπα.

ΣΤΗΝ ΚΑΤΟΧΗ φούντωσε το χασίσι. Τότε οι χασικλήδες συχνάζανε στα Εβραϊκά Μνήματα. Αυτό υπήρξε το πρώτο δείγμα ασέβειας των συμπατριωτών μου. Έγραψα, γιαυτό το θέμα, στο (επίσης, ανέκδοτο) βιβλίο μου «Το Άγιο Χασισάκι» και δεν πρόκειται να επανέλθω.

Παράλληλα, οι ρομιοί άρχισαν, δειλά-δειλά, να κλέβουν τα μάρμαρα και τα τούβλα των εβραϊκών τάφων. Τα υλικά αυτά ανήκαν, θεωρητικώς, στην Βέρμαχτ. Και, όπως ακριβώς έγινε με τα έπιπλα και τα μαγαζιά των εβραίων, οι γερμανοί θέλησαν να τα μοιράσουν, «ακριβοδικαία», στον ελληνικό λαό. Αυτό αποτελούσε ένα είδος έμπρακτης και ανέξοδης προπαγάνδας (–φυσικά, οι γερμανοί είχαν βουτηξει το χρυσάφι των εβραίων). Όπως ήταν επόμενο, οι Έλληνες, μόλις είδαν

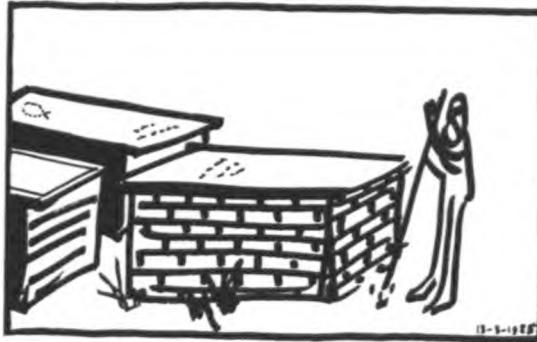
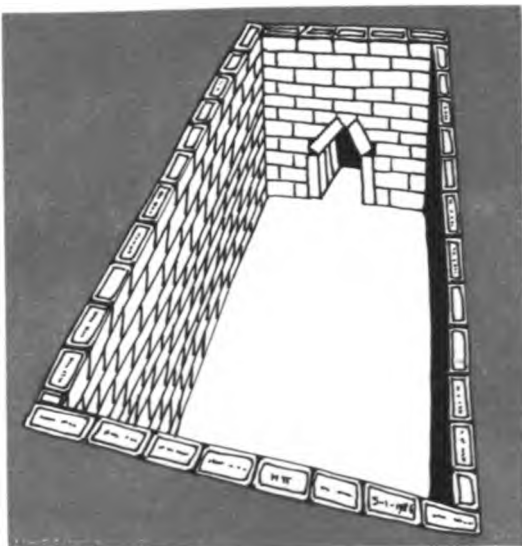
τους τάφους γκρεμισμένους, όρμησαν όλοι μαζί στο ψητό. Στην αρχή, το πλιάτσικο γινότανε μόλις σκοτεινιάζε. Όταν, όμως, ο λαουτζίκος έμαθε ότι, η «Ιερά» Μητρόπολη και ο Δήμος Θεσσαλονίκης λαβαίνουν μέρος –επισήμως– στο γιάγμα, τότε όλη η πόλη στρώθηκε στη δουλιά. Κι έτσι έθλεπες ολόκληρες οικογένειες να κλέβουν τούβλα και τεμάχια μαρμάρων. Δύναμαι, ακόμη μέχρι σήμερα, να βρω και να φωτογραφίσω μαρμάρινες πλάκες μέσα σε εντελώς μακρινές αυλές της Θεσσαλονίκης.

Κύλησαν, από τότε, σαράντα-τρία χρόνια. Μπορώ, πια, να αιτιολογήσω (αλλά, όχι να δικαιολογήσω) τη στάση του ελληνικού λαού έναντι των εβραίων. Ωστόσο, αντιμετώπιζω πάντα με αγανάκτηση την επί τούτω πολιτική της Μητρόπολης και του Δήμου Θεσσαλονίκης. Φυσικά, καταλαβαίνω περίφημα ότι, πίσω από το αντιεβραϊκό μένος των ρομιών, κρύβεται η ορθόδοξη Εκκλησία και το εθνοκεντρικό Κράτος της χώρας μου.

Τελικώς, από τα οικοδομικά υλικά των ισραηλιτικών νεκροταφείων η μητρόπολη και ο Δήμος έλαβαν την μερίδα του λέοντος. Η πανάσχημη βασιλική του Αγίου Δημητρίου είναι χτισμένη με τις σπασμένες ταφόπλακες των εβραίων –κι αυτό δεν μοιάζει να ενοχλεί τους υποκριτές. Εξάλλου, τα περισσότερα ρείθρα των πεζοδρομίων της Θεσσαλονίκης είναι κατασκευασμένα από τα σεπτά μάρμαρα των εβραϊκών τάφων. Οι σημερινοί σαλονικιοί *παριστάνουν*, σχετικώς, τους απληροφόρητους. Πάντως, η αξία των κλεμμένων οικοδομικών υλικών είναι μηδαμινή, συγκρινόμενη με την αξία του χώρου του νεκροταφείου, που τον κατάπιε (αντιστάσεως μη ούσης) το Πανεπιστήμιο.

ΔΕΝ ΠΡΟΤΙΘΕΜΑΙ να συγχωρήσω το λαουτζικό, ή τη Μητρόπολη, ή το Δήμο, ή το Πανεπιστήμιο, για το πλιάτσικο που έκανε. Και, έτι περισσότερο, γράφω αυτό το κείμενο, γιατί θέλω να *σπλητεύσω* τους συμπατριώτες μου, που δεν εδίστασαν να τρυπήσουν τους πιο πολλούς τάφους, στα Εβραϊκά Μνήματα, για να σύρουν έξω τα κρανία των εβραίων. Η επιχείρηση αυτή άρχισε ενώ οι εβραίοι θρискόντουσαν, ακόμη, στη Θεσσαλονίκη. Και συνεχίστηκε μέχρι το 1945. Ο στόχος αυτής της πολλαπλής τυμβωρυχίας είναι ευκολονόητος: τραβούσαν τα κρανία έξω από τους τάφους για να τοιμήσουν τα χρυσά δόντια. Πριν να περιγράψω το πώς γινόντουσαν αυτές οι τυμβωρυχίες, είμαι αναγκασμένος να εξηγήσω το πώς ήσαν κατασκευασμένοι οι νεότεροι τάφοι του ισραηλιτικού νεκροταφείου. Δεν σώθηκαν σχετικές φωτογραφίες. Για να γίνω κατανοητός έκαστα κι έκανα λίγα σχέδια.

Οι αρχέγονοι, οι πρωταρχικοί, τάφοι του ισραηλιτικού νεκροταφείου ήσαν απλοί: μια σκέτη κοτρόνα φανέρωνε την ύπαρξή τους. Την ίδια εποχή, οι πλουσιότεροι εβραίοι κάλυπταν τον τάφο με μια πλάκα που διατηρούσε το φυσικό της σχήμα. Αυτές τις πλάκες τις προμηθεύονταν από τα τοπικά λατομεία σχιστολίθων. Είναι αυτονόητο πως σ' αυτές τις πέτρες δεν φαινότανε κανενός είδους επιγραφή –ή, κι αν είχαν, κάποτε.

με την πάροδο του χρόνου είχε εξαλειφθεί. Αργότερα εμφανίζεται η *επίγεια* μαρμαρόπλακα. Οι εβραίοι διακρίναν, σαφώς, την «πιέδρα» (=πέτρα) από την πλάκα (=μαρμάρινη πλάκα). Με την καθιέρωση του *ψηλού* μνήματος εισάγεται κι ένα νέο οικοδομικό στοιχείο: τα τούβλα της πρέσας. Οι ψηλοί τάφοι, που χαρακτηρίζουν το στυλ του αιώνα μας, σχετίζονται άμεσα με την πλινθοποιία Αλατινί. Τα, μεγάλης αντοχής, τούβλα της πρέσας τα χρησιμοποιούσαν σε εξωτερικές κατασκευές: μάντρες, πυλώνες, καμινάδες εργοστασίων κτλ.

Ο ψηλός εβραϊκός τάφος ήτο χωρισμένος σε δύο επάλληλους «ορόφους» –στον υπόγειο θάλαμο, και στην υπέργεια κατασκευή, την επικαλυμμένη με μια μαρμάρινη πλάκα. Η κάθετη νεκρική στήλη ήταν κάτι το σχεδόν άγνωστο, καθώς και η μόδα των λεγόμενων οικογενειακών τάφων και των μασωαλείων. Λίγοι οικογενειακοί τάφοι, ήσαν εκεί, ψηλά στην πλαγιά, δίπλα στα πρώτα σπίτια του συνοικισμού Παύλου Μελά. Ακόμη λίγοι θρискόντουσαν αμέσως μετά την πύλη του Νεκροταφείου ΙΙ. Οι περισσότεροι τάφοι δεν ήσανε προσανατολισμένοι, παρά τη σχετική εθιμική αρχή. Οι εβραίοι δεν θυμάμαι να χρησιμοποιούσαν φέρετρα. Το πτώμα ήταν τυλιγμένο με λευκές λωρίδες, όπως ο Λάζαρος. Το παραδοσιακό φάσκιωμα του πτώματος τόκανε η «ρεχισά» (σαβανώτρα). Οι εβραίοι λέγανε τα σάβανα «μορτάζα», ενώ με τη λέξη «σάβανα» εννοούσαν το σεντόνι του σπιτιού.

Οι εβραϊκές κηδείες, ήταν ολιγοπρόσωπες: ένας ραβίνος, μερικοί άντρες. Ποτέ γυναίκες. Κάποτε-κάποτε, μια «γιοραδέρα» (μοιρολογίστρα). Η νεκροφόρα σταμάταγε στην πύλη του νεκροταφείου. Από εκεί διεκόμιζαν τον νεκρό, ως τον τάφο, πάνω σε ξύλινο φορείο. Το πτώμα τυλιγμένο σαν μούμια, δεν ξεχώριζε αν ανήκε σε γυναίκα ή άντρα. Όμως μια ένδειξη άφηνε να φανερωθεί το φύλο του νεκρού: αν τα χέρια ήταν σταυρωμένα στο στήθος τότε επρόκειτο για γυναίκα, κι αν τα χέρια ήσανε τεντωμένα τότε ο πεθαμένος ήτο άντρας. Εμείς, τα ελληνόπουλα, τα ξέραμε όλ αυτά απόξω κι ανακατωτά.

Όταν η πένθιμη συνοδεία έφτανε προς στον ανοιχτό τάφο, απίθωναν καταγής την λιτέρα, και, τότε, ένας εβραϊός ξετύλιγε –με μεγάλο σεβασμό– το δεξι χέρι του νεκρού, για να το φιλήσουν όλοι οι παριστάμενοι. Μετά ξανατύλιγαν το χέρι και κατέβαζαν τον νεκρό στον πάτο του νεοχτισμένου μνήματος, χώνοντας προσεκτικά την κεφαλή του μέσα σε μια τρύπα που, ήδη, είχε κατασκευαστεί στο (συνήθως δυτικό) τοίχωμα του τάφου. Ακολουθώντας, παράχωναν τον πεθαμένο, γεμίζοντας με χώμα τον υπόγειο νεκρικό θάλαμο. Αργότερα, ο εργολάβος έχτιζε με τούβλα (ή σπανιότερα, με τέσσερα μαρμάρινα θωράκια) την επανωδομή, την επικαλυμμένη με την ταφόπλακα.

Οι ΚΥΝΗΓΟΙ κρανίων δούλευαν δυο-δυο. Μεταχειρίζονταν ένα εργαλείο: το λοστό. Οι κυνηγοί κρανίων ήξεραν, θαυμάσια, την τεχνική της κατασκευής των νεότερων εβραϊκών τάφων, και, ιδίως, το ότι η κεφαλή του νεκρού θρискότανε σε μίαν ειδική τρύπα, έξω από τα νοητά όρια του υπόγειου θαλάμου. Έτσι, η δουλιά που έπρεπε να κάνουν ήταν «εξωτερική» και, σχετικώς, εύκολη. Για να φτάσουν, λοιπόν, στο κρανίο έσκαβαν, καθέτως, με το λοστό, μια στενόμακρη τρύπα,

δίπλα στον τάφο. Το χώμα το έβγαζαν με τις χυφτες ή με κάνα κονσερβοκούτι. Δεν χρειαζότανε να γκρεμίσουν τον τάφο –αυτό ήταν το σημαντικότερο!

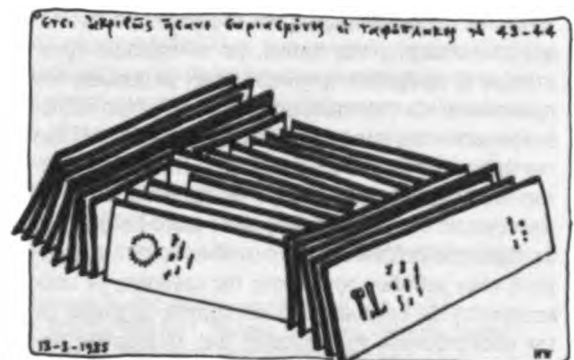
Οι κυνηγοί κρανίων, πριν αρχίσουν το σκάψιμο, έκαναν την σχετική ανίχνευση: κοιτάζαν την χρονολογία του τάφου (γραμμένη με αραβικούς αριθμούς, αλλά υπολογισμένη σύμφωνα με το εβραϊκό σύστημα), κι αν δεν καταλάβαιναν την χρονολογία, διάλεγαν ένα μνήμα νεόχτιστο και καλοφτιαγμένο. Δεν έβρισκες χρυσά δόντια σ' όλους τους τάφους. Οι πιθανότητες για χρυσά δόντια ήτανε περισσότερες αν τρύπαγες τάφο της δεκαετίας του 20 ή του 30, αν ο νεκρός ήτο ιταλικής καταγωγής ή γαλλικής παιδείας (τότε οι επιτάφιας επιγραφές ήσανε χαραγμένες και στα ιταλικά, ή γαλλικά). Μην ξεχνάμε πως, πάνω στους τάφους υπήρχαν, σκαλισμένα στο μάρμαρο, τα επαγγελματικά σύμβολα του μακαριτη: μια ραπτομηχανή, ένα ψαλίδι, ένα μυστρι. Θέλω να πω ότι, για τα χρυσά δόντια (κυρίως, κορώνες) πρωτοεμφανίζονται μετά το 1900 και, ιδίως, μετά τον Α παγκόσμιο πόλεμο.

Κάθε ζευγάρι συνεταιρισμένων κυνηγών κρανίων μπορούσε να ξεχωσει μέχρι τέσσερα-πέντε κρανία ημερησίως. Τις πιο πολλές φορές δεν έβρισκαν χρυσά δόντια. Τότε, έξω φρενών, εκσφενδόνιζαν το κρανίο πάνω στους γειτονικούς τάφους. Κάποτε, όμως, πετύχαιναν ένα κρανίο με καναδυό χρυσές κορώνες. Αυτό, για κείνη την εποχή, ήταν μια σημαντική οικονομική επιτυχία, αφού ο χρυσός πουλιότανε αρκετά ακριβά. Τα χρυσά δόντια τα αγοράζανε οι υπαίθριοι σαράφηδες, που έστεκαν στα πεζοδρόμια της οδού Βαλαωρίτου, δίχως να πολυρωτάνε για την προέλευση του «εμπορεύματος». Η αγοραπωλησία ακολουθούσε το γνωστό ανατολίτικο τυπικό: οι κυνηγοί κρανίων έδιναν τα δόντια και ο σαράφης τα έτριβε ένα-ένα, στην ασημόπετρα (λυδία λίθος) για να ιδει πόσων καρατιών είναι, και, μετά, τα ζύγιζε για να υπολογίσει την αξία τους.

ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗ η στιγμή για να αναφέρω και μίαν άλλη σχετική, λεπτομέρεια. Τον Ιανουάριο του 1945 ξεκίνησε τα μαθήματά της η τότε νεοϊδρυθείσα Ιατρική Σχολή της Θεσσαλονίκης. Και, λοιπόν, θυμάμαι πολύ καλά ότι, πολλοί φίλοι μου φοιτητές είχαν πάνω στο γραφείο τους το «σημα κατατεθέν» της επιστήμης των: ένα κρανίο. Και, επίσης, θυμάμαι ότι, καλαμπουρίζοντας, δίναμε σ' αυτά τα κρανία ονόματα εβραίων. Σήμερα, που το ξανασκέφτομαι, μένω με την εντύπωση πως, όντως, τα κρανία των φοιτητών μας προέρχονταν από τα Εβραϊκά Μνήματα. Προφανώς, κάποιιοι μπατιρήδες έλληνες κέρδιζαν τη ζωή τους πουλώντας τέτια κρανία για το μάθημα της ανατομίας. Πάντως, αυτό που γράφει το «IN MEMORIAM» (της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης) ότι, τάχα, μετά το 42 τα Εβραϊκά Μνήματα ήσανε γεμάτα σκόρπια οστά, είναι ανακριβέστατο. Επίσης είναι ψέμα και το ότι έσπασαν τις πλάκες επιτόπου. Οι εργάτες έκαναν ντάνες με τα μάρμαρα. Το λέω αυτό γιατί σιχάινωμαι το σπεκουλάρισμα του ρατσισμού.

Αυτά είχα να πω. Και τελειώνοντας, ξαναθυμάμαι τον Ησαΐα, όστις τάδε έφη, και τους Έλληνας αφ' ηλίου δυσμών, τους κατεσθιοντας τον Ισραήλ όλω τω στόματι...

Ηλίας Πετρόπουλος

«Τα τμήματα των προβληματικών επιχειρήσεων που δεν είναι παραγωγικά πρέπει να κλείσουν. Αυτό ανέφερε χθες η υφυπουργός Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας κ. Βάσω Παπανδρέου και πρόσθεσε ότι είναι προτιμότερο οι εργαζόμενοι σε μη παραγωγικά τμήματα να απολυθούν και να υπαχθούν στον Ο.Α.Ε.Δ. παρά να συνεχίσουν να απασχολούνται χωρίς να αποδίδουν».

(Βάσω Παπανδρέου. *Ελευθεροτυπία* 17/4/86)

Αν υπάρχουν προβληματικές επιχειρήσεις στη χώρα μας, μας έλεγαν επί 4 χρόνια σ' όλους τους τόνους οι κυβερνητικοί υπεύθυνοι, αυτό ήταν το αποτέλεσμα του «στρεβλού μοντέλου» εκβιομηχάνισης που προωθούσε η Δεξιά, ή ακόμα του παρασιτισμού, της μεταπρατικής λογικής και των απατών των βιομηχάνων. Ξεχνούσαν βέβαια να αναφερθούν στο γεγονός ότι προβληματικές επιχειρήσεις υπήρχαν από τις αρχές της δεκαετίας του '70, και υπάρχουν ακόμη σ' όλες τις βιομηχανικές χώρες της Δύσης. Και βέβαια, παραλείπουν τώρα να μας πουν γιατί η δική τους «σωστή» κρατική διαχείριση δεν οδήγησε τις επιχειρήσεις αυτές στην ανάκαμψη. Γιατί ακόμη, αυτοί οι τόσο «χρηστοί» διαχειριστές υιοθετούν τώρα τις λύσεις των «μεταπρατών» βιομηχάνων για μαζικές απολύσεις και κλείσιμο των προβληματικών.

Όμως οι προβληματικές είναι μία εκδήλωση της σύγχρονης κρίσης του καπιταλισμού. Η φύση αυτής της κρίσης μπορεί να μας εξηγήσει το τι είναι ακριβώς οι προβληματικές, και το γιατί μέσα στη σημερινή συγκυρία η «εξυγίανση» τους ή το κλείσιμό τους γίνονται κεντρικά ζητήματα της οικονομικής πολιτικής και βασικός στόχος του κεφαλαίου. Η κρίση του ελληνικού καπιταλισμού είναι κρίση ενός ιδιαίτερου τρόπου εκμετάλλευσης της εργατικής τάξης: είναι κρίση ενός κεφαλαίου που έχει χάσει την ικανότητά του να εκμεταλλεύεται την εργασία στο βαθμό εκείνο που απαιτεί η απρόσκοπτη αναπαραγωγή του συστήματος στο σύνολό του. Ενώ μεταπολεμικά κατόρθωνε, με έναν επιτυχημένο συνδυασμό των πιο παραδοσιακών και των πιο σύγχρονων μεθόδων εκμετάλλευσης, να πετυχαίνει ταχύρρυθμη συσσώρευση, ψηλά κέρδη, μεγάλους ρυθμούς επέκτασης των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων παραγωγής κλπ., από τη μεταπολίτευση και μετά βρίσκεται μπροστά σε μια ολόπλευρη (παγκόσμια και εσωτερική) κρίση που κλείνει το δρόμο στη διαίωσιση του παλιού τρόπου εκμετάλλευσης. Η απάντηση της αστικής τάξης με τη στρατηγική του εκσυγχρονισμού και της αναβάθμισης του ελληνικού καπιταλισμού στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα, καθώς και η διεθνής συγκυρία μέχρι το δεύτερο πετρελαϊκό σόκ και την άνοδο του μονεταρισμού, βοήθησαν τον ελληνικό καπιταλισμό να διανύσει μέχρι το 1980 περίπου μία περίοδο ήπιας κρίσης. Σ' αυτό βοήθησε και το τραπεζικό σύστημα: στις κλασικές κρίσεις του καπιταλισμού, η λειτουργία του χρήματος ως μέσου πληρωμής παραλύει, η αλυσίδα των υποχρεώσεων πληρωμής διαρρηγνύεται και το πιστωτικό σύστημα μπαίνει μαζί με τη βιομηχανία σε οξυτάτη κρίση. Στη σύγχρονη κρίση όμως, η λειτουργία του πιστωτικού συστήματος είναι τέτοια ώστε να εξασφαλίζει τη συνέχιση της παραγωγής. Ταυτόχρονα όμως δημιουργούνται στη σχέση αυτή βιομηχανίας-πιστωτικού συστήματος οι όροι για την υπερχρέωση των επιχειρήσεων¹. Οι προβληματικές επιχειρήσεις είναι κεφάλαιο του οποίου ένα τουλάχιστο τμήμα, σε μια κλασική κρίση του κεφαλαίου θα είχε πάψει να λειτουργεί σαν τέτοιο, με το κλείσιμο εργοστασίων ή ορισμένων τμημάτων τους, με μείωση του προσωπικού και της παραγωγής. Αυτά τα μέτρα «εξορθολογισμού» της παραγωγής θα είχαν σαν αποτέλεσμα την άμεση-καταστροφική απαξίωση αυτού του τμήματος του κεφαλαίου, η οποία με τη σειρά της θα έδινε την ευκαιρία στο υπόλοιπο κεφάλαιο (αυτό δηλαδή που θα παρέμενε σε λειτουργία) να αναδιαρθρωθεί με εισαγωγή νέων μεθόδων οργάνωσης της εργασίας, με υποκατάσταση της εργασίας από λειτουργίες μηχανών, με την υποκατάσταση της εργασίας από λειτουργίες μηχανών, με την ανασυγκρότηση του κοινωνικού συνδυα-

Προβληματικές και προβληματικοί

σμού εργασίας στον οποίο εντάσσονται οι ατομικές εργασίες των άμεσων παραγωγών ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματικές. Δημιουργούνται έτσι οι συνθήκες για να αντιμετωπιστεί η πτώση του γενικού ποσοστού κέρδους που χαρακτηρίζει τις κρίσεις. Οι προβληματικές επιχειρήσεις είναι το αποτέλεσμα του ότι η παραπάνω διαδικασία απαξίωσης του κεφαλαίου, οι εκκαθαριστικές τάσεις της κεφαλαιοκρατικής κρίσης, δεν αφέθηκαν να μπουκνουν σε λειτουργία χάρη στην κρατική παρέμβαση που συμπυκνώνει τον ταξικό συσχετισμό δυνάμεων μέσα και έξω από τους χώρους δουλειάς, και χάρη στη σύγχρονη μορφή λειτουργίας του πιστωτικού συστήματος.

Το ότι άλλαξαν οι διοικήσεις των προβληματικών, το ότι μπήκαν κάτω από τον έλεγχο του κράτους, δεν έλυσε τη βασική αντίθεση που βάζει σε κρίση το σύστημα και καθιστά τις επιχειρήσεις προβληματικές: οι προβληματικές εξακολουθούν πολύ απλά να αποτελούν υπερσυσσωρευμένο κεφάλαιο, —δηλαδή κεφάλαιο με μειωμένη ικανότητα εκμετάλλευσης της εργασίας. Όλο και περισσότερα κεφάλαια επενδύονται σ' αυτές και παράγουν όλο και πιο μικρό αποτέλεσμα (καθαρό προϊόν). Πολύ περισσότερο που η κρατική διαχείριση έκανε ανάγλυφη τη βαθύτερη αιτία της κρίσης: στις προβληματικές το εργατικό κίνημα όχι μόνο έχει σπάσει το παλιό κλίμα τρομοκρατίας και την πειθαρχία που επέβαλαν ο ιδιώτης κεφαλαιοκράτης και το υπηρετικό του προσωπικό, κλίμα που ανάγκαζε τους εργαζόμενους να εντατικοποιούνται, όχι μόνο οι συνδικαλιστικές διεκ-

δικήσεις για την αύξηση των μισθών έχουν δυναμώσει, αλλά έχουμε κιόλας σ' αυτές τις επιχειρήσεις και την απογύμνωση των ορίων της κεφαλαιακής σχέσης με την έκδηλη έκφραση της αδιαφορίας των εργαζομένων.

Το ΠΑΣΟΚικό σοσιαλδημοκρατικό όραμα της «συνυπευθυνοποίησης» των εργαζομένων, δηλαδή της ιδεολογικής τους υποταγής στη λογική του κεφαλαιοκράτη (ιδιώτη ή κρατικού) δοκιμάστηκε και αποτύχε. Είναι αδιάφορο στον έλληνα εργάτη αν φθείρονται άσκοπα τα μέσα παραγωγής, αν τα προϊόντα είναι ελαττωματικά, αν η ποσότητα της παραγωγής δεν αυξάνεται: όλα αυτά του είναι ξένα, επειδή είναι ξηνη ιδιοκτησία, που σημαίνει ότι άλλοι αποφασίζουν για το τι θα παραχθεί, πού, πότε, πόσο και κυρίως το πώς θα παραχθεί. Η αδιαφορία του εργάτη είναι έκφραση του ταξικού του ενστίκτου, είναι αυθόρμητη άρνηση να υιοθετήσει τη λογική του αντιπάλου επειδή νιώθει —και πολύ ορθά νιώθει έτσι— ότι τα μέσα παραγωγής είναι πάνω απ' όλα μέσα εκμετάλλευσης, της δικιάς του εκμετάλλευσης από το κεφάλαιο. Όλα αυτά λοιπόν είναι μία ακόμη πτυχή της αποτυχίας εφαρμογής του σοσιαλδημοκρατικού οράματος του ΠΑΣΟΚ. Και η ανάκληση του σοσιαλδημοκρατικού συμβολαίου συνοδεύεται από μία στροφή στο επίπεδο της διαχείρισης των προβληματικών. Από τις απόπειρες συνυπευθυνοποίησης περνάμε σταδιακά στις μεθόδους του καταναγκασμού και της πειθαρχίας του εργάτη, με χτύπημα των πιο βασικών κατακτήσεων του εργατικού κινήματος και των συνδικαλιστικών του οργανώσεων ήδη από τον Οκτώβρη του

85, ενώ εντείνεται η ιδεολογική προετοιμασία από εφημερίδες, τηλεόραση, περιοδικά κλπ. για την αποδοχή των απολύσεων, το κλείσιμο εργοστασίων και την αύξηση της ανεργίας, ως μοναδικής ορθολογικής λύσης (τεχνικού χαρακτήρα) για την έξοδο από την κρίση. Και πράγματι, εάν πάρει κάποιος σα δεδομένο ότι δεν μπαίνει ζήτημα αμφισβήτησης των κεφαλαιοκρατικών σχέσεων παραγωγής, τότε δεν υπάρχει άλλη λύση (δεδομένης και της αποτυχίας του σοσιαλδημοκρατικού πειράματος).

Είναι πολύ φυσικό να μην έχουν να προτείνουν τίποτα διαφορετικό όλοι όσοι δεν έχουν συμφέρον να βάλουν σε αμφισβήτηση την οργάνωση της εργασίας μέσα στο εργοστάσιο, όλοι όσοι αποδέχονται στην πράξη την καπιταλιστική διαίρεση της εργασίας σε διεύθυνση/εκτέλεση, χειρωνακτική/διανοητική, όλοι αυτοί που τρέφουν τη βαθειά περιφρόνηση του «τεχνοκράτη» και του γραφειοκράτη για τις ικανότητες της εργατικής τάξης να θέσει κάτω από τον έλεγχό της την παραγωγή.

Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ μπαίνει λοιπόν αναγκαστικά στην κλασική πορεία των εκκαθαριστικών διαδικασιών της κρίσης του κεφαλαίου (υπερσυσσώρευση-απαξίωση-εκσυγχρονισμός και αναδιάρθρωση). Βασική προϋπόθεση για την επιτυχία αυτής της πολιτικής είναι πάνω απ' όλα η μετατροπή του συνολικού συσχετισμού δυνάμεων υπέρ της αστικής τάξης². Η εφαρμογή των νέων επιστημονικών και τεχνικών γνώσεων στην παραγωγή, που σήμερα παίρνει τη μορφή της αυτοματοποίησης της παραγωγής, απαιτεί, μέσα στα πλαίσια του σχεδίου για την καπιταλιστική έξοδο από την κρίση, την

αύξηση της ανεργίας. Ο κάθε κεφαλαιοκράτης (το κάθε ατομικό κεφάλαιο) ρίχνεται τώρα στην πάλη του ανταγωνισμού, που έχει οξυνθεί και έχει διεθνοποιηθεί, με όπλο την αύξηση της παραγωγικότητας που επιτυγχάνεται με τις νέες μηχανές και τις νέες μεθόδους δουλειάς, με την αναδιάρθρωση του συλλογικού συνδυασμού εργασίας ώστε να γίνει πιο αποτελεσματικός. Για να πετύχει αυτά χρειάζεται:

α) Να έχει την αδιαμφισβήτητη ηγεμονία μέσα στο χώρο της παραγωγής.

β) Να μπορεί να καρπωθεί το όφελος της υποκατάστασης εργασίας από λειτουργίες των μηχανών.

Πρέπει δηλαδή να μπορεί να ελέγχει τους όρους εφαρμογής της αυτοματοποίησης (έτσι ώστε να μη θίγεται ούτε βραχυπρόθεσμα ούτε μακροπρόθεσμα το δικαίωμά του να ελέγχει-διευθύνει την παραγωγή) και να αυξάνει, αυτή η εφαρμογή, τα κέρδη του. Η αύξηση της ανεργίας γίνεται, έτσι, θέση μάχης στρατηγικής σημασίας για το κεφάλαιο, όσο ακριβώς και για την εργατική τάξη η μείωσή της: πρώτ' απ' όλα επειδή η ανασφάλεια της απασχόλησης είναι προϋπόθεση της εργασιακής πειθαρχίας, και έπειτα επειδή επιτρέπει οικονομίες που αυξάνουν το ποσοστό εκμετάλλευσης (πιο απλά το λόγο κέρδη/μισθοί).

Απέναντι στο σχέδιο καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης της παραγωγής η Αριστερά φαίνεται να έχει ξεχάσει ότι όταν ένα μέρος από τα μέσα παραγωγής μπαίνει σε αχρηστία, συμβαίνει επειδή αυτά δυσκολεύονται να λειτουργήσουν ως κεφάλαιο, δηλαδή ως μέσα εκμετάλ-

λευσης της εργασίας, και ότι αντίθετα δεν έχουν χάσει την ικανότητά τους να παράγουν χρήσιμα προϊόντα με τα οποία θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν ακόμη και βασικές ανάγκες της εργατικής τάξης που ακριβώς σήμερα μένουν χωρίς ικανοποίηση εξαιτίας: (α) της μείωσης των πραγματικών μισθών, (β) της δημιουργίας μιας στρατιάς ανέργων. Φαίνεται να έχει ξεχάσει την παλιά θέση του μαρξισμού ότι για την επέκταση ή τον περιορισμό της παραγωγής δεν θα έπρεπε να αποφασίζει το ποσοστό του κέρδους, αλλά η σχέση της παραγωγής προς τις κοινωνικές ανάγκες (κοινωνικά ανεπτυγμένων ανθρώπων όπως έλεγε ο Μαρξ). Οι προβληματικές επιχειρήσεις είναι ακριβώς ένα τέτοιο μέρος από τα μέσα παραγωγής που δυσκολεύονται να λειτουργήσουν ως μέσα εκμετάλλευσης αλλά που διατηρούν ακέραια την ικανότητά τους να ικανοποιήσουν κοινωνικές ανάγκες –και τέτοιες υπάρχουν πολλές. Ο στόχος της ανατροπής της κεφαλαιοκρατικής λογικής, και της αντικατάστασής της από τη λογική της ικανοποίησης των κοινωνικών αναγκών ξέρουμε βέβαια ότι σήμερα δεν είναι άμεσο επίδικο αντικείμενο της ταξικής πάλης, ούτε η κατάσταση του εργατικού κινήματος, ούτε η κατάσταση της Αριστεράς τους επιτρέπει να βάζουν άμεσα τέτοιους στόχους.

Το ζήτημα που μπαίνει με δεδομένο το σημερινό συσχετισμό δυνάμεων είναι ποιες θέσεις μάχης πρέπει να καταλάβει η εργατική τάξη μέσα στην παραγωγή τώρα, θέσεις από τις οποίες να μπορεί να βάλει άμεσα το στρατηγικό στόχο της ανατροπής της κεφαλαιοκρατικής λογικής, λογικής που στοχεύει στην καταστροφή των μέσων παραγωγής ως μη αποδοτικών μέσων εκμετάλλευσης της εργασίας. Η μείωση των ωρών εργασίας είναι μια στρατηγικής σημασίας θέση μάχης που αποτρέπει την αποφασιστική ανατροπή του συσχετισμού δυνάμεων υπέρ του κεφαλαίου μέσα στην παραγωγή. Αλλά η επιθετική κίνηση που ανοίγει το δρόμο προς το στρατηγικό στόχο είναι ο *εργατικός έλεγχος*. Απέναντι στο κλείσιμο μιας προβληματικής ή τις μαζικές απολύσεις οι μεσοβέζικες λύσεις δεν έχουν καμιά θέση, και οι εργαζόμενοι ή θα τραβήξουν το δρόμο για τα σπίτια τους ή θα κάνουν πράξη το σύνθημα του εργατικού ελέγχου: κατάληψη του εργοστασίου, κατάσχεση και δημοσιοποίηση όλων των στοιχείων της εταιρείας, άρνηση υπακοής στις εντολές του διοικητικού προσωπικού και της κρατικής γραφειοκρατίας, ανάπτυξη της επαναστατικής πρωτοβουλίας των εργαζομένων μέσα σε μορφές άμεσης δημοκρατίας, συγκρότηση εργατικών συμβουλίων και επιτροπών, λήψη αποφάσεων μετά από συλλογική μελέτη και συλλογικές διαδικασίες, διαφάνεια στην οικονομική διαχείριση, την κατάσταση της επιχείρησης, το εμπορικό δίκτυο, το κόστος παραγωγής, τις σχέσεις με τους προμηθευτές και τους πελάτες, *παρέμβαση πάνω στις μεθόδους παραγωγής και την οργάνωση της εργασίας στην κατεύθυνση της κατάργησης της εργασίας σε χειρωνακτική/διανοητική/διευθυντική/εκτελεστική*, ανάπτυξη της αλληλεγγύης με φορείς και άτομα που μπορούν να μεταφέρουν γνώσεις θεωρητικές ή πρακτικές στα όργανα εργατικού ελέγχου, οργάνωση της εκπαίδευσης, επανακαθορισμός των στόχων της και επαναστατικοποίηση της λειτουργίας της, μελέτη για τον μερικό ή συνολικό αναπροσανατολισμό της παραγωγής σε νέα προϊόντα που να ικανοποιούν συλλογικές ανάγκες κ.ά.

Η προοπτική της απόκρουσης της επίθεσης του κεφαλαίου, της ενίσχυσης των θέσεων της εργατικής τάξης και, τελικά, η προοπτική του εργατικού ελέγχου πάνω στην παραγωγή δεν είναι ένα μακρινό «όραμα», όπως ισχυρίζονται οι κρατικοποιημένοι σοσιαλιστές, ούτε μια ρομαντική ουτοπία, όπως ισχυρίζονται οι Δεξιοί. Είναι μια τάση ενύπαικτη «στα πράγματα», μια πάντοτε παρούσα συνιστώσα της καθημερινής πρακτικής της εργατικής τάξης, είναι, τελικά, η δυναμική του εργατικού κινήματος.

Ηλίας Ιωακείμογλου

1. Suzan de Brunhof: «Κράτος και Κεφάλαιο» - εκδ. Θεμέλιο
2. Η. Ιωακείμογλου και Γ. Μηλιού: «Κρίση και λιτότητα», Θέσεις τ. 14, Γ. Μαυρή - Η επίθεση του κεφαλαίου», Θέσεις τ. 15

ΣΤΑΜΑΤΑ ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΝΑ ΞΥΝΕΣΑΙ

ΦΩΝΑΖΕΙΣ ΚΙ'ΑΠΟ ΠΑΝΩ; ΔΕ ΦΤΑΝΕΙ ΠΟΥ ΓΕΜΙΣΑ ΨΥΛΛΟΥΣ ΣΤΟΥΣ ΣΚΟΥΠΙΔΟΤΟΠΟΥΣ ΠΟΥ ΜΕ ΒΑΖΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΜΑΜΑΙ!..

ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ, ΤΙ ΘΕΙΣ; ΝΑ ΣΟΥ ΝΟΙΚΙΑΣΩ ΣΟΥ'ΙΤΑ;...

ΘΕΕ ΜΟΥ ΤΙ ΦΑΓΟΥΡΑ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΗ;

ΜΕΓΑΛΟΠΙΛΑΕΣΑΙ ΒΑΓΓΕΛΗ! ΣΟΥ ΕΧΩ ΠΕΙ ΟΤΙ Ο ΚΑΜΙΤΕΧΝΗΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑΠΕΙΝΟΣ, ΟΛΙΓΑΡΚΗΣ ΚΑΙ...

...ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΔΕΝ ΒΟΛΕΥΕΙ ΚΑΒΟΛΟΥ...

ΑΞΕ ΤΟ ΔΕΝΤΡΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΧΕ ΕΔΩ ΠΟΥ ΣΟΥ ΜΙΛΩ, ΗΛΙΘΙΕ!..

...ΓΙΑ ΚΡΑΤΑ ΛΙΓΟ ΕΤΣΙ ΤΟ ΧΕΡΙ ΣΟΥ...

ΚΟΙΤΑ ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ ΕΠΙΑΣΑ ΕΝΑΝ ΨΥΛΛΟ, ΠΟΥ ΗΤΑΝ ΑΠΑΝΩ ΜΟΥ.

ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΝ;..

ΛΟΙΠΟΝ, ΘΑ ΠΙΑΣΩ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΨΥΛΛΟΥΣ ΠΟΥ ΕΧΩ ΑΠΑΝΩ ΜΟΥ ΚΑΙ ΘΑ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΩ! ΘΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΩ ΝΑ ΚΑΝΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΟΛΠΑ!..

ΘΑ ΦΤΙΑΞΩ ΕΝΑΝ ΟΛΟΚΛΗΡΟ ΘΙΑΣΟ ΑΠΟ ΨΥΛΛΟΥΣ ΚΑΙ ΘΑ ΓΥΡΙΣΩ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΚΑΙ ΘΑ ΔΙΝΩ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

«ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΤΣΙΡΚΟ ΤΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗ»! ΘΑ ΓΙΝΩ ΔΙΑΣΗΜΟΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΣΙΟΣ!..

ΖΗΛΙΑΡΗ!

Aphas

ΕΛΑ ΨΥΜΕ, ΠΗΔΑ! ΕΜΠΡΟΣ ΠΗΔΑ!..

...ΜΑ ΠΗΔΑ ΛΟΠΟΝ! ΔΕΝ ΘΕΣ ΝΑ ΓΙΝΕΙΣ ΕΝΑΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΜΕΝΟΣ ΨΥΜΟΣ; ΕΛΑ, ΓΙΑ ΝΑ ΣΕ ΔΩ ΠΟΣ ΠΗΔΑΣ...

ΠΗΔΑ ΗΛΙΘΙΕ ΤΕΜΠΕΛΗ ΓΙΑΤΙ ΘΑ ΣΕ ΠΑΡΕΙ Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ!..

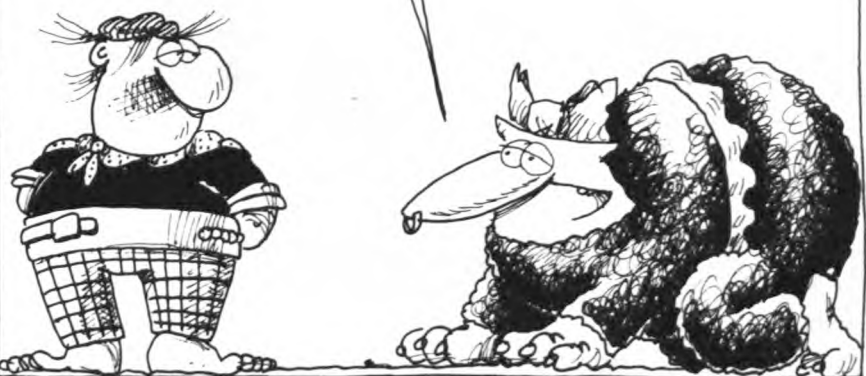
ΑΝΑΚΑΛΥΨΑ ΚΑΤΙ ΦΡΙΧΤΟ... ΤΙ ΠΡΑΓΜΑ;

... ΟΛΟΙ, ΜΕΣΑ ΜΑΣ ΒΑΘΕΙΑ, ΚΡΥΒΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ

ΧΛΕΜΠΟΥΡΑ, ΕΛΑ ΝΑ ΔΕΙΣ! ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΑΜΕ!

ΠΗΔΑ ΨΥΜΕ!

ΕΤΣΙ ΜΠΡΑΒΟ!

ΛΟΠΟΝ; ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΓΝΩΣΗ ΣΟΥ; ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΠΟΥΔΑΙΟ ΝΕΜΟΝ ΑΥΤΟΣ Ο ΨΥΜΟΣ;...

ΟΧΙ!..

Ο Ε.Κ.Α.Μ. (Ενιαίος Κώδικας Αριθμός Μητρώου), και οι νέες ταυτότητες

Τα ...καλά της γραφειοκρατίας

«... Τα ΜΕΑ είναι μονάδες ειδικών αποστολών. Τώρα ενώθηκαν με τη Διμοιρία Ειδικών αποστολών και πήραν την ονομασία ΕΚΑΜ: ειδικές κατασταλτικές μονάδες...»

Απ' τη συνέντευξη του «Αττικάρχη» Αρκουδέα στην ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
6 Απριλίου 86

«Να μη χάσουμε το τραίνο της τεχνολογίας» είναι το σύνθημα, απ' το οποίο θέλει η κυβέρνηση να διαπνέονται οι περισσότερες πρωτοβουλίες της. Σίγουρο είναι ότι στην ...πρώτη θέση αυτού του τρένου βρίσκεται η επέκταση της χρήσης των ηλεκτρονικών υπολογιστών (Η.Υ.) στη δημόσια διοίκηση και τις παράλληλες μ' αυτήν υπηρεσίες. Να δούμε, αρχικά σε ποιο κομμάτι της δ.δ. έρχεται να βοηθήσει η εφαρμογή της πληροφορικής. Στο σημερινό κράτος, με τον υπερδιογκωμένο

δημόσιο τομέα, ένα μεγάλο μέρος του υπαλληλικού δυναμικού δεν ασχολείται με την καθαυτό παροχή υπηρεσιών (παιδεία, περίθαλψη κ.λ.π.) αλλά με διαδικασίες επίβλεψης ή ελέγχου των δραστηριοτήτων των πολιτών. Σαν τέτοιες θα πρέπει να θεωρήσουμε την εφορία, την αστυνομία, τις διαδικασίες χορήγησης πιστοποιητικών (που είναι ακριβώς αποδεικτικά έγγραφα) κ.λ.π. Αυτός ο «ελεγκτικός» μηχανισμός, που δεν είναι καθόλου ενιαίος στη μορφή, ούτε στις λειτουργίες του με την ανάπτυξη της περιοχής δραστηριοτήτων της δ.δ. και με την ύπαρξη των διάφορων γραφειοκρατικών «αρετών» (ευθυνοφοβία, αυστηρός επιμερισμός εργασιών κ.λ.π.) έχει γίνει τρομερά δυσκίνητος και αναποτελεσματικός: έτσι όχι μόνο δυσκολεύεται ο πολίτης να προσεγγίσει τους μηχανισμούς του κράτους (κι αυτό βέβαια είναι το λιγότερο ενδιαφέρον για το κράτος) αλλά δυσκολεύεται ο κρατικός μηχανισμός (σαν εφορία ή αστυνομία ή ασφαλιστικός οργανισμός) να φτάσει τον

πολίτη και να τον βάλει στο χέρι.

Σ' αυτήν την βασική αδυναμία της κρατικής μηχανής οφείλονται αρκετά πλήγματα της αξιοπρέπειας, του κύρους αλλά και της τσέπης της τάξης. Παρουσιάστηκε, λοιπόν, η ανάγκη ενός νέου συστήματος «αρχιεθέτητης» ώστε ο, κάθε φορά, αναζητούμενος να μην χάνεται στους λαβύρινθους των πολλαπλών και αντιφατικών αρχείων και υπηρεσιών αλλά να βρίσκεται υπό άμεσο έλεγχο και συνεχή επίβλεψη. Μια τέτοια διαδικασία μόνο με τη χρήση Η.Υ. θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και, να που το ΠΑΣΟΚ ετοιμάζεται προς αυτήν την κατεύθυνση. Ας δούμε πώς η χρήση της πληροφορικής θα καταστείλει τους κάθε μορφής «εκτός ελέγχου» συμπολίτες μας: Με τη δημιουργία ενός κεντρικού φορέα πληροφοριών—τράπεζα μνήμης ενός συστήματος Η.Υ.—που θα τροφοδοτείται ταυτόχρονα απ' όλα τα μέρη της χώρας έτσι ώστε για κάθε άτομο να υπάρχει μόνο μία καταχώρηση, που όμως θα είναι πληρέστατη και θα πε-

ριγράψει τη ζωή του λεπτό προς λεπτό (να ξέρω τι σας έρχεται στο μυαλό, άλλωστε και η αστυνομία του Λος Άντζελες βάφτισε τον αντίστοιχο κομπιούτερ της «Μεγάλο Αδερφό»). Ο υπολογιστής, έχοντας τη δυνατότητα να συγκρίνει στοιχεία και να επεξεργάζεται δεδομένα σε κλάσματα δευτερολέπτου θα μπορεί να δίνει άμεσες απαντήσεις τους χειριστές του και μόνο σ' αυτούς αφού η χρήση του θα είναι «μακράν του κοινού».

Το πρώτο βήμα γι' αυτήν την «ηλεκτρονικοποίηση» των αρχείων είναι η θεσμοθέτηση ενός ενιαίου συστήματος καταμέτρησης των πολιτών έτσι ώστε σε καθέναν από μας ν' αντιστοιχεί ένας αριθμός, που θα παραπέμπει στο αντίστοιχο κομμάτι της μνήμης του Η.Υ., αλλά και χωρίς αυτόν θα μπορεί να δίνει στοιχεία χαρακτηριστικά για κάθε άτομο, τα οποία ακόμα και σ' ένα στοιχειώδη έλεγχο ταυτοτήτων θα μπορούν να πληροφορούν για το ...ποιόν μας.

Η εισιγητική έκθεση του νομοσχεδίου «σχέσεις κράτους-πολίτη, καθιέρωση νέου τύπου δελτίου ταυτότητας» κάνει λόγο ακριβώς γι' αυτά που είπαμε παραπάνω: *αδυναμίες της διοικητικής λόγω γραφειοκρατίας, υπερσυγκέντρωσης, πολυνομίας, παρασιτισμού* κ.λ.π. Βάζοντας βέβαια μία σάλτσα *περί δημοκρατίας στη διοίκηση και διαφάνειας στο χώρο της Δημόσιας Διοίκησης*, που βέβαια παραμένει σάλτσα αφού με τη χρήση της νέας τεχνολογίας γίνεται ακόμα πιο δύσκολο για τον πολίτη να παρέμβει στη γραφειοκρατική διαδικασία και να ελέγξει τα κανάλια και τ' αποτελέσματά της. Αναφέρεται στην εισιγητική έκθεση ότι *έχουν προηγηθεί άλλες νομοθετικές πρωτοβουλίες που σχεδιάστηκαν πάνω στους ίδιους άξονες* (ταχύτητα, αντιγραφειοκρατικές διαδικασίες κ.λ.π. κ.λ.π.) όπως *κατάργηση των γενικών διευθυντών (!), αντικειμενικοποίηση των όρων πρόσληψης των υπαλλήλων στη Δημόσια Διοίκηση (!!) κατάργηση της πολυθεσίας σ' όλο το δημόσιο τομέα (!!!)*. Στο καθαυτό νομοσχέδιο δεσπόζουν οι κανονισμοί για το Ε.Κ.Α.Μ. και οι γραφειοκρατικές διατάξεις που καθορίζουν την έκδοση του νέου δελτίου ταυτότητας και των πιστοποιητικών (αυτές οι τελευταίες περιλαμβάνουν τα 21 απ' τα 27 άρθρα του ν. -Τόσο αντιγραφειοκρατικός ο νέος νόμος!).

Το νέο δελτίο ταυτότητας θα περιέχει όλα τα στοιχεία που δεν είναι μεταβλητά και τον Ε.Κ.Α.Μ., δηλαδή φωτογραφία, επώνυμο και το κύριο όνομα του κατόχου, του πατέρα, της μητέρας και του (της) συζύγου, χρονολογία γέννησης, δήμο (κοινότητα) όπου είναι γραμμένος στο δημοτολόγιο, δήμο (κοινότητα) μητρώου αρρένων, την εκπλήρωση ή μη των στρατολογικών υποχρεώσεων (ο νόων, νοεϊτω) την εκλογική υποδιαίρεση και την ομάδα αίματος. Υπεύθυνη για την έκδοση τόσο του Ε.Κ.Α.Μ. (που θα έχει γενικότερη χρήση) όσο και της ταυτότητας θα είναι η κάθε νομαρχία. Ας δούμε τώρα τον Ε.Κ.Α.Μ. που θα είναι χαρακτηριστικός και αναλλοίωτος για κάθε άτομο. Θα αποτελείται από δεκατρία ψηφία και σύμβολα. Το πρώτο ένδειξη αιωνόβιο, το δεύτερο και τρίτο κωδικός αριθμός νομού γέννησης, τρίτο, τέταρτο και πέμπτο αύξων αριθμός καταχώρισης των γεννήσεων από την σχετική υπηρεσία του ΥΠ. ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, τα επόμενα έξι χρονολογία γέννησης και το τελευταίο ψηφίο είναι ψηφίο ελέγχου (δηλαδή τι ελέγχου; αυτό θ' άξιζε να το μαθαίναμε). Υποψιάζομαι ότι -όπως έχει χρησιμοποιηθεί και σ' άλλες περιπτώσεις -το τελευταίο ψηφίο θα είναι δείκτης «κοινωνικής ποιότητας». Ο Ε.Κ.Α.Μ. θα είναι «στάμπα» για τον πολίτη (σε στυλ «αρνάκι Νέας Ζηλανδίας») και θα αποτελεί τον αριθμό ληξιαρχικών πράξεων του δελτίου ταυτότητας, εκλογικού βιβλιαρίου, ασφ. βιβλιαρίου, υγείας, φορολογικού μητρώου, άδειας οδηγού, μητρώου αρρένων, προξενικού μητρώου, δημοτολογίου και εκλογικού καταλόγου.

Παρακάτω γίνεται λόγος για *τήρηση αρχείων, στο δημόσιο τομέα με μικροφωτογράφιση και για το δικαίωμα γνώσης των διοικητικών εγγράφων* όπου οι δυνατότητες προσέγγισης δημόσιων εγγράφων από ένα πολίτη είναι ουσιαστικά τόσο λίγες και αφήνονται στη διάκριση κάθε υπάλληλου ώστε καταντάει κυριολεκτικά φάρσα, όπως γράφει και το περιοδικό CONVOY (2ο τεύχος) σε

μία αναλυτική αναφορά του στο νομοσχέδιο και στα παρεπόμενά του. Χαρακτηριστικά ο πολίτης δεν μπορεί να λάβει γνώση αν: *τα στοιχεία αναφέρονται στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή τρίτων* (τώρα το πώς θα συγκεντρώνονται τέτοια στοιχεία από το κράτος είναι άλλη ιστορία), *αν η αναπαραγωγή του εγγράφου μπορεί να βλάψει το έγγραφο, αν παραβιάζεται το απόρρητο των συζητήσεων του υπουργ. συμβουλίου και των άλλων κυβερνητικών οργάνων, το απόρρητο της εθνικής άμυνας και εξωτερικής πολιτικής, της δημόσιας πίστης και του νομίσματος, της ασφάλειας του κράτους και της δημόσιας τάξης, το ιατρικό, εμπορικό, τραπεζικό ή βιομηχανικό απόρρητο και* (άμα παραγίνει κανείς απαιτητικός) *κάθε άλλο απόρρητο που προβλέπεται από ειδικές διατάξεις ή που μπορεί να δυσχεράνει την έρευνα δικαστικών, αστυνομικών στρατιωτικών ή διοικητικών αρχών σχετικά με την τέλεση εγκλήματος ή διοικητικής παρέμβασης*. Δηλαδή, τελικά, τα μόνο έγγραφα που θα μπορεί να προσεγγίσει ο πολίτης θα είναι αυτά που έχουν σχέση με τον ίδιο κι απ' αυτά, πάλι, κατά πάσα πιθανότητα, όχι όλα.

Για να ανακεφαλαιώσουμε, λοιπόν δημιουργείται από το κράτος ένας τεράστιος πληροφοριακός ιστός συνδεδεμένος με μια κεντρική τράπεζα -αρχείο- όπου ο καθένας μας (κι όταν το λέμε, το εννοούμε) θα έχει το «διαμερισμάτι του», όπου θα περιέχονται όλα τα στοιχεία όπως: έκδοση πιστοποιητικών, συμμετοχή σε διαγωνισμούς, νοσηλεία σε νοσοκομείο, εφοριακές αναφορές, φοίτηση σε πανεπιστήμιο, θητεία ή όχι και συμπεριφορά στο στρατό, χρήση μέσων μαζικών μεταφορών καθώς και αναφορές απ' τις υπηρεσίες ασφαλείας για συμμετοχή σε συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις κ.λ.π. κ.λ.π. Αναφορικά με το τελευταίο, αν λάβουμε υπ' όψη ότι υπάρχουν και διατίθενται στην αγορά σαν εξαρτήματα συστημάτων Η.Υ., συστήματα ανάλυσης φωτογραφιών από εφημερίδες ή κάμερες, τοποθετημένες σε δημόσιους χώρους, καταλαβαίνουμε ότι η επίβλεψη και επιτήρηση θα είναι από «σφιχτή» έως «θεόσφιχτη». Από την άλλη μεριά ο πολίτης δεν θα έχει, ουσιαστικά, καμιά δυνατότητα προσπέλασης στα κρατικά αρχεία. Θα πρέπει να προσθέσουμε ότι όλο αυτό το -εφαλτικό- δίκτυο θα είναι άμεσα συνδεδεμένο (ή μόνιμα-συνδεδεμένο) με άλλα αντίστοιχα στοιχεία ιδιωτικών οργανισμών (τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, υπηρεσίες οδικής βοήθειας, κλινικές κ.λ.π.)

Τώρα πρέπει να παραθέσουμε ένα παράδειγμα από την αντίστοιχη γερμανική πραγματικότητα, παρμένο απ' το CONVOY: *«Καταζητείται άνδρας γύρω στα 35, υπάλληλος, που διαμένει στο Αμβούργο στην περιοχή Reeper-Bahn II. Ο υπολογιστής απαντάει πως η πληροφορία Reeper-Bahn II ανταποκρίνεται σε 214 άτομα. Κατόπιν αναζητείται ο χρόνος γέννησης (1946-50). Μένουν 23 που είχαν γεννηθεί αυτά τα χρόνια και απ' αυτούς μόνο 11 ήταν ανδρικού γένους. Από αυτούς δε μόνο 2 ήταν υπάλληλοι. Στο τέλος ρωτήθηκε από τον υπολογιστή η οδός εργασίας και το καταζητούμενο άτομο βρέθηκε (Spiegel 28/3/83)».*

Καταλαβαίνουμε λοιπόν τι περιμένει όλους όσους εναντιώνονταν κατά τον α ή β τρόπο στους μηχανισμούς του κράτους. Και για τους άλλους; Αυτούς που δεν εναντιώνονται; Αυτοί σίγουρα θα μπορούν να παίρνουν τα πιστοποιητικά τους μια ώρα γρηγορότερα και με λιγότερη ταλαιπωρία, αλλά θα πρέπει να ξέρουν ότι σε περίπτωση, που εμπλακούν κι αυτοί (έστω και σαν απλοί φοροφυγάδες) σ' αυτόν τον μηχανισμό θα είναι τρομερά δύσκολο να ξεφύγουν. Ως γνωστόν οι Η.Υ. ποτέ δεν κάνουν λάθη, αλλά επειδή δεν διαθέτουν την κοινή λογική και τους στοιχειώδεις μηχανισμούς αυτοδιόρθωσης είναι ικανοί να διαιωνίσουν, να μεγαλοποιήσουν λάθη στην τροφοδοσία τους. Θυμάστε, βεβαίως, την ταινία «Μπραζίλ» του Τ. Γκίλλιαμ, όπου σε μια αντίστοιχη περίπτωση, ο νοικοκύρης Τατλ φορτώνεται τις «αμαρτίες» του «τρομοκράτη» (στην πραγματικότητα επιδιωρωτή μηχανών) Πατλ, επειδή έπεσε μια... μύγα μέσα στον εκτυπωτή του Η.Υ. της υπηρεσίας Ασφάλειας. Φυσικά δεν ισχυρίζομαι ότι υπάρχουν κίνδυνοι τέτοιας μορφής, αλλά αν λάβουμε υπ' όψη μας ότι θα υπάρχουν τέτοια τερματικά ανάληψης και κατάθεσης

πληροφοριών σχεδόν σ' όλη την Ελλάδα, σε εθνικές οδούς και σε αστυνομικά τμήματα μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι τέτοια «λάθη» -ηθελημένα ή αθέλητα- θα μπορούν να συμβούν με ανυπολόγιστες βέβαια συνέπειες για τους όποιους παθόντες. Ας έρθουμε τώρα να δούμε την ασπίδα, την νομική προστασία ενάντια σ' όλα αυτά, το «Αντι-μεγάλο αδερφό». Μιλάμε για το νομοσχέδιο για την προστασία της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής των πολιτών απ' την ανάπτυξη της πληροφορικής. Στην αρχή-αρχή λέει ότι *απαγορεύεται η επεξεργασία των ασπτηρώς προσωπικών πληροφοριών, που αφορούν τις πολιτικές και φιλοσοφικές πεποιθήσεις καθώς και τη συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα κι οργανώσεις*. Για τις υπόλοιπες ασπτηρές προσωπικές πληροφορίες (φυλή, εθνότητα, συναισθηματική ζωή, αισθητικές προτιμήσεις, συναισθηματική και σεξουαλική ζωή, ποινικές διώξεις και καταδικές κλπ. κλπ.) λέει ότι επιτρέπονται μετά από προηγούμενη γραπτή συναίνεση των ενδιαφερομένων. Ως εδώ καλά (ή όχι-και-τόσο-απαίσια). Μετά όμως ανοίγει ένα σύνολο από παραθυράκια και πόρτες, που επιτρέπουν -ουσιαστικά- σε αρκετούς ιδιωτικούς οργανισμούς αλλά και σε πολλούς δημόσιους (... όταν εξυπηρετεί τις ανάγκες τις εθνικής άμυνας, όταν είναι απαραίτητη για τις ανάγκες της ποινικής δίωξης, όταν είναι απαραίτητη -η χρήση αρχείου και η επεξεργασία των πληροφοριών- για την παροχή δικαστικής προστασίας κλπ. κλπ.). Φυσικά γίνεται αναφορά στη *διασύνδεση αρχείων πληροφοριών* (γενικά γίνεται μετά από άδεια της σχετικής επιτροπής, που αποτελείται από δυο σύμβουλους επικράτειας, έναν Αρεοπαγίτη, έναν δικηγόρο στον Άρειο Πάγο, έναν καθηγητή ΑΕΙ, νομικού μαθήματος, κι έναν καθηγητή ΑΕΙ, τεχνικού μαθήματος, και τρία πρόσωπα που υποδεικνύονται από τα τρία μεγαλύτερα κόμματα της Βουλής). Η *Διασυνοριακή ροή πληροφοριών* επιτρέπεται αφού -υποτίθεται- τηρείται η ανωνυμία του «φακελωμένου» και η επιτροπή έχει τη δυνατότητα όταν *το κρίνει απαραίτητο* να την επιτρέψει και ονομαστικώς. Υπάρχουν βέβαια, θάσιμες υποψίες ότι αυτή η διάταξη δεν είναι άσχετη ούτε με τη, γνωστή πια, *Αντιτρομοκρατική Διεθνή*, ούτε με την ΤREVΙ (Terrorism-Radicalism-Violence-International) έναν παράλληλο μηχανισμό της Ε.Ο.Κ., με την Α.Δ. Κλείνοντας -ουσιαστικά- το *δικαίωμα πρόσβασης σε αρχεία πληροφοριών* το έχει κάθε πολίτης, αλλά μόνο για αυστηρά προσωπικές του πληροφορίες και πάλι υπό συνθήκες.

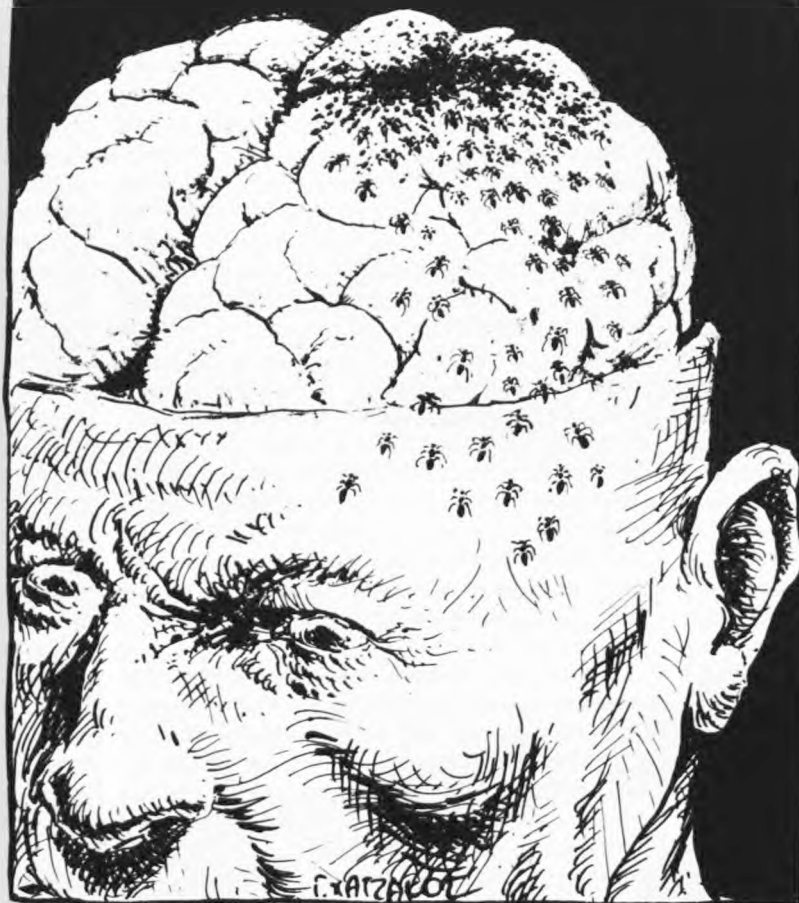
Βρισκόμαστε λοιπόν μπροστά σ' ένα δίλημμα. Ένα κράτος, ηλεκτρονικά υπερεξοπλισμένο (20 δις για το εθνικό δίκτυο πληροφορικής -σαν πρώτο βήμα- από τα Μ.Ο.Π., ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 15/4/86) που θα έχει αγκαλιάσει ασφυκτικά τον πολίτη, παρακολουθώντας τον σε κάθε του βήμα, αλλά θα του δίνει γρήγορα τα ...πιστοποιητικά του ή τα πράγματα όπως έχουν σήμερα; Η απάντηση είναι προφανής, νομίζω. Με την ηλεκτρονικοποίηση και τη φακελοποίηση πιστεύω πως ούτε η γραφειοκρατία θα καταπολεμηθεί (μάλλον μια καινούργια ν' αναπτυχθεί στη θέση της παλιάς) ούτε η ελευθερία μας θα αναπτυχθεί (αυτό πια...!)

Η επιτροπή ενάντια στη νέα ταυτότητα, τον Ε.Κ.Α.Μ. και το ηλεκτρονικό φακέλωμα έχει συγκροτηθεί από άτομα του «χώρου», μαζεύεται κάθε Πέμπτη στις 8.00 στα γραφεία της οικολογικής εφημερίδας (ΙΣΑΥΡΩΝ 10 & ΔΑΦΝΟΜΗΛΗ), και πέρα απ' την προκήρυξη που έβγαλε, την εκδήλωση στη Νομική και το Χάπτενινγκ-Πορεία έξω απ' το υπουργείο εσωτερικών, ετοιμάει μια πολύ κατατοπιστική μπροσούρα που θ' απαντάει πολύ πιο αναλυτικά σ' όλα τα ερωτήματα που μπορεί να σας προκύψουν. Όσοι ενδιαφερόμενοι για συνεργασία, απευθυνθείτε σ' αυτούς γιατί αν περιμένουμε να μαρζώσει από μόνος του ο νόμος αυτός, είμαστε πολύ γελασμένοι. Βέβαια, μπορεί εδώ να 'ναι Βαλκάνια και το δίκτυο πληροφοριών της ασφάλειας να μην κάνει ούτε για δίκτυο ύδρευσης, αλλά πρέπει να υπάρξει μια σοβαρή αντίδραση στη μετατροπή των φακέλων σε data και των πολιτών σε αριθμούς.

Υ.Γ.: Ευχαριστώ τον Γ.Ρ. απ' το CONVOY για τα στοιχεία και τα παιδιά της Επιτροπής για την πληροφόρηση.

Αρίστος Γιαννόπουλος

Φαύλος Κύκλος

Ο γραπτός λόγος αποτελεί πάντα μια κατεξοχόν πολιτιστική λειτουργία, είτε είναι πατριώτικος είτε αδέσποτος. Μπορεί να γράφεις σε τετράδια ή πλακάκια, με σπρέι ή κονδυλοφόρο, μυθιστορήματα, αιτήσεις ή το όνομα της ομάδας σου – το ίδιο κάνει.

Αντίθετα, η ροκάλα ή το κάτουρο – ακόμα και επιδεκόμενα κάποια πολιτιστική πθάσωση μέσα σε πνευλοδοχεία ή ουρητήρια και λοιπούς θεσμούς – δεν παύουν κατά βάση να είναι φυσικές λειτουργίες.

Όταν «το πύειν, το ουρείν και το επιγράφειν» (τίτλος και περιεχόμενο άρθρου στο *Τέταρτο* του Απριλίου) ρίχνονται σ' ένα καζάνι για ν' ανημετωπισθούν ενιαία με τη βοήθεια του γράφειν, δε μπορεί ν' αποκλειστεί το ενδεκόμενο μιας εκ περιτροπής ενεργοποίησης των δύο πρώτων απαραιτήτων ως μέσο για την κριτική των γραφομένων, πράγμα που θα μας φέρει αναπότρεπτα στο φαύλο κύκλο του φτυσίματος!

Αν οι επιγραφές «σε κάθε εναπομείνασα επιφάνεια (όπου) έχουν επιπέσει νύκτωρ οι σπρευτζήδες προς διάδοσιν των υψηλών ιδεωδών» είναι χαμηλού επιπέδου, πάλι ως προϊόντα λόγου οφείλουν να ανημετωπίζονται και όχι ως εκκρίσεις.

Γ.Κ.

Χορευτικά

(πάρδος-στροφή-αντιστροφή-στάσιμο-παράβασις)

Ο αρθρογράφος κ. Ν. Δήμου ασχολήθηκε στο ΒΗΜΑ της 16.2 με «τι είναι

ακόμα ζωντανό στην Ελλάδα», όπου, μεταξύ άλλων έγραφε:

«Στον Τύπο –φαινόμενο!– κατακυλάει η αξιοπιστία των εντύπων –ανεβαίνει η αξιοπιστία των προσώπων. Το δείχνουν οι σφυγμομετρήσεις: οι υπογραφές σώζουν τα έντυπα. Οι Έλληνες όλο και λιγότερο εμπιστεύονται την εφημερίδα τους – αλλά πιστεύουν στον Α σχολιαστή της ή στον Β αρθρογράφο. (Πάλι: θεσμοί νεκροί, άτομα ζωντανά!)»

Στα περιοδικά (μεγάλου σχήματος) το πιο βαρετό (ή νεκρό) το Τέταρτο, το πιο ζωντανό το Playboy. (Λυπάμαι, φίλοι της κουλτούρας, αλλά διαβάζεται. Τα γυμνά, τα προσπερνάς!...)!!

Από τις στήλες του *Τέταρτου* (Μάρτης) αντέδρασε ο τότε διευθυντής του, Μ. Χατζδάκης, παραθέτοντας το απόσπασμα και σχολιάζοντας ενοχλημένος:

«... Η επιλογή σας αντίκει κ. Δήμου. Το να είστε πνευματώδης –έτσι λένε πως είστε– δεν σημαίνει πως αντίκειται και στην κατηγορία των πνευματικών, των σκεπομένων, και μάλιστα των ορθώς σκεπομένων. Είκοσι βιβλία το χρόνο, εφημεριδογραφία ακατάπαυστη και αυτοκίνητα, καταλαβαίνω, θέλετε και ολίγον γυμνόν για να ξεσκάσετε (για το όπτα προσπερνάτε τα γυμνά δεν μας πείσατε). Τι σας φταιμε όμως εμείς, κ. Δήμου και μας κάνετε φετφά τις προφητίες σας; Μήπως γιατί δεν μας απασχολήσατε ποτέ;»

Ήρθε όμως κι ο σκληρός Απρίλης και η άνοιξη άλλαξε τα μυαλά. Ο Μ.Χ. ξεκίνησε –τον ξεκίνησαν– μακριά από το τέταρτο τέκνο του και έμεινε άτυπος προς το παρόν. Η ιδιοκτησία του περιοδικού ακολούθησε τη συμβουλή του κ. Δήμου («οι υπογραφές σώζουν τα έντυπα»), διαφήμισε πως: «τα μεγάλα ονόματα στο *Τέταρτο*» και προσέλαβε τον παλαιό πιμπή του (που για τον κ. Δήμου σημαίνει πως είτε τον ενοχλούσε ο Μ.Χ., είτε το περιοδικό νεκραναστήθηκε).

Για να μπουν δε τα πράγματα στη

θέση τους, ο κ. Δήμου αφιερώνει στον Μ.Χ. ολόκληρο άρθρο στο ΒΗΜΑ (13.4., «ο Μάνος»). Μεγαλόθυμα, του συνιστά να μην είναι «ενίοτε επιθετικός, ως μη ώφειλεν» και να μην ενοχλείται για την κριτική που του έκανε, δεδομένου ότι τον έχει ήδη πλούσια επαινέσει.

Την ολοκλήρωση της διπλής αυτής πιρουέτας θα απολαύσουμε μαζί, αγαπντέ αναγνώστη, όταν διαβάσουμε στο PLAYBOY συνέντευξη του Μ.Χ. Έτσι, αφού ξεσκάσουμε με τα γυμνά, θα μπορέσουμε να προβληματιστούμε και με την αντίθετη άποψη.

Πραγματικά ενδιαφέρουσες οι μεταλλαγές της πνευματικής ζωής του τόπου. Υ.Γ.: Ξανακούστε προσεκτικά ραδιόφωνο, κ. Δ., για να διαπιστώσετε πως «οι διάδοχοι» του Μ.Χ., τουλάχιστον ΔΕΝ «χρησιμοποιούν το ίδιο σήμα για το σημερινό πλάφι τους».

Γ.Κ.

Συναυλίες

Οι CRIME AND THE CITY SOLUTION (με δύο πρώην μέλη από τους BIRTHDAY PARTY και ένα από τους SWELL MAPS) θα παίξουν στο Κύπαρο στις 12 και 13 Μαΐου. Το γκρουπ είναι προσκεκλημένο από την BREATHLESS.

Επίσης στις 17 και 18 του ίδιου μήνα οι TELEVISION PERSONALITIES θα παίξουν στο Madd Club.

Για τις αρχές Ιουλίου η Breathless ετοιμάζει τους DREAM SYNDICATE μάλλον στο Άλσος. Εκκρεμούν οι NOMADS για τον Ιούνιο αυτή τη φορά. Ανάλογα με τον καιρό θα αποφασιστεί και το μέρος που θα παίξουν.

Χ.Δ.

Νομοσχέδιο – Ι

Όσο τα κείμενα δεν προλαβαίνουν τα γεγονότα, άλλο τόσο και η τελετή της απονομής των όσκαρ δε θυμίζει διόλου τη συζήτηση για το νομοσχέδιο του κινηματογράφου, στη Βουλή. Όπου, οι εκπρόσωποι του έθνους και του λαού σπάνια χειροκροτούν όλοι μαζί, όταν δεν απουσιάζουν. Και σπεύδουν να εφοδιαστούν με πρόχειρες γνώσεις νομικής ή οικονομικής επιστήμης, μόλις λίγο πριν το άρθρο που αναφέρεται στην κατάργηση της λογοκρισίας, το δεύτερο δηλαδή.

Όσοι πιστοί κι ελάχιστοι λοιπόν, κάρη στις αντιπολιτευτικές σκοπιμότητες, περιφέρονται σκυφτοί ανάμεσα στα έδρανα, προσπαθώντας να διακρίνουν τις διαφορές μεταξύ του κράτους-προστάτη και του κράτους-προαγωγού, πρώτα, ή του επιστρεφόμενου φόρου και της γενναίας χρηματοδότησης που απαιτείται, στη συνέχεια.

Δευτέρα, 21 Απριλίου και η διαδικασία συνεχίζεται αργά. Αν τουλάχιστο όλα τέλειωναν άποψη, θα έμοιαζαν θωρακισμένα. Όμως οι κακές γλώσσες, που συχνά επικαλούνται έγκυρες πηγές και ανυπόστατες φήμες, δημιουργούν κλίμα ανησυχίας. Θα διακόψουν για το Πάσχα, τρέχα να τους ξαναβρεις, έχουν

σειρά άλλα νομοσχέδια, το υπόλοιπο μέρος το βλέπουμε σε κάποιο θερινό τμήμα, περιμένει κι ο ανασχηματισμός, είναι τόσες κι οι τροπολογίες. Αντίθετα, το υπουργείο επιμένει πως μέσα στην εβδομάδα το τέλος και θα υπάρξει και καλό θα είναι.

Νομοσχέδιο – II

Πορνό και ξηροί καρποί. Ακραία παραφθορά του γνωστού συνθήματος «ΠΑΟΚ και ξερό ψωμί» που κοσμεί επιφάνειες των πιο διαφορετικών υλικών. Συνδυάζεται με χρήση βίντεο, αντλώντας την ηλεκτρονική του εμβέλεια από τις χειρονομίες των εραστών του είδους. Αλλά, οι οφθαλμολόγνοι δεν ψηφίζουν αναγκαστικά τον κ. Παπαθεμελή στη Θεσσαλονίκη, αντίθετα με τους χρισπανούς ολόκληρης της χώρας. Έτσι, η ενδο-πασοκική διένεξη αθροίζει ενδιαφερόμενους κάθε παράταξης. Να μην αφήσουμε απροστάτευτη τη νεολαία μας, λοιπόν, να μην αναφέρουμε το παράδειγμα της Ισπανίας, να περιορίσουμε τη μόλυνση σε χαρακτηριστικές αίθουσες, να συντηρήσουμε την εικόνα και την πραγματικότητα του ανθρώπινου γκέτο. Οι «προοδευτικές» δυνάμεις που στελεχώνουν τις οπισθοφυλακές της «συντήρησης» δεν αποτελούν καινούρια υπόθεση. Ούτε μοναδικό τους μέλημα είναι η διάπλωση των παιδών. Προχωρούν σε προτάσεις που προβλέπουν μείωση και αύξηση, αντίστοιχα, της φορολογίας για εισαγόμενες ταινίες που προήγουν το καλό, στην πρώτη περίπτωση, ή το κακό, στη δεύτερη. Τόσο συγκεκριμένα. Ίσως μάλιστα να έχουν κιόλας καταρτίσει τις επιτροπές που θα κρίνουν τι επιπίπτει στην καθεμιά κατηγορία. Ώστε, να διαλέγουν πριν από μας, για μας.

Νομοσχέδιο – III

Χώμα σίγουρα όχι, αλλά και κανενός δεν είναι. Τούτο το νομοσχέδιο φέρει έντονα τα σημάδια του χρόνου που περιμένοντας, ταλαιπωρείται. Της σκόνης που επικάθησε. Των ραγδαίων εξελίξεων που σ' ένα μεγάλο μέρος του, το καθιστούν ανενεργό. Της οικονομικής του βάσης που εξουδετερώνεται από το φόρο προσπθήμενης αξίας και τη νομοθεσία της ΕΟΚ. Του βέτο του προέδρου του Ελλ. Κέντρου Κινηφου, της φοροαπαλλαγής και των κινήτρων που θα προσέλκυαν παραγωγούς. Του αθέμιτου ανταγωνισμού των ηλεκτρονικών μέσων και των άλλων μορφών θεάματος. Της παιδείας και της αισθητικής που φαντάζουν αδιόρατες. Της φιλοσοφίας, τέλος, που το διαπερνά σα σχήμα απουσίας.

Παρ' όλ' αυτά, καθώς πανάκειες νέες δύσκολα εφευρίσκονται και η κινητικότητα όσων προαλείφονται να καταλάβουν προβλεπόμενες θέσεις σε κινηματογραφικούς οργανισμούς, θεσμούς ή ιδρύματα καθημερινά εντείνεται, ένας νόμος θ' αποδεικνυόταν προημιότερος

από το σχέδιό του. Αλλωστε, όλα εδώ πληρώνονται. Σκέψου, για παράδειγμα, να έκανε λάθος η «17 Ν» με τον Αγγελόπουλο, όπως νεαρή απογευμαινή εφημερίδα στο πρωτοσέλιδο της. Μη γνωρίζοντας, μάλιστα, τον βάρδο των απανταχού τσιγγάνων Μανώλη, πώς θα αναδρούσε ο Μαρτσέλο θγαίνοντας απ' την καλύτερα του της Φλώρινας, θύμα κι αυτός της παρανόησης, να βρίσκεται στο μέσο της ταινίας και χωρίς το σκηνοθέτη στο πλευρό του;

Α. Τύρος

Η κρίση στη Μεσόγειο και ο χορός!

«... Ίσως να προλάβετε (μου το λένε μόλις τώρα, γι' αυτό άργησα να σας το πω) τον **Μπάρν Γουάις** στα σεμινάρια που θα δώσει, ως τις 26 Απριλίου, στο «**Εργαστήρι Χορού**» (Σόλωνος 34, τηλ. 36.45.417). Ο γοπτευτικός επισκέπτης χορευτής είναι ο Πωλ στη χορευτική ταινία (που δεν είδαμε ακόμα) «**A Chopus Line**» και ο χορογράφος –μαζί με τον **Μπαρισονικωφ**– της άλλης ταινίας.

Αν πάλι δεν τον είδατε και δεν πρόκειται να φοιτήσετε στα σεμινάρια που θα δώσει στην Αθήνα, μπορείτε να τον φανταστείτε βλέποντας στην τηλεόραση την Κυριακή την τηλεοπτική σειρά (δυστυχώς τελειώνει όπου να 'ναι) «**Στον πυρετό της δόξας**». Το σχολείο όπου έχει γυριστεί είναι ένα από τα πολλά στα

οποία έχει διδάξει ο Μπάρν».

Από τη στήλη «Μου λένε» του Ταχυδρόμου (17.4.86) Μάλλον όμως θα πρέπει τελικά να τον φανταστείτε μια και ο διάσπμος και απ' ό,τι φαίνεται πολύ μα πολύ προοδευτικός χορευτής έστειλε τηλεγράφημα (τοικοκολλήθηκε και στο Εργαστήρι Χορού εδώ και δέκα μέρες περίπου) όπου ζητούσε συγγνώμη αλλά εξ αιτίας των δραματικών γεγονότων που συμβαίνουν στα αεροδρόμια δεν θα μπορούσε να έρθει στην Αθήνα. Καθυστέρησε βέβαια η κυρία Μπιούμπι να πληροφορηθεί το όπ έρχεται, μια όμως και όταν το πληροφορήθηκε η επίσκεψη είχε ήδη ακυρωθεί δεν έχει και μεγάλη σημασία.

Α.Θ.

Ποιος είναι ο Μποχεμιάν;

«ΜΑΡΤΥΡΙΑ»

Τα απομνημονεύματα του Νημίτρι Σοστακόβιτς ΝΕΦΕΛΗ 1982

Η *Μαρτυρία* του Νημίτρι Σοστακόβιτς είναι πραγματικά ένα θαυμάσιο βιβλίο. Η ελκρινεία του συγγραφέα, η ήρεμη καταγγελία της σταλινικής αλλά και της σύγχρονης Σοβιετικής εξουσίας, η απαθεία του για τη δυτική δημοσιογραφία, η απόρριψη κάθε στοιχείου γραφικότητας (συμπεριλαμβανομένης και της βόικας εξαγωγής Στολιτοναγία), τέλος η περιφρόνησή του για τη νεοορθοδοξία του Σολζενίτσιν και για την όψιμη ειρνοφιλία του εφευρέτη της βόμ-

βας υδρογόνου Ζαχάρωφ, είναι ελάχιστα από τα στοιχεία που καθιστούν το βιβλίο του Σοστακόβιτς αυτό που πραγματικά θέλησε να είναι: Μια ανεπανάληπτη *Μαρτυρία*. Σε σημείο μάλιστα να παραβλέπει κανείς τις κάποιες εμβόλιμες αντικομμουνιστικές αιχμές στις σημειώσεις του (αμερικανού πα) εκδότη των απομνημονευμάτων Σόλομον (ή Σάιμον) Βολκώφ. Είναι ένα βιβλίο που αξίζει σίγουρα να διαβαστεί ακόμα και απ' όσους δεν θαυμάζουν τη μουσική του Σοστακόβιτς.

Ας μου συγχωρεθεί όμως να αφιερώσω το μεγαλύτερο μέρος αυτού του σημειώματος στα ανομήματα της συμπαθητικής κατά τα άλλα μετάφρασης που έκανε η κ. Εύη Χατζηδήμου:

Έτσι το γνωστό τραπουλόχαρτο *Ντάμα Πίκα* που παίζει ένα βασικό ρόλο στην ομώνυμη όπερα του Τσαϊκόφσκι κυκλοφορεί σε διάφορα σημεία της μετάφρασης με το αγγλοελληνικό όνομα «*Βασίλισσα των Spades*». Η *Πολιτική Διαθήκη* του Λένιν, αυτό το τεράστιο σπουδαιότητας ντοκουμέντο, παρερμηνεύεται σε μιαν απλή «*πολιτική επιθυμία*». Χειρότερη ακόμα υπήρξε η τύχη του *Ισπανικού Εμφύλιου* που μετονομάστηκε «*Πολιτικός Πόλεμος της Ισπανίας*». Μια ξεχωριστή κατηγορία παραμεταφράσεων έχει να κάνει με τίτλους έργων που έχουν ήδη μεταφραστεί στα ελληνικά. Βέβαια η κωμωδία του Γκρεμπογιέντωφ *Συμφωνία απ' το πολύ μυαλό* δεν είχε ακόμα ανέβει στην Ελλάδα το 1982, κι έτσι η εναλλακτική μετάφραση «*Θρήνος απ' το πνεύμα*» είναι οπωσδήποτε συγχωρητέα. Όμως, «η απαίσια νουβέλα του Οστρόφσκι *Πώς ο Χάλυβας Σκληρύνθηκε*» έχει ήδη κάνει την καριέρα της στα Ελληνικά με τον κάπως πιο λαϊκό τίτλο *Πώς Δενότανε τ' Ατσάλι*. Τέλος, όσοι από τους αναγνώστες του βιβλίου προβληματίστηκαν και εξακολουθούν να ψάχνουν για κείνον τον μυστηριώδη Αρμένι με το όνομα *Μποχεμιάν*, μπορούν να ψυχάσουν: Ο «*τρόπος ζωής του Μποχεμιάν*», που τόσο δεν άρεσε στον Σοστακόβιτς, δεν είναι τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο από τη γνωστή μας *μποέμικη ζωή* (bohemian way of life).

Κ. Β.

Οδός «Αμερικανίδων Κυριών»...

Ναι, στις παρυφές του Πειραιά υπάρχει δρόμος με τέτοιο όνομα. Ξεκινά από τα Μανιάγκα, τη γειτονιά που γνωρίζει τη δημοσιότητα στις προεκλογικές περιόδους, καθώς εκεί η δεξιά σπριζεται σε κάπ ιδιαίτερα «μαχητικούς» (!) τύπους, και τραβάει μέσα προς την Κοκκινιά, που τώρα λέγεται Νικαία. Πρόκειται δηλαδή για δρόμο «συνευθύνες» ΠΑΣΟΚ-ΚΚΕ ή των δημάρχων Παπασπύρου και Λογοθέτη, αν το προημάτε έτσι...

Εμείς αναρωτήσαμε μόνο τι τάχα πρόσφεραν στον τόπο αυτές οι κυρίες και τις μνημονεύουμε. Τίποτε αποφόρια, ίσως την μετακατοχική περίοδο;

Δ. Β.

ΓΙΑ ΤΟ μυθιστόρημα του Ουμπέρτο Έκκο έχουν ήδη γραφτεί τόσο εγκωμιαστικές κριτικές –αίνοι εξίσου κατανυκτικοί με τις δοξολογίες των καλόγερων που περιγράφονται στις σελίδες του– ώστε αρχικά θεωρήσαμε περιττό να προσθέσω σ' αυτό το υμνολόγιο της δικής μου επαινετικής παρατηρήσεις. Και τι νόημα θα είχε άραγε να προσπαθήσω να δώσω «φιλολογικό βάθος» στην ευχάριστη αίσθηση που μου άφησε η πρώτη ανάγνωση του βιβλίου παρόλη την καχυποψία που μου είχε προκαλέσει η θορυβώδης διαφημιστική προβολή του. Πιο πρόσφορες για μια ουσιαστικότερη θεώρηση αυτού του έργου μου φάνηκαν μερικές αντιφατικές εντυπώσεις μου, που με συνόδεψαν ως την τελευταία σελίδα και, λίγο αργότερα, μ' έσπρωξαν να το ξαναδιαβάσω, με αποτέλεσμα να εντοπίσω την πηγή τους, όσο και την αιτία που με συγκίνησε το βιβλίο του Έκκο.

Το «Όνομα του ρόδου» δεν είναι αυτό που θα ονόμαζε κανείς «καλή λογοτεχνία». Ίσως δεν είναι καν λογοτεχνία, με την τρέχουσα έννοια του όρου, κι οπωσδήποτε είναι φανερό ότι γράφτηκε από έναν άνθρωπο με πολλές λογοτεχνικές γνώσεις, αλλά χωρίς λογοτεχνική αίσθηση. Ωστόσο, είναι ένα βιβλίο που γοητεύει. Κι όχι μόνον αυτό, παρά θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι ένα έργο *οριακό*, σύμφωνα με μια προσφιλή σήμερα έκφραση, ή ένα έργο που σημαδεύει ίσως μια νέα καμπή στην εξέλιξη της λογοτεχνίας. Γιατί όλ' αυτά: Για να το εξηγήσουμε, πρέπει να κάνουμε μερικές παρατηρήσεις σχετικά με τη φάση, στην οποία βρίσκεται σήμερα η παγκόσμια λογοτεχνία.

Μπορούμε να πούμε –απλουστεύοντας κάπως τα πράγματα, όχι όμως σε ανεπίτρεπτο βαθμό– ότι σχεδόν ολόκληρη η δυτική λογοτεχνία του εικοστού αιώνα είναι μια προσπάθεια να ξαναγίνει ο άνθρωπος, το ανθρώπινο άτομο, μέτρο του κόσμου, να ξανακερδίσει η προσωπική εμπειρία τη θέση που της πήρε η «αντικειμενική» θεώρηση του έμφυτου και άψυχου σύμπαντος. Είναι μια αντίδραση στο πνεύμα των θετικών επιστημών, στον ρεαλισμό, στη φωτογραφία και τον κινηματογράφο, που η ματιά τους θεωρείται ψυχρή, αντικειμενική, εξωανθρώπινη. Είναι ταυτόχρονα μια αντίδραση στις κοινωνικές διεργασίες που εξαντικειμενίζουν και πραγματοποιούν τον άνθρωπο. Είναι μια αντίδραση στα προδεδωμένα νοήματα και σημασίες των πραγμάτων, μια προσπάθεια να ανανεωθεί και να γίνει πιο άμεση η επαφή του ανθρώπου με τον γύρω του κόσμο. Είναι δηλαδή, κατ' αρχή, μια αντίδραση απόλυτα θεμιτή και υγιής, που, αν δεν ανανέωσε τη σχέση του ανθρώπου με τον κόσμο, ανανέωσε πάντως τη λογοτεχνία.

Μόνο που και αυτό το κίνημα διέγραψε την καμπύλη του. Ξεκίνησε με αριστουργήματα όπως αυτά του Προυστ και του Τζόυς, πήρε πρωτόγνωρη φρεσκάδα και σπιρτάδα με το έργο των υπερρεαλιστών, απόκτησε φιλοσοφικό βάθος με τους υπαρξιστές, βρήκε την ηρωική του διάσταση με τους Αμερικανούς μπητ κι έφτασε, με το γαλλικό *Nouveau Roman*, στην πιο ακραία μορφή του, που όμως έκρυβε ήδη μέσα της το σπέρμα του εκφυλισμού. Στο τέρμα αυτής της πορείας η δυτική λογοτεχνία βρέθηκε φετιχιστικά προσηλωμένη στα συντρίμια ενός κόσμου που δεν μπορεί να τον ανασυνθέσει, να τον γεμίσει με καινούργια νοήματα και να τον σηματοδοτήσει. Ο υποκειμενισμός που επιστρατεύθηκε αρχικά για να σώσει την ανθρώπινη υπόσταση από την εξαφάνιση, έγινε τελικά τροχοπέδη της εκδιπλώσεώς της και εργαλείο για τον κατακερματισμό της. Η λογοτεχνία άρχισε να κλείνεται όλο και πιο πολύ στον εαυτό της, να χάνει τους οριζόντες της και να ασχολείται μαζοχιστικά με νεκρά θρύψαλα του ανθρώπινου είναι. Από τη σκοπιά του αναγνώστη, άρχισε να γίνεται όλο και πιο βαρετή, άνευρη και τελικά αδιάφορη.

Την ίδια στιγμή ο κινηματογράφος –ο μεγάλος αντίπαλος της λογοτεχνίας (ή, ίσως πιο σωστά, των λογοτεχνών)– μεγάλωνε συνεχώς την απήχησή του και κατάφερε, χάρη στη μαγική ροή των εικόνων του και τους ξέφρενους ρυθμούς του, να συγκινήσει και να αναζωογονήσει τον σημερινό άνθρωπο, τον φυλακισμένο στην ασφυκτικά οριοθετημένη ζωή του. Είναι μια εξέλιξη που η λογοτεχνία δεν μπόρεσε με κανένα

τρόπο να την ανταγωνισθεί με επιτυχία, παρά απλώς προσπάθησε να μιμηθεί σε μεμονωμένες περιπτώσεις.

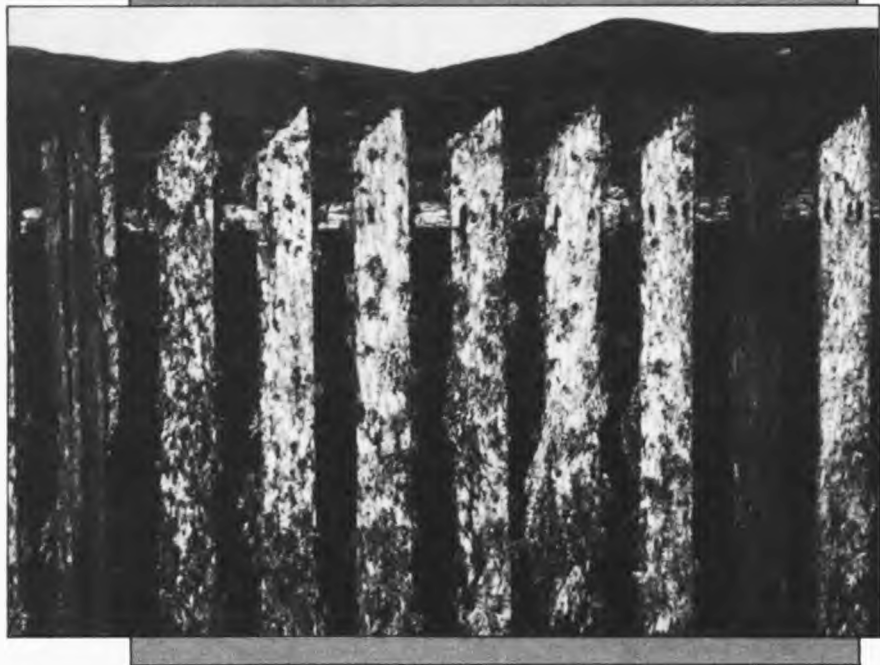
Ήδη λοιπόν στη δεκαετία του '60 η λογοτεχνία του δυτικού (τουλάχιστο) κόσμου καταλήγει σε αδιέξοδο και περνάει σε φάση όλο και βαθύτερης παρακμής.

Μέσα σ' αυτό το κλίμα ο Ουμπέρτο Έκκο επιχειρεί, θα λέγαμε, τη «φυγή προς τα εμπρός» –αφού πρώτα κάνει ένα άλμα προς τα πίσω: Καταφεύγει σε μερικές αξίες του παρελθόντος, αξίες λογοτεχνικές (όπως η πλοκή, που το μυθιστόρημα του εικοστού αιώνα της

ρινή εποχή, όπου η κοσμοαντίληψή του έχει πια φτάσει στο τέρμα του ταξιδιού της και στέκει απέναντι στον κόσμο το ίδιο αμήχανη, σασιτισμένη και διαψευσμένη όσο οι προηγούμενοι της αιώνες. Ο Γουλιέλμος λοιπόν είναι υποψιασμένος. Ξέρει τα όρια της λογικής, ξέρει πόσο τεχνητή είναι η τάξη που βάζει κάθε φορά στα διάφορα σημεία. Κι ωστόσο δεν παραιτείται από την προσπάθεια να εξιχνιάσει το μυστήριο του κόσμου του, όχι επειδή πιστεύει σε κάποιους απώτερους σκοπούς ή νοήματα, αλλά επειδή έλκεται από το άγνωστο όπως

Ξαναδιαβάζοντας

ΤΟ «Όνομα του ρόδου»

είχε κηρύξει τον πόλεμο) και πολιτισμικές (όπως η επιστημονική ή ορθολογική σκέψη, που κι αυτή έχει πέσει σε ανυποληψία, στους κύκλους των λογοτεχνών του εικοστού αιώνα). Χρησιμοποιεί αυτές τις αξίες *πράγματι προγραμματικά* (όπως επισημάνθηκε από τους επικριτές του), αλλά χωρίς να δεσμεύεται ουσιαστικά και χωρίς να πολυπιστεύει σ' αυτές (η τελική αποκάλυψη του δολοφόνου είναι μάλλον μια τυπική συμμόρφωση με τους «κανόνες του παιχνιδιού», το μυθιστόρημα δεν θα έχανε καθόλου την αξία του ακόμα κι αν έλειπε η «λύση»). Και εμφανίζεται τελικά ως ο δημιουργός που παίζει με τα στοιχεία του κόσμου του όπως ο ντετέκτιβ με τις ενδείξεις ενός μυστηριώδους εγκλήματος, για να τα συνταιριάζει ξανά και ξανά μεταξύ τους ώπου να προκύψει μια εικόνα που να ικανοποιεί στοιχειωδώς τη διάνοια. Ο κόσμος είναι γι' αυτόν ένα συναρπαστικό μυστήριο κι όχι ένας σωρός από πράγματα που υπάρχουν απλώς, αλλά δεν έχουν τίποτα να πουν στον άνθρωπο.

Αυτό το τελευταίο είναι, κατά τη γνώμη μου, το γνώρισμα που κάνει το «Όνομα του ρόδου» γοητευτικό, πρωτότυπο και ρηξικέλευθο. Δεν είναι βέβαια καθόλου τυχαίο ότι ο Έκκο τοποθετεί χρονικά το μυθιστόρημά του στα τέλη του Μεσαίωνα, στην εποχή που αρχίζει να ανδρώνεται μια τάξη με μια καινούρια, δυναμική και δημιουργική αντίληψη για τη ζωή, στην εποχή που ο άνθρωπος αρχίζει σιγά-σιγά να ξαναποκτά πεποίθηση στις δυνάμεις του πνεύματός του και στην ικανότητά του να αγκαλιάσει τον κόσμο του. Ο κεντρικός ήρωας του βιβλίου, ο Γουλιέλμος, είναι από μια άποψη ο εκπρόσωπος αυτού του καινούριου, ανήσυχου και φιλελεύθερου πνεύματος. Αλλά μόνον από μια άποψη. Γιατί ο Γουλιέλμος έχει τη σφραγίδα της εποχής του δημιουργού του: πατάει με το ένα του πόδι στη σημε-

ένα παιδί αγαπάει τα αινίγματα χωρίς να περιμένει να του δώσουν το κλειδί για μια καλύτερη ζωή. Κανένας δεν θ' αρνιόταν ότι αυτή η στάση έχει μια νεανική δροσιά και σαγήνη, χωρίς να είναι αφελής. Ο αναγνώστης παρασύρεται από τον Γουλιέλμο (ή τον Ουμπέρτο Έκκο) σε μια αναζητήση γεμάτη αλληλοαναρέσεις, σ' ένα ψάξιμο όχι για κρυφά νοήματα, αλλά για ενδεχόμενους συνδυασμούς σημείων, κι αυτή η αναζήτηση με ακονισμένες τις αισθήσεις και τον νου είναι η μόνη «κάθαρση» που έχει να προσφέρει το βιβλίο.

Πέρα λοιπόν από τις φιλοσοφικές θεωρήσεις, ο Ουμπέρτο Έκκο, χωρίς να είναι ο ίδιος από πάστα λογοτέχνη, φαίνεται να υποδεικνύει στη λογοτεχνία έναν *ενδεχόμενο* δρόμο για να βγει από το σημερινό αδιέξοδό της: να μη διστάσει να χρησιμοποιήσει παλιές φόρμες, ικανές να ενεργοποιήσουν τις ψυχικές και πνευματικές δυνάμεις του ανθρώπου, μόνο και μόνον από φόβο μήπως έτσι το έργο ξεπέσει σε ευτελείς σηματοδοτήσεις: να μην παραιτηθεί από την προσπάθεια να οργανώσει το υλικό της εξωτερικής και εσωτερικής εμπειρίας, από φόβο μήπως η τάξη που θα του βάλε είναι τεχνητή: και, πάνω απ' όλα, να μην περιμένει κάποια καινούρια γνώση ή συνειδηση για να εξερευνήσει τον κόσμο της, αλλά να στηριχτεί στην έμφυτη ανάγκη του ανθρώπου να πλατύνει τους οριζόντες του, τον εσωτερικό «ζωτικό χώρο» του.

Έτσι διάβασα και αξιολόγησα εγώ το «Όνομα του ρόδου». Εννοείται ότι υπάρχουν κι άλλοι τρόποι ανάγνωσης, και σίγουρα μερικοί απ' αυτούς θα τόνιζαν περισσότερο τις αρνητικές πλευρές του έργου. Το ζήτημα όμως είναι τι διδάγματα μπορεί να βγάλει η σημερινή λογοτεχνία από την παράξενη δροσιά και την απήχηση ενός έργου, που οπωσδήποτε δεν είναι καθόλου «της σειράς».

Δημοσθένης Κούρτοβιχ

Ν Ο ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΡΑΠΤΟΠΟΥΛΟΣ μίλησε για περιθωριακούς μηχανόθιους και ο Σταύρος Λαγκαδιανός για περιθωριακούς φαντάρους, στο μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέληνου «Η μεγάλη πομπή» τα δυο αυτά μοτίβα συγκλίνουν στο πρόσωπο του κεντρικού ήρωα: ενός σύγχρονου λαϊτού τινέιτζερ, με άναρχο αλλά κατά βάση υγιή χαρακτήρα, που προσπαθεί να ξεφύγει απ' τ' αδιέξοδά του με κόμικς και χασίσι, πηγαίνει στο στρατό κι εκεί σιγά-σιγά πωρώνεται, κάνοντας τελικά τα πρώτα του θήματα στο δρόμο ενός στυγνού νταβατζή. Αλλά στο μυθιστόρημα του Αλέξη Πανσέληνου περνούν πολύ περισσότερα πράγματα απ' τα δυο μοτίβα του περιθωρίου και του στρατού: η κουλτούρα των κόμικς, η σημερινή λειτουργία ενός ελληνικού επαρχιακού σογιού, οι σημερινές μορφές πορνείας στην πόλη και στην επαρχία, η σχέση ενός ατόμου όπως ο ήρωας με την ελληνική παράδοση, κι ένα σωρό άλλα. «Η μεγάλη πομπή» είναι ίσως ένα απ' τα πιο φιλόδοξα ελληνικά πεζογραφήματα της δεκαετίας του '80, κι αυτό είναι σίγουρα προσόν σε μια εποχή όπου προεξάρχουν η κοντοθωριά κι ο στενός υποκειμενισμός. Παράλληλα, είναι ένα βιβλίο γραμμένο με εξαιρετικό λεκτικό πλούτο και, ακόμα σημαντικότερο, με μια ματιά τόσο παρατηρητική κι εξονυχιστική, άλλωστε δεν της ξεφεύγει ούτε ο τελευταίος κόκκος σκόνης σ' ένα ράφι, ούτε η τελευταία σούρα στα τουζλούκια ενός μυθικού ληστή. Βάζοντας κάτω απ' το μικροσκόπιο του καθημερινές εικόνες και κινήσεις, ο Αλέξης Πανσέληνος ανακαλύπτει έναν ολοκαίνουριο, συναρπαστικό κόσμο, γεμάτο μυστήρια και θαύματα.

Θα περιμενε κανείς ότι, με τόσα «συν» στο ενεργητικό της, η «Μεγάλη πομπή», θ' άξιζε ίσως ν' ανακηρυχθεί το σημαντικότερο ελληνικό πεζογράφημα του 1985. Ωστόσο, τελικά δίνει την εντύπωση ότι τεντώνεται τόσο πολύ για να φτάσει στο σκοπό της ώστε ξεχειλώνεται. Κατά παράδοξο τρόπο, δύο απ' τα βασικά προσόντα αυτού του βιβλίου—η μικροσκοπική ματιά κι η περίτεχνη γλώσσα—αναπτύσσονται τόσο πολύ, ώστε καταλήγουν στο αντίθετό τους. Ο συγγραφέας, με συγκινητική αγάπη αλλά κι υπερβολική εμπιστοσύνη στη γλώσσα, προσπαθεί να τα συλλάβει όλα με τις λέξεις κι υποδύεται έτσι σε μια ηρωική, τιτάνια, αλλά ανέλπιδα προσπάθεια να φτάσει σ' ένα λόγο πλήρη, εντελή και αυτάρκη. Καμιά ελλειπτικότητα δεν έρχεται να ξαλαφρώσει τη γλώσσα (και το βιβλίο) απ' αυτό το αθάσταχο βάρος. Ο συγγραφέας κάνει τη γλώσσα ένα διαφανές φράγμα ανάμεσα στον αναγνώστη και τον μυστηριώδη, καλειδοσκοπικό κόσμο που του δείχνει.

Αυτό φαίνεται καθαρά στην παράλληλη προς την καθαυτό πλοκή εξέλιξη του κόμικ που διαβάει ο ήρωας. Αν στο ρεαλιστικό σκέλος του βιβλίου η σχολαστική παρατηρητικότητα κι η εξαντλητική λεπτολογία είναι ευπρόσδεκτες, γιατί πλουτίζουν τη ματιά του αναγνώστη, στις φανταστικές σκηνές του κόμικ αντίθετα οδηγούν σε μια παραφορτωμένη ασθματική, αργόσυρτη περιγραφή (τόσο πιο αργόσυρτη όσο περιστρέφεται γύρω από φανταστικές, ανύπαρκτες λεπτομέρειες), που σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί ν' αντιστοιχεί στη ροή των εικόνων ενός κόμικ. Αν ο Αλέξης Πανσέληνος, σ' αυτά τα κομμάτια του έργου του, ήθελε να δείξει ότι ο περιγραφικός λόγος μπορεί ν' ανταγωνισθεί πετυχημένα την εικόνα σε ενάργεια, ευελιξία και ζωντάνια, τότε είχε χάσει τη μάχη πριν καν τη δώσει... Οι εξελίξεις του 20ού αιώνα στην τέχνη και τη λογοτεχνία μας διδάξαν ότι ο λόγος πρέπει να διαλέξει άλλα επίπεδα έκφρασης για ν' αντιπαλέψει πετυχημένα την εικόνα.

Οι σεξουαλικές ικανότητες του Νότη (ενός κατά τ' άλλα απόλυτα χαϊκού προσώπου) ποαρουσιάζονται απ' τον συγγραφέα κάπως μυθοποιημένες, μαγικές, κι εμφανίζονται να λειτουργούν ως καταλύτης στις

Μέρος Β

Η εκδοτική κίνηση το 85

σχέσεις του Νότη με γυναίκες που μάλλον δεν θα έπρεπε (πια) να εντυπωσιάζονται από τέτοιου είδους επιδόσεις.

Παρ' όλ' αυτά, «Η μεγάλη πομπή» παραμένει ένα βιβλίο παραπάνω από αξιόλογο. Και μόνο το βεληνεκές της, και μόνον η απόφαση του συγγραφέα της να προσπαθήσει να συλλάβει μια σύνθετη και πολύπλοκη κατάσταση την κάνουν, ίσως, έργο ορόσημο για την ελληνική λογοτεχνία της μεταπολιτευτικής περιόδου.

★

Στο προηγούμενο και σ' αυτό το σημείωμα ασχοληθήκαμε κάπως εκτενέστερα με τρία βιβλία που μας φάνηκαν χαρακτηριστικά για τις ανησυχίες και τους προσανατολισμούς των νεότερων πεζογράφων μας. Φυσικά, κυκλοφόρησαν κι άλλα αξιόλογα πεζογραφήματα, άλλα περισσότερο προσωπικά ή εσωτερικά από την άποψη των εμπειριών και της γραφής, άλλα λιγότερο κοντινά στο πρόσωπο της σημερινής εποχής, άλλα περισσότερο άνισα κι αντιφατικά. Θα θέλαμε να κάνουμε μια σύντομη μνεία για το μυθιστόρημα της Μαρίας Μήτσουρα «Η περιληψη του κόσμου». Νομίζουμε ότι το βιβλίο αυτό θα πετύχαινε ένα πολύ αρτιότερο αποτέλεσμα, αν στα πρώτα πέντε κεφάλαιά του (που αποτελούν και τα 2/3 του) δεν προσπαθούσε να ισορροπήσει στο κενό ή να ξετυλιχτεί μέσα σ' ένα ερμητικά κλειστό κόσμο. Στα τελευταία τρία κεφάλαια, η συγγραφέας εντάσσει επιτέλους τα πρόσωπα, τις καταστάσεις και τα συναισθήματα που περιγράφει μέσα σ' έναν αναγνωρίσιμο χώρο, και τότε πραγματικά συναρπάζει με τον παλμό, τον πλούτο των εικόνων, ακόμα και με την ευρηματικότητά της.

★

Στο χώρο της ξένης λογοτεχνίας (που, όπως είπαμε στο προηγούμενο σημείωμα, υποαντιπροσωπεύεται στη χώρα μας, αν εξαιρέσουμε την αγγλόφωνη, γαλλόφωνη και γερμανόφωνη λογοτεχνία), είχαμε την έκδοση μερικών πολύ σημαντικών έργων της παγκόσμιας πεζογραφίας, κλασικής και νεότερης, αλλά και αρκετών άλλων που δεν άξιζε καν να μεταφραστούν. Η ποιότητα των μεταφράσεων είναι, σε γενικές γραμμές, καλύτερη απ' ό,τι πριν από τέσσε-

ρα-πέντε χρόνια, αλλ' αυτό φαίνεται να οφείλεται μάλλον στη μείωση του αριθμού των μεταφραζόμενων βιβλίων και στην ωριμότητα μερικών μεταφραστών παρά στην αλλαγή των όρων, υπό τους οποίους γίνονται οι μεταφράσεις. Έτσι, η μετάφραση θα εξακολουθήσει και στο μέλλον να είναι πρόβλημα στη χώρα μας.

Απ' την κλασική λογοτεχνία, θα θέλαμε να επισημάνουμε ιδιαίτερα την έκδοση του β' τόμου του περιφημου μυθιστορηματοσ του Χέρμαν Μέλθιλ «Μόμπυ Ντικ» και τη δημοσίευση στα ελληνικά, με περισσότερο από ενάμιση αιώνα καθυστέρηση, του αριστουργηματικού έργου του Τόμας Ντε Κουίνου «Εξομολογήσεις ενός οπιοφάγου». Κυκλοφόρησε επίσης μεταφρασμένο και το μοναδικό μυθιστόρημα του νομπελίστα του 1981, Ελίας Κανέτι, «Η τύφλωση»: έργο γραμμένο το 1935, σίγουρα αποτελούσε ως τώρα σημαντική απουσία στην ελληνική βιβλιογραφία.

Απ' τη νεότερη πεζογραφία, εκτός απ' το «Όνομα του ρόδου», για το οποίο γράφουμε διεξοδικότερα στο διπλανό σημείωμα, θα επισημάνουμε το «Τενεκεδένιο ταμπούρλο» του Γκύντερ Γκρας, ένα έργο-σταθμό στην εξέλιξη της μεταπολεμικής γερμανικής λογοτεχνίας—την «Κόρη του Μπέρτζερ» της Ναντίν Γκρόρντιμερ, που μας μεταφέρει για μια ακόμα φορά στη Νότια Αφρική του apartheid και των φυλετικών συγκρούσεων και τον «Ετρούσκο» του Φιλανδού συγγραφέα Μίκα Βάλταρι, ένα βιβλίο με ιστορικό φόντο και φιλοσοφικές ανησυχίες. Το «Τενεκεδένιο ταμπούρλο» είναι ένα πασίγνωστο και σπουδαίο βιβλίο, και η έκδοσή του καλύπτει ένα αισθητό κενό στη μεταφρασμένη βιβλιογραφία. Της Γκρόρντιμερ το βιβλίο μιλάει για σημερινά προβλήματα που δεν μπορούν ν' αφήσουν αδιάφορη καμιά συνείδηση. Και ο «Ετρούσκος», εκτός απ' το ότι είναι μια καλή επιλογή από μια μικρή εθνική λογοτεχνία, αποτελεί μια άρτια εκδοτική και μεταφραστική δουλειά (αν και το βιβλίο δεν μεταφράστηκε απ' το πρωτότυπο).

Πάντως, υπάρχουν σημαντικότερα έργα της κλασικής και νεότερης παγκόσμιας λογοτεχνίας που εξακολουθούν να μένουν αμετάφραστα κι αγνώστα στην Ελλάδα. Επιφυλασσομάστε να επισημάνουμε μερικά από αυτά σ' ένα μελλοντικό σημείωμα, με την ελπίδα ότι θα βρεθούν άνθρωποι που θα ενδιαφερθούν να τα μεταφράσουν και να τα εκδώσουν.

Δημοσθένης Κούρτοβικ

Σοβαρά και ευτροπέλα γύρω από τη "σοβαρή" μουσική

Ο ΑΠΡΙΛΗΣ της ελληνικής δισκογραφίας στο χώρο της ελληνικής «σοβαρής» μουσικής!

Μια έκθεση στο «Παλλάς», ορισμένες ομιλίες και κάποια προβολή από τον τύπο και τα μέσα ενημέρωσης. Θυμήθηκε λοιπόν το υπουργείο ότι έχει και κάποια παραπονεμένα παιδιά στη μουσική οικογένεια, και θέλησε να τους δείξει κάποια στοργή. Ποτέ δεν είναι αργά!

Δεν θα έπρεπε όμως να είμαστε και πολύ αισιόδοξοι για τη διάρκεια και την αποτελεσματικότητα της στοργής αυτής.

Ο πρώτος λόγος είναι, ότι δεν φαίνεται να έχει παρθεί κανένα μέτρο που να φιλοδοξεί να αντιμετωπίσει τις αιτίες, για τις οποίες ο χώρος καρκινοβατεί χρόνια τώρα. Κι όταν μάλιστα οι αιτίες βρίσκονται ακριβώς στην αδιαφορία της, εκάστοτε, πολιτείας!

Μια έκθεση θέβαια δεν κοστίζει πολλά!

Μια επέμβαση όμως στην υποθαμισμένη μουσική παιδεία στα σχολεία και στα ωδεία, κάποιες μουσικές ακαδημίες, κάποιες αίθουσες συναυλιών, κάποια ενίσχυση των ελάχιστων (2!) κρατικών ορχηστρών, κάποια ενίσχυση της δισκογραφίας, ε... αυτά κοστίζουν και δεν συμφέρουν! Παράπονα γνωστά και χιλιοειπωμένα, που δεν μπορούν όμως να μην ξανάρθουν στο στόμα, όταν σε μια από τις ελάχιστες και τόσο ταιγκούνικες «προσπάθειες» της, η πολιτεία μας ειρωνεύεται κι από πάνω!

«Σοβαρά: Ξέρετε την ελληνική μουσική;!», ρωτάει η αφίσα του υπουργείου. Και συμπληρώνει ατάρεσκα: «υπάρχουν πια 40 δίσκοι σοβαρής ελληνικής μουσικής!»

Η πιο καλή απάντηση που δόθηκε στο επιτιμητικό ερώτημα του υπουργείου, ήταν του Φ. Απέργη στην «Κ.Ε.» 13-4: «Γιατί; εσείς την ξέρετε;»!

Και θέβαια οι τιμητές με το προτεταμένο δάχτυλο είναι αυτοί που πεισματικά αγνόησαν την ελληνική «σοβαρή» μουσική.

Κι αυτοί οι 40 δίσκοι, τι σχέση έχουν μ' αυτούς; Οι ...25 ανήκουν στον Ν. Μωραΐτη, και στην εταιρεία «Μοτίνο», στην οποία είναι παραγωγός, διευθυντής, υπάλληλος κ.λ.π. Σ' αυτήν την προσπάθεια δεν έχει πάρει την παραμικρή βοήθεια από το υπουργείο. Άλλοι 5 δίσκοι έχουν βγει από την «Ε.Ν.Μ.» του Θ. Μικρούτσικου. Κάποιοι άλλοι ρομαντικοί συμπληρώνουν την ομάδα.

Για ποιο ακριβώς πράγμα κομπάζει λοιπόν το υπουργείο; Όταν αντί να επαινεί τα ελάχιστα άτομα που φτιάξαν αβόητοι αυτούς τους ...«40 δίσκους», και γιατί όχι, να ζητήσει συγγνώμη, ειρωνεύεται, και δείχνει ότι δεν έχει καμιά διάθεση ν' αλλάξει τακτική. Γιατί λοιπόν να είμαστε αισιόδοξοι; Απέναντι στον

«Απρίλη της ελληνικής δισκογραφίας» το μόνο που έχουμε να πούμε είναι... «ζήσε Μάη μου να φας τριφύλλι!»!

Ας αφιερώσουμε λοιπόν κι εμείς τον Μάη στα πάθη της «σοβαρής» μουσικής. Συνεχίζουμε με την πολύπαθη κιθάρα. Ο πιο ζωντανός ίσως χώρος στη μουσική παιδεία, που μας εκπροσωπεί επάξια και έξω από τα σύνορά μας, με μια ομάδα θαυμάσιων σολιστών που ανανεώνονται. Κι όμως μέχρι τώρα η πολιτεία δεν αναγνώριζε την κιθάρα σαν όργανο αξιοεπίσημης αναγνώρισης, θεωρώντας το ικανό μόνο να συνοδεύει το τραγούδι. (Αυτά από αυτούς που ...ξέρουν!)

Θέβαια ο χώρος της κιθάρας συνέχιζε όλα αυτά τα χρόνια να βγάζει κιθαρίστες, σολιστές και καθηγητές που επάνδρωναν με τη σειρά τους τις διάφορες βαθμίδες.

Μετά από ένα αιώνα περίπου, οι ανευθυνούπεύθυνοι, αντιλήφθηκαν το λάθος τους και αποφάσισαν να «αναγνωρίσουν» το όργανο. Και εκεί αρχίζουν νέες περιπέτειες. Η επιτροπή που διορίζεται από το υπουργείο και αποτελείται από εκπροσώπους του υπουργείου και τους κιθαρίστες Κ. Κοτσιώτη, Ε. Ασημακόπουλο, Γ. Μηλιάρη, Δ. Φάμπα, Ν. Μαυρουδή αποφασίζει ότι όλα τα διπλώματα που έχουν δοθεί είναι ...άκυρα, και όλοι πρέπει να ξαναπεράσουν από ...εξετάσεις, εκτός από αυτούς που έχουν παίξει με την Κ. Ορχήστρα!! Ο Ν. Μαυρουδής και στη συνέχεια ο Δ. Φάμπας, αποχωρούν από την επιτροπή θεωρώντας την απόφαση απαράδεκτη και στη συνέχεια ξεσπάει σάλος τους κιθαρίστες.

Γιατί θέβαια ένα τέτοιο μέτρο, με το πρόσημα της «εξυγίανσης», πιπτει επί δικαιών και αδικών. Στερει το δικαίωμα της δουλειάς (γιατί, για την καλλιτεχνική δημιουργία δεν χρειάζεται ούτως ή άλλως δίπλωμα) σε εκατοντάδες εργαζόμενους. Το περίφημο επιχείρημα «οι ικανοί δεν φοβούνται τις εξετάσεις» δεν ισχύει. Γιατί με ποιο δικαίωμα μπορείς να αναγκάσεις ανθρώπους με χρόνια δουλειά, οι οποίοι πιθανότατα να έχουν εγκαταλείψει τη σολιστική καριέρα να ξαναγυρίσουν στα ...θρανία. Σκεφθείτε να ήταν διάφοροι απόφοιτοι πανεπιστημίων αναγκασμένοι να ξαναδώσουν πτυχιακές εξετάσεις! Πολύ αμφίβολο αν θα είχαν το κουράγιο να ξαναρχίσουν το διάβασμα! Κι εφόσον τα ωδεία που έδωσαν τα διπλώματα αυτά ήταν «αναγνωρισμένα από το κράτος», πώς τώρα αμφισβητείται η εγκυρότητά τους;

Όσο για τους αυτόκλητους πάτρωνες της κιθάρας, με μοναδικό κριτήριο την τυχαία σύμπραξή τους με την ορχήστρα, το λιγότερο που μπορούμε να τους προσάψουμε είναι η αδιαφορία απέναντι στην αξιοπρέπεια των συναδέλφων τους!

Υπερβολική αίσθηση ευθύνης ή προσωπικές φιλοδοξίες; Ποιος ξέρει!

Η ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

Μια άλλη όψη της κατάστασης στο χώρο της «σοβαρής» μουσικής μας έδωσε η συναυλία του Γιάννη Λάμπου (βιολί) με τη συνοδεία της Ν. Μιχαλίδου στο πιάνο την Πέμπτη 10.4. Συναυλία που ξαναπροβάλλει το ζήτημα των ξενιτεμένων ελλήνων καλλιτεχνών. Ο Γ. Λάμπος είναι καθηγητής στη σχολή μουσικής του Ντούισμπουργκ, και «Κοντσερτμπίστερ» στη θαυμάσια ορχήστρα δωματίου «Καμεράτα Ινστρουμεντάλις».

Στη συναυλία της Αθήνας έδειξε ότι δεν κατέχει αυτές τις θέσεις χωρίς λόγο. Καλύπτοντας μια μεγάλη γκάμα έργων, Χαϊντελ, Μπετόβεν, Ραβέλ και Προκόφιεφ κατόρθωσε με θαυμάσιο τρόπο ν' αναδείξει τη μουσική ουσία τους. «Ο θρίαμβος του βιολιού» ήταν ο τίτλος του μουσικοκριτικού απογευματινής εφημερίδας (Γ. Μονεμβασίτης), χαρακτηρισμός που ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα.

Ο Λάμπος έπαιξε θαυμάσια αλλά αύριο θα είναι και πάλι στη Γερμανία. Όπως και ο τόσο σημαντικός και με ανάλογες εγκωμιαστικές κριτικές πιανίστας Γ. Βακαρέλης, που είναι πια μόνιμα εγκατεστημένος στο Παρίσι.

Αυτές οι περιπτώσεις δεν θα είχαν ιδιαίτερη σημασία αν δεν ήταν τυπικά δείγματα του δρόμου που ακολουθούν πάρα πολλοί προικισμένοι έλληνες μουσικοί. Για να επανέλθουν «εισαγόμενοι». Ο άλλος δρόμος που τους προσφέρεται είναι να χαθούν διδάσκοντας σε κάποιο ωδείο με τους αστείους μισθούς, να το ρίξουν στα ιδιαίτερα μαθήματα ή στη χειρότερη περίπτωση να επανδρώσουν τις ορχήστρες των νυχτερινών κέντρων.

Αλλά επειδή κανένας δεν συγκινείται από τέτοιες διαπιστώσεις, ας περιοριστούμε να θαυμάζουμε τους ξενιτεμένους σε κάποιες συναυλίες, ιδιαίτερα το καλοκαίρι, μ' αυτό το γνωστό αίσθημα πατριωτισμού και περηφάνειας που μας διακρίνει. Γιατί πώς να το κάνουμε, οι έλληνες όπου κι αν είναι παραμένουν έλληνες!!

Σοβαρά, λοιπόν, ξέρετε την ελληνική μουσική;

Συγχωρείστε μας για τον όρο «σοβαρή» μουσική. Δεν είναι πάντα «σοβαρή» κι ούτε και χρειάζεται. Κι ακόμη πολλά άλλα μπορεί να είναι «σοβαρά». Ο όρος εκφράζει περισσότερο αμηχανία παρά κυριολεκτεί. Συγχωρείστε μας ακόμη για τη διακοπή της έρευνας για τις ανεξάρτητες παραγωγές. Θα συνεχιστεί κανονικά στο επόμενο τεύχος. Καλό Πάσχα.

Δημήτρης Οικονομάκης

Συζήτηση με το Δ. Πουλικάκο

για τα άμεσα σχέδιά του

Άντα Θεοδωρίδου: Νομιζω ότι η επανεμφάνισή σου στο «πάλκο» επιβάλλει να σου πάρω συνέντευξη αυτή τη φορά.

Δημήτρης Πουλικάκος: Κάνε ότι καταλαβαίνεις! Είμαι, ξέρεις, βολικός άνθρωπος.

Α.Θ.: Κατ' αρχή πώς βρέθηκες στο Άλσος;

Δ.Π.: Έλα ντε! Μου προτεινανε αυτή τη δουλειά κι επειδή ούτω ή άλλως τραγώμωνα τα τελευταία χρόνια ψάχνοντας να βρω αφορμή να κάνω ένα γκρουπ, τελικά το έκανα.

Α.Θ.: Πώς το έφτιαξες το γκρουπ;

Δ.Π.: Ε, πήρα μερικά τηλέφωνα.

Α.Θ.: Πάντως δεν ξέρω αν είναι σκόπιμο αλλά έχεις πετύχει να αποτελείται το γκρουπ από τελείως διαφορετικούς τύπους. Ο καθένας είναι σα να... «έρχεται μόνος του».

Δ.Π.: Εξού και αδέσποτα σκυλιά!

Α.Θ.: Επίτηδες δηλαδή τους διάλεξες να διαφέρουν τόσο πολύ;

Δ.Π.: Οχι βέβαια αυτό βγήκε στην πορεία!

Α.Θ.: Και πώς το βλέπεις το γκρουπάκι;

Δ.Π.: Καλό!

Α.Θ.: Το «αδέσποτα σκυλιά» πώς βγήκε;

Δ.Π.: Το 'χα από καιρό υπόψη μου. Είναι χαρακτηριστικό μιας μερίδας νεοελλήνων να είναι αδέσποτα σκυλιά. Τα οποία ενίοτε μαζεύει κι ο μπόγιας.

Α.Θ.: Γιατί φωνάζεις στον κόσμο όταν τραγουδάτε να μην κάθεται στις καρέκλες;

Δ.Π.: Ε, φτάνει με τις καρέκλες. Ούτε μπουάτ - μπουάτ είναι ούτε θέατρο. Ένα κολάδικο είναι, ένα μπαρ που έχει και λάιβ μουσική.

Α.Θ.: Και πρέπει να ακούνε όλοι όρθιοι;

Δ.Π.: Μα δεν μου αρέσει να ιδρώνουνε μόνο όσοι είναι στο πάλκο. Πρέπει να ιδρώνουνε και οι κάτω λιγάκι.

Α.Θ.: Θες να χορεύουνε δηλαδή;

Δ.Π.: Ναι, θέλω να χορεύουνε.

Α.Θ.: Παρατήρησα ότι όταν τραγουδάς έχεις μπροστά σου τα χαρτιά με τα λόγια. Ή απλά έτσι μου φάνηκε;

Δ.Π.: Βέβαια τα έχω. Είναι βλέπεις και η γεροντική άνοια. Τα 'χω εκεί για καλό και για κακό. Καμιά φορά ξεχνάω, παρασύρομαι. Έχω και να προσέχω τόσα πράγματα μαζί. Είμαστε ένα σωρό άνθρωποι εκεί πάνω.

Α.Θ.: Εκτός από σένα ποιοι άλλοι ροκ τραγουδιστές - μουσικοί έλληνες υπάρχουν;

Δ.Π.: Υπάρχουνε πολλοί. Κυρίως γκρουπάκια.

Α.Θ.: Οι Κατσιμήχες είναι ροκ για παράδειγμα;

Δ.Π.: Δεν νομιζώ. Προς το ποπ περισσότερο μου φαίνονται.

Α.Θ.: Ο Κούτρας;

Δ.Π.: Θα σε γελάσω! Δεν ξέρω αν θα μπορούσε κι ο ίδιος να σου πει.

Α.Θ.: Ο Παπακωσταντίνου;

Δ.Π.: Αυτός το λέει και μόνος του ότι δεν είναι ροκ.

Α.Θ.: Ο Τζίμης Πανούσης;

Δ.Π.: Ε, είναι και πρώην τραπεζικός.

Α.Θ.: Δηλαδή ποιοι είναι οι ροκάδες;

Δ.Π.: Να σου πω τώρα μερικά γκρουπάκια που θυμάμαι; Είναι οι Last Drive, οι Anti troppau council, οι South of no North, οι Not two without three, οι 363 κιλά κρέας, οι X Mantanna Duck, οι Τρύπες, οι Ντόπιοι. Λευκή Συμφωνία κι άλλοι που δεν μου έρχονται τώρα.

Α.Θ.: Από φίρμες δηλαδή πάνε όλοι προς το ποπ;

Δ.Π.: Προς το ποπ και κάτω. Ξέρεις, πρώην δημώδεις, βοδωρακικοί και τέτοια.

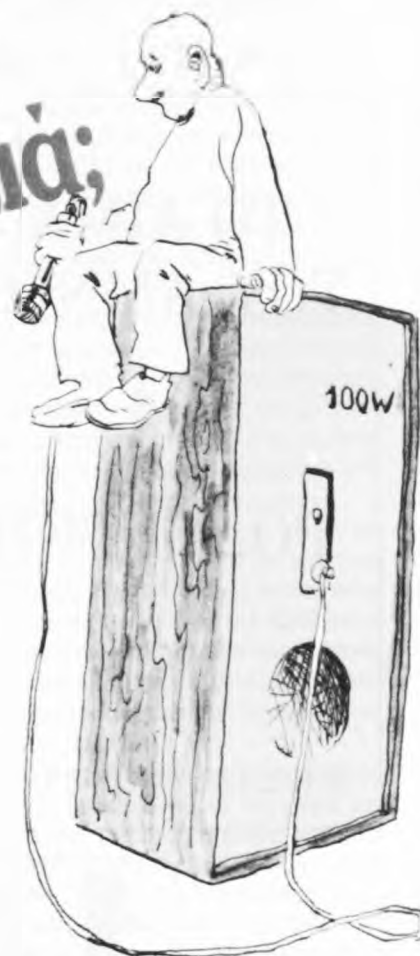
Α.Θ.: Γιατί δεν παίζεις τα καινούρια σου τραγούδια στο Άλσος;

Δ.Π.: Κοίτα να δεις, είναι ένα γκρουπ που φτιάχτηκε πριν είκοσι μέρες. Δεν νομιζώ ότι υπάρχουνε δύο άτομα στο γκρουπ που να έχουνε ξαναπαιξει μαζί. Έπρεπε λοιπόν να βγάλουμε πρώτα ένα ρεπερτόριο δυο ωρών. Μετά έπρεπε να δέσουμε με κάποιο γνωστό ρεπερτόριο. Για να βγάλεις ένα καινούριο κομμάτι θες 3-4 μέρες και δεν υπήρχε χρόνος. Σιγά σιγά! Πάντως ετοιμάζουμε καινούρια τραγούδια δικά μου και των παιδιών.

Α.Θ.: Γιατί έκοψες το Θείο-Νώντα;

Δ.Π.: Δεν τον έκοψα εγώ. Το ραδιόφωνο τον έκοψε. Μου φαίνεται ότι δεν είμαι και πολύ πολύ του γούστου

Και μετά το Άλσος η πλατεία Κοτζιά;

του Καμπανέλλη. Πάντως είχε υπόψη μου και εγώ να κάνω ένα διάλειμμα να ετοιμάσω κι άλλα νέα προγράμματα. Το κάνω κάθε τρία χρόνια αυτό ούτως ή άλλως.

Α.Θ.: Είδες ένα κομμάτι που έγραψε ο Χάρυ Κλυνν στην «Πρώτη» που λέει ότι αυτός, εσύ και ορισμένοι άλλοι είσαστε σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν ύποπτοι για «17 Νοέμβρη»;

Δ.Π.: Σοβαρά, Πάντως εγώ δεν κινδυνεύω άμεσα διότι το μόνο πτυχίο που έχω είναι το απολυτήριο Γυμνασίου.

Α.Θ.: Και για να μιλήσουμε λίγο σοβαρά και υπεύθυνα. Αν σου γίνει πρόταση να κατέβεις για δήμαρχος στην Αθήνα θα δεχόσουν;

Δ.Π.: Δεν νομιζώ. Οι σχέσεις μου με την πολιτική είναι κάπως μυστηριώδεις.

Α.Θ.: Μα ο δήμαρχος είναι υπερπολιτικός. Ασχολείται με τα προβλήματα της πόλης και των δημοτών αυστηρά.

Δ.Π.: Μην ξεχνάς όμως και τη λαϊκή ρήση «Και στο δήμαρχο να πας, γαϊδουρινή θα τήνε φας». Δεν βγήκε τυχαία αυτό!

Α.Θ.: Σου παρουσιάζεται όμως η ευκαιρία να παρουσιάσεις μια άλλη άποψη. Να γίνει μια παναθηναϊκή εκστρατεία με υποψήφιο δήμαρχο που θα τραγουδάει και δεν θα μιλάει. Κάτι άλλο τέλος πάντων!

Δ.Π.: Ναι, ίσως. Μαζεύετε υπογραφές και βλέπουμε. Έχω όμως νομικό κώλυμα, μια καταδίκη έξι μηνών το '68 με το νόμο περί ναρκωτικών. Θα είναι εμπόδιο αυτό.

Α.Θ.: Κοίτα, θα ήταν ντροπή να σου κόψουνε την κα-

ρίερα με μια τέτοια ψιλοκαταδίκη που έγινε μάλιστα επί χούντας. Ύστερα μπορείς να δηλώσεις ότι μετανιώσες πικρά.

Δ.Π.: Αρχή μου είναι να μη μετανιώνω για ό τι κάνω. Ειδάλλως δεν το κάνω καθόλου.

Α.Θ.: Τώρα όμως πρόκειται για ιερό σκοπό και μπορείς να κάνεις μια μικρή θυσία για το γενικό καλό. Για την πόλη μας!

Δ.Π.: Βέβαια θα προτιμούσα να πάω για δήμαρχος στην «ιδιαιτερή» μου πατρίδα, στη Μάνη.

Α.Θ.: Γιατί είναι πιο ροκ οι Μανιάτες;

Δ.Π.: Από ροκ στη Μάνη κάργα! Δεν υπάρχει και τίποτε άλλο. Κυριολεκτικά!

Α.Θ.: Τελικά μας υπόσχεσαι ότι θα το σκεφτείς ωριμα και σοβαρά να δώσεις μια ευκαιρία σ' αυτή την πόλη να τραβήξει μπροστά;

Δ.Π.: Εντάξει θα το σκεφτώ υπεύθυνα και θα απαντήσω. Πάντως θα προτιμούσα να γίνω Υπουργός Δημόσιας Τάξης καλύτερα.

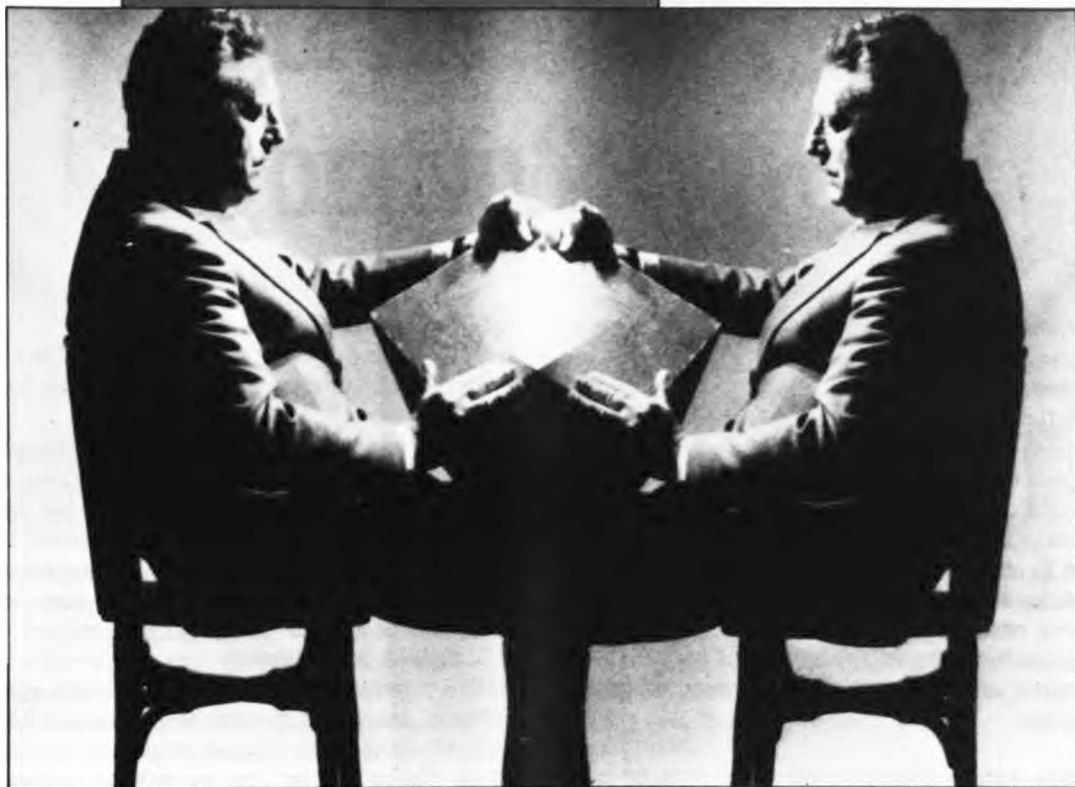
Α.Θ.: Κι άλλοι ξεκίνησαν έτσι και έφτασαν πολύ ψηλά. Γίνε πρώτα δήμαρχος και βλέπουμε. Στην Ελλάδα όλα είναι πιθανά. Μη ξεχνάς ποιοι έχουν γίνει κατά καιρούς Υπουργοί Δημόσιας Τάξης.

Δ.Π.: Υπόσχομαι να το σκεφτώ. Συμφωνοί!

Γ.ΧΑΡΑΚΟΣ

Κουβέντα να γίνεται

ΤΕΛΙΚΑ δεν μπορούμε να έχουμε παράπονο, αυτή η άνοιξη είναι γεμάτη γεγονότα. Ως και η πρόταση νόμου για τη ραδιοτηλεόραση δόθηκε στη δημοσιότητα... Ήταν γραφτό φαίνεται να έχει την «τιμή» ο τωρινός προϊστάμενος του υφυπουργείου Τύπου Μιλτιάδης Παπαϊωάννου. Πέντε χρόνια λοιπόν μετά τις σχετικές εξαγγελίες τα «σχέδια», πότε του Μαρούδα, πότε του Πεπονή, πότε του Λαλιώτη, διαφορετικά μεταξύ τους, το ΠΑΣΟΚ είναι πλουραλιστικό κόμμα, έγιναν «πρόταση διαλόγου» (αυτός ο διάλογος θα μας φάει...) προς τους πάντες!

Διαμαρτυρίες για την καθυστέρηση δεν επιτρέπονται! Δεν θα ήταν ευγενικό. Άλλα νομοθετήματα, που έχουν επίσης προ πολλού εξαγγελθεί, κανείς μας δεν τα είδε ακόμη. Τέλος καλό όλα καλά λοιπόν; Ίσως όχι και τόσο. Το ΠΑΣΟΚ έχει χάσει, καιρό τώρα, τη δυνατότητα να μας εκπλήσσει, θετικά ή αρνητικά...

Πάντως η «πρόταση» τα έχει όλα. «Διακήρυξη αρχών», με όμορφα θερμπαλιστικά σχήματα του εί-

δους «η ελληνική τηλεόραση πρέπει με γρήγορα βήματα να αναχθεί σε εθνικό μέσο με χαρακτηριστικά την αξιοπιστία, την ανταγωνιστικότητα και την αυτονομία», ή, «η ραδιοτηλεόραση διαμορφώνει κοινή γνώμη για το καθημερινό γεγονός, παρεμβαίνει στους όρους κίνησης της παραγωγής μιας κοινωνίας, επιβάλλει σύστημα αξιών και τρόπο ζωής, ενώ ταυτόχρονα ανατρέπει τον καταμερισμό εργασίας και χρόνου του πολίτη»...

«Στόχους», όπως ότι η κυβέρνηση στοχεύει «σε μια τηλεόραση που να πληροφορεί σφαιρικά τον πολίτη για τα προβλήματα που τον απασχολούν»! και «μέτρα» που ουσιαστικά, παρά τα διάφορα για κοινωνικό έλεγχο κλπ., διατηρούν την εικόνα των ραδιοτηλεοπτικών μέσων που ξέρουμε.

Έτσι, για να μην ξεχνιόμαστε και δημιουργούνται αυταπάτες, ο ενιαίος φορέας που ιδρύεται για την «Ελληνική Ραδιοφωνία και Τηλεόραση» εποπτεύεται πάντα από τον υπουργό Προεδρίας που μεταθιβάζει τις σχετικές αρμοδιότητες στον υφυπουργό Τύπου, ενώ ο έλεγχος θα ασκείται από την Αντιπροσωπευ-

τική Συνέλευση Κοινωνικού Ελέγχου (ΑΣΚΕ), αλήθεια πώς να νιώθει ο κ. Καργόπουλος γραμματέας της ομώνυμης πολιτικής ομάδας; στην οποία συμμετέχουν όλοι όσοι θα μπορούσατε να φανταστείτε. Από την ΓΣΕΕ ως το ΤΕΕ και την ΕΦΕΕ και από τη Διδασκαλική Ομοσπονδία μέχρι τη Συντονιστική Επιτροπή Δικηγορικών Συλλόγων... Καμιά φορά βλέπετε, η διεύρυνση της βάσης που «αποφασίζει» μπορεί να είναι συγκεντρωτικό μοντέλο.

Για το αστέιο του πράγματος αξίζει να προσθέσουμε ότι στην ΑΣΚΕ συμμετέχει και εκπρόσωπος της «Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδας». Ενώ για να επιτευχθεί η εκπροσώπηση της ΕΓΕ, δεν γίνεται να λείπει ο Μάης από τη Σαρακοστή, βρέθηκε η φόρμουλα της συμμετοχής μιας εκπροσώπου «από τις δύο μεγαλύτερες γυναικείες οργανώσεις»!

Κατά τα άλλα η «πρόταση» προβλέπει και τη σύσταση Εργασιακού Συμβουλίου για τις συνθήκες και τους όρους εργασίας στην ΕΡΤ. Μόνο που σε αυτό, αντίθετα από τα προβλεπόμενα για την ΑΣΚΕ, οι εργαζόμενοι θα εκλέγουν ειδικούς αντιπροσώπους, δεν θα αντιπροσωπεύονται δηλ. μέσω των συλλόγων τους. Υπάρχει κανείς που αμφισβητεί τη σημασία της λεπτομέρειας στην πολιτική;

Πάντως η «πρόταση» έτυχε της αναμενόμενης υποδοχής! Κανείς δεν βρέθηκε να συμφωνεί μαζί της. Από το ΚΚΕ ως την Εταιρία Ελλήνων Σκηνοθετών κι από τους ειδικούς ρεπόρτερς μέχρι το ΠΑΣΟΚ (!), το σχέδιο «χρειάζεται διορθώσεις», είπε ο Κ. Σκανδαλίδης, εκπρόσωπος της ΚΕ του ΠΑΣΟΚ στη διακομματική επιτροπή για τη ραδιοτηλεόραση και μέλος της ομάδας που συνέταξε το νόμο (!), όλοι έχουν τις αντιρρήσεις τους...

Έτσι μάλιστα βρέθηκε και ένα ακόμα θέμα σύμπλευσης για τα δύο ΚΚΕ. «Διακομματική Επιτροπή» προτείνεται από το Ένα για την εποπτεία της πολιτικής τουλάχιστον πληροφόρησης. «Κοινοβουλευτική Επιτροπή» που θα ελέγχει τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, θέλει το άλλο. Επιπρόσθετα με διάφορες φόρμουλες, είτε για τον ένα τρόπο που θα παίρνονται οι αποφάσεις, είτε για τη σύνθεση του ΔΣ της ΕΡΤ, επιδιώκουν την κατοχύρωση του «λόγου» τους στη ραδιοτηλεόραση.

Το ΠΑΣΟΚ πάντως το ξεκαθάρισε, διά στόματος του Άκη Τσοχατζόπουλου: «Όπου συμφωνήσαμε θα είναι δεσμευτικό για την κυβέρνηση». Σταράτες εξηγήσεις δηλαδή. Γιατί για σκεφτείτε να συμφωνούσε το ΠΑΣΟΚ με κάποια τροπολογία των άλλων και να μη το δεχόταν η κυβέρνηση!

Πιθανότητες βέβαια γενικότερης συμφωνίας δεν προβλέπονται. Για αυτό και τα κόμματα της αριστεράς που συμμετέχουν με τον Μίμη Ανδρουλάκη και τον Αντώνη Μπριλλάκη, στελέχη δηλαδή ικανά στις διαβουλεύσεις, πίσω από τις στρατηγικές αναγκαιότητες ψάχνουν το άμεσο. Πόσος χρόνος θα τους διατεθεί στη ραδιοτηλεόραση!

Να γιατί το ΚΚΕ προτείνει «να εξασφαλίζεται η ισοτιμία των βασικών πολιτικών δυνάμεων και ταυτόχρονα η δυνατότητα ουσιαστικής προβολής των απόψεων όλων των πολιτικών δυνάμεων» και να γιατί το Εσωτερικό που οι ρυθμίσεις με «ποσοστά» δεν το συμφέρουν λέει «να παρασχεθούν όλες οι ελευθερίες στους υπεύθυνους δημοσιογράφους των ΕΡΤ για παρουσίαση των ειδήσεων με δημοσιογραφικά μόνο κριτήρια». Ο καυγός είναι για το πάπλωμα!

Στο τέλος βέβαια η επιτροπή δεν θα καταλήξει πουθενά και το ΠΑΣΟΚ θα κάνει τα δικά του, στο κάτω-κάτω το έργο δεν παίζεται για πρώτη φορά, δεν υπάρχει λοιπόν αγωνία για το φινάλε. Και για όσους αναρωτιούνται γιατί τόσοσ ντόρος η απάντηση είναι απλή: Κουβέντα να γίνεται...

Πέτρος Δελής

Ο Νίκος Παπάζογλου, φίλοι αναγνώστες, δεν είναι η συνηθισμένη περίπτωση του τραγουδιστή-βεντέτα. Είναι ένας άνθρωπος, όπως θα δείτε, όχι μόνο πνευματώδης και γενναιόδωρος αλλά και ο οποίος μπορεί –σε αντίθεση με αρκετούς άλλους ομότεχούς του– να εμβαθύνει σε ορισμένα πράγματα και να αναπτύξει συγκροτημένες σκέψεις πάνω σε άλλα. Δεν έχουμε παρ' όλα αυτά να κάνουμε απλώς με ένα συγκροτημένο και πηγαίο ταγουδιστή-τραγουδοποιό. Είμαστε απέναντι σ' έναν άνθρωπο που είναι και εξαιρετικός ηχολήπτης –ένας ίσως από τους καλύτερους Έλληνες ηχολήπτες. Ο Νίκος Παπάζογλου είναι από αυτούς τους λίγους που μπορούν να συνδυάζουν δυο ιδιότητες χωρίς η ποιότητα της μιας να αποβαίνει σε θάρος της άλλης.

Αλέξανδρος Σακκάς

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Ένας γενναιόδωρος Θεσσαλονικιός

Αλέξανδρος Σακκάς: Μπορούν Νίκο σήμερα να υπάρξουν μορτάκια;

Νίκος Παπάζογλου: Το προσπαθώ.

Α.Σ.: Δεν είναι εποχή όμως για μάγκες ούτε για μορτάκια...

Α.Σ.: Αυτοί οι τύποι πάντα την έβγαζαν δύσκολα σ' όλες τις εποχές.

Α.Σ.: Όμως, οι μάγκες δεν υπάρχουν πια, τους πάτησε το τρέινο.

Ν.Π.: Μα υπάρχουν κι αυτοί που θα σαλπάρουν εμε ναργιλέ σθημένο.

Α.Σ.: Κι όταν σθήσει ο ναργιλές, μπορούν να σαλπάρουν;

Ν.Π.: Πως, αλλά δεν θα βγαίνει καπνός.

Α.Σ.: Νομίζω ότι τα παλιά σου τραγούδια, τα τραγούδια δηλαδή που τραγουδούσες παλιά, σε αντιπροσωπεύουν. Είναι έτσι πράγματι;

Ν.Π.: Βέβαια και με αντιπροσωπεύουν γιατί έχουν και κομμάτια από μένα μέσα και γίνανε σε πολύ καλές στιγμές κι έτσι εξακολουθώ να το αγαπώ. Περισσότερο κιάλα από τότε.

Α.Σ.: Και για τα σημερινά τραγούδια;

Ν.Π.: Τα σημερινά τραγούδια επίσης. Βέβαια, σαν πιο πρόσφατα, δέχονται περισσότερες φροντίδες.

Α.Σ.: Μ' αυτό που σε ρώτησα για τους «Μάγκες» θέλησα να θυμηθούμε την περσινή εκτέλεση αυτού του τραγουδιού στην Αθήνα όπου παρουσιάστηκε σε μια μεγάλης διάρκειας εκτέλεση όπου...

Ν.Π.: ...αυτοσχεδιάζαν οι μουσικοί.

Α.Σ.: οπότε με ποιο τρόπο σε αντιπροσωπεύει αυτό;

Ν.Π.: Κοίταξε γιατί γινόταν αυτό. Έτσι κι αλλιώς μέσα σ' αυτό το συγκρότημα υπήρχαν πολλές μουσικές αντιθέσεις, ο καθένας έβαζε το δικό του μέρος στον ήχο και όλες αυτές οι αντίθετες τάσεις συνέτειναν σε μια κοινή κατεύθυνση. Στο τραγούδι αυτό, αφηνόταν ο καθένας να το πάει όπου θέλει κι έτσι ο ήχος μας αποσυντίθενταν τελείως και ξανασυντίθενταν.

Α.Σ.: Από την άλλη μεριά, το ίδιο τραγούδι, τους «Μάγκες» τους έχω ακούσει σε ελληνικό σκυλάδικο στο εξωτερικό καθώς και σε μια πρόσφατη εκτέλεση από τη Ρίτα Σακκελαρίου.

Ν.Π.: Ναι. Αυτό το τραγούδι έχει κάνει δύο εμφανίσεις στη δισκογραφία, όπου η δεύτερη εμφάνιση το έβαλε σ' έναν άλλο χώρο.

Α.Σ.: Όμως, είτε γιατί με τη μεγάλη του περσινή εκτέλεση είτε γιατί με τη δεύτερη εμφάνιση όπως λες έχει παρουσιασθεί με διαφορετικούς τρόπους από τον αρχικό, δεν ξεφεύγει από την παλιά του παρουσίαση; Αυτό λοιπόν μπορεί να σε αντιπροσωπεύσει;

Ν.Π.: Ναι, μπορούν να ξεφύγουν... εγώ αισθάνθηκα... ίσως...

Α.Σ.: Κατά πόσο δηλαδή, κάμποσο χρόνο μετά, οι

εμπειρίες μας αντιπροσωπεύουν όταν μάλιστα η αρχική εμπειρία έχει υποστεί στην πορεία και τροποποιήσεις;

Ν.Π.: Αν εννοείς γιατί δεν το αφήσαμε ήσυχο το τραγούδι εγώ αισθάνθηκα να το κάνω αυτό επειδή ήμουν από τους συντελεστές του και επειδή το τραγούδι, αυτό ειδικά έχει μεγάλη αγκαλιά, προσφέρεται γι' αυτού του είδους τη δουλιά.

Α.Σ.: Με δυο λόγια, με αφορμή τους «Μάγκες» θέλω να καταλάβω αν το οποιοδήποτε τραγούδι, την οποιαδήποτε εμπειρία μας στο τέλος-τέλος, μπορεί κάποιος να την επεκτείνει και μετά η εμπειρία μας αυτή να εξακολουθεί να μας αντιπροσωπεύει;

Ν.Π.: Υπάρχει βέβαια ο κίνδυνος να πέσει σε υπερβολές κανείς. Νομίζω πως σε κάθε χώρο λειτουργήσε ανάλογα με το ποια πλευρά τους αισθάνθηκαν οι θαμώνες τους ότι κολακεύεται. Μήπως όμως δεν κατάλαβα ακριβώς τι με ρώτησε;

Α.Σ.: Μπορεί να πει κανείς ότι όλα αυτά τα τραγούδια σου αντιπροσωπεύουν ένα στυλ ζωής;

Ν.Π.: Δεν μπορώ να πω ότι αντιπροσωπεύουν ένα στυλ ζωής, πάντως εμένα με αντιπροσωπεύουν σίγουρα. Πολύ δύσκολα θα έλεγα ένα τραγούδι που να μη με αντιπροσωπεύει.

Α.Σ.: Υπάρχει μια καθαρή γραμμή που τα συνδέει όλα, από την Εκδίκηση της Γυφτιάς μέχρι και το Χαράτσι, περνώντας βέβαια και από τα Δήθεν. Και σκέφτομαι, υπάρχει ένα στυλ ζωής εκεί;

Ν.Π.: Ναι βέβαια, οπωσδήποτε υπάρχει.

λιούς δίσκους όπου παρά το θόρυβο και τις τεχνικές αντιξοότητες που υπάρχουν, αναγνωρίζεις την καταπληκτική φασική συνάφεια στα πράγματα καθώς και το κάθε ξεχωριστό όργανο από το ηχώχρωμά του. Έχουμε, αντίθετα, παραδείγματα καταρχήν καλών μουσικών προγραμμάτων, της σημερινής εποχής τα οποία έχουν καταστραφεί στην ηχογράφηση.

Α.Σ.: Όμως, ακριβώς για αυτούς τους λόγους, μήπως για να είναι κάποιος καλός ηχολήπτης χρειάζεται να έχει κάτι παραπάνω από τεχνικές γνώσεις μια και η μουσική δεν είναι μόνο τεχνική;

Ν.Π.: Ναι, βέβαια. Οπουδήποτε μέσα σ' όλη αυτή τη διαδικασία, τελικός κριτής είναι πάντα το αυτί. Αν μια κιθάρα που ηχογράφησες με το πιο ακριβό μικρόφωνο του κόσμου στο πιο ακριβό μαγνητόφωνο του κόσμου κι αυτό το πράγμα δεν ακούγεται σαν κιθάρα, δεν μπορείς να πείσεις κανέναν ότι αυτό είναι κιθάρα.

Α.Σ.: Δηλαδή, για να φτιάξεις ένα παπούτσι χρειάζονται ορισμένες γνώσεις σημαντικές. Για να φτιάξεις ένα καλό παπούτσι χρειάζεται και κάτι παραπάνω. Για να φτιάξεις όμως ένα ωραίο παπούτσι χρειάζονται ακόμα περισσότερα πράγματα.

Ν.Π.: Ναι, βέβαια, μπορείς να φτιάξεις ας πούμε ένα ζευγάρι παπούτσια από το πιο ακριβό δέρμα, με το σωστό τρόπο κι όταν τα φορέσεις να πονάν τα πόδια σου.

Α.Σ.: Και να μην είναι και όμορφα...

Ν.Π.: ... και να μην είναι και όμορφα. Χρειάζεται δηλαδή όλη αυτή η ισορροπία ανάμεσα στην αισθητική, στην τεχνολογία και στην εγρήγορση ώστε να βγει τελικά καλή δουλειά. Γιατί ο σκοπός ενός στούντιο ηχογραφήσεων, που δεν είναι τίποτα άλλο παρά ένα εργαστήριο, είναι να καταγράψει, τις καλύτερες δυνατές στιγμές των μουσικών που μπήκαν μέσα να φτιάξουν ένα δίσκο. Αν πάμε στο παπούτσι, αυτό έχει να κάνει με το χρόνο παραδόσεως, ας πούμε, και με την ποιότητα και με την εμφάνιση. Η δουλειά πρέπει να είναι παραδομένη στην ώρα της.

Α.Σ.: Μα αφού είναι έτσι, τότε ο καλός ηχολήπτης μπορεί να γυαλίσει, να περιποιηθεί, να καλωπίσει, να εξωραΐσει με τέτοιο τρόπο ανιαρά τραγούδια που να τα κάνει παρουσιάσιμα και μάλιστα σε βαθμό που να μην κινήσουν υποψίες.

Ν.Π.: Αυτό πάει στην παρεμβατικότητα του ηχολήπτη στο κατά πόσο δηλαδή μπορεί να καθορίσει τα πράγματα.

Α.Σ.: Μπορεί δηλαδή η πραγματικά καλή ηχογράφηση ανιαρά τραγούδια...

Ν.Π.: ... να τα κάνει ενδιαφέροντα. ΟΧΙ.

Α.Σ.: Γιατί;

Ν.Π.: Γιατί όλη αυτή η τεχνολογία και όλη αυτή η γαρνιτούρα πολύ γρήγορα φεύγει από τη μέση και πάει κανείς στο περιεχόμενο και εκεί κρίνεται όλο το πράγμα. Όπως ας πούμε η σοκολάτα δεν μπορεί να ξεγελάσει σε μια κακή τούρτα. Τη γεύεται πρώτη αλλά μετά από λίγο φτάνεις στη βαθύτερη γεύση.

Α.Σ.: Μήπως όμως σήμερα το μόνο που μας ενδιαφέρει είναι η απ' έξω σοκολάτα της τούρτας;

Ν.Π.: Δεν νομίζω, πραγματικά δεν νομίζω.

Α.Σ.: Ποιος νοιάζεται σήμερα να πάει σε θάθος στο τραγούδι;

Ν.Π.: Αυτό το πράγμα συμβαίνει αυτόματα. Όταν κανείς τρώει τούρτα, τρώει τούρτα για να την ευχαριστηθεί στο σύνολό της και είναι έτοιμος από την αρχή να φάει τούρτα. Αν βέβαια δει ότι πρόκειται για κακή τούρτα αλλά αξίζει λίγο η σοκολάτα πουχει πάνω της, εντάξει μπορεί να περιοριστεί στο να φάει τη σοκολάτα αλλά δεν θα έχει φάει, θα έχει γλείψει. Ότι έχει δει ότι η τούρτα είναι μάπα, τόχει δει σίγουρα άσχετα αν κάνει το κορόιδο. Ο ακροατής ενός τραγουδιού είναι νομίζω εκατό τοις εκατό διαθέσιμος να μαγευτεί απ' αυτό. Αν δεν αξίζει τον κόπο, το πράγμα αρχίζει μια διαδικασία απόρριψης, κατάλαβες; Ενώ καταρχήν ο ακροατής είναι έτοιμος να του παραδοθεί, του παραδίδεται και μετά έρχονται τα άλλα. Να συμπληρώσω όμως και κάτι για τη διαδικασία ηχοληψίας που λέγαμε πριν. Αυτή η διαδικασία ηχοληψίας που είπα εγώ σημαίνει βαθμιαία απόρριψη του ηχολήπτη σαν ανθρώπου που μπορεί να παρέμβει. Από τον ηχολήπτη κανείς δεν χρειάζεται τίποτα άλλο παρά να διαθέτει το εργαστήριο και να κάνει τη δουλειά καλά.

Α.Σ.: Ναι αλλά και να έχει κάτι παραπάνω από μια τεχνική ικανότητα.

Ν.Π.: Σαν απόρροια ενός τέτοιου είδους λειτουργίας του στούντιο θα πρέπει οι ίδιοι μουσικοί να μπορούν να το νοικιάζουν χωρίς κανένα μέσο και να κάνουν όλη τη δουλειά μόνοι τους.

Α.Σ.: Για να ξαγυρίσουμε λίγο στα προηγούμενα,

μπορεί κανένας να γλεντήσει σήμερα;

Ν.Π.: Μπορεί να γλεντήσει όταν οι συνθήκες είναι εύκρατες.

Α.Σ.: Είναι εύκρατες οι συνθήκες ή μήπως είναι ιδιαίτερα ηπειρωτικές;

Ν.Π.: Η αλήθεια είναι ότι είμαστε πολύ αποξενωμένοι. Εγώ έχω μόλις δυο-τρεις φίλους με τους οποίους πραγματικά ξανοίγομαι και το καταφαριστιέμαι: γελώ, γλεντάω... Έχει να κάνει πάντα με το πόσο είσαι πρόθυμος να δώσεις στην παρέα.

Α.Σ.: Ε, ναι, όταν είναι έτσι, όταν μόνο κάτω από αυτές τις συνθήκες γλεντάμε, τι μας νοιάζει τότε να πάμε στο θάθος;

Ν.Π.: Έχεις δίκιο. Στην παρέα με την οποία γλεντάς είσαι σίγουρος από πριν γι αυτούς ότι δεν είναι τσιγκούνηδες, ότι είναι γενναιοδωροι. Σε θάθος πάμε με το τραγούδι, επειδή το τραγούδι είναι μια πράξη γενναιοδωρίας έτσι κι αλλιώς και είναι ανοιχτό. Το τραγούδι είναι το πρώτο πράγμα που σε καλεί στο γλέντι.

Α.Σ.: Σε καλεί το τραγούδι στο γλέντι ή είναι το τραγούδι που προσκαλεί το γλέντι;

Ν.Π.: Ε, είναι αυγό του Κολόμβου, γιατί το τραγούδι είναι ένδειξη περισσείας έτσι κι αλλιώς κι όχι ένδειας. Νομίζω πως ο λόγος που προδιαθέτει το τραγούδι σε γλέντι είναι επειδή αυτό πρώτο έχει βάλει το χέρι στην τσέπη και καλεί και τους άλλους να κάνουν το ίδιο. Είναι σα να μας επιβεβαιώνει κάθε φορά πόσο τσιγκούνηδες είμαστε.

Α.Σ.: Αν όμως καταφέρουμε και τότε και σπάσουμε αυτή την τσιγκουνιά, μήπως τότε θα καλέσουμε εμείς το ταγούδι;

Ν.Π.: Ναι, θα το καλέσουμε και τότε. Και τότε θα το καλέσουμε επειδή είναι σίγουρα ένας από εμάς που τον καλούμε στο γλέντι μας.

Α.Σ.: Κι όταν ξαναέρθουμε μετά απ' όλα αυτά, σε επαφή με την έξω πραγματικότητα, τι γίνεται τότε; Μήπως το τραγούδι είναι και ένα μέσο εξορκισμού της πραγματικότητας;

Ν.Π.: Αυτό συμβαίνει. Υπάρχει θαρρείς η κοινή πεποίθηση ότι μας ανήκει ίσο μερτικό λήθης και χαράς. Όταν χαιρόμαστε πάρα πολύ νομίζουμε ότι το παρακάναμε, σαν δηλαδή να νομίζουμε ότι πήραμε χαρά περισσότερη απ' ό,τι μας ανήκει. Η μάνα μου όταν χαιρόμασταν πολύ έλεγε «σε καλό να μας βγει» γιατί φοβόταν ότι μετά θα λυπηθούμε πάρα πολύ.

Α.Σ.: Υπάρχουν άνθρωποι, είναι γνωστό αυτό, που το τραγούδι το θεωρούν αμελητέα μορφή τέχνης...

Ν.Π.: Είναι βέβαια το τραγούδι η κύρια μορφή καταναλωσίμης κουλτούρας κι είναι ως εκ τούτου εκθειασμένο σε κακή κριτική κι εδώ στη Θεσσαλονίκη τα πράγματα είναι ίσως πιο δύσκολα.

Α.Σ.: Κι αφού υπάρχουν όλες αυτές οι δυσκολίες εδώ στη Θεσσαλονίκη, εσύ εξακολουθείς Δον Κιχώτης, πάντα εδώ...

Ν.Π.: Όχι μωρέ, δεν έχω παράπονο ούτε είναι δονκιχωτισμός αυτό. Εγώ γεννήθηκα και μεγάλωσα εδώ και δεν συντρέχει λόγος να φύγω Ωραία, δεν έχουμε στούντιο -τι να κάνω, να πάω δηλαδή εκεί που υπήρχαν στούντιο, δεν είμαστε καλά- έκατσα κι έφταξα ένα. Δε νομίζω ότι είναι δονκιχωτισμός αυτό.

Α.Σ.: Όμως ο Δον Κιχώτης ήταν μια εξαιρετικά γοητευτική φυσιογνωμία.

Ν.Π.: Δεν ξέρω, δεν μπορώ να μιλήσω για τον Δον Κιχώτη. Με έπεισε ο Σιμάτας ότι πρόκειται για πάρα πολύ σοβαρή υπόθεση. Εν πάση περιπτώσει, εγώ δεν ψάχνω για καλύτερα, προσπαθώ να κάνω τα πράγματα γύρω μου καλύτερα.

(Η συζήτηση με τον Νίκο Παπάζογλου έγινε στο στούντιο «Το Αγροτικό» στη Θεσσαλονίκη)

ΕΝΑΙ ΠΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΟ ότι η *ποίηση του παράλογου* είναι ριζωμένη στο κέντρο της συνειδητής μας σχέσης με τις συνθήκες κάτω απ' τις οποίες ζει το ανθρώπινο γένος. Η έννοια του «*παράλογου*», δεν είναι διόλου η ίδια παράλογη αλλά πολύ λογική. Είναι ίσως η μόνη λογική ιδέα που φυτρώνει στο μυαλό του ανθρώπου όταν κοιτάζει την ύπαρξή του χωρίς τα ματογυάλια της αυταπάτης, χωρίς τις ψεύτικες ελπίδες του για την αληθινή του υπόσταση.

Αυτό δεν σημαίνει ότι καταλαβαίνουμε αυτήν την ιδέα χωρίς κάποια προετοιμασία ή εισαγωγή. Μας τυφλώνει συχνά το γεγονός ότι η ζωή μας περνάει καλυμμένη από κοινές τετριμμένες φροντίδες που απαρτίζουν τη ραχοκοκαλιά της. Κι όμως, κι όμως, άμα κοιτάξουμε στα μάτια τις ωφελιμιστικές μας δικαιολογίες και τα επιχειρήματα που προβάλλουμε εναντίον του ακατανόητου, του άδικου, του χωρίς ειρμό ή σκοπό φαινομένου της ζωής, όπως το βλέπει σήμερα από την εποχή του Δαρβίνου, η επιστήμη, ένα κρύο ρίγος περνάει από μέσα μας. Όστε η ζωή μας δεν έχει νόημα άλλο από την τυχαία λειτουργία του βιολογικού παράγοντα. Τ' άλλα όλα είναι παρηγορίες στον άρρωστο, στον καταδικασμένο αργά ή γρήγορα σε θάνατο, άνθρωπο. Μα θα μου πούνε πού οι ιδεολογίες, η πρόοδος, η επιστήμη, οι ανακαλύψεις, η ελπίδα ενός καλύτερου μέλλοντος; Αυτά δεν είναι τίποτα; Και ο έρωτας; Η απόλαυση, η ευτυχία; Δεν είναι αυτά καθευτά λόγιοι, και μάλιστα αποχρώντες, για την ύπαρξή μας;

Άλλα τόσα παραδείγματα μπορεί να δοθούν για το φριχτό τρόπο της ζωής και για την έλλειψη λογικής συνέπειας, όπως π.χ. η αδικία, η δύναμη, το χρήμα, οι αρρώστιες, η απελπισία, η τρέλα, η κατάθλιψη, η τριθί, η φθορά, η σκληρότητα, ο αδυσώπητος συναγωνισμός, η αχρηστία, η ματαιοδοξία, η κακία, η αδιαφορία.

Και μια άλλη φωνή αντιτάσσει: Η ποίηση, η ομορφιά, η αισθητική, η περιπέτεια, το θάρρος; Κι η προηγούμενη επαναλαμβάνει σαν ηχώ, η θλακεία, το πείσμα, ο φανατισμός, οι δολοφονίες, οι άσκοπες κατασκευές όπλων, το ξόδεμα του πλούτου, ο φόβος του γείτονα, η παράνοια, η καταδίωξη...

Οι δυο φωνές δεν συμφωνούν διόλου. Πάντως η μία μπορεί να κυριαρχήσει απόλυτα μόνο άμα σιωπήσει, ή αγνοηθεί η άλλη. Αποκλείονται αμοιβαία.

Επειδή δεν θα προχωρήσουμε διόλου σ' αυτό το μονοπάτι ας πάρουμε ένα άλλο. Πώς είδαν αυτή την κατάσταση οι μεγάλοι ποιητές; Ο Όμηρος, ο Δάντης, ο Σαίξπηρ, οι έλληνες τραγικοί, ο Θερβάντες, ο Ραμπενλαί, οι μεγάλοι μυθιστοριογράφοι του 19ου αιώνα; Πώς αντέδρασαν στη μιζέρια, στην καταφρόνια, στην καταπίεση, στη δίψα για το χρήμα, για τη δόξα, για την εκδίκηση;

Χωρίς αμφιβολία όλοι θεώρησαν τη ζωή ως πολύτιμο δώρο, ό,τι αντιξοότητες κι αν περιέχει. Ακόμα και οι πιο απαισιόδοξοι ποιητές, όπως ο Μπωντελαίρ, ύμνησαν τη ζωή, ακόμα και μέσα στη φριχτότητά της.

Άμα όμως μιλάμε για ποίηση του παράλογου τι εννοούμε; Μήπως δεν εννοούμε παρά τη συνειδηση εκείνη που μας δείχνει την κατάστασή μας, τη δυστυχία, την ανοησία μας χωρίς παρωπίδες χωρίς ψευδαισθήσεις, στην πιο παθητική της γυμνότητα; Μα θα μου πείτε «*ρεαλισμός*;»

Τι θα πει «*ρεαλισμός*;» Άμα δείχνουμε ότι αυταπατώμαστε δεν είναι κι αυτό ρεαλισμός; Δηλαδή οι φαντασιώσεις μας, όσο τρελές και ανεδαφικές, δεν είναι μέρος της πραγματικότητας;

Αν λοιπόν, όπως κάνει ένα είδος λογοτεχνίας, αγνοήσουμε, αυτή την πλευρά, για τι θα γράψουμε; Για το τι πρέπει να κάνουμε αύριο; Για τι πρέπει να φτιάξουμε —όνειρα, ελπίδες, σχέδια; Και κει ακόμα δεν εισβάλλει το φανταστικό έστω κι αν δεν εκφράζεται με τον ίδιο τρόπο; Δεν αυταπατώνται οι κατασκευαστές των πεντάχρονων σχεδίων, των ηλεκτρονικών εγκεφάλων, των ουρανοξυστών, όσο και οι ποιητές; Δεν φτιάχνουν με τον τρόπο τους ένα φράγμα στο παράλογο, στη λησμονιά, που караδοκει όλα μας τα έργα;

Προτείνω λοιπόν ότι δεν υπάρχει μεγάλος ποιητής ή καλλιτέχνης που δεν έδειξε αυτή τη πλευρά της συ-

Η ανισόρροπη μούσα

του Νάνου Βαλαωρίτη

νείδησής της ζωής, σε δραματική αντιπαράθεση με τον εαυτό της, με τη συνειδηση του εαυτού της. Τι άλλο;

Το «*Παράλογο*» λοιπόν, και το γράφω για πρώτη φορά με κεφαλαίο, είναι πιθανό να βρίσκεται στο κέντρο ακριβώς των αναζητήσεων και των σκέψεών μας. Είναι μια συνεχής παρουσία, μια μέριμνα. «*για κείνο που δεν είναι*» όπως θάλεγε ο Χαϊντεγκερ αν χρησιμοποίησε τη γλώσσα μας. Αλλά και η ποίηση τι άλλο είναι παρά η δραματοποίηση των συνθηκών διαβίωσης του ανόητου άμαυλου πλάσματος που λέγεται άνθρωπο. Το ον αυτό δεν είναι διόλου παράλογο, αλλά αντίθετα είναι πολύ λογικό και εδώ ακριβώς συνίσταται το «*παράλογο*» του. Δεν χρειάζεται ν' ανατρέξουμε

στο *ρομαντικό παραλήρημα* για ν' ανακαλύψουμε τη διάσταση του παράλογου. Μια κλινική ακρίβεια και ξερότητα μπορεί να αρκέσει.

Όμως, ας στραφούμε λίγο στα έργα. Η πρώτη έκφραση του παράλογου, στην καρδιά της ύπαρξής μας —είναι ασφαλώς ο μύθος, η μυθική ιστορία, το παραμύθι που γίνεται θρησκεία. Οι μύθοι είναι φανταστικές εκδοχές του πώς έγινε ιδρύθηκε τούτο και κείνο —η ζωή, η γέννα, ο θάνατος, η εργασία, η αρρωστία, ο ύπνος κτλ. Για μας σήμερα οι ιστορίες αυτές μοιάζουν «*παράλογες*». Όμως για τους αρχαίους λαούς, τους πρωτόγονους μάλιστα —τίποτα δεν ήταν πιο φυσικό, πιο λογικό, από του να πετάνε κάποτε οι

άνθρωποι σαν πουλιά, να περνάνε εμπόδια, να ξαναγεννιούνται όταν έχουν θανατωθεί κτλ! Τέτοιοι μύθοι, δημιουργούν ένα πλαίσιο μέσ' το οποίο τα πάντα είναι όχι μόνο πιστευτά –αυτό είναι το λιγότερο– αλλά και επιθυμητά. Έτσι από την αρχή αγαπήσαμε τους φόνους, στις ιστορίες, όσο και τα ευτυχισμένα συμβάντα, τις φρικαλεότητες όσο και τους έρωτες. Γιατί; Γιατί κάπου μέσ' την ανθρώπινη συνείδηση φώλιαζε η αίσθηση, η έννοια του «Παράλογου».

Δεν κάνω εδώ την απολογία του παράλογου σε βάρος του λογικού. Απλώς υπενθυμίζω ότι αυτό που εννοούμε «παράλογο» βασίζεται ακριβώς σ' αυτή τη «λογική» την οποία καταργεί. Η έννοια αυτή υπάρχει και ζει μόνο με την αντίφαση και την αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα στον λογικό –και στον άλογο τρόπο της σκέψης– όπως ακριβώς χωρίς τη ζωή δεν υπάρχει ο θάνατος, όχι σαν έννοια αλλά σαν πραγματικότητα.

Αν λοιπόν εξετάσουμε τα έργα των μεγάλων δημιουργών, θα πούμε ότι χρησιμοποιούν *δόσεις λογικού και παράλογου* ώστε να γίνει μια αντιπαράθεση δραματική. Ο Κύκλωπας, οι μνηστήρες, ο Ποσειδώνας συμβολίζουν το παράλογο, ο Οδυσσεύς, η Αθηνά, ο Δίας το λογικό, καθώς και ο Νέστωρ και ο Τηλέμαχος. Ενώ ο κόσμος του Οδυσσέα είναι γεμάτος *παράλογα όντα*, με πού και πού κανένα λογικό ον –όπως ο Αίολος, ο Αλκίνοος, η Ναυσικά, δίπλα στους οποίους οι Λωτοφάγοι, η Σκύλλα, οι Λαιστρυγόνες, οι σύντροφοι σε αντίθεση με τον Οδυσσέα, είναι το *παράλογο στοιχείο*. Ο *Θυμωμένος Αχιλλέας* είναι το παράλογο εν δράσει, το ίδιο η *ομορφιά της Ελένης* και η *κακία της Κλυταιμνήστρας*, όταν συγκρίνονται με την «λογική» Πηνελόπη, (την *σωφροσύνη* της).

Το παράλογο λοιπόν και το λογικό έχουν οργανωθεί σε δυο αντίπαλα στρατόπεδα στο έργο του Ομήρου και δεν διαφέρουν τόσο από τις διαγνώσεις και τους ορισμούς του Φρόντ. Είναι στοιχεία συστατικά του κόσμου. Η μόνη διαφορά ανάμεσα στους μεγάλους και τους μικρούς δημιουργούς, είναι ότι έχουν διαφορετικούς καθορισμούς και διαφορετικές δόσεις των δυο αυτών στοιχείων στα έργα τους. Οι αρχαίοι Έλληνες θεωρούσαν «παράλογο», το τυφλό, το ασυνείδητο, όπως και εμείς σήμερα. Και το «παράλογο» κατά τους Έλληνες έπρεπε να *δαμαστεί*, όπως η μαγική δύναμη της Κίρκης, άλλο «παράλογο» εν δράσει. Τα ομηρικά έπη έχουν αυτό το νόημα στη γενικότητά τους. Πώς όμως θα *δαμάσει* το «Παράλογο» αν δεν αναγνωρίσει την ύπαρξή του; Κι εδώ, οι μελετητές γιατροί, φιλόσοφοι, ψυχολόγοι, ανοίγουν έναν διάλογο που συνεχίζεται έως σήμερα. Σε τι ακριβώς συνίσταται το παράλογο; Για τον Σαίξπηρ, το «παράλογο» ήταν η κακία και η αγάπη σε ίσες δόσεις. Και ο άνθρωπος κυμαινόταν ανάμεσα στους δυο αυτούς πόλους χωρίς να μπορεί να διαλέξει ή να δαμάσει εντελώς την ενέργειά τους. Το ελισσαβετιανό δράμα είναι γεμάτο *αθώους* που γίνονται θύματα των *κακών*. Οι καταστροφικές τάσεις υπερισχύουν στην τραγωδία ενώ στην κωμωδία οι δημιουργικές.

Ο Δάντης είχε ονομάσει το μεγάλο του ποίημα «Κωμωδία». Γιατί στο τέλος, για το χριστιανό, όλα διορθώνονται στον «Παράδεισο». Είναι το δικό μας καλό τέλος –μια μικρή παρηγοριά στη σκληρή πραγματικότητα. Το ευτυχισμένο τέλος υπάρχει απ' τον καιρό της Οδύσσειας, η πρώτη «κωμωδία», ενώ η Ιλιάδα είναι το πρότυπο της «τραγωδίας». Το «παράλογο» στο Δάντη όπως και για ολόκληρο το χριστιανικό κόσμο *είναι η πίστη*. «Πιστεύω, κι ως είναι παράλογο», είχε πει ο Τερτουλιανός. Το «πιστεύω» επειδή είναι «παράλογο» υποφωσκει στο λατινικό κείμενο (Κρέντο κβία αποσούντουμ εστ – Credo quia absurdum est). Με τη «λογική» αυτή, ο χριστιανός είναι ανοιχτός στο «παράλογο» επίσημα αλλά «κλειστός» ανεπίσημα. Η ζωή, η ύπαρξη, ο θεός, αντιπροσωπεύουν τη λογική και υπερτερούν του διαβόλου που αντιπροσωπεύει την κακία και το παράλογο. Όμως απ' τον Τερτουλιανό ως τον Κίρκεγκαρντ δεν είναι παρά ένα θήμα, και ο θεός του Κίρκεγκαρντ δεν είναι παρά ένα θήμα, και ο θεός του Ντοστογιέφσκι και για άλλους υπαρκτές όπως ο Κάφκα. Αν όμως ο θεός, πριν καταργηθεί από τους μη-

δενιστές, γίνεται όπως ο θεός των γνωστικών, «κακός και παράλογος» όπως ο δαίμονας, το «παράλογο» τείνει να χρωματίζει όλη την ύπαρξη σε βάρος του λογικού και του καλού. Ασφαλώς αυτό ακριβώς συμβαίνει στην εποχή μας όταν ο θεός, αδύναμος πια μπροστά στην επιστήμη και τους «τυφλούς» της νόμους, παραδίνει τα κλειδιά του κόσμου στην έλλειψη ηθικού κριτηρίου και στο δαίμονα του «παράλογου», έστω κι αν οι φυσικοί νόμοι οι ίδιοι είναι λογικοί, κι αγνοούν τη δικιά μας τη διάκριση μεταξύ καλού και κακού. Είναι δηλαδή νόμοι, για μας, «παράλογοι» με την έννοια της υποκειμενικής αντίληψής μας για το καλό και το κακό. Αλλά αν δεν υπάρχει κριτήριο άλλο από τη δύναμη, η λογική του κόσμου και η ηθική του είναι «η δύναμη», που αποφασίζει πού θα στραφούν τα πράγματα*.

Στην καρδιά αυτής της συζήτησης υπάρχει μια άλλη παράταξη των δυνάμεων με μια αναμέτρηση πάλι ανάμεσα στο λογικό και στο παράλογο. Πίσω από το έργο του Σαίξπηρ υπάρχει η συνείδηση του κόσμου ως *πεδίο μάχης*, όπου το παράλογο υπερισχύει κάποτε και άλλοτε το καλό, με την έννοια του λογικού, του δικαίου και της σωφροσύνης.

Η σύγχρονή μας ποίηση, παίρνοντας από τους τραγικούς και από την Αναγέννηση στοιχεία, φτιάχνει μια «ποίηση του παράλογου», ή του α-νόητου, όπου η *παρδοξολογία*, όπως στον Σαίξπηρ, υπερισχύει, όσο και να θέλουν οι «λογικοί» ουμανιστές να μας πουν το αντίθετο. «Η ζωή του ανθρώπου είναι παραμύθι χωρίς

(*Η φιλοσοφία αυτή –της δύναμης– αρχίζει με τον Μακιαβέλλι στην Αναγέννηση και τους *Κυνικούς* στην αρχαιότητα.

νόημα, ειπωμένο με πολύ θόρυβο και πάθος (μανία, θυμό), από έναν ηλίθιο!»

Αν πάλι κοιτάξουμε από κοντά, τι ακριβώς είναι η έννοια του «Παράλογου» θα διαπιστώσουμε με έκπληξη ότι είναι μια έννοια τελείως «ανθρωποκεντρική» που δεν έχει καμιά σχέση με τη φύση όπου δεν υπάρχει το παράλογο παρά ως λειτουργία (process) όπου λογικό-άλογο είναι ένα ζευγάρι που το αποκατασκευάζει ο φυσικός κόσμος. Το «παράλογο» τότε ειδικό από τη σκοπιά της Χαϊντεγκεριανής κριτικής, είναι μια «μεταφυσική» έννοια που κρύβει την «αλήθεια του είναι». Δηλαδή δεν ισχύει παρά σε μας τους ανθρώπους. Είναι η άποψη της συνείδησής μας που επαναστατεί και δεν θέλει να παραδεχτεί τη «φυσικότητά» της, με όλες τις αντιφάσεις της. Είναι το αίσθημα της *αδικίας* της μοίρας (φύση) –θεοί– που προκαλεί τέτοια δραματικά αριστουργήματα όπως ο «Οιδίπους Τύραννος» ή τις «Βάκχες», ή ακόμα την τριλογία της «Ορέστειας». Είναι το αίσθημα που έχει κάθε άνθρωπος που γεννιέται ότι αδικείται από τη μοίρα του. Εδώ πηγάζουν και οι φωνές που χαρακτηρίζουν τους «θεούς», τον «Θεό» ως άδικο. (Γνωστικισμός). Αν δεν είχαμε το αίσθημα του «παράλογου», δεν θα είχαμε την ώθηση να φτιάξουμε τεχνητά μια «καλλιέργεια» (πολιτισμό) που να πηγαίνει αντίθετα με τη μοίρα και τη φύση συνάμα: το Νόμο!

Οι φιλόσοφοι και υποστηρικτές του «παράλογου» τα τελευταία χρόνια όπως ο Καμύ, και άλλοι, ίσως να μην κατάλαβαν παρά αμυδρά ότι πρόκειται για μια *μεταφυσική έννοια*, και την εξέλαβαν ως «αλήθεια». Εδώ η «αλήθεια» και το ψέμα, η *αυταπάτη*, είναι τόσο στενά

Τό ποίημα τού κανενός

Καί τό κουδούνι χτύπησε τήν πόρτα όταν τρώγαμε
Είμαστε εγώ ή γυναίκα μου καί τά παιδιά μας όλα
Πήγα ν' ανοίξω –βιαστικός μέ τή μπουκιά στό στόμα

Κατέβηκα καί στάθηκα στίς σκάλες γιά νά δώ
Μήπως κανένας άνθρωπος μέ γύρευε από κάτω
Καί δέν τολμούσε ν' ανεβεί γιατί ντρεπόταν

Μά δέν είδα ούτε εκείνα τά γνωστά παλιόπαιδα
Πού συνηθίζουνε γι' άστείο νά χτυπάν τίς πόρτες
Προτού νά φύγουν τρέχοντας καί νά χαθούνε στό δρόμο

Πίσω απ' τα τζάμια κύτταξα καί πίσω απ' τίς κουρτίνες
Καί πίσω απ' τίς εξώπορτες καί πίσω από τούς στύλους
Νά δώ μήν ήτανε κανείς –γιά χωρατό κρυμμένος

Παντού μπροστά μου άπλώνονταν μιά έρημιά από σπίτια
Μιά πολιτεία παμμέγιστη καί έντελώς άθόρυβη,
Χωρίς κίνηση καμιά σ' όλες τίς λεωφόρους–

Ήταν κλειστά τά μαγαζιά τά ζαχαροπλατεία
Πολλές πολλές πατημασιές αλλά χωρίς διαβάτες
Κι άρογιαλιές μά πουθενά κανένας δέν λουζόταν

Ώστε ό κόσμος άδειασε σκέφτηκα μ' άνακούφιση
Καί γύρισα στό σπίτι μου καί χτύπησα τήν πόρτα
'Αλλά κανείς δέν άνοιξε –Κανείς δέν ήταν μέσα

Πίστεψα πώς ασφαλώς θά τώκαναν έπίτηδες
Μπαίνοντας γύρευα παντού έψαξα τά ντουλάπια
Μήπως καί κάπου κρύφτηκαν γιά νά τρομάξω

'Αλλά κανείς δέν ήτανε –παράξενο– κανένας
Στό σπίτι μου όπου τρώγαμε –δέν πάει πολύς καιρός
'Εγώ μέ τή γυναίκα μου καί τά παιδιά μας όλα...

Μω Βεφουρίν

ενωμένες, που δημιουργούν την «αλήθεια τους». Μια νέα κατάσταση που την ονομάζουν πολιτισμό. Όπως διόλου «τεχνητός» από μια άποψη, ο πολιτισμός, είναι μια φύση δεύτερη που προεκτείνει και διορθώνει τη φύση όπως το είδαν όλοι οι λεγόμενοι καλλιτέχνες της «παρακμής». Ο πολιτισμός ακουμπάει ολόκληρος πάνω στην παράδοση του μύθου και του παράλογου όπου πρώτα προσπάθησε ο άνθρωπος να διορθώσει ή να εξηγήσει τη φύση.

Όταν λοιπόν οι λογοκράτες όπως ο Λεβί-Μπρουλ, ονόμασαν τον τρόπο του σκέπτεσθαι του πρωτόγονου ανθρώπου, «προλογικό», δεν έπεσαν έξω. Μόνο που δεν κατάλαβαν πως ακριβώς αυτό το προλογικό στοιχείο είναι εκείνο πάνω στο οποίο χτίστηκε το οικοδόμημα της σύγχρονης συνειδησης του κόσμου –κι αν άλλαξαν οι εξηγήσεις μας για τα αίτια του κόσμου και της ύπαρξης, δεν άλλαξαν διόλου τα αισθήματά μας για τη μοίρα μας, που συνοδεύονται από ένα σκοτεινό αισθήμα χαμού, έλλειψης, στέρησης, ενός πράγματος, είτε τ' ονομάσουμε αυτό αθωότητα, είτε αθανασία, είτε παντογνωσία, ή πανγλωσσία, ή παντοδυναμία. Κι έτσι «ύπαρξη», με τον καιρό έγινε συνώνυμη με «στέρηση» μιας πληρότητας πρωταρχικής, απ' την οποία ξεπέσαμε. Ο παράλογος τρόπος με τον οποίο μπαίνουν οι αρρώστιες, ο θάνατος, η φτώχεια, η αδικία, η ανισότητα, στο ανθρώπινο περιβάλλον, μαρτυρούν ακριβώς για αυτό το «αίσθημα», το τόσο βαθύ και ριζωμένο στη συνειδησή μας, ότι κάποιος μας παγίδεψε και μας κορόιδεψε και μας καταδίκασε, για κάποιο λόγο, για κάποια απροσεξία ή παράβαση τελείως γελοία, σε μια

αποξενωτική τιμωρία, ή δοκιμασία, στην αρχή του Κόσμου. Εδώ το οικοδόμημα των μύθων και των θρησκειών, και έργων όπως του Κάφκα, εφάπτονται από μίαν άκρη τους.

Η ποίηση λοιπόν του «Παράλογου» όπως τη βλέπω ασχολείται ακριβώς με αυτό το στοιχείο, κι έτσι αποτελεί ένα σύγχρονο μύθο. Άλλωστε αρχικά ο τίτλος της σειράς των ποιημάτων αυτών ήταν «Παραμυθοποίηση»^(**). Μόνο που δεν ήθελα να γίνει σύγχυση με τα παραμύθια. Ο κόσμος του παράλογου δεν είναι αναγκαστικά παραμυθένιος, αλλά μπορεί να είναι και τελείως γυμνός όπως μας τον δείχνουν τα έργα του Κάφκα, του Μπέκετ, του Μπόρχες.

Η παράδοση του «παράλογου» στην ποίηση, θέβαια κατάγεται από τα δημοτικά τραγούδια, στη σύγχρονη μορφή της, τα τόσο κοντά στην έννοια αυτή. Τα ανόητα ποιήματα, οι ρίμες για παιδιά, τα λεγόμενα φαιδρά, αλλά και τα δραματικά, έχουν αυτό το στοιχείο, για το οποίο θα χρειαστεί ίσως μια ειδική μελέτη. Από κει θγαίνουν οι μεγάλοι ποιητές του «Παράλογου» στον 19ο αιώνα, ο Ληρ, ο Λούις Κάρολ, ο Κίρκεγκαρντ, ο Ντοστογιέφσκι, ο Λωτρεαμόν, ο Νερβάλ, ο Ζαρρύ, ο Μόρκενστερν, και πιο κοντά σε μας, οι ντανταϊστές, ο Αρν, ο Μισώ, οι υπερρεαλιστές, και οι μοντερνιστές με τον Τζους, τον Ώντεν, τον Ντύλαν Τόμας, τον Ταρ-

(**) Η σειρά με τίτλο *Ανισόρροπη Μουσα* προκειται να εκδοθεί προσεχώς στις εκδόσεις Κολλάρου

(***) Σκέπτομαι ποιήματα του Γιάννου Κοντού ιδίως –του Λευτέρη Πουλιού, του Βαλαθανίδη, του Κακούρη και άλλων, και αυτών που χειρίζονται τη γλώσσα με ειδικό τρόπο όπως ο Ανδρέας Παγουλάτος, η Νατάσα Χατζιδάκη, ο Μιχάλης Μήτρας, ο Δημήτρης Καλοκύρης

ντιέ, τον Ιονέσκο.

Τη φλέβα του «παράλογου» εξερεύνησαν κι άλλοι ποιητές, πότε σε ορισμένα τους έργα, πότε σε θεατρικά, πότε σε πεζά. Δεν εμπίπτει όμως ολόκληρη η παραγωγή των μοντερνιστών κι υπερρεαλιστών σ' αυτή την κατηγορία, παρόλο που βρίσκομε τέτοια ποιήματα και στον Έλιοτ, και σε πολλούς άλλους –συνήθως χαρακτηριζόμενα ως «ελαφρή ποίηση». Διόλου όμως δεν είναι «ελαφρή» η ποίηση αυτή στην πραγματικότητα. Ένα μεγάλο μέρος της ποίησης του Καρυωτάκη εμπίπτει στην κατηγορία του «Παράλογου». Και από κει κατάγονται και πολλά ποιήματα του Σεφέρη, γραμμένα σ' αυτό το είδος. Θα δούμε πως η τεχνική του Καβάφη βασίζεται συχνά στο *αίσθημα του παράλογου*, στην χαινούσα άβυσσο ανάμεσα σε δυο πραγματικότητες.

Θάταν «Παράλογο» σε τούτο το «σχολιαστικό» κείμενο να ερευνήσω όλες τις μορφές που πήρε η μύχια τάση του «Παράλογου» στην ποίηση και την πεζογραφία. Σε μας έργα πεζά που το πλησιάζουν, είναι τα «*Όνειρα και Θάγματα*» του Μακρυγιάννη, η *Πάπισσα Ιωάννα* του Ροΐδη, η *Ερόικα* του Κοσμά Πολίτη, το *Τρίτο Στεφάνι* του Κώστα Ταχτσή, η «Τριλογία», (*Το Φύλλο, το Πηγάδι, το Αγγέλιασμα*) του Βασιλικού, το μυθιστόρημα της *Κυρίας Έρσης* του Πενζίκη, πολλά από τα κείμενα του Μάριου Χάκκα, έργα του Κατσαρού, όπως οι «*Συλλέκτες*», της Έρσης Σωτηροπούλου. Η *φάρσα* και σκόρπια εδώ και εκεί ποιήματα νεώτερων ποιητών όταν ξεφεύγουν απ' τον κοινότυπο συναισθηματισμό, και παίρνουν μια ειρωνική και δηκτική χροιά^(***). Σε κάποια κατηγορία του παράλογου θα μπορούσαν να ενταχθούν και συγγραφείς όπως ο Αλ. Σχινάς και η Μαντώ Αραβαντινού, που ακολουθούν την λεγόμενη «*Νέα Γραφή*». Εδώ το ύφος της γραφής της ίδιας, πέρα από το θέμα, αποτελεί το διαχωριστικό στοιχείο –την Καφκική περιπλάνηση μέσα στις λέξεις, τις φράσεις, στη γλώσσα την ίδια.

Φυσικά δεν λησμονώ την παράδοση των «*Λειτουργιών του Σπανού*», του Μεσσιώνα, και τη «*Γυναίκα της Ζάκυνθος*», του Σολομού. Σε μας τους έλληνες πολύ ανεπτυγμένο είναι το αίσθημα του «*Παράλογου της ύπαρξής μας*» ως έθνος, γλώσσα και παράδοση. Από τον «*Χρυσό όνο*» του Λουκιανού και του Απούλειου, περνώντας απ' τον Προπέρτειο και τον Πετρώνιο, το «*παράλογο*» έρχεται σε μας, ως «*Γνωστική*» εμπειρία της καθημερινότητας. Από τους ποιητές μας δύο είναι μάστοροι του παράλογου, ο Εμπειρικός και ο Εγγονόπουλος. Και πάλι όχι με την έννοια της ακαταληψίας, ή του ακατανόητου του κειμένου, αλλά με το παιχνίδι της γλώσσας της ίδιας. Τα πεζά του Εμπειρικού όπως ο «*Μέγας Ανατολικός*», και οι μύθοι της «*Προσωπικής Μυθολογίας*» εντάσσονται στο είδος. (Ο Μ.Α. είναι το *Παράλογο στοιχείο του έρωτα εν δράσει*).

Αν λοιπόν φορείς του «παράλογου» είναι αισθήματα όπως ο φόβος ή ο έρωτας δεν υπάρχει αμφιβολία ότι δεν θα λείψει ανάμεσά μας όσο υπάρχουμε.

Θέλω να προσθέσω στην κατηγορία έργων του «παράλογου», αυτά που μέχρι σήμερα ταξινομούσαμε κάτω από το «φανταστικό» είδος: Έργα όπως του Μπουλκάκωφ, «*Ο Κύριος και η Μαργαρίτα*», το «*Γκόλεμ*» του Μέυριγκ, οι *φανταστικές ιστορίες*, του Σινιάφσκι, (Άμπραμ Τερτσ), και το «*Λιουμπιμόφ*» του ίδιου, τον «*Μαρκήσιο του Μπολιμπάρ*», του Περούτζ, την «*Τυφλή κουκουβάγια*» του Σάντεγκ Χενταγιάντ, τις «*100 Καμήλες σε μίαν αυλή*» του Πωλ Μπόουλς, και φυσικά πολλά άλλα έργα.

Το παράδοξο σ' όλα αυτά είναι ότι η λογική και η έρευνα της λογικής συνέπειας, μας κάνει να εξερευνήσουμε την περιοχή του παράλογου –όπως ο Φρόυντ τα όνειρα, και ο Λέβι-Στράους τους μύθους. Το παράλογο και το λογικό πάνε χέρι με χέρι στον Λούις Κάρολ, που ήταν «*λογικιστής και μαθηματικός*». Το ίδιο φυσικά και στον Ε. Α. Πόε.

Αυτό που σήμερα μας κάνει τη μεγαλύτερη εντύπωση είναι η αλληλοεξάρτηση των δύο κόσμων. Ο ένας μοιάζει να μην υπάρχει χωρίς τον άλλον